

Confluente Bibliologice

Revistă de biblioteconomie și științele informării

1 (55), 2019

Director: Elena HARCONIȚA

Colegiul de redacție:

Elena HARCONIȚA

director

Lina MIHALUȚA

director-adjunct

Valentina TOPALO

șef CD al ONU, șef Centru Manifestări Culturale

Silvia CIOBANU

șef Centru Marketing. Activitate Editorială

Elena STRATAN

șef oficiu Cercetare. Asistență de Specialitate

Silvia GHINCULOV

dr. în științe economice, directorul Bibliotecii Științifice ASEM

Radu MOȚOC

inginer, secretarul Asociației Pro Basarabia și Bucovina, Filiala „C. Negri” din Galați,

Membru de Onoare al Senatului USARB

Maria ȘLEAHTIȚCHI

dr. în științe filologice, conf. univ. Universitatea de Stat din Moldova

Nicolae ENCIU

dr. hab. în științe istorice, conf. univ. Institutul de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Republicii Moldova

Coperta / viziune grafică / machetare/ tehnoredactare:

Silvia CIOBANU, șef Centru Marketing. Activitate Editorială

Adresa redacției:

str. Pușkin, 38, mun. Bălți, 3100, Republica Moldova

Tel/fax: +373(231)52445; E-mail: libruniv@usarb.md; Web: <http://libruniv.usarb.md>

Tiparul: Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți

© Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți

ISSN: 1857 - 0232

Sumar / Summary

CARTEA DE VIZITĂ / VIZITING CARD

Elena HARCONIȚA

Cele mai importante realizări ale anului 2018 / *The most important achievements of 2018* 7-12

Elena HARCONIȚA.

Proiectul de Modernizare a serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova: conferință de finalizare / *The USARB Scientific Library at the Final Conference of the Project "Modernization of academic library services in Moldova"* 13-15

Valentina TOPALO

Ziua Națională de Sensibilizare privind bibliotecile (2019) / *National Awareness Day on Libraries (2019) in Balti, Republic of Moldova* 16-21

Polina SPÎNU

Dezvoltarea colecțiilor Bibliotecii Științifice USARB în anii 2010-2017 / *Development of USARB Scientific Library collections in the years 2010-2017.* 22-29

BIBLIOMESAGER / LIBRARY MESSENGER

Rubrică îngrijită de Elena STRATAN / Elena Stratan's column 30-47

PROCESE ȘI TEHNOLOGII BIBLIOTECARE / PROCESS AND LIBRARIAN TECHNOLOGIES

Elena CRISTIAN, Svetlana CECAN
Dimensiunea științifică a Revistei de Psihologie (1955-2018) / *Scientific dimension of the Review of Psychology (1955-2018)* 48-51

FORMARE PROFESIONALĂ / CONTINUING PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Mihaela STAVER
Bibliotecarii în acțiune pentru educația mediatică / *Librarians in Action for Media Education* 52-57

CENTRUL BIBLIOTECONOMIC DEPARTAMENTAL / DEPARTMENT OF LIBRARY COUNCIL

Elena HARCONIȚA
Întrunirea profesională pentru bibliotecarii din învățământul preuniversitar din Nordul Republicii Moldova / *Professional meeting for librarians from pre-university education in the northern part of the Republic of Moldova* 58-59

PAGINI DE ISTORIE / THE PAGES OF HISTORY

Vasile SECRIERU
De la primele contacte până la încadrarea instituțională a Bisericii Basarabene în Biserica Ortodoxă Română / *From the first contacts to the institutionalization of the Basarabian Church in the Romanian Orthodox Church* 60-75

Sumar / Summary

Vasile SECRIERU

Aspecte privind istoricul muzeelor bisericești din Basarabia / *Aspects regarding the history of the Basarabian church museums* **76-78**

Radu MOȚOC

Portretul unei mari regine, Maria a României / *Portrait of Queen Marie of Romania* **79-92**

Radu MOȚOC

Cecilia Cuțescu – Storck (1879 – 1969) **93-96**

Radu MOȚOC

Elena Ghica (Dora d'Istria) (1828 - 1888) **97-106**

Radu MOȚOC

Vasile Alecsandri. 22 august 1890 ..... **107-109**

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET /

SPIRITUAL FETES

Elena ȚURCAN

„Moldovean ca mine nu-i” – Nicolae Glib, 70 de ani de la naștere / *“There’s no Moldovan such as myself” - Nicolae Glib, 70 years from birthday* **110-114**

Diana GĂINĂ

Ctitor al învățământului românesc - Petrarhe Poenaru (1799-1875) – 220 de ani de la naștere / *Petrarhe Poenaru (1799-1875, creator and organizer of the Romanian educational system - 220 years from birthday* **115-118**

Lilia UCRAINETȚ

Spirit neoromantic : Victor Eftimiu (1889-1972) – 130 ani de la naștere / *Neo-Romantic Spirit: Victor Eftimiu (1889-1972) - 130 years from birthday* .. **119-123**

Radu MOȚOC

Festivalul Internațional al Cărții „AXIS LIBRI” / *“AXIS LIBRI” International book festival* **124-128**

Radu MOȚOC

Nuduri în pictura românească / *Nudes in Romanian painting* **129-131**

Марина ШУЛЬМАН, Полина СПЫНУ,

Два шедевра англоязычной детской литературы в университетской библиотеке (USARB) / *Two masterpieces of english-language children’s literature in the university library (USARB)* **132-147**

Марина ШУЛЬМАН, Снежана ЗАДАЙНОВА, Елена ЦУРКАН, Ольга ДАСКАЛ

К 175-летию Н. А. Римского-Корсакова: Из Фондов Научной Библиотеки Бельцкого Университета им. Алеку Руссо / *On the N. A. Rimsky-Korsakov (1844–1908) 175 the anniversary: From the Collections of the Scientific Library of Alecu Russo Bălți State University* **148-161**

Sumar / Summary

Angela HĂBĂȘESCU

„O făclie nestinsă a teatrului”

– **Domnica Darienco / Domnica**

Darienco shines like an unfinished

light on the stage of the Moldovan

theater **162-165**

RAFTUL DE SUS / TOP SHELF

Valentina VACARCIUC

Personalitate complexă a artei

basarabene: Gheorghe Vrabie, artist

plastic (1939-2016) – 80 de ani de la

naștere / Gheorghe Vrabie, plastic artist

(1939-2016), a complex personality

of Bessarabian art - 80 years from

birthday **166-171**

Margarita IULIC, Valentina VACARCIUC

Libertatea de a fi tu însuși: Erich

Kästner, scriitor german (1899 -

1974) – 120 de ani de la naștere /

Freedom to be yourself Erich Kästner,

German writer (1899 - 1974) - 120 years

from birthday **172-177**

MUSAFIRII BIBLIOTECII / LIBRARY'S

GUESTS **178-181**

AUTORII / AUTHORS **182-183**

CELE MAI IMPORTANTE REALIZĂRI ALE ANULUI 2018

THE MOST IMPORTANT ACHIEVEMENTS OF 2018

Elena HARCONIȚA

Abstract: *The article highlights the most important achievements of the USARB Scientific Library in 2018. The Library's participation in the Projects has facilitated new knowledge and experiences, documentary visits in libraries in European countries, training workshops, webinars, promoted by international experts, technical equipment worth more than 500 000 lei, international visibility in a virtual and physical way. The library was included in the Open World program, supported by the US Congress. The development of a modern system of information resources, services and educational products relevant to each specialty, specialization, doctorate and postdoctoral discipline continued. On January 1, 2019 the library collection has 1,008,018 m., 309,116 titles, worth over 14 million lei. The library provided modern services; the most requested were the electronic services: 26 707 Internet access, Wi Fi, access to 107 national and international databases containing over 1,800,000 thousand books and 80,000 periodicals; access to the PRIMO ExLibris electronic catalog (shared catalog of 7 university libraries in the Republic of Moldova) about 427 337 records, 23 087 visits, archiving and access to the USARB Institutional Repository (Open Research Archive), 2,948 titles (papers, articles) indexed, 126,942 visits; 5 own databases (4,713 visits): Digital Library, SumarScanat, Vinyl Disc Music (MP3 format), e-books. On the Library's site was opened the MEDIA section where video about the Library and its products, videospots and videotutorial are placed.*

Keywords: *Scientific Library of USARB, international projects, infrastructure, modern services, research, training, awards*

Biblioteca Științifică USARB - centru informațional modern pentru educație și cercetare, clasată de Guvernul R.Moldova la categoria superioară, este Centru Biblioteconomic Departamental pentru bibliotecile din instituțiile de învățământ preuniversitar din 15 raioane de Nord și mun. Bălți, Depozitară Regională a Băncii Mondiale, membru al Consorțiului (REM) Resurse Electronice pentru Moldova, participantă în Programele Internaționale TEMPUS, ERASMUS+, Parteneriatul Moldovei cu Norvegia și România, în Proiecte de colaborare cu companiile CEEOL; Biblioteca electronica eLibrary.ru; IPR BOOKS. Structura BȘ USARB integrează 5 servicii, 6 Centre, 11 colecții internaționale și 10 colecții particulare, dotată cu variat echipament tehnic: PC, scanere, printere, proiectoare, televizoare, table interactive.

Participarea în proiectele internaționale MISISQ (2013/2016) -Tempus; LNSS -ERASMUS+ (2015-2018), Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din R.Moldova (2016-2019) au facilitat noi cunoștințe, experiențe, vizite de documentare în bibliotecile din țările europene, workshopuri de instruire, webinare, traininguri promovate de experți internaționali privind studierea limbii engleze în scopuri specifice, echipament tehnic în valoare de peste 500 000 lei, vizibilitate internațională. Utilizatorii au beneficiat de servicii și oportunități moderne create de bibliotecari: catalogul electronic PRIMO

ExLibris, dezvoltarea Repozitoriului ORA USARB, realizarea a 10 module de Cultura Informației, Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile, sărbătorită în data de 23 aprilie de Ziua Bibliotecarului în RM etc. Prin Proiectul „Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova” și Consorțiul REM, a fost asigurat accesul gratuit, la baze de date, inclusiv Thomson Reuters Web of Science.

Biblioteca a fost inclusă în programul Open World, reprezentant Mihaela Staver, care împreună cu colegii din bibliotecile universitare din RM a participat la un concurs și a efectuat vizita de documentare în Statul Carolina de Nord, SUA și la Biblioteca Congresului din Washington. Programul Lumea Deschisă este susținut de Congresul SUA și are drept scop consolidarea relațiilor de cooperare între Republica Moldova și Statele Unite ale Americii.

Bibliotecarii au participat în proiectele desfășurate de Biblioteca Națională a RM: Memoria Moldovei – Biblioteca Digitală *Moldavica*; Proiectul „Early 19th Century Bessarabian Charters and Historical Documents”, Simpozionul Științific Anul Bibliologic, Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci, implicându-se cu comunicări și articole publicate ulterior în revista Magazin Bibliologic și în Slideshare, realizarea posterelor, sondajelor.

Lina Mihaluța, director adjunct, a participat în Proiectul IFLA Atelierul de instruire privind Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a ONU, Programului Internațional de Advocacy (IAP), Chișinău.

10 bibliotecari au beneficiat de Formare profesională continuă, cursuri de pedagogie inovativă, elaborate în cadrul Proiectului 561820-EPP-1-2015-1-DE-EPPKA2-CBHE-JP Creating Moldovan E-Network for promoting innovative e-teaching in the continuing professional education (TEACH ME) „Strategii de învățare eficientă” – 5 ECTS și „Tehnologii avansate de instruire prin utilizarea TIC-5 ECTS”.

Poziționată în comunitatea universitară prin prezența permanentă a bibliotecarilor cu resurse electronice, informații utile, accesul la sursele deschise în spațiul virtual bibliotecarii au asigurat accesul la colecții enciclopedice: 1 008 018 u.m. în 309 116 titluri, resurse noi achiziționate în anul 2019 - 4 063 u.m. / 2 121 titluri, confortul și normele estetice pentru 6 940 de utilizatori în 12 săli de lectură (793 locuri), 4 săli de împrumut la domiciliu și alte subdiviziuni. Utilizatorii au efectuat 168 206 de vizite, 304 236 de vizite virtuale și peste 577 027 de împrumuturi și recepționare a documentelor prin furnizare electronică.

Biblioteca a oferit servicii și produse informaționale moderne de înaltă calitate tuturor categoriilor de utilizatori pentru o dezvoltare sustenabilă: servicii documentare, de informare bibliografică, bibliometrice (determinarea indicelui Hirsch prin aplicarea softului Publish or Perish, Google Scholar), servicii de comunicare și socializare (ture ghidate și consultații privind orientarea în spațiile funcționale, activități culturale, educative, științifice), de formare (sesiuni de traininguri).

Cursul Bazele Culturii Informației, inclus în planurile de învățământ la toate specialitățile ca disciplină obligatorie de formare a abilităților și competențelor informaționale, a fost realizat de echipa constituită de 10 bibliotecari- asistenți universitari: 250 de ore în 26 grupe academice pentru 1 030 studenți din anul I de la toate Facultățile. De asemenea, au elaborat o varietate de tutoriale și video tutoriale, ghiduri, videospoturi și alt suport didactic pentru a ajuta studenții în căutarea, localizarea, evaluarea și citarea corespinzătoare a informațiilor, inclusiv utilizarea softurilor personale de gestiune

a referințelor: EndNote, Mendeley, Zotero, fiind utilizate, descărcate de 13 715 ori.

Au fost promovate 197 ore academice de instruire non formală (traininguri, ore de promovare a resurselor) pentru 2 797 utilizatori.

Bibliotecarii au participat la pregătirea informațiilor (referințe integrale, inclusiv ISBN, număr de exemplare și vedete de subiect) privind dotarea lectoratelor pentru specialitățile acreditate: Inginerie și management în transportul auto, Tehnologia produselor alimentare; *Design vestimentar industrial, Marketing și logistică* (Ciclul I, studii superioare de licență); *programelor de master Bănci și asigurări, Contabilitate, Management financiar* – 6 762 tit./ 16 828 ex.

În anul de referință Biblioteca a prestat 32 servicii moderne, cele mai solicitate au fost serviciile electronice: 26 707 accesări Internet, Wi Fi, acces la 107 baze de date naționale și internaționale care conțin peste 1 800 000 mii de cărți și 80 000 de publicații periodice; acces la catalogul electronic PRIMO ExLibris (catalog partajat a 7 biblioteci universitare din RM) cca 427 337 de înregistrări, 23 087 vizite, arhivarea și accesul la producția științifică a universității în Repozitoriul instituțional ORA (Open Research Archive) USARB, 2 948 titluri (lucrări, articole) indexate, 126 942 vizite; 5 baze de date proprii (4 713 vizite): Biblioteca digitală, SumarScanat, Lucrări Muzicale de pe discuri de vinil (format MP3), E-Books.

Menționăm că în ședința Senatului USARB, procesul –verbal nr.4 din 24. 10.2018, a fost aprobată Politica de dezvoltare a colecțiilor Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți http://libruniv.usarb.md/images/pdf/strategii_politici/Politica_DC-USARB.pdf, ediția a doua a Politicii Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți privind accesul deschis la informație http://libruniv.usarb.md/images/pdf/strategii_politici/politica_institutionala-acces_deschis.pdf și ediția a doua a Regulamentului de organizare și funcționare a repozitoriului instituțional ORA (Open Research Archive) USARB http://libruniv.usarb.md/images/pdf/strategii_politici/Regulament_ORA.pdf.

Au fost livrate 10 076 documente electronice, expediate prin email 1 643 informații la 4 093 studenți și cadre didactice; actualizate 219 linkuri, resurse tematice, digitizate 853 titluri documente și publicații electronice seriale.

Biblioteca a oferit servicii online de pe site-ul Bibliotecii, platforma JOOMLA (198 postări, 27 000 vizitatori) <http://libruniv.usarb.md/index.php/ro>, a utilizat *platforme și instrumente web*: Wikipedia, *Blogurile Biblioteca în dialog cu cititorii, Profesional, Centrul de Informare al României* (185 postări, 32 950 vizite virtuale), a creat și partajat produse educaționale în *spațiile virtuale*: Facebook, Twitter, YouTube, LinkedIn, Pinterest, Google+, Instagram, Canalul YouTube - 1 736 postări.

Pe site-ul Bibliotecii, utilizatorii au avut acces la Video tutoriale și spoturi de promovare a serviciilor, portofoliul didactic al cursului Bazele Culturii informației, serviciile de referință *Întrebă bibliotecarul, Propuneri pentru achiziție, DSI (Diseminarea Selectivă a Informației)*, Buletinul bibliografic informativ *Achiziții recente*, expoziții online, resurse tematice pe domenii, au participat la 4 sondaje de opinie on-line privind impactul bibliotecii asupra utilizatorilor, comunității, societății.

Pagina web a Bibliotecii a fost vizitată de circa 304 236 ori, fiind efectuate mai bine de 2 milioane de accesări.

Produsul științific USARB a fost indexat de bibliotecari în 7 baze de date internaționale, repozitorii, biblioteci deschise, cataloage și platforme informaționale: Zenodo (Comunitatea USARB), CEEOL, IBN, eLibrary.ru. OpenLibrary, Issuu, Calameo,

Scribd, SlideShare care au contribuit la sporirea ratingului, vizibilității rezultatelor științifice ale cercetătorilor bălțeni, inclusiv prin aplicarea indicatorilor sciento-bibliometrici (1 229 postări).

La crearea bazelor de date și asigurarea serviciilor electronice au fost folosite 111 calculatoare, 51 pentru utilizatori, toate având conexiune Internet.

O gamă largă de evenimente, campanii, programe infodocumentare, flash-mob-uri: Zilele Informării, Zilele Catedrelor, Lunarul studenților la studiile de licență / Master / Doctorat,, Salonul editorial Universitaria - *Contribuții științifico-didactice ale universitarilor bălțeni*, Noul Utilizator, Săptămâna Open Access, Săptămâna Educației Deschise, Ziua Științei, Zilele Universității, Zilele Bibliotecii și Facultății, Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile, audiții muzicale, reviste bibliografice, lansări de carte, realizate în cadrul Clubului Cărții, Clubului ONU Nord, Salonului Muzical, Clubul BiblioSpiritus, Punctului de Informare NATO, Centrului de Informare a Uniunii Europene, Centrului Educație Civică Europeană, Centrului de Informare a României au sporit integrarea Bibliotecii în viața cultural-științifică a Facultăților prin mesajul educațional, științific și cultural.

611 expoziții informative și tematice, inclusiv 36 de expoziții on-line (2 031 documente expuse, 39 680 consultate) au fost organizate de bibliotecari pentru a stimula lecturile de instruire și cercetare.

Activitatea Bibliotecii a fost asigurată de 40 bibliotecari, care promovează calitatea, diversitatea și valoarea, 53% din ei constituind personalul profesional, 93 % sunt posesori ai categoriilor de calificare: 19 – superior, 12 - întâi și 6 – doi, 30 formatori de Cultura Informației în cadrul proiectelor internaționale, 10 asistenți universitari la predarea cursului Bazele Culturii informației, au participat la 36 întruniri profesionale (naționale/internaționale), 21 acțiuni de formare la nivel național/internațional, inclusiv stagii de formare (vizite, traininguri) în instituții acreditate și proiecte internaționale, 37 de ședințe de dezvoltare profesională instituțională, inclusiv Școala de Vară, Sesiunea de iarnă, diseminări în cadrul proiectelor internaționale ERASMUS+ și MDNORO.

15 bibliotecari USARB, formatori naționali au realizat 150 ore pentru în cadrul Cursurilor de formare profesională de scurtă durată Bazele biblioteconomiei și Științelor Informării (75 ore) și Tendințe actuale în activitatea bibliotecilor din Republica Moldova (75 ore) în colaborare cu Secției de Formare Continuă a Universității de Stat din Moldova pentru 59 de bibliotecari din Zona de Nord. 9 bibliotecari au participat la Programul de Recalificare Specialitatea *Biblioteconomie, asistența informațională și arhivistică*, Chișinău: Lilia Ucraineț, Diana Găină, Aliona Purici, Svetlana Cegan, Elena Cristian, Ana Nagherneac, Irina Zalîgaeva, Lilia Iavorschi. Tatiana Prian a beneficiat de Bursa Erasmus+, Transilvania University of Brașov, România, Faculty of Sociology and Communication, Erasmus+ student, Oficiul de relații internaționale Biroul Erasmus+.

Bibliotecarii bălțeni sunt implicați în activitatea Consiliului Biblioteconomic Național, Consorțiului REM, Comitetului Tehnic nr. 1 de standardizare „Biblioteconomie, Informare, Documentare”, Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, Asociației Bibliotecarilor din România, Forumului Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci, au organizat 7 manifestări științifice de nivel național și internațional, au participat la organizarea a 4 conferințe în USARB, 2 conferințe în cadrul proiectelor internaționale MISISQ și LNSS, în total fiind susținute 65 comunicări: Colloquia Bibliothecariorum În memoriam Faina Tlehuți, ediția a VI-a, Secțiune: Biblioteconomie

și științele informării în cadrul Conferinței științifico-practice cu participare internațională *Colloquia Professorum*, „Tradiție și inovare în cercetarea științifică”, ediția a VIII-a ; 2 Ateliere Profesionale al bibliotecarilor din învățământ din Nord; 2 Conferințe instituționale, Conferința finală a Proiectului „Servicii de suport pentru rețeaua de biblioteci: modernizarea bibliotecilor din Armenia, Moldova și Belarus prin dezvoltarea personalului de bibliotecă și reformarea bibliotecilor” (LNSS).

Produsele științifice ale bibliotecarilor s-au reflectat în 125 publicații în colecțiile *Bibliographia Universitas, Facultas Biography – USARB, IN HONOREM, Personalități universitare bălțene, Scriitori și Universitari bălțeni, Vestigia Semper Adora, Cultura Informației, Profesionalizare*, inclusiv Bibliografii - 9; Materiale ale conferințelor - 1; Documente de transfer tehnologic (politici programe, rapoarte profesionale) - 4; Lucrări didactice, videotutoriale -5, resurse electronice (buletine/expoziții informative , expoziții online) – 106, revistele de specialitate: *Confluențe Bibliologice și Bibliouniversitas@ABRM.md*. Au fost elaborate 87 materiale promoționale (flyere, pliante, ghiduri, inclusiv 4 postere).

Experiența Bibliotecii a fost promovată în 71 de articole, din ele: 2 articole în reviste științifice din străinătate recunoscute: *Review of artistic education, Book Power in Communication, Sociology and Technology*, 3 în reviste incluse în Registrul Național al revistelor de profil - *Magazin Bibliologic*, 60 de articole publicate în reviste instituționale, 4 articole în culegeri de lucrări ale conferințelor internaționale, 40 studii publicate pe internet - portalul SlideShare.

Activitatea Bibliotecii și a bibliotecarilor a fost reflectată în 20 de referințe: 12 comunicate de presă , 3 interviuri la emisiunea TV Bălți, www.stiripozitive.eu; Accent TV, canalul YouTube TV USARB, TVNord, radio Actualități, *Literatura și Arta, Făclia* etc.

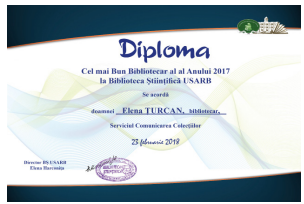
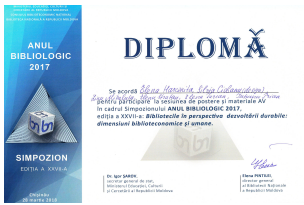
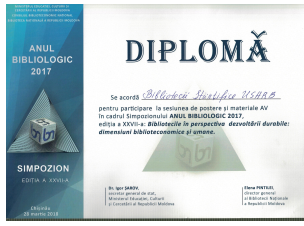
Munca dedicată a bibliotecarilor a fost apreciată cu numeroase diplome și premii profesionale:

- Premiul „Ion Madan” în domeniul biblioteconomic și bibliografic a fost decernat doamnei Elena HARCONIȚA, director al Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, pentru activitate prodigioasă în domeniul biblioteconomic în cadrul festivității de premiere a laureaților ediției 2019 a Galei Premiilor anuale în domeniul Culturii, desfășurată în data de 15 ianuarie, de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova cu ocazia Zilei Naționale a Culturii. Premiile au fost acordate pentru cele mai reprezentative creații în domeniul literaturii, teatrului, muzicii, artelor plastice, biblioteconomiei, restaurării, conservării patrimoniului cultural și al muzeografiei în anul 2018.
- 23 aprilie 2018, Premiul Național GALEX, organizat de Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova „Alexe Rău” și Biblioteca Națională pentru Cel mai reușit proiect de promovare a imaginii Bibliotecii, Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, director Elena Harconița.
- Chișinău, 28 martie 2018, Diploma MECC, CBN, BNRM, Bibliotecii Științifice USARB Pentru participare la sesiunea

de postere și materiale AV în cadrul Simpozionului științific Anul Bibliologic 2017, ediția a XXVII-a „Bibliotecile în perspectiva dezvoltării durabile: dimensiuni biblioteconomice și umane”.

- Chișinău, 28 martie 2018, Diploma MECC, CBN, BNRM, grupului de lucru E. Harconița, S. Ciobanu (design), L. Mihaluța, E. Stratan, E. Țurcan, T. Prian, V. Topalo Pentru participare la sesiunea de postere și materiale AV în cadrul Simpozionului științific Anul Bibliologic 2017, ediția a XXVII-a „Bibliotecile în perspectiva dezvoltării durabile: dimensiuni biblioteconomice și umane”.
- 29 ianuarie 2018, Premii - Certificate de participare la Școala de Vară (ediția a treia), la Constanța, România pentru învingătorii Maratonului Național al arhivării publicațiilor în Repozitoriile Instituționale, ediția a 2-a, organizat de EIFL Moldova și pentru activitățile organizate în cadrul Săptămânii Internaționale a Accesului Deschis (23-29 octombrie 2017): Locul III – Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți.
- Premiul Senatului USARB la categoria „Lucrări științifice cu caracter informativ”, a fost acordat grupului de autori – Elena Scurtu, Maria Fotescu, Elena Harconița și Silvia Ciobanu – pentru ediția a II-a a lucrării „Deținători ai titlului „Doctor Honoris Causa, membri de onoare ai Senatului USARB”.
- 10 mai 2018, Diploma USARB Cel mai Bun Bibliotecar al anului 2017, Elena Țurcan, bibliotecar oficiul Documente muzicale.
- 19 mai 2018, Diplomă de participare la Festivalului-concurs internațional de muzică corală „Sărbătoarea corului” Țurcan Elena, BȘ USARB pentru prezentarea expoziției.
- 20 octombrie 2018, Diplomă de mențiune pentru o bună organizare și desfășurare a activităților în cadrul Zilelor Psihologiei, Ediția a IX-a, *Psihologia și Arta de a iubi Viața*, Angela Hăbășescu, BȘ USARB.
- 27 octombrie, 2018, Diploma de grațitudine dnei Elena Țurcan pentru prezentarea expoziției în cadrul Festivalului-concurs Internațional al cântecului folcloric pentru copii „Cântec drag din plai străbun”, ediția a II-a.
- 28 noiembrie 2018, Diplomă de participare la seminarul municipal „Evaluarea cu ajutorul Tehnologiilor Informaționale în cadrul procesului educațional la disciplina Limba franceză”.

BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ USARB LA CONFERINȚA DE FINALIZARE A PROIECTULUI „MODERNIZAREA SERVICIILOR BIBLIOTECILOR UNIVERSITARE DIN MOLDOVA”

THE USARB SCIENTIFIC LIBRARY AT THE FINAL CONFERENCE OF THE PROJECT “MODERNIZATION OF ACADEMIC LIBRARY SERVICES IN MOLDOVA”

Elena HARCONIȚA

Abstract: *The author reports about the Final Conference of the Project „Modernization of academic library services in Moldova, financed by Norwegian Cooperation Programme in Higher Education with Eurasia. Elena Harconița, director of the Scientific Library of „Alec Russo” Balti State University presented the report: „Modernization of academic library services in Moldova: Impact. Dissemination”. At the Conference, 22 project partners signed a Partnership and Cooperation Memorandum for 2020-2023 that will ensure the sustainability of the Project.*

Keywords: *project, university libraries, impact, dissemination, USARB Scientific Library, memorandum, partnership*

Elena Harconița, directorul Bibliotecii Științifice USARB, în calitate de manager instituțional - partener al Proiectului „Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova” <https://newinformationservices.wordpress.com/>, a participat la Conferința de finalizare a Proiectului „Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova”, finanțat de Programul Norvegian de Cooperare cu Eurasia în domeniul învățământului superior, împreună cu reprezentanți ai instituțiilor partenere a Proiectului de la Universitatea din Bergen, Norvegia, Universitatea Transilvania din Brașov România, Academia de Studii Economice din Moldova, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Agrară de Stat din Moldova, Universitatea Tehnică a Moldovei, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă”, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Academia de Administrare Publică, Universitatea de Stat din Comrat, Universitatea de Stat din Tiraspol, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, Institutul de Relații Internaționale din Moldova, Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne, Universitatea de Stat „Grigore Țamblac” din Taraclia, Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale.

Coordonatori de proiect Landoy Ane, NO-University of Bergen, Dr. Ghinculov Silvia, MD-Academy of Economic Studies of Moldova.

La evenimentul desfășurat la 25 iunie 2019, la Biblioteca Științifică ASEM, au participat rectorii universităților, directorii bibliotecilor, experți internaționali, reprezentanții Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova și a ABRM. Moderator: dr. Silvia Ghinculov, director al Bibliotecii Științifice a Academiei de Studii Economice a Moldovei.

Cu mesaje de salut au venit Grigore Belostecinic, dr.hab., prof. univ., academician, rector al Academiei de Studii Economice a Moldovei, Grigore Maria-Carme Torras Calvo, dr., Universitatea din Bergen, Norvegia, Nelly Țurcan, dr. hab, prof univ., Universitatea de Stat din Moldova, Igor Cojocar, dr. Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale.

Rapoartele privind rezultatele „Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova”, CPEA-2015/10014. Termenul proiectului: 03/2016-10/2019, au fost prezentate de către: dr. Silvia Ghinculov, director al Bibliotecii Științifice a Academiei de Studii Economice a Moldovei „Dezvoltarea durabilă a serviciilor informaționale pentru mediul academic”; Ane Landou, Universitatea din Bergen, Norvegia „Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova: parteneriat sustenabil”; dr. Prof. Angela Repanovici, Universitatea Transilvania, Brașov, România „Dezvoltarea competențelor profesionale a bibliotecarilor universitari: realizări și perspective”.

Despre Impactul Proiectului „Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova”, s-au expus Elena Harconița, directorul Bibliotecii Științifice, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți; Ecaterina Zasmenco, director, Biblioteca Centrală Universitară, Universitatea de Stat din Moldova, Rodica Avasiloaie, director, Biblioteca Științifică, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Elena Harconița a menționat că acest Proiect merită să fie așezat cu pioșenie pe altarul memoriei noastre colective, deoarece pentru prima dată în istoria R. Moldova a fost un Proiect atât de cuprinzător - tocmai 18 biblioteci universitare, toate activitățile au fost pasibile înregistrărilor video datorită afilierii colaborative a Institutului de Dezvoltare a Societății Informaționale din R. Moldova; a adus deosebite contribuții în consolidarea capacităților instituționale prin formarea personalului bibliotecar, strategiile armonizate cu tendințele globale ale domeniului; a onorat participanții cu Formatori de înalt calibru din diferite țări: Norvegia, Romania ,Republica Moldova, Marea Britanie, SUA, Grecia, Armenia, Egipt, Mexic, bibliotecarii s-au întâlnit în idei, au dezbătut asupra celor învățate, consolidându-se într-o rețea internă în cadrul Consorțiului Parteneriatului Moldova-Norvegia-România; a organizat o mobilitate comuna a managerilor universităților împreună cu directorii de biblioteci în Bergen; ne-a adunat laolaltă în acțiuni de intruire, în mobilități, în momente de relaxare.

De asemenea, din numele universităților din R. Moldova a adresat felicitări și recunoștința notabilă pentru coordonatorii: Doamnele Ane Landoy, Angela Repanovici, Silvia Ghinculov pentru elaborarea judicioasă și competentă a conținutului pe care l-au realizat cu înaltă calitate și sobrietate academică; grațitudine Finanțatorilor - Programului Norwegian de Cooperare în domeniul învățământului superior cu Eurasia, mulțumiri și prețuire Echipei de Proiect și tot personalul BȘ ASEM pentru efortul depus în organizarea și susținerea tuturor programelor, inclusiv relatarea exigentă și deplină, în limbile engleză și română, a tuturor evenimentelor, rapoartelor, fotografiilor pe situl Proiectului.

În cadrul Conferinței directorii bibliotecilor partenere, precum și directorul Institutului de Dezvoltare a Societății Informaționale și Departamentul Comunicare și Teoria Informării, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării a Universității de Stat din Moldova au semnat un Memorandum de Parteneriat și Cooperare între instituțiile proiectului pentru perioada 2020-2023 care va asigura durabilitatea Proiectului.

La ceremonia de închidere reprezentanților Echipei de Proiect USARB Elena Harconița, Lina Mihaluța, Silvia Ciobanu, Mihaela Staver le-au fost acordate diplome de participare în semn de profundă apreciere și recunoștință pentru contribuția majoră adusă la realizarea proiectului.

Evenimentul a fost înregistrat de Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale: <https://www.youtube.com/watch?v=4VofKNHvc3o>; <https://newinformationservices.wordpress.com/>

Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova

ZIUA NAȚIONALĂ DE SENSIBILIZARE PRIVIND BIBLIOTECILE (2019) BĂLȚI, REPUBLICA MOLDOVA

Valentina TOPALO

Abstract: *The first months of 2019 was focused on preparation for April 23rd - the National Awareness Day on Libraries and Librarians' Day in the Republic of Moldova. The author shares the experience of the Balti LNSS Project team "Library Network Support Services: modernising libraries in Armenia, Moldova and Belarus through library staff development and reforming libraries" (LNSS). Awareness Day's preliminary activities, content, way of organizing and dissemination the events, types of marketing forms are mentioned.*

Keywords: *National Awareness Day, Librarians' Day in the Republic of Moldova, library development, libraries reform, marketing forms, lifelong learning*

La 23 aprilie 2019 la Biblioteca Științifică USARB a fost sărbătorită Ziua Bibliotecarului în Republica Moldova, sincronizată cu Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile. Această manifestare, inițiată în cadrul Proiectului LNSS "Servicii de suport pentru rețeaua de biblioteci: modernizarea bibliotecilor din Armenia, Moldova și Belarus prin dezvoltarea personalului de bibliotecă și reformarea bibliotecilor" a ajuns la a 3-a ediție. Fiecare segment al evenimentului a urmărit scopul de a transmite comunității academice informații privind oportunitățile Bibliotecii Științifice USARB în susținerea instruirii, cercetării științifice și educației pe tot parcursul vieții. Toate acțiunile au fost orientate spre promovarea cărților, lecturii, noilor strategii de dezvoltare a colecțiilor, serviciilor inovatoare, căutării și utilizării eficiente a informației, promovării resurselor electronice, inclusiv a bazelor de date, formării percepției pozitive și veridice despre bibliotecă și bibliotecari.

În scopul asigurării cadrului organizațional-logistic de implementare a programului au fost realizate un șir de activități preliminare: 1. Ședințe ale grupului de lucru în vederea planificării activităților, organizării, diseminării materialelor necesare. 2. Proiectarea activităților de comun acord cu cadrele didactice, studenții, ONG-urile, elevii Liceului Teoretic Republican „Ion Creangă” din Bălți. 3. Publicarea programului-invitație pe webul Bibliotecii Științifice USARB, pe pagina proiectului LNSS, expedierea informațiilor prin poșta personală, postări pe Facebook, Twitter, Instagram, You Tube ș.a. 4. Organizarea expozițiilor informative și tematice pentru studenți, profesori și bibliotecari. 5. Elaborarea și imprimarea materialelor promoționale, posterelor, invitațiilor, banerelor etc.

Activitățile au fost desfășurate împreună cu reprezentanții a 4 facultăți, a unui Liceu, ONG-uri studențești, bibliotecarii BȘ USARB, bibliotecari din mun. Bălți și raioanele de Nord ale R.Moldova. În ziua de 23 aprilie Biblioteca universitară a fost vizitată de 1 237 de utilizatori, unii special veniți pentru participare la evenimentul anunțat și de a lua act de noutățile editoriale.

Propunem câteva date statice despre realizarea și impactul Zilei de Sensibilizare privind bibliotecile:

STATISTICI

N/r.	Activități	Participanți / informații
1.	Webul BŞ USARB	Utilizatori - 100 / sesiuni - 185 accesări / vizualizări - 1 153
2.	Rețele sociale	4 730, inclusiv: Facebook - 4 599 ; Odnoklassniki - 98
3.	Clubul BiblioSpiritus- 1, Book Cafe – 1	24 participanți
4.	Expediate prin e-mail	4 140 informații
5.	Expoziții tradiționale	6 - expuse – 164, împrumutate – 295 Utilizatori - 178 178 participanți 323 vizualizări
	Expoziții online	4 - vizualizări 323
6.	Interviu	1
7.	Mass-media	3
8.	Materiale promoționale	5
	Total - 12	2 737 / 4325 informații/ accesări 6206

La nivel universitar, studenții și personalul didactic, bibliotecarii, în total - 2 737 de utilizatori , au avut oportunitatea de a afla foarte multe despre Bibliotecă, colecțiile, serviciile și produsele ei. De asemenea, despre implicațiile bibliotecarilor universitari în Proiectul LNSS (2015-2018).

Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile și Ziua Bibliotecarului au fost evaluate în funcție de criterii: relevanță, impact și durabilitate și în funcție de schimbările economice, sociale din țară, cât și în particular în comunitatea academică, concentrându-ne asupra întrebărilor "De ce?" și "În ce condiții programul a răspuns așteptărilor?". Această abordare a permis să analizăm activitățile preconizate și realizate. Au existat întrebări și răspunsuri ce reflectau așteptările specifice ale utilizatorilor.

Toate acestea sunt prezentate în cele ce urmează:

Relevanță: S-a făcut ceea ce trebuia. Concepția, proiectarea și implementarea programului a fost relevant comunității academice: răspuns la programul-invitație prin e-mail; sprijin privind implementarea programului din partea facultăților, liceului, ONG-urilor studențești, bibliotecarilor din școli, licee, colegii, bibliotecari din municipiul Bălți .

Durabilitate: Instrumentele achiziționate, produsele bibliotecii sunt exploatare, susținând, influențând și schimbând mediul de cercetare al studenților de la programul de licență, masterat, doctorat și cercetătorilor.

Impact: Proiectul a produs impactul potrivit, având în vedere contextul și re-

sursele disponibile. Prezența utilizatorilor a influențat rezultatele Zilei. Programul a produs un impact vizibil și măsurabil:

- 12 activități promovate prin webul Bibliotecii, pagina proiectului LNSS, rețelele sociale, sit-ul Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, Biblioteca Națională a R. Moldovei.
- În cadrul Târgului instituțional al proiectelor ERASMUS+ - mai mult de 50% dintre vizitatori au ales profilul proiectului LNSS, 2 737 de utilizatori au fost interesați de „rolul Bibliotecii universitare în comunitate”, motoul „Biblioteca ta – progresul tău” cu adevărat reprezintă progresul fiecărui tânăr, contribuind la dezvoltarea, educația și învățarea pe tot parcursul vieții.

Conform PROGRAMULUI-INVITAȚIE <http://libruniv.usarb.md/images/pdf/2019/program-NAD-ro.pdf> au fost organizate activități pentru studenți, profesori și bibliotecari sub egida Anului 2019: anul promovării imaginii bibliotecii în comunitate.

În ședința Clubului BiblioSpiritus, bibliotecarii s-au întrunit pentru a Inaugura Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile, a anunța totalurile participării la Concursurile Naționale: Cel mai bun Bibliotecar al Anului și Cele mai bune lucrări din domeniul Biblioteconomiei și Științele Informării, Cel mai bun blog/site, Cel mai bun serviciu modern de bibliotecă.

În cadrul evenimentului Elena Harconița, Directorul BȘ USARB a relatat despre importanța acestui eveniment, despre rolul Bibliotecii și Bibliotecarului în societate, a amintit de evoluția Zilei Bibliotecarului în Republica Moldova și despre *Valoarea Oamenilor* în construcția imaginii instituției.

Sărbătoarea profesională a fost întâmpinată cu Premii anuale decernate de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, de Liga Bibliotecarilor din R. Moldova și Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova după cum urmează:

Premiul „Ion Madan” în domeniul biblioteconomic și bibliografic a fost decernat doamnei Elena Harconița, director al Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, pentru activitate prodigioasă în domeniul biblioteconomic și bibliografic, în cadrul festivității de premiere a laureaților ediției 2019 a Galei Premiilor anuale în domeniul Culturii, desfășurată în data de 15 ianuarie, de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova cu ocazia Zilei Naționale a Culturii. Premiile au fost acordate pentru cele mai reprezentative creații în domeniul literaturii, teatrului, muzicii, artelor plastice, biblioteconomiei, restaurării, conservării patrimoniului cultural și al muzeografiei în anul 2018. <http://tv8.md/2019/01/16/video-laureatii-ceilor-zece-premii-anuale-in-domeniul-culturii-din-anul-2018/> .

Premiul Național GALEX (aflat la a noua ediție) I s-a conferit doamnei Elena Harconița, director al Bibliotecii Științifice a USARB. Evenimentul a fost organizat în colaborare cu Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova „Alexe Rău”, de Ziua Internațională a cărții și a drepturilor de autor, precum și de Ziua Bibliotecarului, marcată pe 23 aprilie. În cadrul festivității au fost decernate zece premii nominale și premii speciale. Gala Laureaților Premiilor Naționale GALEX este o manifestare importantă în lumea bibliotecară. Are ca obiectiv promovarea și stimularea activității bibliotecarilor și a persoanelor fizice și juridice, care prin acțiunile lor susțin dezvoltarea bibliotecii ca structură info-documentară de importanță strategică, fiind cel mai important serviciu civil de stocare și difuzare a informației dintr-o comunitate și în numele comunității. Premiul GALEX a fost instituit în 2010 de Liga Bibliotecarilor din R. Moldova și Biblioteca Națională: <https://www.youtube.com/watch>; <https://media.usarb>.

[md/2019/05/06/](https://www.moldpres.md/2019/05/06/); Univers Pedagogic Pro, nr.16, 25 aprilie 2019. <https://www.moldpres.md/news/2019/04/23/19003242>; <https://radiochisinau.md/biblioteca-nationala-a-in-manat-premiile-galex---86204.html>

Ziua Națională de Sensibilizare este o zi a personalului bibliotecii, a utilizatorilor Bibliotecii universitare, grupurilor de prieteni care, cu adevărat, recunosc contribuțiile valoroase ale Bibliotecii și bibliotecarilor. În revista științifică și bibliopraxiologică Magazin Bibliologic nr. 3-4, 2018, la rubrica Oameni în Profesie. Profesie prin Oameni a fost publicat interviul Ludmillei Corghenci cu Elena Harconița, directoarea Bibliotecii Științifice USARB intitulat Lider prin activitate și influență... <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Magazin-bibliologic2018-3-4.pdf>

Zilele Bibliotecarului la Universitatea bălțeană au continuat cu felicitările adresate Mihaelei Staver și Elenei Țurcan, premiante în cadrul Concursului național ABRM *Cel mai bun bibliotecar al anului*, urmând prezentarea Diplomelor pentru *Cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei și științelor informării*, *Cele mai reușite servicii* și *Cel mai reușit site 2019*. Din partea Centrului Managerial al BȘ USARB au fost înmânate Diplome de merit colegelor: Ludmila Răileanu, Mihaela Staver, Angela Hăbășescu, Elena Țurcan, Natalia Luchianciuc, Tatiana Pogrebneac, Aliona Purici, Polina Spînu, Lilia Ucraineț, Diana Găină, Stela Covalciuc. Despre importanța și impresiile privind instruirea la Cursurile de recalificare de la USM, aprecierea necesităților de instruire pe parcursul vieții, din partea echipei de învățăcei au vorbit: Tatiana Pogrebneac, Elena Cristian, Mihaela Staver și Elena Țurcan.

Elena Harconița a felicitat colegii pentru Premiile și Diplomele obținute, pentru implicarea cu dăruire în activitatea profesională.

Discursul doamnei director a conținut informații despre participarea Bibliotecii Științifice la Târgul proiectelor ERASMUS+ în USARB, ediția a II-a, desfășurat în zilele de 19-20 aprilie 2019, în cadrul „Zilelor porților deschise la USARB. <http://libruniv.usarb.md/index.php/ro/noutati/34-evenimente/677-excursii-viitori-studenti>. Viitorii studenți ai Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți au explorat spațiile Bibliotecii Științifice. Elena Țurcan a condus oaspeții prin punctele de servire, a prezentat serviciile și produsele informaționale ale Bibliotecii. Bibliotecarii, în ajun de sărbătoare au prezentat informații și mai multe materiale promoționale despre Proiectul Library Network Support Services: modernising libraries in Armenia, Moldova and Belarus through library staff development and reforming libraries (LNSS), Proiect no. 561633-EPP-1-2015-1-AM-EPPKA2-CBHE-JP LNSS, asigurând durabilitatea și eficiența acestuia. Reprezentanții Bibliotecii - Lina Mihaluța, director adjunct, împreună cu Valentina Topalo, Silvia Ciobanu, Ludmila Răileanu au dialogat cu viitorii studenții ai Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, prezentând banere, postere, lucrări editate de bibliotecari, oferta informațională și editorială.

La 23 aprilie este celebrată, de asemenea, Ziua Limbii Engleze. Cu acest prilej Margarita Iulic a relatat despre istoria acestei sărbători și a prezentat expoziția „William Shakespeare nu aparține unei epoci, ci tuturor timpurilor” (poetul englez Ben Jonson). W. Shakespeare (26 april.1564-23 april.1616) 455 de ani de la naștere”, a prezentat operele marelui scriitor, comemorarea căruia are loc în fiecare an. Prin stabilirea Zilei Mondiale a Cărții și a Dreptului de Autor UNESCO promovează cartea, lectura și publicarea.

De Ziua Mondială a Cărții și a Drepturilor de Autor, care în Republica Moldova

coincide cu Ziua Bibliotecarului au fost organizate 7 expoziții din istoria cărții, biblio-tecii și bibliotecarului :

„Nici o sarcină nu este mai importantă și nu merită mai multă onoare decât cea îndeplinită în serviciul comunității de un BIBLIOTECAR competent și serios.” Melvil Dewey, 1873. Expoziția on-line are rolul de a arăta comunității succesele bibliotecarilor și este realizată cu prilejul Zilei Naționale de Sensibilizare privind bibliotecile și Zilei Bibliotecarului.

Salonul editorial *Universitaria*: Contribuțiile științifico-didactice ale profesorilor și bibliotecarilor universitari: 2018 - expoziția on-line și tradițională organizată în spațiul expozițional al subdiviziunii de Informare și Cercetare Bibliografică. Au fost prezentate peste 120 de documente semnate de cadrele didactice și bibliotecarii USARB, editate pe parcursul anului: monografii, dicționare, enciclopedii, manuale, ghiduri, curriculumuri, anuare, articole, comunicări științifice prezentate la întruniri științifice naționale și internaționale. Documentele sunt structurate pe facultăți, catedre și Biblioteca Științifică. Prin această expoziție bibliotecarii promovează realizările științifico-didactice, creativitatea și inovarea universitarilor bălțeni, ajutând utilizatorii mai lesne să le acceseze. Expoziția contribuie și la dezvoltarea Arhivei științifice elec-tronice universitare Open Research Archive (ORA) USARB în vederea asigurării vizibilității patrimoniului universitar în lume. De asemenea, expoziția se prezintă și ca o sursă de îndemn și inspirație autentică pentru tinerii cercetători ce urmează a se încadra în munca de cercetare științifică.

100 de navigatori ai vizitat pagina web au accesa expozițiile online de 1 153 ori, iar 144 utilizatori au împrumutat 275 de volume din 5 expoziții în sălile de lectură:

- Cărți jubiliare în anul 2019 , Sala de lectură nr. 2 Științe Filologice.
- Depozit al inteligenței omenești , Sala de împrumut nr. 1 Documente științifice, beletristică.
- Cartea - schimb de idei dincolo de limitele spațiului și timpului, Sala de lectură nr. 4 Documente în Limbi Străine.
- Modalități juridice de protecție a dreptului de autor în Moldova, Sala de lectură nr. 1 Științe Socioumanistice și economice .
- Autori, titluri de carte offline și online care te va marca în viitor (din colecția Mediatecii), Mediateca.

Activitățile din Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile au continuat în 24 aprilie, când în Clubul Cărții a fost promovat Book-Café, organizat în parteneriat cu Margareta Curtescu, conferențiar universitar, doctor în filologie USARB, Facultatea de Filologie, invitata de onoare Valentina Budurin, profesoară de limbă și literatură română, Liceul „Mihai Eminescu” din mun. Bălți, studenții anului trei de la Facultatea de Filologie. Moderator al evenimentului a fost Valentina Topalo, bibliotecar principal. Participanții au aflat mai multe despre rolul cărții și dreptul de autor, despre copyright, experiențele și bunele practici privind activitatea cotidiană a Bibliotecii și a Bibliotecarului universitar, Proiectul LNSS, despre resursele informaționale și serviciile electronice, luând act de mai multe materiale promoționale.

Această nouă formă de comunicare cu studenții - Book Caffé, a fost la prima ediție. Bibliotecara Margareta Iulic a vorbit despre viața și activitatea scriitorului englez, supranumit „Poetul din Avon” William Shakespeare, referindu-se la expoziția „William Shakespeare nu aparține unei epoci, ci tuturor timpurilor (26 aprilie 1564-23

aprilie 1616) - 455 de ani de la naștere". Natalia Luchianciuc a prezentat 2 expoziții despre activitatea profesorilor universitari bălțeni, scriitori, membri ai Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova: „Maria Abramciuc (Margareta Curtescu) „Prinsă între clamele speranței.” și „Nicolae Leahu. Poet, critic, eseist, editor, jurnalist”.

Studentții au lecturat poeme din opera Margaretei Curtescu, autor, critic literar, conferențiar universitar, eseist, poet și scriitor din Republica Moldova, din volumele lui Nicolae Leahu și Maria Șleahțișchi. Tinerii au folosit atât cartea tipărită cât și pe cea electronică, fiecare din ei manifestând competențe de critic literar, comentând cu argumente concludente poezia citită, urmată de comentariile autorei Margareta Curtescu.

Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile și Ziua Bibliotecarului a fost promovată prin diverse instrumente de marketing , asigurând transparența și menținerea dialogului cu utilizatorii. Au fost utilizate următoarele forme de marketing: Program-invitație, flyere, postere; TV-clipuri, instrumente de lucru cum ar fi notebook, proiector, tablă interactivă etc. cu logo-ul proiectului – LNSS pentru toate grupurile de interese: studenți, cercetători, personal administrativ, bibliotecari, etc. A fost publicat un articol despre proiectul LNSS în revista Magazin Bibliologic (BNRM) care conține informații detaliate din realizările proiectului LNSS, impactul proiectului asupra consolidării capacității personalului bibliotecii și a reformelor din biblioteca universitară. NADul a fost diseminat prin postarea informațiilor de la diverse activități în Internet, pagina web a BȘ USARB, rețelele sociale, YouTube; Facebook; Twitter; Instagram.

Referințe electronice:

1. <http://libruniv.usarb.md/index.php/ro/despre-noi/79-proiecte/202-activitati-lnss> (accesat 1.06.2019)
2. <http://libruniv.usarb.md/index.php/ro/noutati/expozitii-tematice/video/bibliotecarul-2019>(accesat 1.06.2019)
3. <http://libruniv.usarb.md/index.php/ro/noutati/expozitii-tematice/video/contributii-2018> (accesat 1.06.2019)

CZU 025.2:027.7

**DEZVOLTAREA COLECȚIILOR BIBLIOTECII ȘTIINȚIFICE USARB
ÎN ANII 2010-2017**

*DEVELOPMENT OF USARB SCIENTIFIC LIBRARY COLLECTIONS
IN THE YEARS 2010-2017*

Polina SPÎNU

Abstract: *This article discusses the importance of building collections and the value of the information and documentation function of the university library. The library being the only academic structure that provides users with access to useful information on various information media: printed and electronic.*

Keywords: *collection development, procurement policy, selection policy, current and retrospective acquisitions, donation, national and international exchange of documents*

Constituirea colecțiilor este o activitate de o mare importanță și responsabilitate pentru biblioteci. În condițiile actuale ele trebuie să asigure accesul la informații în măsura cerințelor și necesităților utilizatorilor. Acestea devin în mare măsură influențate de produsele editoriale și de tehnologiile informaționale. Biblioteca se impune prin funcția sa informațională și documentară, asigurând utilizatorilor accesul la documentele tipărite (cărți, publicații periodice, etc.), electronice (CD, DVD, etc.), baze de date.

Mai sunt și alte aspecte care condiționează dezvoltarea colecțiilor - confruntarea cu bugete mici la achiziții pe de o parte și diversificarea specialităților academice pe de altă parte. A devenit tot mai evidentă necesitatea analizei anuale, uneori și semestriale a colecțiilor pentru o achiziție echilibrată pe domenii de știință. De asemenea, menținerea relațiilor de schimb interbibliotecar prin care se aduce în bibliotecă ceea ce nu este în comerț.

Politica de achiziții are un rol important în modelarea metodelor de sporire a colecțiilor. Politica de achiziții diferă de la o bibliotecă la alta și este pasibilă mereu schimbărilor determinate de:

- interesele și necesitățile de studiu, cercetare, de lectură și recreere intelectuală manifestate de utilizatori;
- oferta pieței editoriale;
- preocuparea utilizatorilor pentru formele de comunicare performante, oferite de noile tehnologii informaționale;
- infiltrarea pe piața editorială a cărților apărute pe suport electronic (CD și DVD), dezvoltarea producției de audio book și e-book.

Politica de achiziții a BȘ USARB evidențiază colecțiile pe care le deține într-un cadru coerent, oferind de asemenea o reprezentare a acestora din perspectiva constituirii și a evoluțiilor ulterioare.

Obiectivele Politicii de achiziții vizează:

- identificarea necesităților de documentare și informare ale utilizatorilor;

- oferirea resurselor documentare și informaționale tuturor categoriilor de utilizatori, în conformitate cu misiunea bibliotecii;
- implementarea unui plan strategic eficient de dezvoltare a colecțiilor;
- ameliorarea politicii de schimb bazată pe calitate și nu pe cantitate;
- completarea bibliografiei pentru disciplinele noi.

Ținând cont de structura organizatorică a Bibliotecii Științifice USARB, politica de dezvoltare a colecțiilor are în vedere acoperirea domeniilor specializate. Prioritară în politica de dezvoltare a colecțiilor este asigurarea cu publicații și informații necesare a disciplinelor incluse în programele de studiu și cercetare.

Sunt două etape de realizare a procesului de dezvoltare a colecțiilor în colaborare deplină cu cadrele didactice.

Prima etapă se referă la posibilitățile de informare asupra cerințelor și necesităților utilizatorilor. În acest caz bibliotecarii se bazează pe analiza următoarelor surse:

- planurile de învățământ și temele de cercetare științifică;
- curriculumurile pentru fiecare disciplină;
- sugestiile personale ale cadrelor didactice (deziderate).

În scopul cunoașterii structurii planurilor de studiu și cercetare, un instrument prețios de lucru în activitatea de informare îl constituie bibliografiile disciplinelor din planul de învățământ primite de la catedre.

A doua etapă consta în cunoașterea surselor de informare privind posibilitățile de achiziție. Cataloagele editoriale ce furnizează elemente utile identificării unei lucrări, ofertele primite de la decanatele facultăților sunt foarte importante.

Politica de selecție a documentelor are la bază principiile de concordanță cu misiunea, funcțiile și tipul utilizatorilor bibliotecii. Procesul de selecție a documentelor se constituie din trei elemente:

- identificarea titlurilor care prezintă interes;
- evaluarea relevanței acestuia față de colecția bibliotecii;
- decizia de achiziție.

Toate deciziile privind selecția trebuie să aibă ca punct de plecare: misiunea bibliotecii, analiza colecțiilor existente, determinarea valorii informaționale și de patrimoniu, evaluarea gradului de adresabilitate și utilizare al acestora, precum și cercetarea categoriilor de utilizatori și a necesităților de informare și documentare.

Criteriile de selecție includ:

- conținutul domeniului tratat, caracterul exhaustiv;
- actualitatea și relevanța informațiilor cuprinse;
- autoritatea autorului, a editurii sau a criticilor;
- aria lingvistică;
- aria cronologică etc.

Principalele surse de informare și completare privind producția editorială rămân a fi:

- paginile WEB ale editurilor naționale și internaționale cu cataloagele și planurile editoriale;
- cataloagele bibliotecilor;
- bibliografiile curente, selective și critice;
- saloanele și târgurile de carte, diversele reuniuni;
- semnalările, rezumatele critice din presa scrisă;
- colaborarea directă cu autorii;
- emisiunile radio-TV;
- Internetul/ librării on-line;
- alte surse: furnizori particulari, bibliofili, utilizatori, etc.

Pentru efectuarea selecției documentelor propuse spre achiziție este foarte important ca sursele de informare să conțină elementele bibliografice esențiale de identificare a documentelor:

- nume, prenume, titlul științific al autorului;
- titlul complet al documentului, informații despre titlu;
- locul publicării, denumirea editurii, anul publicării;
- ISBN, volumul și valoarea documentului.

Biblioteca achiziționează cu prioritate documente curente de pe piața editorială națională și internațională, dar și publicații din anii precedenți care nu au fost achiziționate anterior. Acestea sunt supuse unor criterii riguroase de evaluare în ceea ce privește valoarea pentru colecțiile Bibliotecii, raritatea, bibliografia, calitatea, imprimarea (ilustrații, gravuri, hărți, etc), elemente suplimentare (autografe, dedicații, etc). Biblioteca susține și direcționează politicile proprii de achiziții și asigură direcțiile de dezvoltare a colecțiilor în deplină armonie cu noile servicii infodocumentare. Astfel, pe parcursul unui an lista priorităților de achiziții poate fi modificată în concordanță cu noile apariții editoriale și modificarea necesităților informaționale ale utilizatorilor.

Dezvoltarea colecțiilor constituie completarea permanentă a colecției de do-

cumete deținute de bibliotecă prin achiziții. Achiziția este calea principală, activă de completare a colecțiilor cu documente naționale și străine. Întocmirea definitivă a comenzilor se efectuează în serviciul *Dezvoltarea și prelucrarea resurselor informaționale*. Comenzile poartă semnătura cadrelor didactice. Achiziția se poate efectua direct de către cumpărătorul de publicații sau indirect printr-un furnizor intermediar specializat. Achiziția la pro prin cumpărare se face diferențiat pentru cărți și publicații seriale.

Achiziția curentă de documente naționale și internaționale are drept scop completarea permanentă a fondului de documente, reflectând asupra actualității producției editoriale. Iar achiziția de documente din categoria colecțiilor speciale, publicații de mare valoare documentară și patrimonială (carte vechi, partituri muzicale, acte oficiale), documentele contemporane care nu există în colecțiile bibliotecii, dar sunt solicitate de către utilizatori are loc, cu precădere, din donații.

În perioada anilor 2010-2017 colecția BȘ USARB s-a îmbogățit cu documente de valoare patrimonială culturală ce păstrează istoria trecutului, parvenite din donații particulare. Aceste colecții au devenit parte componentă a patrimoniului Bibliotecii universitare bălțene.

- ◆ **Colecția Carte Rară „Ioan Nicorici”** – 750 ex. În 650 titluri editate în perioada 1800-1950. Cărți și reviste rare și vechi la domeniul religiei în șapte limbi: română, latină, slavonă, greacă, franceză, germană, rusă.
- ◆ **Colecția „Mircea Druc”** - 285 ex. în 267 titluri. Documente publicate în Moldova și România la edituri prestigioase și cunoscute: Prut Internațional, Muzeum, Polirom, Albatros, Eminescu, etc. Colecția deține o variată tematică: istoria neamului românesc, dezvoltarea statului și a economiei Republicii Moldova, beletristică: literatură română și universală, etc.
- ◆ **Colecția „Ioan Călin Dimitriu”** - 396 ex. în 392 titluri. Resurse din diferite domenii în limbile română, engleză și germană: proză, versuri, etc.
- ◆ **Colecția „Dr. Leonid Gheorghian”** – 277 ex. în 268 titluri. În colecție sunt documente în limbile: română, franceză, italiană: medicină, istorie, romane, versuri, piese, CD și note muzicale.
- ◆ **Colecția „Pavel Proca”** – 464 ex. în 457 titluri. Colecția „Biblioteca de artă”, beletristică: scriitori români și universali: Ghrigore Vieru, Ion Druță, Lucian Blaga, Paul Goma, etc.; Jules Vern, Emile Zolea, etc.
- ◆ **Colecția „Dan-George Dimitrescu”**- 2 608 ex. în 2 578 titluri. Sunt 1 774 unicate în diverse limbi: română, latină, engleză, franceză.
- ◆ **Colecția „Nicolae Varnay”** – 852 ex. în 848 titluri din diverse domenii: filozofie, religie, drept, științe reale, medicină, artă, lingvistică, literatură, teoria literaturii, critică literară, istorie și publicații periodice din domeniul religiei.
- ◆ **Colecția „Mircea Filip”**- 763 ex în 758 titluri. Traduceri din diverse limbi (rusă, engleză, franceză, etc.), critica literară, beletristică.

Achiziția de carte se efectuează în baza listelor cu documente (pe domeniile de profil ale universității) întocmite pentru ofertă: autorul, titlul, locul, editura și anul

publicării, ISBN, volumul selectat. Pentru publicațiile seriale cumpararea se face pe baza de abonamente anuale, se întocmesc liste de comandă cuprinzând: indice, titlul publicației, numărul de exemplare, prețul și valoarea totală.

Achiziții din buget : 2017-2010				
Anul	Cărți	Valoare	Publicații periodice	Valoare (lei)
2017	436 ex.	52 588,00	102 abon.	9 328,00
2016	462 ex.	94 335,40	135abon.	159 295,04
2015	714 ex.	109 407,55	179 abon.	144 726,23
2014	778 ex.	106 542,89	177 abon.	146 540,71
2013	1 003 ex.	136 341,61	213 abon.	199 585,85
2012	678 ex.	68 768,80	250 abon.	194 844,90
2011	164 ex.	21 626,33	285 abon.	209 292,16
2010	1 012 ex.	128 569, 00	308 abon.	199 996, 00

Donații – completarea colecțiilor pe baza donațiilor reprezintă cea mai populară formă de sporire gratuită a colecției de documente. Donația de cărți, manuscrise sau alte tipuri de documente apare ca o practică seculară (personalități literare, culturale și științifice, colecții particulare,). Aceste documente se plasează pe pagina Web a bibliotecii (numele donatorului, volumul documentelor).

http://libruniv.usarb.md/images/pdf/strategii_politici/Donatori.pdf

Acceptarea donațiilor joacă un rol important în cadrul îndeplinirii obiectivului principal al managementului dezvoltării colecțiilor.

AMBASADE		Ex.	Valoarea (lei)	ASOCIAȚII / FUNDAȚII / ORGANIZAȚII			
	Ambasada Spaniei din București, România www.embasada.ro/ambasada/S23/Siguranza	106	3 206,00		Fundația Soros - Moldova (FSM) www.soros.md	9 141	21 07 455,78
	Ambasada Austriei în Republica Moldova http://www.viza.moldova.com/ambasada-bucuresti/	55	3 638,00				
	Consulatul General în Republica Moldova http://www.mfa.gov.bg/moldova	56	3 121,00				
	Ambasada Franței în Republica Moldova http://www.ambfrance.com/ro/ambasade/república-moldova/004760	12	987,00		Asociația Culturală Pro Basarabia și Bucovina filiala „C. Negri” Radu Moțoc, secretar al Asociației Pro Basarabia și Bucovina (Galați, România) www.probasarabiasibucovina.ro	30 643	Circa 1,5 milioane de lei
	Ambasada Chinei în Republica Moldova http://www.china.moldova.gov.cn/ro/ambasada-bucuresti/	13	730,00			1 061	632 692,00
	Ambasada Germaniei în Republica Moldova http://www.ambadade.diplo.de/Vertrauensstelle/Insaure/Startseite.htm	4	990,00		Asociația Obștească Syllabus, Departamentul Românilor de pretindeni (București, România) www.asociația_obsteasca_syllabu	404	50 417,40

Donații : 2017-2010		
Anul	Cărți / Publicații periodice	Valoare (lei)
2017	4 635 ex. / 38 abon.	93 288,00
2016	6 034 ex. / 33 abon.	528 554,56
2015	6 431 ex. / 39 abon.	478 014,12
2014	8 823 ex. / 53 abon.	528 942,53
2013	8 119 ex. / 96 abon.	430 407,07
2012	9 634 ex. / 135 abon.	486 129,15
2011	9 223 ex. / 155 abon.	337 092,45
2010	8 855 ex. / 209 abon.	445 214,00

Camera Națională a Cărții din Republica Moldova (CNC) - centrul bibliografiei naționale și statisticii, evidenței exhaustive, conservă și asigură accesului operativ și relevant la informația privind patrimoniul documentar editat pe teritoriul Republicii Moldova generațiilor de utilizatori de azi și celor viitoare. În scop de cercetare, studiu și informare, CNC repartizează, de la caz la caz, exemplarul de depozit legal Bibliotecii Științifice USARB.

Camera Națională a Cărții : 2017-2010		
Anul	Exemplare	Valoare
2017	151 ex.	7 829,14
2016	1 209 ex.	70 613,12
2015	-	-
2014	92 ex.	6 305,54
2013	1 315 ex.	58 227,18
2012	1 636 ex.	75 335,33
2011	1 164 ex.	54 894,40
2010	1 071 ex.	49 917,22

Depozitul Obligatoriu Universitaria reprezintă o colecție din documentele editate de membrii comunității universitare (profesori, studenți, bibliotecari) USARB.

DOU - Depozitul Obligatoriu Universitaria: 2017-2010	
Anul	Exemplare
2017	2 873

2016	2 673
2015	2 393
2014	2 237
2013	2 137
2012	1 990
2011	1 522
2010	1 462

Schimbul național și internațional de documente este o formă de cooperare între partenerii din țară și de peste hotare cu care biblioteca universitară întreține relații de schimb.

Republica Moldova: Biblioteca Centrală USM, Biblioteca Universității Agrare, DIB ULIM, Biblioteca Științifică „A.Lupan” AȘM, etc.

România: BCU „Carol I” – București, Biblioteca Națională – București, Universitatea „Dunărea de Jos” – Galați, Biblioteca Universității „Ștefan cel Mare” – Suceava, BCU „Lucian Blaga” – Cluj-Napoca, Biblioteca Universității din Craiova, etc.

Schimb de documente la nivel național și internațional: 2017-2010				
Anul	Național (ex.)	Valoare (lei)	Internațional (ex.)	Valoare (lei)
2017	73 ex.	5 292,54	91 ex.	10 261,00
2016	11 ex.	1 053,08	85 ex.	7 473,00
2015	33 ex.	3 909,55	150 ex.	33 805,00
2014	21 ex.	1 544,88	137 ex.	12 161,44
2013	38 ex.	2 031,64	101 ex.	9 366,97
2012	-	-	119 ex.	9 072,00
2011	60 ex.	4 428,24	276 ex.	19 893,59
2010	27 ex.	2 185,92	116 ex.	8 093,00

Concluzii

Dezvoltarea colecțiilor este unul din obiectivele principale ale Bibliotecii, în jurul cărora se desfășoară întreaga activitate a instituției. Colecțiile bibliotecii trebuie să fie reprezentative, să răspundă necesităților procesului de învățământ și cercetărilor științifice ale utilizatorilor.

Achiziția realizată pe baza unei politici bine articulate conduce la *constituirea* unei *colecții coerente* care să răspundă într-un grad cât mai mare cerințelor și

necesităților de resurse: tradiționale și electronice specifice tipului de utilizatori ai bibliotecii universitare și se bazează pe principii clar definite și respectate în *Politica de achiziții*.

Referințe bibliografice:

1. AGACHE, C. *Biblioteconomie – valori tradiționale și moderne*. Vol. 1. Iași : Vasiliana`98, 2007, pp. 81-94.
2. *Biblioteca Științifică* : Raport de activitate. Bălți, 2010 -2017.
3. CALENGE, B. *Politicile de achiziție* : Constituirea unei colecții într-o bibliotecă. București : Ed. Biblioteca Bucureștilor, 1999, pp.53-193.
4. *Direcții și strategii de dezvoltare a colecțiilor în bibliotecile universitare*. Constanța : EX Ponto, 2001.
5. HORVART, S. *Introducere în biblioteconomie*. București : Ed. Grafoart, 1996, pp. 27-37.
6. MOLDOVAN, L. *Introducerea în managementul serviciilor de bibliotecă*. Cluj-Napoca : Dacia XXI, 2011, pp. 21-28;
7. *Tratat de biblioteconomie*. Asociația Bibliotecarilor din România. Coord. și introd. Mircea REGNEALĂ. București : Editura ABR, 2014, Vol. 2, pt. 1 : *Managementul colecțiilor și serviciilor de bibliotecă*, pp. 228-298.
8. ОТСТАВНОВА, И. В., ШАМАТОНОВА, Г. Л. Комплектование фондов вузовской библиотеки: проблемы и пути решения. In: *Научные и технические библиотеки*. 2018, nr. 5, pp. 81-91.

10.01.2019. Training pentru Catedra de limba română și filologie romanică

Membrii Catedrei de limba română și filologie romanică (șef al catedrei – Viorica Popa), au participat la Trainingul privind aplicarea tehnologiilor informaționale în căutarea și regăsirea informației pentru studiu și cercetare. Coordonator: Ana Nagherneac, bibliotecar principal, Subdiviziunea informare și cercetare bibliografică.

Mihaela Staver a ghidat profesorii în utilizarea eficientă a diverselor instrumente de regăsire a informației, portaluri ce conțin resurse academice în sprijinul instruirii și cercetării: Repozitoriul Instituțional ORA (Open Research Archive) USARB, Repozitoriul Zenodo în care se regăsesc documentele cercetătorilor universitari în comunitatea Alecu Russo State University of Bălți. De asemenea, au navigat în Instrumentul Bibliometric Național, o bibliotecă electronică științifică în care sunt stocate, clasificate și măsurate date cu caracter public privind contribuțiile științifice ale tuturor cercetătorilor din sfera științei și inovării din Republica Moldova.

15.01.2019. Elena Harconița, laureată a Premiul „Ion Madan”

Premiul „Ion Madan” în domeniul biblioteconomic și bibliografic a fost decernat doamnei Elena Harconița, director al Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți, pentru activitate prodigioasă în domeniul biblioteconomic și bibliografic, în cadrul festivității de premiere a laureaților ediției 2019 a Galei Premiilor anu-ale în domeniul Culturii, desfășurată în data de 15 ianuarie, de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova cu ocazia Zilei Naționale a Culturii.

Premiile au fost acordate pentru cele mai reprezentative creații în domeniul literaturii, teatrului, muzicii, artelor plastice, biblioteconomiei, restaurării, conservării patrimoniului cultural și al muzeografiei în anul 2018. Felicitări și noi realizări în promovarea imaginii Bibliotecii Științifice USARB!

17.01.2019. Eminescu poetul sau mitul

Ziua Națională a Culturii a servit drept un bun prilej de a aduce un omagiu marelui poet național Mihai Eminescu. În data de 16 ianuarie Centru de Informare al României a fost gazda **Clubului literar „Poesis”**. Membrii acestuia, elevii claselor a XII-a ai Liceului Teoretic Republican „Ion Creangă”, ghidați de

Dna Natalia Hariton, profesoară de limbă și literatură română, l-au omagiat pe Mihai Eminescu printr-un recital de poezie.

Elevii s-au apropiat de Eminescu consultând expoziția „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie” vernisată în Centrul de Informare al României, care a cuprins opera poetului și „Manuscrisele Mihai Eminescu”, o ediție în 2 volume, coordonată de academicianul Eugen Simion, Președintele Academiei Române. Documentele fac parte din colecția „Carte Rară” a Bibliotecii Științifice USARB. Veșnic în căutarea cuvântului ce exprimă adevărul Eminescu a adunat în versurile sale toate sentimentele, senzațiile, gândurile, reușind să creeze imagini poetice de o mare frumusețe.

28.01.2019. O nouă resursă de conținut util stiu.md

Utilizatorii Bibliotecii au fost invitați să descopere, să cerceteze și să utilizeze resursa www.stiu.md, o nouă sursă de conținut util, ghișeul unic ce întrunește informație științifico-tehnologică editată în Republica Moldova în perioada 1994-2019. Resursa include 68 883 publicații, 34 545 autori, materialele a 129 conferințe, 4 631 organizații, 2 700 proiecte, transmisiuni on-line ale evenimentelor culturale, științifice, educaționale etc. Căutările pot fi efectuate după cuvinte cheie, titlu, rezumat, autor, titlu sursă, afiliere autor, țară autor, domeniu IBN, domeniu CZU, identificator DOI, limbă document etc.

Deținătorul resursei stiu.md este Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale (IDSI), suport științific și instrumentar pentru dezvoltarea societății informaționale. Materialele postate în resursa www.stiu.md sunt prezentate și pot fi utilizate, copiate, citate doar în scopuri informative, științifice, educative sau culturale, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, cu indicarea obligatorie a numelui autorului și / sau a proprietarului drepturilor de autor.

01.02.2019. Ziua Internațională a Cititului Împreună

Bibliotecarii USARB au marcat *Ziua Internațională a Cititului Împreună* (traducerea din engleză: World Read Aloud Day) organizată anual în prima zi a lunii februarie de către LitWorld care este un eveniment global, la care participă milioane de oameni în peste 100 de țări. Această inițiativă reunește într-o singură zi copii, tineri și adulți din peste o sută de țări ale lumii pentru a celebra puterea cuvintelor.

În această zi, în cadrul Clubului BiblioSpiritus, utilizatori și bibliotecarii au citit împreună, s-au dedicat lecturii profesionale și cărților celebre ce trebuie citite într-o viață.

08.02.2019. Evaluarea impactului bibliotecii pentru utilizatori, instituție, societate

Biblioteca Științifică a invitat membrii comunității academice USARB să participe la Cercetarea sociologică multiaspectuală *Evaluarea impactului bibliotecii în Societatea*

Informației și Cunoașterii care include 8 chestionare pentru evaluarea impactului și valorii bibliotecii, implicit a impactului serviciilor și produselor bibliotecii pentru utilizatori, instituție, comunitate și societate. Fiind nu doar un consumator (de resurse materiale, financiare etc.), dar și un creator (de servicii, produse, facilități), biblioteca are nevoie de a măsura și evalua cantitatea, calitatea și performanța, dar și valoarea, efectul, impactul componentelor fizice și umane: personal, spații, resurse documentare, tehnologii, utilizatori, servicii, parteneri.

Evaluarea impactului este importantă pentru îmbunătățirea calității serviciilor și produselor de bibliotecă, lărgirea competitivității, creșterea transparenței și responsabilității, instrument eficient de monitorizare și evaluare a politicilor de bibliotecă (Ghid în sprijinul implementării SM ISO 16439:2018 „Informare și Documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor”, Chișinău, 2018).

20.02.2019. Biblioteca Științifică USARB: realizări ale anului 2018

În data de 20 februarie 2019 bibliotecarii universitari s-au întrunit în ședința de lucru privind rezultatele activității Bibliotecii pe anul 2018. Elena Harconița, directorul Bibliotecii a trecut în revistă Cele mai importante realizări ale anului 2018, s-a referit la prioritățile naționale ale anului 2019 și nemijlocit la prioritățile bibliotecilor din învățământ. A continuat dezvoltarea unui sistem modern de resurse informaționale, servicii și produse educaționale relevant fiecărei specialități, specializări, doctorat și postdoctorat. La 01.01.2019 Colecția Bibliotecii numără 1 008 018 u.m., 309 116 titluri, în valoare de peste 14 mln lei. Participarea Bibliotecii în Proiecte a facilitat noi cunoștințe și experiențe, vizite de documentare în bibliotecile din țările europene, workshopuri de instruire, webinare, promovate de experți internaționali, echipament tehnic în valoare de peste 500 000 lei, vizibilitate internațională pe cale virtuală și fizică.

A urmat prezentarea activității subdiviziunilor: Date statistice privind utilizarea și utilizatorii Bibliotecii – Ludmila Răileanu, Angela Hăbășescu; Activitatea informațională - Ana Nagherneac; Serviciile electronice - Olga Dascal; Programele infodocumentare - Valentina Topalo; Centrul de Informare al României - Lilia Ababii; Marketingul serviciilor - Silvia Ciobanu.

Pe site-ul Bibliotecii a fost deschisă rubrica MEDIA în care sunt plasate filmele despre Bibliotecă și produsele ei, videospoturile create.

14.02.2018. Inaugurarea Lunarului Studenților

Mediateca BȘ USARB a găzduit inaugurarea Lunarului pentru studenții de la ciclul licență/ masteranzi/ doctoranzi. În cadrul Lunarului, studenții de la ciclul I licență, ciclul II masterat, ciclul III doctorat de la toate Facultățile USARB, precum și

profesorii-coordonatori ai temelor de cercetare au fost invitați, conform unui program stabilit, la diverse acțiuni de formare a culturii informației, informare și documentare, traininguri de instruire privind oportunitățile oferite de Bibliotecă în cercetare și prezentarea rezultatelor științifice.

Programul din acest an a inclus prezentări ale expoziției *Achiziții recente* pe domenii de profil, noutățile Salonului Editorial *Universitaria*, facilitățile Catalogului Partajat PRIMO ExLibris și repozitoriului ORA USARB, servicii electronice pe Pagina web a Bibliotecii, navigare în baze de date, noi instrumente de regăsire a informației, softuri de citare a referințelor, etc. Coordonator: Ana Nagherneac, bibliotecar principal, Serviciul Comunicarea colecțiilor. Programe infodocumentare. Marketing.

22.02.2019. Colloquia Bibliothecariorum In Memoriam Faina Tlehuçi

Biblioteca Științifică a organizat a 7-a ediție a Colloquia Bibliothecariorum *In Memoriam Faina Tlehuçi*, moderator Elena Harconița, directorul Bibliotecii, autoarea comunicării *Motivarea profesională a bibliotecarilor USARB*. În cadrul secțiunii *Colecțiile Bibliotecii - grija și mândria unui adevărat bibliotecar* au fost prezentate studii privind rolul donațiilor în îmbogățirea colecțiilor, perlele valoroase din colecțiile particulare, galeria de tablouri - parte a patrimoniului cultural USARB, cele mai solicitate surse de informare din colecția Sălii de lectură Științe filologice, viața și activitatea scriitorului Erich Kästner (120 ani de la naștere), operele scriitorului rus A. S. Pușkin (220 ani de la naștere) din Colecția de carte rară.

Secțiunea *Bibliotecile viitorului: posibilități infinite* a inclus subiecte ce țin de promovarea virtuală a Bibliotecii și a bibliotecarilor USARB prin servicii și produse moderne, investiții europene în USARB - despre Centrul de Informare a UE, facilitățile academice a Platformei Research4Life, portalului OpenEdition, Sistemului electronic bibliotecar IPR BOOKS, prezența cercetătorilor USARB în baza de date europeană

CEEOL, apariția rubricii Media de pe site-ul Bibliotecii - filme, spoturi în contextul priorităților de promovare a bibliotecilor în anul 2019.

De asemenea, au fost difuzate rezultatele sondajelor *Lectura și calculatorul în viața utilizatorilor USARB* și *Contribuții personale ale angajaților în dezvoltarea Bibliotecii Științifice USARB*. Directoarea a trecut în revistă aparițiile editoriale bibliotecare ale anului 2018: Materialele conferinței internaționale „MISISQ: Implicare. Creativitate. Durabilitate”, Colloquia Bibliothecariorum, Ediția a 6-a, bibliografia Carte rară în limba rusă din colecțiile Bibliotecii Științifice USARB, revista Confluente Bibliologice, enciclopedia Personalități bălțene, realizată de autori inclusiv cu contribuția colaboratorilor Bibliotecii.

Prin subiectele abordate și mesajele lor bibliotecarii au ținut să aducă noi contribuții la consolidarea instituțională, promovarea valorilor și creșterea vizibilității Bibliotecii în comunitate și nu numai, anul 2019 fiind declarat, în cadrul Forumului Managerilor din Sistemul Național de biblioteci al RM, Anul Promovării Imaginii Bibliotecii în Societate.

14.03.2019. Săptămâna Educației Deschise la BȘ USARB

Săptămâna Educației Deschise este o consolidare a mișcării pentru educația deschisă, care are ca scop creșterea gradului de conștientizare cu privire la educația deschisă și impactul acesteia asupra predării și învățării la nivel mondial. Biblioteca Științifică USARB s-a alăturat eforturilor internaționale de promovare a educației deschise prin organizarea ediției a patra printr-un Program înregistrat, la 22 februarie curent, în Calendarul Săptămânii Educației Deschise pe website-ul Open Education Week 2019.

Pe parcursul *Săptămânii Educației Deschise*, profesorii și studenții comunității academice bălțene au aflat cum pot utiliza resursele deschise, unde găsesc resurse informaționale deschise (OER), înțelegerea licențelor deschise, modificarea materialelor pentru utilizarea în aula, modul de creare a OER. În cadrul Clubului ONU NORD / UE al BȘ USARB, Centrului de Informare a României, au fost promovate 4 sesiuni INFO la care au participat 205 de utilizatori. Autogovernarea Studențească USARB, Centrul Științific Studențesc, cadrele didactice de la cele 4 Facultăți, mai activi fiind Științele Educației, Psihologie. Arte, Facultatea de Filologie și Liceul Teoretic Republican „Ion Creangă” din Bălți. Bannerul *Open Education Week*, programul-invitație au fost afișate pe sit-ul Bibliotecii Științifice și postate pe rețelele sociale.

14.03.2019. Bibliotecarii universitari la Atelierul profesional din Sîngerei

Lina Mihaluța, director adjunct, Lilia Ababii, bibliotecar, Biblioteca Științifică USARB, au participat la *Atelierul de formare continuă a bibliotecarilor școlari din instituțiile de învățământ preuniversitar din raionul Sîngerei*, organizat de Direcția

Educație Singerei în colaborare cu Centrul Bibliotecomic Departamental - Biblioteca Științifică USARB. Lina Mihaluța, a relatat bibliotecarilor școlari despre *Prioritățile profesionale ale Anului 2019 lansate în cadrul Forumului managerilor din Sistemul Național de Biblioteci (SNB) al Republicii Moldova*, precum și Regulamente - cadru în susținerea implementării Legii cu privire la biblioteci. Lilia Ababii, bibliotecar, Biblioteca Științifică USARB, a prezentat Centrul de Informare al României de la Bălți - o nouă oportunitate de informare pentru toți locuitorii din Zona de Nord a Moldovei.

19-28.03. 2019. Cursuri de formare profesională la Biblioteca Științifică USARB

În perioada 19-28 martie 2019, Secția de Formare Continuă a USM în colaborare cu Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți au organizat cursurile de formare profesională *Bazele Biblioteconomiei și Științelor Informării (75 de ore)* și *Tendențe actuale în activitatea bibliotecilor din Republica Moldova (75 de ore)*. Cursurile s-au desfășurat la Biblioteca Științifică USARB, persoana de contact din cadrul Bibliotecii, Elena Stratan.

La cursuri s-au înscris 57 de bibliotecari din bibliotecile din Zona de Nord a Republicii Moldova (publice teritoriale, școlare, colegii și școli profesionale).

14 formatori naționali, bibliotecari USARB, au predat un program complex care a inclus 12 module. La încheierea cursului formabilii au răspuns la întrebările din Chestionarul de evaluare, apreciind profesionalismul și receptivitatea formatorilor, au adus mulțumiri respectuoase organizatorilor pentru desfășurarea excelentă a cursului care a finalizat cu înmânarea Certificatelor și fotografia de familie.

18.03.2019. Prelegere publică. Alecu Russo: Medalion literar

Biblioteca Științifică USARB a participat la prelegerea publică. Medalion literar: Alecu Russo, prezentată de Maria Abramciuc, dr., conf. univ., moderator Lilia Trinca, dr., conf. univ. Elena Țurcan și Natalia Luchianciuc, bibliotecare, Serviciul Comunicarea colecțiilor. Programe infodocumentare. Marketing au prezentat expoziția tradițională *Un arhitect al culturii române moderne - Alecu Russo* și expoziția online „Numele lui Alecu Russo va crește cu timpul și va străluci glorios” Vasile Alecsandri: 200 de ani de la naștere (17 martie 1819 - 5 februarie 1859).

Expozițiile a fost organizate cu prilejul împlinirii a 200 de ani de la nașterea marelui poet, prozator, eseist, memorialist și critic literar român, originar din Basarabia. Este o prezentare selectivă a documentelor din colecția Bibliotecii Științifice USARB care ilustrează viața, creația și activitatea lui

Alecă Russo. La această expoziție au lucrat Elena Harconița, Valentina Topalo și Silvia Ciobanu.

22.03.2019. Bibliotecarii în acțiune pentru educația mediatică

În perioada 18-20 martie 2019 un grup de 16 bibliotecari din biblioteci publice și universitare, selectați în baza unui concurs au participat la cursul de formare a formatorilor în Educația Mediatică, organizat de IREX Europa. Biblioteca Științifică USARB a fost reprezentată de Mihaela Staver, bibliotecar principal în Centrul Informatizare și activități în rețea. IREX Europa este o organizație non-guvernamentală care își propune să îmbunătățească educația, să consolideze presa independentă, să reducă conflictele și să sprijine democrația și drepturile omului. Bibliotecarii au avut posibilitatea să descopere noțiuni cum ar fi: structura știrii, modalități de evaluare a știrii, neticheta, inter-viul, articolul, recunoașterea părtinirii și propagandei, imaginea trucată ca formă de manipulare, Cyberbullying, grooming-ul, cine sunt trollii, ce este sextingul, hărțuirea on-line sau etică jurnalistică, etc. Formator: Natalia Grîu, expert media. La cea de a doua rundă a instruirii desfășurată în perioada 11 - 15 mai, formabilii au studiat informații privind Educația Mediatică, noțiuni de manipulare, securitate on-line, siguranța site-urilor web, grooming, adicțiile comportamentale, au studiat și însușit tehnici noi de predare: tehnica acvariului (fishbowl), world café, jurnalul triplu, mâna oarba, brainstorming, lucrul în echipa etc.

Cursurile au finalizat cu înmânarea Diplomelor de trainerii în domeniul Educației Mediatice și fotografia de familie. Training-ul privind Educația Mediatică face parte din Proiectul Consolidarea Presei Independente și Educația Mediatică în Moldova derulat de IREX Europe, în parteneriat cu programul Novateca și cu suportul financiar al Biroului pentru Democrație, Drepturile Omului și Muncă al Departamentului de Stat american.

22.03.2019. Comemorarea lui Alexei Stârcea

Biblioteca Științifică a participat la comemorarea ilustrului compozitor, cântăreț (bariton), pedagogului Alexei Stârcea <https://media.usarb.md/2019/03/24/compozitorul-alexei-starcea-100-ani-de-la-nastere/>. Elena Țurcan a prezentat expoziția (inclusiv on-line) Alexei Stârcea - compozitor și profesor (17 februarie 1919-24 august 1974): 100 ani de la naștere. Marian Stârcea, fiul regretatului compozitor Alexei Stârcea, director artistic al Filarmonicii Naționale „Serghei Lunchevici”, prezent la eveniment a exprimat grațitudine organizatorilor și tuturor participanților acestui excelent demers de comemorare al tatălui său.

25.03.2018. Ora publică 1918 – Consecințele Unirii Basarabiei cu România

În data de 27 martie 1918 Sfatul Țării a votat unirea Basarabiei cu România, Basarabia fiind astfel prima dintre provinciile istorice care s-a unit cu România. Cu acest prilej la Biblioteca Științifică USARB a avut loc *Ora publică 1918 – Consecințele Unirii Basarabiei cu România*, susținută de Ion Negrei, doctor în istorie. Cu un cuvânt de salut în fața publicului au venit: Lidia Pădureac, Prim-prorector pentru activitatea didactică, conf. univ., dr. (moderatoarea evenimentului). Preasfinția Sa, Antonie, Episcop de Bălți a Mitropoliei Basarabiei, Excelența Sa, Mihai Baci, Consul general al României la Bălți, Dna Elena Harconița, directoarea Bibliotecii Științifice USARB. Centrul de Informare al României a fost prezent la eveniment cu o expoziție de carte intitulată *Unirea Basarabiei cu România – 27 martie 1918*. Documentele expuse au adus în prim plan evenimentele ce au avut loc în acele timpuri în plan politic, social și cultural. La eveniment a fost prezentă Ludmila Dobrogeanu, Directorul Muzeului de Istorie și Etnografie din Bălți, profesori de la USARB, profesori de la liceele din oraș, studenți, elevi. Evenimentul a fost organizat de Biblioteca Științifică USARB, Episcopia de Bălți a Mitropoliei Basarabiei, Centrul de Informare al României.

27.03.2019. Recepție pentru absolvenții programului „Lumea Deschisă”

Mihaela Staver, Centrul Informatizare și activități în rețea, Biblioteca Științifică USARB, absolventa Programului Open World 2018, a participat la un eveniment organizat de Ambasadorul Statelor Unite ale Americii în Republica Moldova, Derek J. Hogan. Cel de al nouălea Ambasador al SUA în Republica Moldova a organizat o recepție pentru Alumnii Programului Open World. La eveniment au participat absolvenții acestui program din ultimii cinci ani - reprezentanți din diferite domenii: administrație publică, învățământ, cinematografie, biblioteconomie, justiție, sănătate publică, etc. În ultimii cinci ani, peste 90 de specialiști din diverse domenii au vizitat Statele Unite ale Americii și au interacționat cu colegii americani.

Absolvenții programului „Lumea Deschisă” au avut posibilitatea să interacționeze cu Excelența Sa Derek J. Hogan și să asculte discursul motivațional al Ambasadorului, numind absolvenții programului „ambasadori dintre aceste două țări” deveniți în urma vizitei întreprinse în Statele Unite ale Americii.

03.04.2019. Bibliotecari implicați în Zilele Sănătății

Angela Hăbășescu, bibliotecar, Serviciul Comunicarea colecțiilor. Programe infodocumentare. Marketing, a participat cu expoziția *„Sănătate psihică și stil de*

viață” la Masa rotundă cu genericul: „Să fii sănătos e cool”. Evenimentul a fost organizat de Catedra de Psihologie a Facultății de Științe ale Educației, Psihologie și Arte în cadrul ediției a X-a a Zilelor Sănătății la USARB și s-a desfășurat în Sala de conferințe a Bibliotecii Științifice. În expoziție au fost inserate documente din colecția BȘ USARB în care sunt tratate diferite aspecte și dimensiuni ale sănătății. Au fost invitați studenți de la mai multe facultăți ale Universității de Stat „A. Russo” din Bălți.

03.04.2019. Din colecția USARB despre Educația civică pentru profesorii școlari

Valentina Vacarciuc, Angela Hăbășescu, bibliotecare, Serviciul Comunicarea colecțiilor. Programe infodocumentare. Marketing, Biblioteca Științifică USARB, au participat la Atelierul municipal pentru profesorii de Educație pentru societate / Educație civică cu genericul: „Strategii didactice de valorizare a demnității umane, a drepturilor omului și a diversității culturale”, organizat de Direcția de Învățământ, Tineret și Sport din Bălți în colaborare cu Liceul Teoretic Republican „Ion Creangă” din Bălți. În cadrul atelierului a fost prezentată expoziția „Strategii didactice moderne în Educația pentru societate / Educația civică” – o selecție a documentelor cu informații referitoare la strategii didactice, educație civică, educație interculturală, activități educative pentru adolescenți.

05.04.2019. Monitorizarea Proiectului LNSS

Biblioteca Științifică USARB a găzduit Ședința de monitorizare a proiectului Serviciului de suport pentru rețeaua de biblioteci: modernizarea bibliotecilor din Armenia, Moldova și Belarus prin dezvoltarea personalului de bibliotecă și reformarea bibliotecilor, implementat în cadrul programului Erasmus+ Consolidarea capacităților în domeniul învățământului superior (2015 – 2018). Evenimentul a avut 20 de participanți. Din partea Administrației USARB cu un mesaj de salut a venit Valentina Prițcan, dr., conf., Prorector pentru Știință și Relații Internaționale. Oficiul Național Erasmus+ a fost reprezentat de Claudia Melinte, coordonator, Cristina Gherman, administrator și Ana Samson.

Claudia Melinte, coordonatorul Oficiului Național Erasmus+ a prezentat obiectivele monitorizării, a venit cu unele sugestii și recomandări în vederea finalizării eficiente a proiectului. În cadrul ședinței au fost susținute 7 comunicări privind impactul și sustenabilitatea proiectului. Ședința a continuat cu monitorizarea pe teren: o proce-

dură de management a proiectului. Întrebări și răspunsuri.

În încheiere Claudia Melinte, coordonator Oficiul Național Erasmus+, a analizat rezultatele implementării proiectului, a venit cu mai multe recomandări și soluții pentru aplicarea la noi proiecte.

13-15.04.2019. Educația mediatică pentru bibliotecarii și studenții USARB

Mihaela Staver, participantă la cursul de formare de formatori în Educația Mediatică, organizat de IREX Europa, a organizat mai multe sesiuni de instruire în Educația mediatică. Bibliotecarii universitari au descoperit noțiuni cu privire la: structura știrii, modalitățile de evaluare a știrii, neticheta, Cyberbullying, grooming-ul, trollii, hărțuirea on-line, etc. Pe lângă cunoștințele captivante și deosebit de utile în contextul dezvoltării tehnologiilor comunicaționale, cele 2 echipe de angajați ai Bibliotecii au fost implicați în diverse jocuri de energizare și tehnici de evaluare: tehnica super bingo, mâna oarbă și au testat abilitățile de gândire critică făcând diferența dintre o știre veridică și una falsă, alte produse media. De asemenea au fost organizate sesiuni de instruire pentru studenții anului II, IV, Facultatea de Științe ale Educației, Psihologiei și Arte. Instruirea a inclus subiectele: Fenomenul dezinformării și manipularea media; Tehnici de manipulare prin intermediul mass-media; STOP FALS!; Rolul imaginii în transmiterea mesajului; Manipularea prin imagini. Au cunoscut diverse jocuri de energizare și tehnici de evaluare cum ar fi tehnica *mâna oarbă*, *jocul de rol*, *CUB-ul*, *tehnica Super Bingo*, etc. Studenții și-au dezvoltat abilitățile de analiză și gândire critică vis-à-vis de mesajele media, capacitatea de a discerne între o informație veridică sau falsă (fake news).

19-20.04.2019. LNSS și NAD la Târgul proiectelor ERASMUS+ în USARB

Biblioteca Științifică USARB a fost deplin integrată în evenimentul Zilele porților deschise la USARB. În cadrul manifestării s-a desfășurat Târgul proiectelor ERASMUS+ în USARB, ediția a II-a. Bibliotecarii, în ajun de Ziua Națională de Sensibilizare privind bibliotecile 23 aprilie, au prezentat informații și mai multe materiale promoționale despre Proiectul Library Network Support Services: modernising libraries in Armenia, Moldova and Belarus through library staff development and reforming libraries (LNSS), Project no. 561633-EPP-1-2015-1-AM-EPPKA2-CBHE-JP LNSS, asigurând diseminarea și durabilitatea acestuia. Reprezentanții Bibliotecii Lina Mihaluța, director adjunct, împreună cu Valentina Topalo, Silvia Ciobanu, Ludmila Răileanu au dialogat cu viitorii studenții ai Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți, prezentând banerele, posterele, lucrările editate de bibliotecari, oferta informațională și editorială.

23.04.2019. Oameni în profesie. Profesie prin oameni

În revista științifică și bibliopraxiologică Magazin Bibliologic nr. 3-4, 2018, la rubrica Oameni în Profesie. Profesie prin Oameni a fost publicat interviul Ludmillei Corghenci cu Elena Harconița, directoarea Bibliotecii Științifice USARB intitulat *Lider prin activitate și influență...*, realizat cu prilejul decernării doamnei Elena Harconița a Premiului „Ion Madan” în domeniul biblioteconomic și bibliografic pentru activitate prodigioasă în domeniul biblioteconomic și bibliografic.

Premiul a fost acordat în cadrul festivității de premiere a laureaților ediției 2019 a Galei Premiilor anuale în domeniul Culturii, desfășurată în data de 15 ianuarie, de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova cu ocazia Zilei Naționale a Culturii. Premiile au fost acordate pentru cele mai reprezentative creații în domeniul literaturii, teatrului, muzicii, artelor plastice, biblioteconomiei, restaurării, conservării patrimoniului cultural și al muzeografiei în anul 2018.

23.04.2019. Premiile bibliotecarilor USARB de Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile și Ziua Bibliotecarului

Ședința Clubului BiblioSpiritus a fost consacrată mai multor evenimente sărbătorite: Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile, manifestare inițiată în cadrul Proiectului LNSS, ajunsă la ediția a 3-a prin care sunt promovate colecțiile, serviciile și produsele bibliotecare.

Elena Harconița, directorul Bibliotecii Științifice USARB, a relatat despre importanța acestui eveniment, despre rolul Bibliotecii

și Bibliotecarului în societate, a amintit de evoluția Zilei Bibliotecarului în Republica Moldova și despre valoarea Oamenilor în construcția imaginii instituției. Zilele Bibliotecarului la Universitatea bălțeană au continuat cu felicitările lui Mihaela Staver și Elena Țurcan, premiante în cadrul Concursului național ABRM Cel mai bun bibliotecar al anului, care au participat la Festivitatea dedicată Zilei Bibliotecarului, desfășurată la Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” din Chișinău în data de 16 aprilie. A urmat informația despre Diplomele pentru Cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei și științelor informării, Cele mai moderne servicii de bibliotecă și Cel mai reușit sit 2019, anunțate în cadrul Concursurilor ABRM la evenimentul din 16 aprilie.

Din partea Centrului Managerial al BȘ USARB au fost înmânate Diplome de merit colegelor: Ludmila Răileanu, Mihaela Staver, Angela Hăbășescu, Elena Țurcan, Natalia Luchianciuc, Tatiana Pogrebneac, Aliona Purici, Polina Spînu, Lilia Ucraineț, Diana Găină, Stela Covalciuc. Elena Harconița a felicitat colegii pentru Premiile și Diplomele obținute, pentru implicarea cu dăruire în activitatea profesională.

23.04.2019. Elena Harconița, Laureată a Premiului GALEX

Bibliotecarii USARB au adus sincere felicitări doamnei Elena Harconița, directorul Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, cu prilejul decernării, la 23 aprilie 2019 – Ziua Bibliotecarului, a Premiului Național GALEX, categoria „Cel mai bun bibliotecar al anului 2018 din Sistemul Național de Biblioteci”. Premiul GALEX a fost instituit în 2010 de Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova și Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Informații despre eveniment în *Univers Pedagogic Pro*, nr.16, 25 aprilie 2019, <https://www.youtube.com/watch>, <https://media.usarb.md/2019/05/06/>.

24.04.2019, Activități în Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile

În contextul consemnării zilei de 23 aprilie - Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile, Ziua Bibliotecarului în Republica Moldova, în scopul sensibilizării comunității academice, societății, sporirii gradului de informare privind serviciile inovative prestate de bibliotecă pentru utilizatori, au fost organizate mai multe evenimente conform programului elaborat. Începând cu 2001, Biblioteca Științifică sărbătorește Ziua Bibliotecarului în Republica Moldova, din 2017 - Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile – parte componentă a Proiectului *Servicii de suport pentru rețeaua de biblioteci: modernizarea bibliotecilor în Armenia, Moldova și Belarus prin dezvoltarea personalului bibliotecar și reformarea bibliotecilor, (LNSS), Programul Erasmus+ Consolidarea Capacităților instituționale*, cofinanțat de Uniunea Europeană. În Clubul Cărții a avut loc un Book Caffe, organizat în parteneriat cu Margareta Curtescu, conferențiar universitar, doctor în filologie USARB, Facultatea de Filologie, invitată de onoare Valentina Budurin, profesoară de limbă și literatură română, Liceul „Mihai Eminescu” din mun. Bălți, studenții anului trei de la Facultatea de Filologie.

Moderator al evenimentului a fost Valentina Topalo, bibliotecar principal. Participanții au aflat mai multe despre rolul cărții și dreptul de autor, despre copyright, experiențele și bunele practici privind activitatea cotidiană a Bibliotecii și a Bibliotecarului universitar, despre resursele informaționale și serviciile electronice, luând act de mai multe materiale promoționale.

07.05.2019. Colocviul Științific USARB

Angela Hăbășescu, bibliotecar, sala de lectură *Științe psihopedagogice, naturii, reale. Arte*, a prezentat expoziția de documente „Tezaurul bibliografic al lui Abraham Maslow” la a V-a ediție a Colocviului Științific în cadrul cursului universitar Istoria Psihologiei cu genericul Abraham Harold Maslow „Autoactualizarea – cea mai înaltă motivație care poate fi atinsă numai dacă celelalte nevoi sunt satisfăcute”. Au fost trecute în revistă lucrările din colecțiile Bibliotecii Științifice în care este reflectată viața și opera multiaspectuală a psihologului umanist american.

Activitatea a fost organizată de Catedra de Psihologie, titular de curs *Istoria Psihologiei* Luminița Secieru, conf. univ., dr. Au participat cu comunicări studenții anului II de la specialitatea de psihologie.

16.05.2019. Biblioteca Științifică la Ziua Europei

Ziua Europei la Bălți a fost celebrată la Teatrul Național „Vasile Alecsandri”, organizată de Agenția de Dezvoltare Regională Nord <http://bit.ly/2HmHtek>. În cadrul Târgului proiectelor ERASMUS+, ediția a III-a (USARB), Biblioteca Științifică, reprezentată de Elena Harconița, Lina Mihaluța, Silvia Ciobanu, Valentina Topalo, Elena Stratan, a venit cu banere, postere, calendare, alte materiale promoționale elaborate în cadrul Proiectului ERASMUS + Consolidarea capacităților în domeniul învățământului superior - Capacity Building in the Field of Higher education (CBHE) - Servicii de suport: modernizarea bibliotecilor din Armenia, Moldova și Belarus Servicii prin dezvoltarea personalului bibliotecar și reformarea bibliotecilor. Library Network Support Services: modernising libraries in Armenia, Moldova and Belarus through library staff development and reforming libraries (LNSS) (2015-2018).

De asemenea, vizitatorilor le-au fost propuse materiale informative referitoare la activitatea Centrului de Informare al Uniunii Europene din USARB. Prin baloanele cu aplicația denumirii resursei informaționale, au fost promovate bazele de date la care

are acces USARB datorită participării în Consorțiul REM – Resurse Electronice pentru Moldova și Proiectului Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova în cadrul Programul Norvegian de Cooperare în Învățământul Superior cu Eurasia, dezvoltat în parteneriatul dintre Academia de Studii Economice din Moldova, Universitatea din Bergen, Norvegia, Universitatea Transilvania din Brașov, România și 18 biblioteci universitare din Moldova.

16.05.2019. Bibliotecari la seminarul municipal metodico-practic pentru psihologii școlari

Valentina Vacarciuc, bibliotecar USARB, a participat la Seminarul municipal metodico-practic pentru psihologii școlari cu genericul: „*Rolul psihologului școlar în consilierea metodologică a profesorilor-diriginți pentru desfășurarea disciplinei „Dezvoltare personală”*”, organizat de Direcția de Învățământ, Tineret și Sport din Bălți, Serviciul de Asistență psihopedagogică din Bălți, în colaborare cu Liceul Teoretic Republican „Ion Creangă” din Bălți. În cadrul seminarului a fost prezentată expoziția „*Asistența psihologică a procesului educațional la disciplina Dezvoltarea personală*”, ce conținea documente din colecțiile Bibliotecii Științifice USARB referitoare la serviciul psihologic școlar, psihopedagogia copiilor și a adolescenților, teste de personalitate, consiliere psihologică, programe psihocorecționale, activități psihologice pentru adolescenți.

17.05.2019. Conferința științifică Primele ziare românești din Bălți

Biblioteca Științifică USARB în colaborare cu Centrul de Informare al României a găzduit Conferința științifică: Primele ziare românești din Bălți, moderator: Dr. Lidia Pădureac. Au participat cu comunicări: P. S. Antonie, Episcop de Bălți (Mitropolia Basarabiei), Dr. Marius Diaconescu, istoricul Ion Negrei, Pr. Roman Botezat, Dr. Nicolae Leahu, Vasile Șoimaru, Nicolae Rusu, Dr. Theodor Marșalcovschi. În cadrul Conferinței a fost lansată colecția *Ziarele românești despre unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei, vol. I-V*, coordonatori: Marius Diaconescu și Andrei Sora, Universitatea din București. Expoziția "Presa scrie istoria: Presa din Basarabia 1918-1920" a fost organizată de Lilia Ababii și Natalia Luchianciuc. Coordonatorul ediției, Dr Marius Diaconescu a donat Bibliotecii setul integral al colecției lansate. Dl Vasile Șoimaru, politician, a donat un set de lucrări istorice. Lucrările din istoria neamului românesc pentru care aducem mari mulțumiri, vor completa colecția Centrului de Informare al României.

20.05.2019. Inaugurarea Săptămânii Educației Artistice

Săptămâna Internațională a Educației Artistice, proclamată în anul 2012 de Conferința Generală a UNESCO în a patra săptămână a lunii mai, a fost inaugurată la Biblioteca Științifică USARB. În cadrul Salonului Muzical s-au desfășurat mai multe activități conform programului. Elena Țurcan a prezentat expozițiile: Alexei Stârcea: compozitor, cântăreț (bariton), pedagog: 17 februarie 1919 – 24 august 1974: 100 de ani de

la naștere; Olga Dascal, a trecut prin *Galerii virtuale de artă din țară și de peste hotarele ei*; Marina Șuliman a atras atenția la *Титаны высокого возрождения: Леонардо да Винчи, Микеланджело Буонарроти и Рафаэль Санти*; Ala Lișii a prezentat *Palatele culturii: 18 mai - Ziua Muzeelor*. La Salonul Muzical au participat studenți din grupele PP32Z, PP11Z, PE11Z a Facultății Științe ale Educației, Psihologie. Arte. Datorită colaborării cu Catedra de arte și educație artistică, șef Marina Cosumov, dr, conf. univ. și aportul asistentului universitar Marina Caliga, participanții la eveniment au avut posibilitatea să asculte pe viu o melodie din repertoriul tenorului Alexei Stârcea prin vocea minunată a studentului Nicu Telernan, gr. MZ31Z, specialitatea canto a Facultății ȘEPA, acompaniat de maestru de concert Ana Karapetean.

23.05.2019. Erasmus+ Alumni Crossroads

Oficiul Național Erasmus+ în Moldova a organizat prima ediție a evenimentului Erasmus+ Alumni Crossroads, dedicat beneficiarilor Erasmus+. Evenimentul a reunit personalul academic și studenți participanți în proiecte Erasmus+ în cadrul a trei reuniuni: o ședință de tip cluster cu coordonatorii și membrii echipelor de proiecte ERASMUS+ (Consolidarea Capacităților în Învățământul Superior, Mobilitate Internațională de Credite și Jean Monet) privind implementarea Programului ERASMUS+

după 2020, reuniunea profesorilor universitari participanți în proiectele de mobilitate academică și reuniunea studenților beneficiari ai proiectelor de mobilitate academică. La eveniment a participat echipa bălțeană reprezentată de personalul academic, administrativ, didactic-auxiliar de la Biblioteca Științifică - Valentina Topalo. Participanții au împărtășit experiențele din mobilitățile proiectelor Erasmus+. De asemenea, a fost organizată o expoziție a materialelor promoționale despre proiectele ERASMUS+ de Consolidare a Capacităților în Învățământul Superior și Jean Monnet, implementate în Republica Moldova.

24.05.2019. Atestarea cadrelor bibliotecare 2019

În luna mai a avut loc atestarea cadrelor bibliotecare conform Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare personalului de specialitate

din biblioteci (2015). Bibliotecarii au avut posibilitatea să demonstreze capacitățile și realizările profesionale acumulate în 5 ani în cadrul Raportului de autoevaluare și interviului de performanță. Comisia de Atestare de la BȘ USARB a confirmat / conferit categoriile profesionale a 10 bibliotecari, inclusiv doi bibliotecari de la Colegiul „Mihai Eminescu” din Soroca. De asemenea, 9 bibliotecari universitari bălțeni au susținut atestarea la Chișinău, Comisia Republicană de Atestare a Personalului de Specialitate din Bibliotecă, confirmând categoria de calificare superioară.

Atestarea personalului de specialitate din biblioteci, susținută o dată la 5 ani, facilitează realizarea maximă a potențialului intelectual, inovațional și creativ, creșterea responsabilității personale a bibliotecarilor pentru reușita carierei profesionale, sporirea valorii și imaginii bibliotecii în societate

12.06.2019. Întrunirea profesională a bibliotecarilor școlari din Nordul RM

Biblioteca Științifică USARB – Centru Biblioteconomic Departamental de comun acord cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al RM, cu susținerea Rectoratului USARB, Organele Locale de Specialitate în Domeniul Învățământului din 15 raioane de Nord și mun. Bălți a organizat Întrunirea profesională pentru bibliotecarii școlari din Nord. Au participat 60 de specialiști principali - responsabili de activitatea bibliotecilor școlare din OLSDÎ, bibliotecari școlari, de colegiu și școli profesionale.

Moderatoarea Elena Harconița, director al Bibliotecii, membru al Consiliului Biblioteconomic Național, a evidențiat prioritățile naționale ale anului Biblioteconomic 2019 stbilite în cadrul Forumului Managerilor din SNB. Programul a inclus discuții privind Noul cadru legal și de reglementare a activității bibliotecilor școlare, prezentarea Standardului SM ISO 16439:2018 „Informare și Documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor”, tabloul statistic al Bibliotecilor școlare din Republica Moldova în anul 2018, baze de și resurse utile pentru biblioteci școlare, trainingul Inteligența Media – componentă importantă a culturii generale, experiența bibliotecarilor școlari din raionul Soroca etc.

14-16.06.2019. Bibliotecarul USARB la Alumni Regional Training

Mihaela Staver, absolventa Programului Open World 2018, a participat la Alumni Regional Training ART 2019 implementat de Asociația pentru Dezvoltare Creativă

(ADC) și finanțat de Ambasada SUA în Moldova. ART 2019 este un spațiu de instruire pentru absolvenții programelor de schimb ale Guvernului SUA și are drept scop dotarea absolvenților cu instrumente, informații, abilități utile și inovatoare pentru a răspândi și pune în practică experiența acumulată în SUA. Absolvenții Programelor Americane au susținut o sesiune de „getting to know each other”, au studiat capacitatea organizațiilor și crearea proiectelor cu implicarea experienței dobândite de către absolvenții programelor de schimb ale Guvernului SUA din Moldova: Managementul organizațional, Advocacy; Stabilire de parteneriate locale și naționale; Securitatea informațională; Tehnologii și inovații informatice; Promovarea resurselor informaționale; Mass Media pentru toți.

25.06.2019. Conferința de finalizare a Proiectului „Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova”

Elena Harconița, directorul Bibliotecii Științifice USARB, parteneră a Proiectului „Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova”, a participat la Conferința de finalizare a Proiectului „Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova”, finanțat de Programul Norvegian de Cooperare cu Eurasia în domeniul învățământului superior. Coordonatori de proiect Landoy Ane, NO-University of Bergen, Dr. Ghinculov Silvia, MD-Academy of Economic Studies of Moldova.

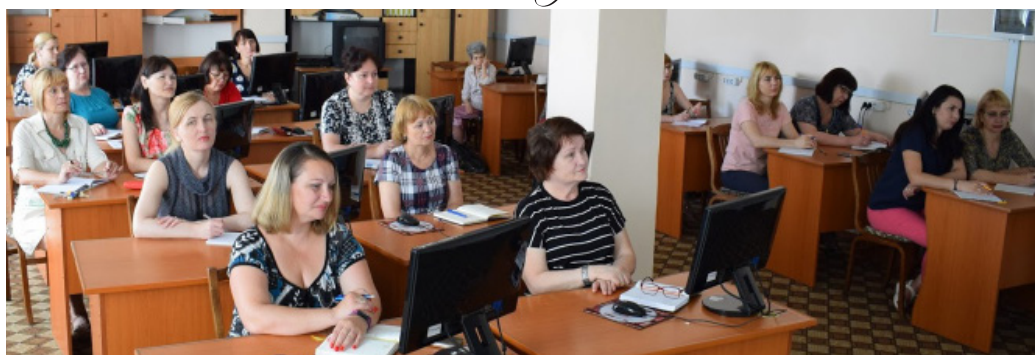
Pe marginea Impactului Proiectului „Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova”, s-au expus: Elena Harconița, directorul Bibliotecii Științifice, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți; Ecaterina Zasmenco, director, Biblioteca Centrală Universitară, Universitatea de Stat din Moldova, Rodica Avasiloaie, director, Biblioteca Științifică, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

În cadrul Conferinței directorii bibliotecilor partener, precum și directorul Institutului de Dezvoltare a Societății Informaționale și Departamentul Comunicare și Teoria Informării, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării a Universității de Stat din Moldova au semnat un Memorandum de Parteneriat și Cooperare între instituțiile proiectului pentru perioada 2020-2023 care va asigura durabilitatea Proiectului.

La ceremonia de închidere reprezentanților Echipii de Proiect USARB Elena Harconița, Lina Mihaluța, Silvia Ciobanu, Mihaela Staver le-au fost acordate [diplome de participare](#) în semn de profundă apreciere și recunoștință pentru contribuția majoră adusă la realizarea proiectului.

17-28.06.2019. Școala de Vară 2019

În perioada 17-28 iunie 2019 la Biblioteca Științifică USARB s-a desfășurat cursul de instruire pentru bibliotecari - Școala de Vară 2019. Participanții, 35 formabili, și-au modernizat competențele digitale, mediatice, fiind implicați în studierea și apli-

care a produselor informaționale moderne în cadrul a 20 de subiecte: tehnologii de căutare pe internet, siguranța on-line, mediul virtual și căpcanele ei, social bookmarking-ul, adăugarea marcajelor, aplicarea gadgeturilor electronice, inserare animației GIF în prezentări PowerPoint, gestionarea conturilor în managerul de parole, utilități Cookie, crearea infograficelor, screencast-urilor, facilitățile portalurilor de resurse electronice Research4Life, OpenEdition, Wiley, metode de cercetare în baza de date SAGE Research Methods, crearea și utilizarea hashtagului în rețele sociale, organizarea site-urilor și resurselor online etc. Evaluarea modulelor a fost efectuată prin aplicația Kahoot.com, chestionare, teste ș.a.

De asemenea în cadrul Școlii au fost organizate trei ateliere de instruire în Educația Mediatică, subiectul principal fiind Mediul virtual și capcanele ei, siguranța on-line. Formabilii și-au dezvoltat abilitățile de evaluare a site-urilor Web cu ajutorul instrumentelor on-line de verificare, cum ar fi scamadviser.com și au „cernut” prin cele 9 filtre de evaluare mai multe site-uri web, au realizat portretul unei persoane dependente de internet etc.

La ședința de închidere Elena Harconița, directorul Bibliotecii, și-a manifestat satisfacția pentru buna reușită a programului, realizat de 14 formatori bibliotecari, absolvenți în cadrul proiectelor implementate în Biblioteca Științifică USARB: Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova, finanțat de Programul Norvegian de Cooperare cu Eurasia în domeniul învățământului superior, realizat în parteneriat între 18 biblioteci universitare din Republica Moldova, Universitatea din Bergen, Norvegia și Universitatea Transilvania din Brașov, România; LNSS, MISISQ, Educația Mediatică IREX-EUROPE, TEACH ME. Cunoștințele și abilitățile asimilate de formabili vor fi implementate în activitatea profesională, vor dezvolta portofoliul electronic al bibliotecarului și vor facilita generarea serviciilor moderne pentru comunitatea USARB.

La finalul Școlii a fost realizat feedbackul ce a inclus Testul de evaluare a formabililor, Formularul de autoevaluare și Chestionarul de Impact a cursului asupra instituției, persoanei. De asemenea, au fost înmânate Certificate pentru formatori și de participare la Școala de Vară.

CZU 050:159.9

DIMENSIUNEA ȘTIINȚIFICĂ A REVISTEI DE PSIHOLOGIE (1955-2018)

SCIENTIFIC DIMENSION OF THE REVIEW OF PSYCHOLOGY (1955-2018)

Elena CRISTIAN, Svetlana CECAN

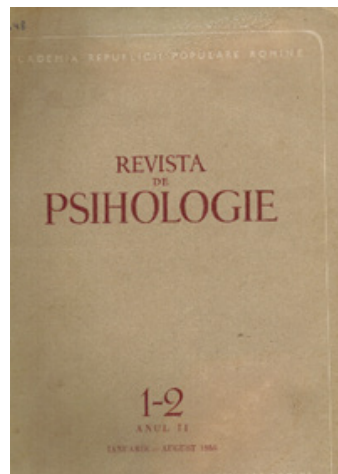
Abstract: *The study aims to give an overview of the Review of Psychology, edited by the Romanian Academy since 1955 until now. The journal is available for consultation at the Library of the Department of Psychology, at the Library of the Romanian Academy, at other libraries, as well as in electronic libraries and international databases accessible online. Also, the Psychology magazine can be consulted at SL USARB since 1956.*

Key words: *Journal of Psychology, Psychology, databases, Library Department of Psychology, Romanian Academy*

Într-o lume în care zilnic se tipăresc reviste în zeci de mii de exemplare vizând o multitudine de domenii, fiecare având grupuri țintă de cititori, ne întrebăm din ce în ce mai mult: care este influența și rolul acestor reviste în viața societății, în formarea acesteia? ce impact pot avea toate acestea asupra psihicului uman? cercetările din domeniul psihologiei, sunt reprezentate prin senzații proprii, imagini, fenomene ale memoriei, gândirii, vorbirii, voinței, imaginației, motivelor, necesităților, emoțiilor și sentimentelor, fiind de mare valoare și păstrându-și importanța de-a lungul anilor, având asemenea caracteristici, cum ar fi: calitatea, ordinea, echilibrul, claritatea, etc. Publicațiile seriale la psihologie conțin un material vast și complex, acoperind toată aria de compartimente, teme, subteme, studiate la disciplina Psihologie, prevăzute în planurile de studii din învățământul superior.

Revista de Psihologie a Academiei Române (www.ear.ro) apare fără întreruperi din anul 1955, de trei ori pe an. Director fondator: Mihai Ralea, doctor, eseist, filosof, psiholog, sociolog, diplomat, corporatist-marxist, profesor la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, membru titular al Academiei Române. Primul Comitet de redacție: redactor responsabil, pr. univ. Al. Roșca (Cluj), pr. univ. V. Pavelcu (Iași), conf. univ. P. Popescu-Neveanu, conf. univ. I.N. Bălănescu, conf. univ. dr. I. Iancu, conf. univ. Gh. Zapan, E. Fischbein, T. Dobrin, C. Botez, T. Cazacu, U. Schiopu, Sen Alexandru și A. Tucicov, secretari de redacție.

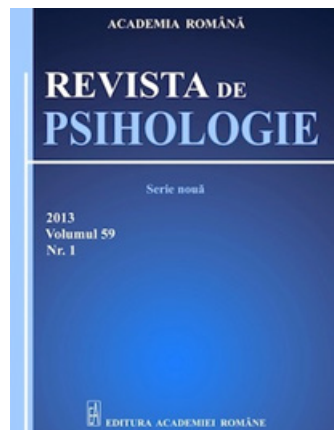
Președintele actual al revistei este Academicianul, Alexandru Surdu, directorul Institutului de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru” al Academiei Române. Redactor-șef: dr. Doina-Ștefana Săucan. Redactori-șefi adjuncți: Ruxandra Gherghinescu (Institutul de Filosofie și Psihologie „C. Rădulescu-Motru”), Elena Stănculescu (Universitatea din București). Colegiul de redacție este reprezentat de Membri, Membrii de Onoare,

Comitetul Științific Internațional, Comitetul de Lectură, Colectivul redacțional.

Revista de Psihologie a Academiei Române publică articole în limba română cât și în alte limbi de circulație internațională, de preferință limba engleză. Sumarul revistei este în limba română, engleză și rusă. Cuprinsul are diverse rubrici: Teoria și istoria psihologiei, Psihologia copilului și psihologia pedagogică, Studii și cercetări, Viața științifică, Critică și bibliografie, Problemele predării psihologiei în școală, Cronică, Lecții și consultații, Istoria psihologiei, Abordări teoretice și practic-aplicative, Critică și bibliografie, Contribuții metodologice, Puncte de vedere, Index alfabetic, este atrăgător pentru cercetători, studenți, profesor. Este un cuprins variat, nestatornic.

Revista include și informații din psihologia aplicată, psihologia dezvoltării, psihologia educației, psihologia clinică, psihocorecție și psihoterapie, cercetări, sondaje, recomandări, sfaturi pentru părinți, despre savanții din Moldova și despre realizările din psihologia aplicată, publicații noi etc.

Realizările cercetătorilor din Republica Moldova în domeniul psihologiei sunt oglindite prin articolele lui Mitrofan, Gabriela (Universitatea „Ion Creangă” Chișinău), *Autoreglarea conduitei emoționale la sportivi* (nr. 1-2, 2005) și Bolboceanu, Aglaida (Institutul de Științe ale Educației, Chișinău) între anii 1983-1993 a activat ca confer. dr. la catedra Psihologie Generală și Preșcolară la USARB, *Dezvoltare cognitivă și comunicare în preadolescență* (nr. 3- 4, 2004). Ulterior: dr. hab. șt. psihologice.

În colecțiile BȘ USARB, Revista de Psihologie este abonată din anul 1956 până în prezent și este pasibilă descrierii analitice ceea ce permite căutarea a peste 500 titluri articole în catalogul electronic. Această publicație este solicitată de studenții și cadrele didactico-științifice de la toate facultățile universității în vederea pregătirii pentru studii, cercetări, cel mai frecvent fiind solicitată de studenții de la Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte.

Revista de Psihologie este indexată în bazele de date: PsycINFO, INDEX COPERNICUS International, ERIH PLUS, EBSCOhost, ROAD, OAJI.net, NewJour, Google Academic. Indexarea confirmă gradul științific înalt al articolelor ce prevede actualitate, elemente teoretice și experimentale importante, noi, originale și recunoscute ca fiind valoroase în domeniul psihologiei.

Menționăm studiile psihologice ale marilor specialiști de la înființarea revistei și până în prezent:

- C. Rădulescu-Motru. I. P. Pavlov și problema metodei experimentale în psihologie (nr. 1-2, 1956)
- U. Șchiopu. Congresul internațional de psihologie de la Bruxelles (nr. 4, 1957)
- P. Pufan. Cercetări cu privire la reprezentările copiilor preșcolari (nr. 4, 1958)
- M. Golu. Problema acțiunilor mintale în psihologia sovietică (nr. 1, 1961)
- V. A. Artemov. Problemele fundamentale ale psihologiei actuale a învățării limbilor străine (nr. 1, 1967)
- T. Kulcsar. Teorie și metode în cunoașterea inteligenței (nr. 4, 1973)

- Psiholingvistica: O știință cu conexiuni multidisciplinare – al 4-lea Congres Internațional al ISAPL (Societatea Internațională de Psiholingvistică Aplicată), Bolonia 23-27 iunie 1994 (Andrei Bantaș – Universitatea de Sibiu) (nr. 1, 1995)
- C. Popovici. Metaforă și comunicare în psihoterapie (nr. 1-2, 1998)
- C. Rada. Percepția tinerilor cu privire la unele abateri de la conduita de rol material (nr. 3-4, 2004)
- Ș. Vlăduțescu. „L'universalite” de la manipulation (nr. 1-2, 2007)
- F. Enăchescu. Reprezentanți ai teoriei bioconstituționale a personalității (nr. 1, 2011)
- D. I. Crașovan. Gender differences in the context of psychological defense mechanism – Romanian version of DSQ 60 (nr.1, 2014)
- M. Ș. Hrițcu. Noi abordări și tendințe în practicile educaționale pentru copiii cu deficiență mintală (nr. 4, 2017)

Revista de psihologie valorifică și lansează studii, cercetări originale și contribuții științifice românești și internaționale în domeniul dezvoltării psihologie și tangente domeniilor lor. Promovează valorile spiritualității, libertății, creativității, toleranței, eficienței și responsabilității individuale și colective. Susține eforturile de practicare a unei psihologii ecologice și transformatoare, în scopul optimizării condiției umane și a stării de sănătate. Promovează cercetările moderne în domeniul clinic și extraclinic, al recuperării și prevenției disfuncțiilor și maladiilor psihice și psihosomatice. De asemenea, sprijină integrarea și adaptarea psihosocială, armonizarea și dinamizarea procesului de evoluție colectivă. Se adresează specialiștilor din domeniile de orientare umanistă (psihologie, psihoterapie, consiliere, medicină, asistență socială, sociologie, psihopedagogie specială), precum și tuturor celor interesați de dinamica sănătății, dezvoltării, educației experiențiale și transformării umane. Revista este deschisă spre publicare specialiștilor din întreaga lume.

Referințe bibliografice:

1. *Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900*. București : Ed. Academiei Republicii Socialiste România, 1979. 973 p.
2. *Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900*. Chișinău : Ed. Guivas, 2001. ISBN 9975-980-13-6.
3. HANGIU, I. *Dicționarul presei literare românești (1790-2000)*. București : Ed. Institutul Cultural Român, 2004, p. 915. ISBN 973-577-050-4.
4. HĂBĂȘESCU, Angela, Olga DASCAL. *Universul publicațiilor periodice din domeniul*

- pedagogiei în formarea viitorului specialist [on-line] [citată la 10.12.2018]. Disponibil: <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/1695/1/H%C4%83b%C4%83%C5%9Fescu.%20col.%202015.%20337-345.PDF>
5. HĂBĂȘESCU, Angela, VACARCIUC, Valentina. Dimensiunile valorice și impactul publicațiilor periodice cu profil psihologic asupra formării de calitate a viitorilor profesioniști [on-line] [citată la 20.12.2018]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/libruniv/angela-hbescu-valentina-vacarciuc-dimensiunile-valorice-i-impactul-publicaiilor-periodice-cu-profil-psihologic-asupra-formrii-de-calitate-a-viitorilor-profesioniti>
  6. *Literatura română. Dicționar – antologie de istorie și teorie literară*. Ch.: Ed. Museum, 2000. 524 p. ISBN 9975-905-62-6.
  7. *Revista de Pedagogie* [on-line] [citată la 10.12.2018]. Disponibil: <http://revped.ise.ro/acasa/>
  8. *Revista de Psihoterapie Experiențială* [on-line] [citată la 10.12.2018]. Disponibil: https://librariasper.ro/index.php?id_category=204&controller=category

CZU 027.7(478):659.3

BIBLIOTECARII ÎN ACȚIUNE PENTRU EDUCAȚIA MEDIATICĂ

LIBRARIANS IN ACTION FOR MEDIA EDUCATION

Mihaela STAVER

Abstract: *The paper deals with the training in media education, a project organized by Irex Europa, of librarians from all the localities of the Republic of Moldova. Trainees have been initiated with many notions of media literacy, being guided to think critically when analyzing information, whether the information comes from the online space or comes from other media sources.*

Key words: *media education, IREX Europe, information, training, technologies*

În perioada 18-20 martie 2019 un grup de 16 bibliotecari din bibliotecile publice teritoriale și universitare, selectați în baza unui concurs, au participat la un training privind formarea formatorilor în Educația Mediatică organizat de **IREX Europa**.

IREX Europa este o organizație non-guvernamentală care își propune să îmbunătățească educația, să consolideze presa independentă, să reducă conflictele și să sprijine democrația și drepturile omului.

La această instruire au interacționat bibliotecari din mai multor localități ale Republicii Moldova: Chișinău, Bălți, Edineț, Dubăsari, Briceni, Dondușeni, Ialoveni, Cantemir, Drochia, Căușeni și Leova.

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți a fost reprezentată de Mihaela Staver, bibliotecar principal în Centrul de Informatizare și activități în rețea.

Formator a fost Natalia Grîu, expert media, care a inițiat formabilii în mai multe noțiuni privind educația mediatică, îndrumându-i să gândească critic atunci când analizează informația, indiferent că informația vine din spațiul on-line sau vine din alte surse media. În urma acestui curs bibliotecarii moldoveni au învățat cum ar trebui să arate informația de calitate, pentru că „doar așa poți să îți dai seama atunci când vezi la televizor sau citești on-line un anumit text dacă este manipulator sau nu este manipulator, cunoscând cum ar trebui să fie o știre de calitate”.

Bibliotecarii au avut posibilitatea să descopere noțiuni cum ar fi: structura știrii, modalități de evaluare a știrii, neticheta, interviul, articolul, recunoașterea părtinirii și propagandei, imaginea trucată ca formă de manipulare, Cyberbullying, grooming-ul, cine sunt trollii, ce este sexting-ul, hărțuirea on-line sau etică jurnalistică, etc. În afară de noțiunile noi și foarte captivante, bibliotecarii au cunoscut diverse jocuri de energizare și tehnici de evaluare cum ar fi tehnica *mâna oarbă*, *jocul de rol*, *CUB-ul*, *diagrama Wenn*, *tehnica Super Bingo*, *jocul „În Oglindă”*, etc.

La cea de a doua rundă a instruirii desfășurată în perioada 11 – 15 mai, formabilii au studiat noțiuni ale Educației Mediatice Informaționale, noțiunile de manipulare, securitate on-line, siguranța site-urilor web, grooming, adicțiile comportamentale, au studiat și însușit tehnici noi de predare: tehnica acvariului (fishbowl), world café, jurnalul triplu, mâna oarbă, brainstorming, lucrul în echipa etc.

Formare profesională

Cursurile au finalizat cu înmânarea Diplomelor de trainerii în domeniul Educației Mediatică și fotografia de familie. Training-ul privind Educația Mediatică face parte din Proiectul Consolidarea Presei Independente și Educația Mediatică în Moldova derulat de IREX Europe, în parteneriat cu programul Novateca și cu suportul financiar al Biroului pentru Democrație, Drepturile Omului și Muncă al Departamentului de Stat american.

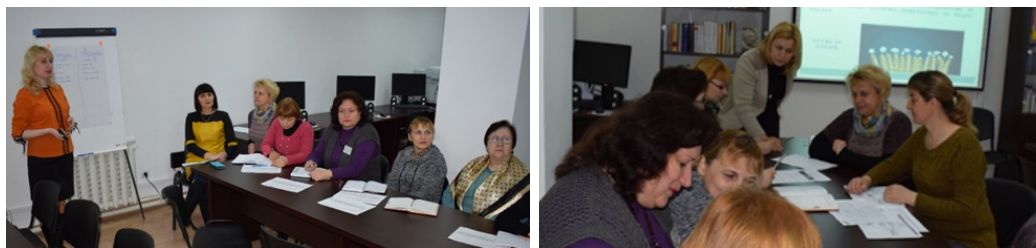
Trainingul Educația Mediatică pentru formatori a fost unul util și interesant, bibliotecarii și-au dezvoltat abilitățile de analiză și gândire critică vis-à-vis de mesajele media, capacitatea de a discerne între o informație veridică sau falsă (fake news).

Proiectul dat a presupus organizarea mai multor instruirii, unde au fost transmise cunoștințele acumulate membrilor comunității.

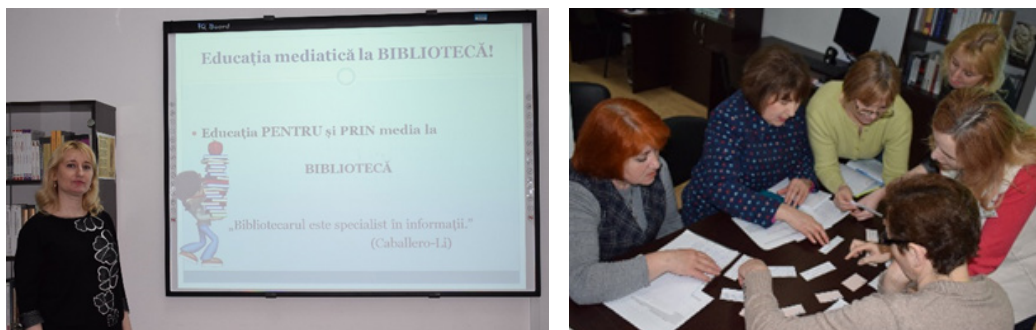
În data de 13 aprilie 2019, la Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți a avut loc prima instruire în Educația mediatică. Mihaela Staver a prezentat aspecte ce țin de identitatea on-line, regulile de conduită recomandate utilizatorilor de rețele sociale.

Bibliotecarii universitari au descoperit noțiuni cu privire la: structura știrii, modalitățile de evaluare a știrii, neticheta, Cyberbullying, grooming-ul, trollii, hărțuirea on-line, etc. Pe lângă cunoștințele captivante și deosebit de utile în contextul dezvoltării tehnologiilor comunicaționale, grupul de angajați ai Bibliotecii Științifice a fost implicat în diverse jocuri de energizare și tehnici de evaluare: tehnica super bingo, mâna oarbă și au testat abilitățile de gândire critică făcând diferența dintre o știre veridică și una falsă, alte produse media.

Formarea competențelor media pentru bibliotecari a continuat cu un alt grup de bibliotecari, care de asemenea, a beneficiat de Educația mediatică.

Colegii au fost familiarizați cu termenii mass-media, opinie publică, comunicare de masă, comunicare mediată sau virtuală, presă, dezinformare, propagandă, etc. Au aflat despre manipularea prin imagini și comportamentul on-line, despre factorii comunicării, funcțiile și pricipiile media.

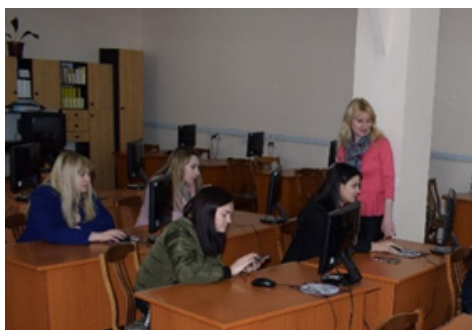
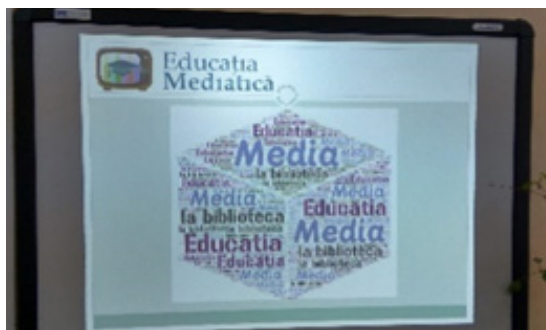

Formare profesională

O nouă sesiune în Educația mediatică s-a desfășurat în data de 19 aprilie 2019, cu studenții anului II, Facultatea de Științe ale Educației, Psihologiei și Arte a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Instruirea a inclus subiectele: Fenomenul dezinformării și manipularea media; Tehnici de manipulare prin intermediul mass-media; STOP FALS!; Rolul imaginii în transmiterea mesajului; Manipularea prin imagini.

În final studenții și-au testat cunoștințele generale despre mass media și noțiunile de baza ale informării în masă necesare pentru înțelegerea modului în care funcționează mass media și pentru dezvoltarea unei atitudini critice în receptarea mesajelor din mass media, prin jocul on-line **Eu și presa** <http://mediacritica.md/ro/game/>.

Studenții anului IV de la Facultatea de Științe ale Educației, Psihologiei și Arte a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți au participat și ei la o sesiune de instruire în Educația media - o cerință a timpului.

Subiectul dezinformării și manipulării media a fost unul de mare interes pentru studenți, aceștia au luat act de diferite forme de manipulare și dezinformare, precum sunt propaganda, neticheta, interviul, articolul, Cyberbullying, grooming-ul. Au cunoscut, de asemenea, diverse jocuri de energizare și tehnici de evaluare cum ar fi tehnica mâna oarbă, jocul de rol, CUB-ul, tehnica Super Bingo, etc.

Activitatea a fost utilă și interesantă, studenții și-au dezvoltat abilitățile de analiză și gândire critică vis-à-vis de mesajele media, capacitatea de a discerne între o informație veridică sau falsă (fake news).

O nouă instruire cu genericul „Inteligența Media – componentă importantă a culturii generale” la care au participat 60 de specialiști responsabili de activitatea bibliotecilor școlare din cadrul OLSDÎ, bibliotecari din colegii, Centre de excelență și din învățământul profesional tehnic: Briceni, Dondușeni, Drochia, Edineț, Fălești, Florești,

Formare profesională

Glodeni, Ocnița, Râșcani, Rezina, Sângerei, Soroca, Șoldănești, Telenești, Ungheni și municipiul Bălți s-a desfășurat în data de 12 iunie 2019, în incinta Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Obiectivul general a fost dezvoltarea deprinderilor de gândire critică la consumarea produselor media, rolul mass-media în societate, mijloacele și funcțiile media și *nu tot ce se mediatizează intens în media este adevărat*.

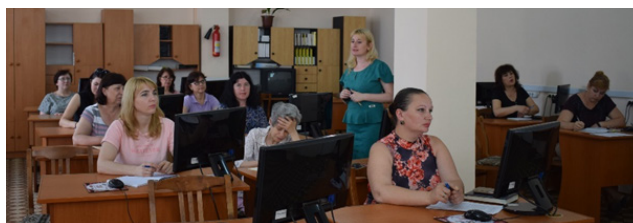
Pas cu pas, participanții au descoperit că printre factorii care contribuie la educarea tinerei generații, dar și a adulților, se află mass-media, au vizionat spoturile ce îndeamnă la consultarea unei multitudini de surse de Informare.

În prezentarea informației au fost utilizate metode și tehnici interactive, precum evaluarea inițială, *Mâna oarbă*, debriefarea fiind realizată printr-un „Caleidoscop floral” a impresiilor și a noilor noțiuni asimilate de formabili.

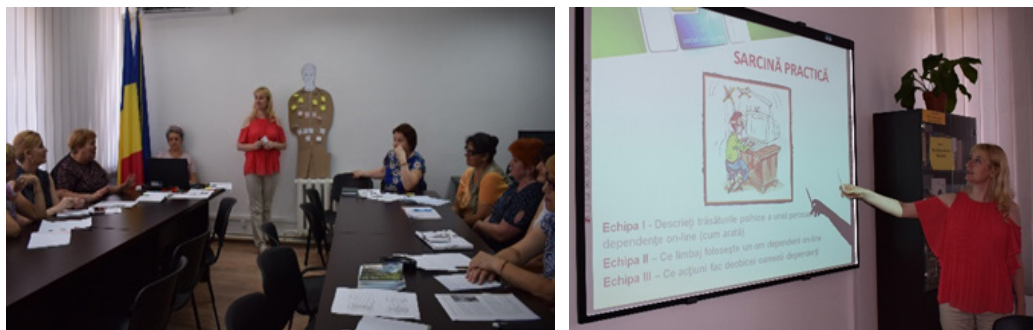
Trei ateliere de instruire în Educația Mediatică au fost organizate, în cadrul școlii de vară, la Biblioteca Științifică USARB, pentru toți bibliotecarii universitari. Subiectul principal fiind Mediul virtual și capcanele ei. Siguranța on-line. Au fost examinate sub toate aspectele următoarele noțiuni: Capcanele și siguranța în spațiul on-line; Dependența on-line; Validitatea informațiilor pe internet, Datele cu caracter personal. Formabilii și-au dezvoltat abilitățile de evaluare a site-urilor Web cu ajutorul instrumentelor on-line de verificare, cum ar fi scamadviser.com și au „cernut” prin cele 9 filtre de evaluare mai multe sit-uri web, după care au primit sarcina să facă portretul persoanei dependente de internet din perspectiva: trăsăturile psihice a unei persoane dependente on-line, limbajul care îl folosește un om dependent on-line și ce acțiuni fac de obicei oamenii dependenți.

La sfârșitul training-ului prin „Evaluarea cu chibritul” au fost apreciate noțiunile asimilate. În a doua zi de traininguri în Educația Mediatică, bibliotecarii universitari bălțeni au fost repartizați în grupuri, conform tehnicii „Blocul Media”. Au descoperit ce sunt adicțiile comportamentale, inteligența digitală, cine sunt troll-ii și cum să se protejeze de ei. Iar ca sarcină în timpul lecturării textului din fișa „Cine este trollul?”, au marcat paragrafele cu coduri, folosind tehnica „Sinelig”.

Formare profesională

În cadrul orelor s-a discutat despre cazul Amandei Todd: Povestea mea: „Luptă, intimidare, sinucidere și autoagresiune” și au completat tabelul presupunirilor. O adevărată expediție prin noțiunile prezentate a urmat prin vizionarea filmulețelor: „Dependența de internet. Viața e mai mult decât un ecran”, „Trolling-ul și efectele nedorite ale internetului”. O primă analiză a videofilmului a reliefat cauzele și efectele negative ale Internetului consumat în exces. Ca reflecția finală, formabilii au recaptulat noțiunile asimilate prin „Tehnica Cartelei”.

Educația Mediatică a continuat în cadrul școlii de vară la Biblioteca Științifică din Bălți.

În data de 19 iunie 2019, bibliotecarii univesitari au participat la o altă instruire în Educația Mediatică. Instruirea a fost una deosebită, atât din perspectiva informației receptate, cât și a persoanelor implicate. Formabilii au definit dependența on-line prin tehnica CUB-ului, au vorbit despre veridicitatea site-urilor analizând site-urile corecte, manipulatorii și site-urile clone. Au studiat platformă gratuită de învățare bazată pe joc și tehnologie educațională, cum ar fi Kahoot.com și au discutat despre modul de a îți organiza și distribui bookmark-urile pe Internet cu Simbaloo.com.

Toata informația a fost predată prin metode și tehnici interactive cum ar fi: jurnalul triplu, cubul, Sinelg, diagrame, jocuri de rol etc.

Biblioteca Științifică USARB a participat și la programul de amenajare a Ungheșelor Media (Zona Media) în bibliotecă specificând că *scopul proiectului* este de a asigura o platformă autoritară de combatere a tendințelor de manipulare și dezinformare în mass-media prin dezvoltarea gândirii critice a utilizatorilor Bibliotecii Științifice USARB, promovarea competenței mediatică în rândul consumatorilor de media. *Obiectivul fundamental* al Proiectului fiind contribuția semnificativă la educația studenților, profesorilor, bibliotecarilor, elevilor privind diversele aspecte ce țin de accesul la informație, calitatea produsului media, libertatea de exprimare.

Formare profesională

Consumatorii de media vor avea posibilitatea să participe la un nou ciclu de lecții mediatică, pentru a afla cum funcționează mass-media, care este rolul presei în societate, ce reguli trebuie respectate la scrierea unei știri etc. În acest context, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți va informa și implementa diverse inițiative, menite să contribuie la formarea unor consumatori de media avizați și responsabili.

Beneficiari: studenți, inclusiv de la specialitatea *Jurnalism și procese mediatică*, profesori de la USARB elevi și cadre didactice de la Liceul Republican „Ion Creangă”, bibliotecari universitari și bibliotecari școlari (gimnazii, licee, școli profesionale, colegii, Centre de Excelență) din zona de Nord a Republicii Moldova.

Deoarece tehnologiile noi permit tuturor să fie atât consumatori cât și producători de informații, rolul bibliotecarului devine și mai important. Bibliotecarii cu competențe media vor putea ghida și orienta utilizatorii pentru a se conecta la cele mai bune surse, să ofere răspunsuri bine gândite la întrebările adresate, vor dezvolta abilitatea utilizatorilor de a citi conținutul media cu un *ochi critic*, de a se informa din mai multe surse, de a depista știrile false, manipulative. Deci, cultura mediatică este o parte componentă a culturii general-umane.

**ÎNTRUNIREA PROFESIONALĂ PENTRU BIBLIOTECARIII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL
PREUNIVERSITAR DIN NORDUL REPUBLICII MOLDOVA**

*PROFESSIONAL MEETING FOR LIBRARIANS FROM PRE-UNIVERSITY EDUCATION
IN THE NORTHERN PART OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA*

Elena HARCONIȚA

Abstract: *On June 12, 2019, the Departmental Library Center of the USARB Scientific Library, in agreement with the Ministry of Education, Culture and Research of the Republic of Moldova, organized with the support of the USARB Rectorate and the Local Educational Bodies of Education in 15 Northern districts and mun. Balti, a professional meeting for school librarians in the Northern Republic of Moldova. 60 main specialists, responsible for the activity of school libraries from OLSDI, school librarians, college and professional schools, participated. The agenda of the meeting included: Presentation of National Priorities of the Year 2019, Discussions on the New Legal and Regulatory Framework, reference to the statistical table on the activity of school libraries, database presentations, useful resources, Media Intelligence training important component of the general culture.*

Keywords: *USARB Scientific Library, Departmental Library Center, school libraries, 2019 Library Year, Regulatory Framework, statistics, impact, Media Education*

În data de 12 iunie 2019, Biblioteca Științifică USARB - Centru Biblioteconomic Departamental de comun acord cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, a organizat cu susținerea Rectoratului Universității de Stat „Alecru Russo” și Organele Locale de Specialitate în Domeniul Învățământului din 15 raioane de Nord și mun. Bălți întrunirea profesională pentru bibliotecarii din învățământul pre-universitar din Nordul Republicii Moldova.

Au participat 60 de specialiști principali - responsabili de activitatea bibliotecilor școlare din OLSDI, bibliotecari școlari, bibliotecari din colegiu și școli profesionale din raioanele Briceni, Dondușeni, Drochia, Edineț, Fălești, Florești, Glodeni, Ocnița, Râșcani, Rezina, Sângerei, Soroca, Șoldănești, Telenești, Ungheni și municipiul Bălți, formatori BȘ USARB.

Moderator: Elena Harconița, director al Bibliotecii Științifice USARB, membru al Consiliului Biblioteconomic Național.

Elena Harconița a salutat participanții și a trecut în revistă prioritățile naționale ale anului Biblioteconomic 2019, stabilite la *Forumul managerilor din Sistemul Național de Biblioteci „Biblioteca anului 2019: interferența viziunilor”* (5 decembrie 2018) și *Simpozionului Anul bibliologic 2018* (27 martie 2019). În continuare a vorbit despre importanța implementării legislației naționale cu privire la biblioteci, elaborării cadrului reglementar. La 17 mai în Monitorul Oficial a apărut Regulamentul – cadru de organizare și funcționare a bibliotecii publice aprobat prin Ordinul Ministrului Educației, Culturii și Cercetării nr. 186 din 26.02. 2019. În baza acestuia biblioteca trebuie să redacteze ROFul, aprobat ulterior de conducătorul instituției școlare. Pentru a ușura munca colegilor bibliotecarii USARB au propus un draft al viitorului ROF, pe care urmează să-l adapteze fiecare bibliotecă.

Centrul Biblioteconomic Departamental

Mai departe bibliotecarii au fost informați despre alte documente naționale, inclusiv Regulamentul de evaluare a bibliotecii publice, ce așteaptă aprobările instanțelor superioare. Prezenții au fost atenționați și asupra documentelor de reglementare (organizare, directive, științifico-metodologice, normative, tehnologice) necesare pentru activitatea fiecărei biblioteci, cu atât mai mult în contextul viitoarelor evaluări ce vor începe din anul 2020.

Întrunirea a continuat cu discuții privind redactarea Formularului „Raportul statistic 6c privind activitatea bibliotecilor” și a Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare a cadrelor bibliotecare, bibliotecarii școlari enunțând unele propuneri și sugestii.

La invitația de a se expune pe marginea studiului sociologic *Topul celor mai citite 10 cărți ale anului 2018*, lansat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Serviciul Studii și cercetări, au fost exprimate regrete că nu se pot exprima, deoarece nici un titlu nu se regăsește în colecțiile bibliotecilor școlare din Nord.

Lina Mihaluța, director adjunct, a prezentat Standardul SM ISO 16439:2018 „Informare și Documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor” și Ghidul în sprijinul implementării standardului respectiv.

Elena Harconița, în comunicarea Bibliotecile școlare din Republica Moldova în anul 2018: tablou statistic, a atenționat asupra indicatorilor ce trebuie îmbunătățiți, în special achiziția de carte, formarea profesională, atestarea personalului de specialitate.

Elena Stratan, Tatiana Prian au insistat asupra unui studiu comparativ (anii 2017-2018) privind activitatea bibliotecilor școlare din Zona de Nord, Valentina Topalo a prezentat facilitățile Bazei de date EU BookShop pentru bibliotecile școlare iar Olga Dascal și Snejana Zadainova au pregătit o retrospectivă a resurselor on-line în sprijinul activității profesionale a bibliotecarilor.

La capitolul Experiențe și bune practici a fost diseminată experiența laudabilă a bibliotecarilor școlari din raionul Soroca, despre care a vorbit cu pasiune Doamna Elena Cociurca, specialist-responsabil de activitatea bibliotecilor școlare în OLSDÎ, Soroca.

Dna Elena Cociurca a adus mulțumiri echipei de bibliotecari universitari, apreciind importanța unor astfel de întruniri, încetățenite de mulți ani la BȘ USARB, varietațea temelor abordate, suportul informațional și metodologic oferit.

Personalul invitat a fost implicat în instruirea privind educația mediatică: Inteligența Media – componentă importantă a culturii generale, promovată de Mihaela Staver, absolventă a programului Formare de formatori în domeniul Educației Mediatică, IREX-Europa.

La despărțire fiecare persoană a primit Certificatul de participare, toate prezențele pe stik/e-mail și a demonstrat prezența sa la Bălți în fotografia de familie.

Mulțumim tuturor participanților pentru asigurarea reușitei întrunirii profesionale în cadrul Centrului Biblioteconomic Departamental - BȘ USARB, centru de coordonare metodologică care asigură organizatoric și informațional realizarea obiectivelor, implementarea standardelor în domeniu, funcționalitatea cadrului de reglementare, formarea profesională continuă, îmbunătățirea proceselor tehnologice în rețeaua de biblioteci școlare.

https://mecc.gov.md/sites/default/files/rof_aprobat.pdf

Foto: <https://photos.app.goo.gl/ZhmucNLJdoHoUbqA9>

CZU 27(478+498)(091)

**DE LA PRIMELE CONTACTE PÂNĂ LA ÎNCADRAREA INSTITUȚIONALĂ
A BISERICII BASARABENE ÎN BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ**

*FROM THE FIRST CONTACTS TO THE INSTITUTIONALIZATION
OF THE BASARABIAN CHURCH IN THE ROMANIAN ORTHODOX CHURCH*

Preot Vasile SECRIERU

Abstract: *The author, studying various historical sources, reports on the difficulties that arose in the society after the Great Union of 1918: "It was difficult to win the sincere attachment of the Romanian Basarabian to the Romanian state. He was out of a yoke, and he was afraid of overtaking another. The Romanian administrative bodies have often neglected these aspects. It has neglected to observe the laws of the country and even a certain fear of the administration. This state was also due to the conduct of officials in the administration who did not always meet the requirements, even serious violations being recorded".*

Keywords: *Romanians from Bessarabia, history, union, society*

*„Basarabia cuvânt cu patru „A” ca o biserică cu patru turle albe pe zările istoriei căreia nu
știi cine i-a furat clopotul”
Tudor Plop-Ulmanu*

*„Istoria este cea dintâi carte a nației în ea își vede trecutul, prezentul și viitorul, o
nație fără istorie este barbară și vai de acel popor ce și-a pierdut istoria suvenirilor”
Nicolae Bălcescu*

*„Trecutul este o parte din noi înșine, cea mai importantă parte.
Valul care ne poartă sinea, care ne dă viață, ne vine din trecut.
Ce-ar fi fluviul fără izvor? Ce-ar fi un popor fără trecutul său?
Victor Hugo*

Însemnătatea istorică a actului de la 27 Martie 1918 nu mai poate face astăzi obiectul unor îndoieli sau discuții. În această zi, semnificativă pentru tot neamul românesc, Sfatul Țării a hotărât, printr-un vot majoritar, unirea Basarabiei cu România¹.

Adunarea reprezentativă de la Chișinău a deliberat îndelung asupra condițiilor cuprinse în actul unirii: autonomia provincială, păstrarea instituțiilor locale, reprezentanți în guvernul și parlamentul român, libertatea personală, libertatea cuvântului și a credinței. Actul unirii a fost votat cu 86 voturi, 36 abțineri și 3 contra².

Ținând seama de faptul că celelalte provincii românești votaseră unirea necondiționată, Sfatul Țării, în ședința din 10 decembrie 1918, a adoptat o moțiune prin care renunță la condițiile puse unirii Moldovei dintre Prut și Nistru cu România³. Dar în anii următori, în Basarabia lucrurile n-au mers atât de bine, după cum susțin unii autori, care trec cu vederea unele greutăți și probleme locale. Trebuie remarcat faptul că, astfel de greutăți, au fost prezente și în Vechiul Regat, Transilvania și Bucovina.

Apreciind acest moment în contextul întregii situații a Basarabiei, Constantin

Argetoianu scria în gazeta Îndreptarea de la Iași: „O unire, fie ea și o reîntregire, nu se face printr-un simplu decret și printr-o proclamație. Pe lângă partea materială mai e și partea morală și fără o închegare sufletească nu poate fi adevărată unire. Latura sentimentală a problemei merită o băgare de seama cu atât mai mare cu cât Unirea nu rupea pentru Basarabia lanțurile apăsătorului regim țarist, ci urma brusc năzuințele mulțimii către Canonul făgăduințelor revoluției rusești...”⁴

Tot despre dificultățile existente în provincia dintre Prut și Nistru, după 1918, ne relatează și Onisifor Ghibu: „Plecând la Chișinău în ultimele zile ale lui aprilie și luând contact cu realitatea sufletească de acolo, ne-am dat seama că situația este mult mai grea decât o cunoșteam eu și decum își putea da cineva seama. Un pesimism exagerat stăpânea toate sufletele și un dispreț pentru tot ce e românesc. După seria nesfârșită de decepții și dezastre care avuseseră loc în cei din urmă opt ani, nimeni nu mai credea posibilă o refacere a Basarabiei românești”⁵.

Era greu să se câștige atașamentul sincer al românului basarabean față de statul român. Scăpat de un jug, acesta se temea să nu dea peste altul. Organele administrative românești au neglijat adesea tocmai aceste aspecte. S-a neglijat respectarea legilor țării și chiar o oarecare teamă față de organele administrației. Această stare s-a datorat și conduitei unor funcționari din administrație care nu s-au ridicat întotdeauna la nivelul cerințelor, înregistrându-se chiar grave abateri.

Progresele înregistrate în organizarea unitară a școlii, a armatei, n-au putut fi observate din păcate în altă instituție, cel puțin la fel de importantă, Biserica.⁶

S-a ajuns la unele neînțelegeri, între București și Chișinău, în privința unificării bisericești. Gurie Grosu⁷, arhiepiscop al Chișinăului, a arătat nevoia unei mai strânse cooperări a provinciilor nou unite cu Vechiul Regat. Credem că, în acest sens, este edificatoare relatarea lui Onisifor Ghibu: „Între timp, în vara aceluiași an [1924] cu prilejul noii călătorii în Basarabia, cercetând [...] și pe I.P.S. Mitropolit Gurie, am avut prilejul să stau timp mai îndelungat de vorbă cu I.P.S.S., care constata, ca și mine, dureroasele dovezi de regres ale Basarabiei în toate domeniile vieții sale. Nădejtile noastre au fost înșelate - spune I.P.S. Frații de la București nu ne mai înțeleg și de aici urmează toată nenorocirea noastră. În schimb, cu Dumnezeu noastră, ardelenii, ce bine ne-am înțeles totdeauna și în ce armonie frățească am lucrat la 1917-1918 și cu ce rezultate! Păcat că v-ați dus cu toții și ne-ați lăsat singuri. Noi de capul nostru nu suntem în stare să ne conducem în împrejurări așa de grele, ca acelea prin care trecem”⁸.

Una din cele dintâi nemulțumiri, deși s-ar fi putut numi mai degrabă deziluzie, pe care au încercat-o românii din Basarabia după 1918, s-a manifestat în domeniul bisericesc⁹.

Comparați cu românii din altă zonă, basarabenii erau mult mai religioși, încât se spunea adesea despre ei că intensitatea unor astfel de trăiri îi face să sărute și țărâna din jurul bisericii¹⁰.

Gala Galaction însuși recunoștea ascendentul românilor dintre Prut și Nistru sub aspectul ilustrat mai sus¹¹.

Același, Gala Galaction afirma, în continuare: „Cred că din punct de vedere al atmosferei religioase, Basarabia se prezintă cea mai bine. Dumnezeu e al tuturor. El locuiește în cer și pretutindenea, are un palat preferat și el se găsește deasupra Basarabiei”¹².

Revenind la situația grea din Basarabia, Onisifor Ghibu susținea că, cele câteva

zile pe care le-a petrecut la Chișinău, Tighina și Orhei, i-au dat prilejul să facă o serie de constatări dintre cele mai dureroase. Acolo viața națională românească era surprinzător de destrămată, starea de fapt era de-a dreptul exasperantă¹³.

Totuși, locuitorii și-au dobândit dreptul de a asculta serviciul divin în limba română. În loc de una singură au fost înființate trei eparhii: la Chișinău, Cetatea Albă - Ismail și Hotin - Bălți¹⁴.

Îndată după unirea Basarabiei cu România, biserica dintre Prut și Nistru a întrerupt legăturile cu Patriarhia Rusă, restaurați în toamna anului 1917. De altfel, după revoluția bolșevică din același an, nici nu se mai putea vorbi de legături cu Biserica Ortodoxă Rusă. Ultimul ierarh rus de la Chișinău, Atanasie Gribovski, a părăsit Basarabia în mai 1918. Sfântul Sinod din București l-a numit pe Nicodim Munteanu¹⁵, la 14 iunie 1918, ca „loctiitor de arhiepiscop” la Chișinău, unde a activat până la 31 decembrie 1919. În locul său a fost numit la 1 ianuarie 1920, tot ca loctiitor, arhiepiscopul Gurie Grosu Botoșăneanul. La 21 februarie 1920, acesta a fost ales arhiepiscop al Chișinăului și Hotinului. În 1918, Sfântul Sinod îl desemnase arhieru - vicar al mitropoliei Moldovei cu titlul „Botoșăneanul”, iar în 1920 a ajuns arhiepiscop al Chișinăului. În 1928, arhiepiscopia Chișinăului a fost ridicată la rangul de Mitropolie, cârmuitorul ei fiind înaintat astfel la demnitatea corespunzătoare. Gurie Grosu a păstorit până în noiembrie 1936. Scaunul vacant a fost ocupat, succesiv, de câțiva „locotenenți” sau loctiitori de arhiepiscop: Nicodim Munteanu, Cosma Petrovici și Enăchescu Tighineanul.¹⁶

Din nefericire, frunțașii clerului basarabean au întâmpinat multe greutăți în a-i încredința pe basarabeni că unindu-se cu Vechiul Regat urmează o evoluție istorică firească. Ierarhii au depus eforturi pentru a înlătura neînțelegerile dintre populația Basarabiei și unii funcționari veniți din Regat.¹⁷

Pentru clarificarea relațiilor bisericii din Basarabia cu biserica din România, s-au purtat convorbiri în mai multe rânduri și pe diferite căi. Trebuie reținute discuțiile oficiale din 21 aprilie și 14 iunie 1918. Pentru prima dintre ele s-a deplasat, la Iași, o delegație, compusă din arhiepiscopul Anastasie și preoții Serghie Bejan și Autonom Vâlcov. Pozițiile celor două părți au devenit cunoscute încă înainte de întâlnirea oficială. Din punctul de vedere al Bisericii Ortodoxe Române subordonarea canonică a bisericii basarabene și recunoașterea jurisdicției bisericii din România a fost hotărâtă definitiv prin însuși faptul unirii politice a Basarabiei cu România. Această poziție o găsim exprimată în telegrama din 17 aprilie 1918 a mitropolitului Pimen către arhiepiscopul Anastasie, care fusese recunoscut drept chiriarhul canonic al bisericii din Basarabia. În scrisoarea de răspuns, adresată mitropolitului Pimen, acesta respingea punctul de vedere al Sinodului român. Arhiepiscopul Anastasie a susținut că o face nu numai în numele său personal ci și în numele „clerului basarabean”. „Sfintele canoane - scrie Anastasie - nicidecum nu pun în atârnavă jurisdicția bisericească de jurisdicția statului”¹⁸.

La discuțiile din 21 aprilie 1918, „gazdele” au fost reprezentate de mitropolitul Pimen, episcopul Nicodim al Hușilor și Antim, vicarul mitropoliei Moldovei, precum și de Simion Mehedinți, ministrul Instrucțiunii Publice și Cultelor. Potrivit afirmațiilor unui participant la discuții, Theodor Păduraru, care făcea parte din „Sfatul Eparhial Superior”, delegația condusă de arhiepiscopul Anastasie nu s-a lăsat convinsă de argumentele canonistului Ioan Țincoca, bazate pe „articolele” 17 și 38 din Hotărârile Sinoadelor al IV-lea și respectiv al V-lea ecumenice, potrivit cărora biserica basarabeană se afla deja

sub oblăduirea canonică a Bisericii Ortodoxe Române, nu sub a celei Ruse. Sinodali români și ministrul Cultelor pregătiseră un proiect de acord pe care Anastasie a refuzat să-l semneze și care prevedea:

„1. În Basarabia, în timpul slujbelor să se pomenească Casa Regală Română și Mitropolitul Pimen al Moldovei (numele Patriarhului Tihon să nu se pomenească).

Slujbele religioase în satele românești să se facă numai în românește, iar în cele cu populație mixtă, jumătate în românește, jumătate în slavonește.

Școlile teologice să fie românizate.

Autonomia Bisericii basarabene va fi recunoscută numai în limitele posibile ale legilor statului român¹⁹.

Merită atenție și Declarația Consiliului Directorilor din Basarabia, adoptată la 14/27 aprilie 1918. Consiliul Directorilor s-a preocupat printre altele și de situația bisericii din Basarabia. Declarația, referindu-se la biserica basarabeană, amintește următoarele: „Grija despre drepturile și interesele Bisericii locale împreună cu introducerea unirii canonice a Eparhiei Basarabiei cu Biserica autocefală română, vor conduce activitatea noastră în chestiunile de cultură religioasă. Naționalizarea Bisericii este o nevoie de îndată, fiindcă Biserica în mod firesc trebuie să fie izvor de cultură națională și sufletească. În același timp tuturor credințelor le vor fi garantate pe deplin libertatea conștiinței și a cultului²⁰.

Dupa unirea Basarabiei cu România, autoritățile civile și bisericești românești și-au dat seama de necesitatea unirii sufletești dintre cler, popor și autorități. De aceea cel dintâi lucru la care s-au gândit guvernul și Sfântul Sinod, a fost acela de a adresa o declarație clerului și poporului Basarabiei. Astfel, la 16 iunie 1918, a fost trimisă *Cartea Pastorală*²¹ a înaltului for bisericesc românesc, redactată la Iași și semnată de toți membri Sinodului și de ministrul Cultelor în numele guvernului. În această *Carte Pastorală* se făgăduia celor din provincie „cea mai părintească dragoste”, „cuvinte de pace” etc. Făgăduiala a fost exprimată astfel: „Odată cu trimiterea P.S. Nicodim, împutenicitul nostru, atât Sf. Sinod cât și înaltul guvern au ținut într-un glas să vă dea și încredințarea că vi se vor îndeplini cu sfințenie toate dorințele primitoare la autonomia bisericească de care aveți nevoie”.

Cartea Pastorală cuprindea cinci puncte și anume:

- alegerea bisericii locale se va face de către Marele Colegiu Electoral, din care face parte și reprezentanții poporului basarabean;
- averile bisericești basarabene vor fi respectate și lăsate numai în folosința acestora și al așezămintelor bisericești de cultură și binefacere;
- starea materială a clerului se va îmbunătăți;
- clerului i se va lăsa puțința de a-și întemeia orice așezământ de învățătură și binefacere;
- Sfântul Sinod și guvernul și-au asumat obligația de a-i îndeplini bisericii basarabene toate dorințele care vor păstra neștirbită ortodoxia, într-un timp cât mai scurt.

Cartea Pastorală nu promitea autonomia bisericească a Basarabiei.

Din nefericire, a fost curând constatată în Basarabia diferența între declararea, acestor drepturi și aplicarea lor²².

Amintim câteva doleanțe ale bisericii basarabene: înființarea Sinodului local, alegerea episcopilor, păstrarea averilor bisericești și Colegiu electoral, dreptul de a

înființa instituții de învățământ și de binefacere. Unele din aceste doleanțe nu vor fi îndeplinite de către Patriarhia Română. Atât Patriarhia cât și guvernele liberale și cele averescane au avut o concepție centralistă în privința unificării Bisericii și a statului român.

A doua zi, după emiterea Cărții pastorale a Sinodului român, adică la 17 iunie 1918, importanți reprezentanți ai autorităților civile din Chișinău - generalul Arthur Văitoianu, comisarul guvernului român în Basarabia, generalul Istrati, P. Cazacu, arhimandritul Gurie Grosu, în calitate de subsecretar de stat la Departamentul Cultelor și justiției, colonelul Gh. Ionescu - s-au prezentat la palatul mitropolitan pentru a informa pe cei doi episcopi vicari, Gavriil și Dionisie, despre delegarea episcopului Nicodim cu conducerea temporară a afacerilor bisericii basarabene până la alegerea titularului²³.

În această perioadă, mare vâlvă a făcut și chestiunea convocării unui sinod în Basarabia. Încă din aprilie și august 1917, congresele eparhiale au ridicat această problemă. Congresul din aprilie 1917, în „proiectul de administrație a Bisericii Ortodoxe”, a decis, între altele: „Congresul Eparhial Extraordinar al clericilor și mirenilor din Basarabia se va convoca imediat după Soborul Bisericii Ruse cu caracter de constituantă, adică, soborul local al Bisericii Basarabene, pentru alegerea mitropolitului, episcopilor și construirea în mod legal a tuturor părților vieții bisericești”. Această idee putea să se realizeze numai dacă Basarabia devenea independentă. În legătură cu proclamarea independenței Republicii Moldovenești au avut loc 3-4 întâlniri ale Sfatului episcopal împreună cu comitetul executiv al Uniunii preoțimii din Basarabia și cu Blocul preoților moldoveni - naționaliști, la care s-a adoptat decizia de a se forma o comisie pregătitoare pentru convocarea sinodului în Basarabia. Această hotărâre a fost aprobată de arhiepiscopul Anastasie, la 26 ianuarie 1918. Comisia era compusă din reprezentanții preoților și mirenilor de la parohii, a instituțiilor centrale ale statului, Sfatului Țării, școlilor bisericești și ai altor instituții. Comisia pregătitoare a fost împărțită în șapte secții și și-a început lucrările la 18 februarie 1918. Din programul lucrărilor se poate constata că membrii acestei comisii s-au gândit să cuprindă toată viața bisericii din Basarabia și organizarea ei începând de la mitropolit și până la ultimul creștin din parohie cu drepturile lui de a lua parte la organizarea și conducerea vieții bisericești. Comisia și-a propus să strângă, să prelucreze și să prezinte sinodului local tot materialul prin care viitorul sinod ar fi avut posibilitatea să lămurească atât situația bisericii basarabene, în general, cât și organizarea ei independentă pe baze canonice și naționale²⁴.

Preotul Serghie Bejan considera că ideea convocării sinodului bisericesc în Basarabia n-a fost o idee vehiculată numai de preoțime și n-a fost invocată ca o armă împotriva naționalizării țării și unirii cu România, după cum gândeau unii, în special din Vechiul Regat. Dimpotrivă, această idee ar fi fost dorința tuturor credincioșilor ortodocși din Basarabia, născută din adâncă credință a tuturor în necesitatea reorganizării vieții bisericești din provincie pe baze naționale și canonice. Principiile revoluției ruse au deșteptat sufletele și simțul național la românii basarabeni. Și dacă ideea Sfatului Țării a fost o idee națională, care a adus folos neamului nostru și ideea sinodului local a fost o idee pur națională. Chiar de la început s-au iscat neînțelegeri, datorate unor neconcordanțe între punctele de vedere ale comisiei pregătitoare și cele ale oamenilor politici basarabeni. La lucrările acestei comisii au luat parte și reprezentanții bisericii

române și anume, protoiereii C-tin Nazarii și Ioan Țincoca. În acest scop, la 27 februarie 1918 s-a trimis o delegație la mitropolitul Moldovei și Sucevei Pimen, compusă din Ioan Andronic și Iustin Frățiman. Aceasta a fost prima delegație trimisă în mod oficial, în numele bisericii basarabene, la mitropolitul primat al Bisericii Ortodoxe Române. Delegația a fost primită de mitropolit cu mare dragoste și iubire frățască. Delegații basarabeni au rămas încântați de părerile mitropolitului față de biserica din Basarabia. Printre altele mitropolitul Pimen a spus: „Singuri în libertate construiți-vă viața, iar de la noi veți avea numai ajutor și susținere, sigur că această susținere nu trebuie să fie înțeleasă ca orice apăsare”. El a făgăduit că va trimite delegați ai bisericii române la lucrările comisiei, în înțelegere cu ministrul cultelor. După întvederea cu mitropolitul Pimen, delegația a fost primită de ministrul cultelor, Matei Cantacuzino, fiind tratată la fel de bine: „Noi - a spus ministrul - mai cu deosebit am pătimit și trebuie să știm ce înseamnă jugul; păstrați-vă drepturile și respectați drepturile altora”. Evenimentele ulterioare au demonstrat că, după o luna, mitropolitul Pimen își schimbase opiniile²⁵.

Timp de două luni, lucrările comisiei pregătitoare pentru convocarea sinodului local în Basarabia s-au desfășurat în subcomisii, care aveau ca scop „Naționalizarea Bisericii basarabene și școalelor bisericești, fără știrbirea drepturilor minorităților”. Dacă până la 27 martie 1918 comisia a lucrat cu speranța în viitorul sinod care trebuia să fie convocat în Republica Moldovenească independentă, după această dată convocarea sinodului a depins de bunăvoința autorităților civile și militare din Regat.

La unirea Basarabiei cu România ar fi trebuit lămurită chestiunea raporturilor dintre biserica basarabeană și cea din Vechiul Regat, și atitudinea autorităților de la București față de convocarea sinodului în Basarabia. Situația s-a agravat mai ales datorită faptului că în acel moment arhiepiscopul Anastasie se afla la Moscova, iar episcopii Gavriil și Dionisie nu puteau lua nici o decizie în această privință în lipsa arhierului lor. Atât arhiepiscopul cât și cei doi episcopi nu s-au bucurat de încredere din partea autorităților civile și bisericești din Regat în problema bisericii din Basarabia. Singura autoritate bisericească dintre Prut și Nistru, mai mult sau mai puțin competentă, să exprime părerile bisericii locale în acel moment, era comisia pregătitoare pentru convocarea sinodului, compusă din reprezentanții clerului și mirenilor²⁶.

În actul de unire a Basarabiei cu România, din 27 martie 1918, nu a existat nici un articol cu privire la biserica basarabeană. Alexandru Baltaga, fostul deputat în Sfatul Țării, a explicat faptul acesta în fața comisiei pregătitoare astfel: Au fost redactate două proiecte ale declarației de unire, unul întocmit de Erhan, în care se vorbea și despre biserică, și altul pregătit de I. Buzdugan, în care nu apărea nici un cuvânt cu privire la biserica basarabeană; blocul moldovenesc a optat pentru declarația întocmită de I. Buzdugan. În unele cercuri se vorbea că sinodul proiectat urma să hotărască definitiv raporturile dintre Biserica Ortodoxă română și biserica basarabeană. Pentru clarificarea situației bisericii locale au avut loc trei ședințe ale comisiei pregătitoare, la 29 martie, 2 și 5 aprilie 1918. La aceste ședințe s-a decis trimiterea la mitropolitul Pimen din Iași a unei delegații cu o declarație în numele bisericii din Basarabia. Din delegație au făcut parte: S. Bejan, A. Vâlcov, E. Crocos, Th. Păduraru, I. Frățiman, care au plecat, pe 7 aprilie 1918, la Iași. Reproducem, în continuare, câteva pasaje din declarația, adoptată de reprezentanții clericilor și mirenilor basarabeni, la 6 aprilie 1918: „Din dragoste către scumpa mama noastră, Biserică Ortodoxă basarabeană, noi, reprezentanții clerului și mirenilor, fiind aleși de la toate instituțiile și organizațiile bisericești și civile, cât și de la

toate cercurile Bisericii, îngrijindu-ne de binele Bisericii noastre cu mult mai înainte de 27 martie, ne-am strâns la un loc și deschizând cu binecuvântarea Arhiepiscopului nostru ședințele Comisiei Pregătitoare pentru convocarea Soborului, am început a lucra pe bază canonică acele așezămături, care, după aprobarea lor de viitorul Sobor al Bisericii basarabene, vor fi puse ca bază a vieții, organizării și administrării ei”. Declarația mai stipula următoarele: „Noi nu putem preciza dinainte cum va fi votul Soborului local al Bisericii basarabene, dar neclintit credem și sperăm că libertatea a dispune de sine, care s-a realizat deja în unirea Basarabiei cu România și este recunoscută din partea României în autonomia Basarabiei, se va pune ca temelie și în organizarea Bisericii basarabene cu atât mai mult că, cu fericirile libertății în viața bisericească noi ne-am folosit până acum și ne folosim în prezent”.

Clericii basarabeni au fost siguri nu numai că nu vor pierde nimic din drepturile lor juridice și materiale, ci că vor dobândi de la frații lor de sânge deplină libertate și nici un fel de amestec în treburile lor²⁷.

Declarația din 6 aprilie 1918 poate fi considerată primul document istoric cu privire la raporturile dintre Biserica basarabească și Biserica Ortodoxă Română de după actul din 27 martie 1918. Prin această declarație biserica din Basarabia și-a exprimat poziția în modul cel mai clar:

- recunoaște actul politic din 27 martie 1918 ca un act de dreptate națională, dragoste și iubire frățească.
- unirea politică n-a adus și nici n-a putut să aducă singură și unirea bisericească, care după convingerea bisericii locale, trebuia să urmeze actului politic și care trebuia să fie ca un ciment, care să întărească legăturile dintre Basarabia și România.
- unirea celor două biserici ar fi putut să se înlătuie numai prin buna înțelegere între Biserica Ortodoxă Rusă și Biserica Ortodoxă Română, care trebuia să țină seama și de părerea bisericii basarabene.
- biserica din Basarabia trebuia să-și spună părerea cu privire la unire prin sinodul local care trebuia să fie întrunit în cel mai scurt timp. Acest sinod trebuia să pună și bazele organizării și administrării bisericii locale în viitor, după unirea ei cu biserica din România. Acestea au fost punctele de vedere ale Comisiei Pregătitoare ce vizau situația bisericii basarabene²⁸.

Preoțimea basarabească susținea că toți cei care cred că chestiunea sinodului cade de la sine, în urma unirii Basarabiei cu România, greșesc, întrucât viața bisericească se va îndrepta spre albia naționalismului, de la care a fost distrasă prin politica rusificatoare. Mai declarau că nu e vina lor dacă istoria își are legile ei incontestabile și dacă înstrăinarea Basarabiei de Moldova timp de un secol și-a pus pecetea asupra vieții ei²⁹.

Obiecțiile Bucureștilui erau justificate. Ce s-ar fi întâmplat, de plidă, dacă și în Transilvania și Bucovina ar fi fost formulate pretenții privind înființarea unor sinoduri locale. Mitropolitul primat al României s-a opus categoric înființării sinodului basarabean. Preoțimea din Basarabia a început să se opună intențiilor Sfântului Sinod de la București. O delegație a cerut sinodului să-1 recunoască pe arhiepiscopul rus Anastasie³⁰.

Din cauza exproprierilor și a tratamentului aplicat bisericii din Basarabia, prin legea agrară și prin unele dispoziții ale Ministerului Cultelor, s-a produs în sânul

clerului basarabean o mișcare de nemulțumire. Preoțimea din Basarabia a inițiat o acțiune de organizare locală prin înființarea *Uniunii clericilor ortodocși din Basarabia* în scopul trecerii unor averi bisericești sub controlul ei. Era vorba de așa numitele „averi eparhiale” în număr de 17. Amintim, în continuare, câteva dintre ele: clădirile seminarului vechi din Chișinău, școala eparhială, fabrica eparhială de lumânări din Chișinău, tipografia eparhială din Chișinău și altele.

Organizarea clerului din Basarabia în uniune și însușirea acestor averi eparhiale pe seama lui a generat și un conflict cu autoritățile superioare ale statului și bisericii române. Membri uniunii au înaintat un memoriu Ministerului Cultelor, în 1932, în care și-au formulat pretențiile. Acțiunea preoțimii din Basarabia pentru autonomie și privilegii era consecința unei situații moștenite din fostul imperiu rus, așa cum s-a observat și din studiul efectuat, în 1923, de o comisie juridică condusă de Vespasian Erbiceanu, președinte pe atunci al Curții de Apel din Basarabia. În disputa cu Ministerul Cultelor asupra revendicărilor uniunii, preoțimea locală a căutat să atragă de partea sa opinia publică și chiar organe ale bisericii. Una dintre formele de acțiune a fost demersul întreprins de uniune cu sprijinul Asociației generale a clerului român ortodox din București³¹.

Atitudinea unor oficialități din Vechiul Regat față de preoțimea din Basarabia a provocat nemulțumirea acesteia și indirect a populației locale. Nu trebuie să se uite faptul că populația rurală a fost strâns legată de preoțime și că preotul moldovean a conservat limba română în Basarabia. Autoritățile de la București au tratat cu suspiciune clerul basarabean. Preoțimea locală a avut motive de nemulțumire față de atitudinea unor funcționari veniți din Vechiul Regat. Nerespectarea lucrurilor sfinte din partea acestora, i-a durut și i-a pus pe preoții din Basarabia într-o situație dificilă. Ei le spusese parohienilor că românii de peste Prut sunt frații lor, dar văzându-i pe aceștea că aveau uneori atât de puțin respect pentru biserică și slujitorii ei, se găseau în contradicție cu ceea ce le vorbiseră în trecut. Dar ceea ce a fost și mai grav, de multe ori preoții au fost maltratați din motive ridicole. Sunt cunoscute cazuri în care preoții au fost bătuți în fața întregului sat, sub pretextul de a fi găzduit bolșevici, ori că ar fi ascuns literatura bolșevică în casele lor. Unii preoți au fost bătuți fiindcă n-au permis adăpostirea cailor în magaziiile lor cu cereale. Altor li s-au golit butoaiele cu vin în căutarea unor bombe³².

S-a vorbit mult de autonomia bisericii basarabene. De fapt această autonomie nu a existat. Dar când preoții din Basarabia au constatat că reprezentanții statului au uneori atât de puțin respect pentru biserică și slujitorii ei, când au aflat despre starea precară a preoțimii din Regat, când au observat că situația lor era relativ mai bună, n-au dorit să ajunga într-o stare mai rea decât cea prezentă. Trebuie remarcat faptul că preoțimea din Basarabia s-a bucurat sub regimul rusesc de multe avantaje. Statul rus s-a sprijinit pe slujitorii bisericii. Bisericile au fost înzestrate cu pământ, preoții aveau locuințe bune, fiind cinstiți și respectați. Situația materială bună le-a permis să-și formeze un fond bisericesc cu care au întreținut școli, licee, seminarii. După cum am menționat mai sus, preoțimea din Basarabia a avut un hotel, o tipografie, o fabrică de lumânări, un atelier de icoane, vii, păduri etc. Această avere a asigurat bisericii din Basarabia o situație relativ independentă față de stat, ceea ce nu convenea multora. Faptul că preoțimea basarabeană avea o situație bună, s-a putut constata și din cuvintele rostite de mitropolitul primat Miron, cu ocazia vizitei efectuate la

Chișinău. Mulțumind pentru tot ce i s-a arătat, a spus: „Aș dori ca în cincizeci de ani să ajungă și preoțimea din Vechiul Regat acolo unde a ajuns aceea din Basarabia”. Această tenacitate a preoțimii din Basarabia în a-și păstra bunurile, a fost socotită de unii dorintă de autonomie³³.

Dintre personalitățile care au militat pentru revendicările bisericii basarabene îi amintim pe Gurie Grosu, S. Bejan³⁴, A. Baltaga, T. Dumbravă, T. Păduraru, I. Andronic, I. Frățiman și alții. Ei au întocmit unele memorii în care arătau nedreptățile ce li s-au făcut. După unificarea bisericească, basarabenii au rămas decepționați de faptul că autoritățile de la București nu au ținut cont de toate doleanțele lor. Aceste decepții au devenit și mai mari după aplicarea reformei agrare în Basarabia, care prevedea și exproprierea unor pământuri și bunuri bisericești și mănăstirești.

Preoțimea din Basarabia cerea păstrarea drepturilor din trecut ale bisericii locale. Aceasta a fost, de fapt, lozinca promovată de membrii comisiei pregătitoare, ca o condiție a unirii cu Biserica Ortodoxă Română. Membrii *Uniunii clericilor ortodocși din Basarabia* susțineau că Patriarhia și Guvernul de la București se opun intereselor bisericești ale basarabenilor. Pe lângă toate acestea nu încetau învinuirile că clerul basarabean a fost separatist, bolșevizat și rusofil³⁵.

Zvonuri asupra rusofilismului clerului basarabean au început să se răspândească după congresul din august 1917, dar mai ales după actele politice din 24 ianuarie și 27 martie 1918.³⁶

Toate aceste neînțelegeri i-au pus pe gânduri și pe cei ce doreau sincer unirea cu Biserica Ortodoxă Română, iar în urma ordinului de a nu se convoca sinodul local, decât numai un congres ordinar al preoților și mirenilor, membrii uniunii au răspuns printr-un memoriu în care au arătat că dacă nu s-au temut să țină piept rușilor, care le erau străini după naționalitate, atunci n-au a se teme că vor fi împotriva lor românii, frați după spirit și sânge.³⁷

O nouă delegație a clericilor basarabeni a sosit, la Iași, în ziua de 11 iunie 1918, fiind compusă din vicepreședintele comisiei pregătitoare, S. Bejan și din membrii consiliului eparhial, T. Dumbravă, T. Păduraru, I. Andronic, I. Frățiman. Delegația a fost întâmpinată la gară de autoritățile civile și religioase, fiind găzduită la palatul mitropolitan. S-a dat în cinstea lor o masă festivă la care au participat înalți demnitari, clerici, militari, membrii ai Academiei Române etc.³⁸

Delegații au cerut să li se recunoască drepturile pretinse: să se convoace sinodul local, să-și aleagă episcopi etc. Mitropolitul Pimen s-a enervat și lovind cu pumnul în masă a răspuns: „Asta niciodată! Dumneavoastră faceți parte din Statul român și trebuie să vă conformați legilor acestui stat. Bune, rele, n-are importanță! Principalul e să le respectați”. Preotul Serghie Bejan a susținut în continuare că biserica din Basarabia a fost nedreptățită. Ioan Andronic și Theodor Păduraru au insistat și ei asupra aceluși „debut al călcării drepturilor noastre”. Starea de spirit a preoților basarabeni s-a deteriorat și datorită faptului că în numeroase cazuri, deținătorii unor funcții în învățământul și administrația Basarabiei, veniți din Vechiul Regat, au fost slab pregătiți și aveau o ținută morală necorespunzătoare.³⁹ Nu trebuie generalizat, ba dimpotrivă, trebuie precizat că în Basarabia au venit și oameni de o înaltă ținută morală și profesională.

Fără să rezolve mare lucru, delegația s-a întors acasă și l-a primit pe noul arhiepiscop trimis de Sinodul de la București, Nicodim Munteanu al Hușilor, care a sosit

la Chișinău în ziua de 23 iunie 1918. Redăm, în continuare, un pasaj dintr-o cuvântare a arhiepiscopului Nicodim: „Căci atunci când Basarabia a trecut de a sa bunavoie la România, a trecut și cu trupul și cu sufletul, a trecut cu tot ce a avut, a trecut cu toate instituțiile sale. Nu se poate pricepe cu mintea ca Basarabia să fie alipită cu trupul la țara de peste Prut, iar cu sufletul să răătăcească peste Nistru”.

La 1 septembrie 1918 s-au desființat toate organele administrației vechi ale eparhiei: Consistoriul Bisericesc, Sfatul eparhial, Consiliul școlar bisericesc și Administrația economică. În aceeași zi, în locul lor au fost înființate Administrația centrală eparhială a arhiepiscopului Chișinăului și Hotinului și Consiliul superior eparhial. Administrația centrală eparhială a fost formată din cinci direcții: administrativă, economică, judecătorească, matricolă și stării civile.⁴⁰

După o perioadă de aparentă acalmie, la 8/21 februarie 1920, a fost convocat Congresul Eparhial Extraordinar, în componența căruia au intrat clerici și mireni. Congresul 1-a ales pe Gurie Grosu arhiepiscop al eparhiei Chișinăului și Hotinului, și pe Dionisie Erhan, episcop cu titlul „al Ismailului”. În felul acesta cei doi au fost titularizați de un for nerecunoscut de legile statului român, caz fără precedent în practica Bisericii Ortodoxe Române. Timp de aproape un an, statutul celor doi ierarhi din Basarabia a rămas incert. Bucureștiul ecleziastic și civil a continuat să-l considere pe Gurie „arhieru, delegat de Arhiepiscop al Chișinăului și Hotinului”. În această calitate i s-a adresat corespondența oficială de la mitropolitul primat și de la guvern. Chișinăul, însă, 1-a considerat pe Gurie Grosu, arhiepiscop titular. Conflictul cu autoritățile centrale, bisericești și civile s-a stins prin „înțelegerea manifestată de acestea față de basarabeni”. La 17 decembrie 1920, membrii Sfântului Sinod, în prezența și cu participarea ministrului cultelor și a directorului general al cultelor „încheie actele oficiale de stat”, „în legătură cu alegerea de chiriarhi săvârșită la 8/21 februarie 1920, la Congresul General Clerical al Eparhiei Chișinăului și Hotinului”.⁴¹

În cadrul congresului protopopiatului orașului Chișinău din 5/18 iunie 1920 s-a ridicat problema raporturilor bisericii basarabene cu biserica română și a declarației rostite la 29/11 iunie 1920 în ședința Sfântului Sinod a Bisericii Autocefale Române de către arhiepiscopul Gurie și episcopul Dionisie. Adunarea a decis ca hotărârea definitivă în privința acestor probleme să fie luată în altă ședință a congresului, care trebuia să fie convocat la 23 iunie 1920. În ambele ședințe ale congresului de cerc, din 18 și 23 iunie 1920, la care au luat parte preoții, diaconii, dascălii, epitropii din Basarabia, s-a discutat în principal despre situația bisericii basarabene.⁴²

Protoiereii A. Baltagă și S. Bejan, ca delegați ai bisericii din Basarabia, la 9 iulie 1920, au înaintat Ministerului Cultelor o declarație prin care au arătat între altele, că alegerea arhiepiscopului Gurie și a episcopului Dionisie ca chiriarhi ai bisericii basarabene s-a făcut după nedreptățile săvârșite de episcopul Nicodim și fostul guvern, care au fâgăduit păstrarea drepturilor bisericii basarabene. Până la congresul din februarie 1920 și alegerea lui Gurie și Dionisie, soarta bisericii din Basarabia din punct de vedere canonic, n-a fost hotărâtă definitiv, pentru că ea nu și-a spus părerea în această privință. Soarta bisericii basarabene putea să fie hotărâtă, din punct de vedere canonic, numai prin convorbiri între Biserica Ortodoxă Rusă și Biserica Ortodoxă Română, care și începuseră. Biserica rusă, însă, prin „Gramata”⁴³ Patriarhului Tihon de la Moscova, din 23 mai 1918, pe adresa mitropolitului Pimen, a renunțat la dreptul său, dând deplină libertate bisericii din Basarabia, care, prin congresul său eparhial,

să-și hotărască soarta. Congresul eparhial din februarie 1920, prin alegerea lui Gurie și Dionisie, hirotoniți de Biserica Ortodoxă Română și împutemiciți de Sfântul Sinod și de guvernul român, a votat unirea bisericii basarabene cu biserica română. Această votare s-a făcut în unanimitate, cu participarea românilor basarabeni cât și a minorităților.⁴⁴

Gurie Grosu, la 29 martie 1921, a fost investit ca arhiepiscop al Chișinăului și Hotinului. El a fost desemnat ca arhiepiscop titular al acestei eparhii, cu decretul regal nr. 5481/1921. Ceremonia de investitură a avut loc la București, în palatul regal, în prezența Regelui și a familiei regale.⁴⁵

În perioada 1 3 - 1 4 martie 1923 s-a desfășurat Congresul Eparhial Extraordinar al reprezentanților clerului și credincioșilor din Basarabia, sub președinția lui Al. Baltaga. Congresul a fost convocat la Chișinău cu scopul participării reprezentanților clericilor și mirenilor la desernarea ierarhilor titulari ai noilor scaune episcopale de Hotin și Cetatea Albă și la ridicarea arhiepiscopiei Chișinăului la rangul de mitropolie. Această importantă problemă bisericească a fost ridicată încă din 1917. După intervențiile oficiale și câteva delegații la București, s-a decis înființarea a două noi episcopii. La 13 martie 1923, s-au adunat, la Chișinău, cei mai mulți dintre delegații preoților, cântăreților și mirenilor.

Au fost prezenți circa 80 de delegați, restul n-au putut să ajungă din cauza drumurilor inundate și a timpului scurt. În după-amiaza zilei s-a săvârșit o slujbă în biserica mitropoliei. Arhiepiscopul Gurie a ținut o cuvântare și a făcut un scurt istoric al problemei, arătând că biserica din Basarabia s-a hotărât să se consolideze imediat ce provincia avea să se afirme ca unitate politică însemnată în rândul popoarelor din Rusia. Când, însă, Basarabia a devenit independentă, atunci ideea înființării mitropoliei la Chișinău și a întemeierii celor două episcopii a căpătat și mai multă vigoare. Congre-sele eparhiale au cerut insistent realizarea acestor cerințe.⁴⁵

„Merită atenție și Adresa Ministerului Cultelor și Artelor, nr. 11.549 din 6 martie 1923 către arhiepiscopie: „Înalt Prea Sfințite, prin legea votată de corpurile legiuitoare, sancționată și promulgată prin Monitorul Oficial nr. 266 s-au înființat Episcopiile de Hotin și Cetatea Albă. Alegerea Chiriarhilor titulari ai acestor Eparhii, urmează să se facă potrivit art. II din această lege de Marele Colegiu Electoral, la care vor participa și șase delegați ai Congresului Eparhial din Arhiepiscopia Chișinăului și Hotinului ca reprezentanți ai clerului basarabean. În consecință sunteți rugat, pentru aducerea la îndeplinire a legii, să dispuneți convocarea de urgență a Congresului Eparhial în sesiune extraordinară, pentru alegerea acestor șase delegați. Primiți, vă rugăm Înalt Prea Sfințite, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni. Ministrul - Constantin Banu. Director General - Șt. Brădișteanu”. Au fost numiți ca episcopi titulari, episcopul Visarion la Hotin și arhimandritul Scriban la Cetatea Albă. Congresul a ales ca delegați care să participe la Marele Colegiu Electoral pe A. Baltaga, S. Bejan, T. Gavrilovici, P. Guciuja, Vl. Dumitru, I. Postoronica. Congresul a hotărât ca această delegație să se retragă de la lucrările Marelui Colegiu Electoral, dacă nu erau propuse pentru votare cele două persoane dorite de biserica ortodoxă basarabeană, fapt care ar fi însemnat încălcarea drepturilor bisericii locale. Tot acest forum a decis ca în momentul instalării noilor episcopi în scaunele de Hotin și Cetatea Albă, arhiepiscopia Chișinăului să fie ridicată la rangul de mitropolie. Acum s-au luat și alte decizii:

1. Biserica din Basarabia va rămâne nedreptățită în elementele ei constitutive și anume mitropolie, episcopii, protopopiate de cerc, parohii și mănăstiri.

2. Cele două eparhii noi, Hotin și Cetatea Albă, vor rămâne sub jurisdicția canonică a autorității centrale superioare bisericești din Chișinău, instalarea chiriarhilor făcându-se la fața locului de către viitorul mitropolit al Basarabiei, iar hirotonirea arhimandritului Iuliu Scriban, congresul dorea să fie făcută la Chișinău, ceea ce ar fi avut o mare influență pentru clericii și drept credincioșii păstoriți.
3. Pentru întreaga biserică din Basarabia trebuia să rămână nemodificată organizarea ei de atunci.
4. Instituțiile clerului local să rămână neschimbate și unitare.⁴⁷

Clerul basarabean, prin *Cererea Congresului Extraordinar Eparhial* de la Chișinău, și-a manifestat dorința de a se ridica arhiepiscopia Chișinăului la rangul de mitropolie. Astfel, la 8 iulie 1923, a avut loc în sala eparhială din Chișinău o ședință solemnă a Congresului Extraordinar Eparhial, cu participarea delegaților clericilor și mirenilor, aleși de toate cercurile protopopești din Basarabia. La această ședință, delegații s-au preocupat de problemele bisericii basarabene. Au considerat că scaunul ierarhic din Chișinău trebuie să depindă direct și numai de Sfântul Sinod de la București. La Congresul General Eparhial din 1917 se hotărâse înființarea oficială a mitropoliei Chișinăului. Pentru aceasta au pledat toate congresele următoare, iar „noi astăzi vestim forurile înalte ale Țării că aici există, mai ales acum, toate drepturile de Mitropolie și nu aflăm nici un motiv binecuvântat ca legalizare a dreptății printr-o formă să mai fie amânată”. Sfântul Sinod a stabilit prin *Proiectul de Statut al Bisericii Ortodoxe Române* ca în Basarabia să fie înființată o mitropolie cu sediul la Chișinău, căreia trebuiau să-i fie subordonate cele două episcopii, Hotin și Cetatea Albă-Ismail. Congresul Extraordinar Eparhial era convins că lucrează în numele tuturor protopopilor, preoților, diaconilor, cântăreților și a dreptcredincioșilor creștini din întreaga Basarabie. Acest congres a hotărât ca episcopii noi ale Hotinului și Cetății Albe-Ismail, care s-au întemeiat numai prin libera voință a arhiepiscopului Chișinăului și a clerului său, și după numeroasele lor cereri adresate autorităților țării, trebuiau să rămână subordonate canoniceste scaunului arhipăstoresc din Chișinău. S-a subliniat că scaunul arhipăstoresc din Chișinău a fost pentru Basarabia ca o mitropolie sub denumirea de „Mitropolia Basarabiei - a Moldovei dintre Prut și Nistru”. Pentru promovarea culturii teologice în țară și în Basarabia s-a decis ca în fiecare eparhie să existe câte un seminar teologic. De aceea, s-a hotărât să se transforme școlile spirituale din Chișinău, Edineț și Ismail în seminarii teologice, iar Seminarul teologic din Chișinău să fie organizat ca Academie teologică, așa cum în repetate rânduri au cerut-o congresele eparhiale și arhipăstorul din Chișinău. Delegații congresului au făcut apel la chiriarhii Basarabiei de a aduce la cunoștință tuturor hotărârile luate la congres și de a cere realizarea lor fără amânare. Cererea a fost semnată de toți cei prezenți la congres „în fața Înalț Prea Sfințiților Vlădici și a Biroului”⁴⁸

În urma raportului comisiei de organizare a bisericii române, care a luat în examinare actul din 8 iulie 1923, acesta exprimând dorința Congresului Extraordinar Eparhial de la Chișinău, ca arhiepiscopia Chișinăului să fie ridicată la treapta de mitropolie, cu denumirea Mitropolia Basarabiei, Sfântul Sinod a decis: „Se constată că cererea poate fi considerată ca și rezolvată prin dispozițiunile favorabile introduse în Proiectul de lege și noul Statut de organizare unitară a Bisericii Ortodoxe Române. Rămâne ca și ceilalți factori hotărâtori să se pronunțe asupra Proiectului de lege și a

noului Statut de organizare a Bisericii Românești”⁴⁹ Statutul de organizare a Bisericii Ortodoxe Române a fost reglementat de legea pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române din 6 mai 1925.⁵⁰

În ședința Sfântului Sinod din 25 iunie 1927 s-a citit referatul comisiei pentru petiții cu privire la cererea adunării eparhiale a arhiepiscopiei Chișinăului, ca arhiepiscopul Gurie să fie ridicat la rangul de mitropolit. Comisia a cerut să se întreprindă demersurile necesare pentru satisfacerea acestei cereri. La propunerea acestei comisii, Sfântul Sinod a hotărât: „I. P. S. Patriarh are autorizația de a trata și stabili momentul și modalitatea ridicării I.P.S. Gurie la treapta de Mitropolit”⁵¹

Astfel, prin Decretul regal din aprilie 1928, Gurie Grosu, arhiepiscopul Chișinăului, a fost ridicat la rangul de mitropolit al Basarabiei. Momentul a prilejuit o mare bucurie în toată Basarabia. Redăm, în continuare, integral textul acestui decret regal:

„Înalt Decret Regal: Mihai I-iu

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională

Rege al României

La toți de față și viitori, sănătate:

Asupra raportului Ministrului nostru

Secretar de Stat la Departamentul Cultelor și Artelor sub nr. 18749/a.c. Am decretat și decretăm:

Art. I. Potrivit art. 2 din Legea pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române, potrivit hotărârii Sfântului Sinod din ședința de la 25 iunie 1927 și potrivit deciziei Înalt Prea Sfințitului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Înalt Prea Sfințitul Gurie Grosu, Arhiepiscopul Chișinăului, se ridică la rangul de Mitropolit al Basarabiei.

Art. II. Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Cultelor și Artelor este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a dispozițiilor prezentului Decret. Dată la București, la 21 aprilie 1928

În numele Majestății Sale

Regelui Mihai I-iu

Miron Cristea, Patriarhul României; Alex. Lapedatu, Ministrul Cultelor și Artelor; Nicolae, Principe al României; Gh. Buzdugan Nr. 1136”⁵²

Gurie Grosu a fost instalat ca mitropolit la Chișinău în ziua de sâmbătă, 28 aprilie 1928, fiind de față mitropolitul Nectarie al Bucovinei, ca reprezentant al Sfântului Sinod, Alex. Lapedatu, ministrul cultelor, episcopii Lucian al Romanului, Iustinian al Cetății Albe și mulți stareți, protopopi și delegați. În catedrala din Chișinău, arhiepiscopul Gurie a fost investit ca mitropolit, cu mantia și cârja rămasă de la mitropolitul Gavriil Bănulescu. Episcopul Dionisie, vicarul mitropoliei, i-a adresat câteva cuvinte de salut. După ce Gurie s-a închinat la icoane, noul mitropolit stând în ușile împărătești, mitropolitul Nectarie a citit tomosul Sfântului Sinod, dat în numele Patriarhului Miron și semnat de mitropolitul Pimen, ca președinte al Sfântului Sinod. Apoi Alexandru Lapedatu a dat citire Decretului regal de ridicare la aceasta treaptă. Mitropolitul Nectarie a rostit o cuvântare de felicitare. Au luat cuvântul apoi Alexandru Lapedatu, Gala Galaction, decanul Facultății de Teologie din Chișinău. S-a dat o masă în palatul mitropolitan, luând parte 250 de persoane. Serbarea s-a prelungit printr-o nouă adunare a reprezentanților diferitelor așezăminte eparhiale, care i-au adus urări noului mitropolit, în ziua de 3 mai 1928.⁵³

Cu același prilej, Principele Nicolae al României, în palatul regal, ca reprezentant

al Regenței, a rostit următoarele cuvinte, referitoare la activitatea lui Gurie în perioada regimului țarist: „Această înălțare a Înalt Prea Sfinției Tale la vrednicia de Mitropolit să o socotim ca o răsplată Dumnezeiască pentru munca luminării prin Biserică a neamului românesc din Basarabia, într-o vreme când ochii noștri priveau nemângâiați peste Prut, iar nădejtile noastre le credeam numai visuri îndepărtate. Pe atunci noi cei din România liberă citeam cu ochi înlăcrimați că Ieromonahul Gurie Grosu, amenințat mereu de stăpânirea străină, umbla din sat în sat, ca sub aripa Bisericii, să răspândească cuvântul duhovnicesc în limba strămoșească alungată din slujba bisericească, cântând la un loc cu poporul și împărțindu-i cărticica sa, care era întâiul abecedar românesc în Basarabia”⁵⁴

Gala Galaction l-a apreciat pe Gurie drept un „om duhovnicesc, bogat în răbdare, iubitor de oameni, adevărat urmaș al Sfinților Apostoli”⁵⁵

O ultimă problemă pe care ne propunem să o abordăm este cea a cadrelor. S-a resimțit permanent o lipsă de cadre competente. Acest lucru a fost vizibil nu numai în domeniul administrativ, financiar, judiciar, dar și în biserică. Au fost chemați unii clerici din țară pentru a sluji populația basarabeană. Poate fi amintit, aici, cazul lui Iustinian Teculescu⁵⁶, care a activat ca episcop de Cetatea Albă. Prin personalitatea sa, el a reușit să se impună clericilor și credincioșilor din Basarabia.

Problema cadrelor este menționată și în Memoriile lui Constantin Argeoianu, care relatează următoarele: „Nici noi în Vechiul Regat nu aveam rezerve de cadre, așa încât, ca să garnisim cele două provincii de la nord și de la est, trebuie să preluăm asupra funcționarilor noștri și să dezorganizăm și serviciile noastre, al căror randament slăbise și el mult. Cu Basarabia mai ales era o pacoste: acolo, nu găsisem nici un element local de întrebuițat, trebuia să furnizăm noi întreg personalul administrativ, judecătoresc și financiar, și nimeni de la noi nu voia să meargă. Numirea sau mutarea, chiar cu o avansare în Basarabia era considerată ca o pedeapsă, și la urma urmelor nu se hotărau să se ducă acolo decât elemente rele atrase de perspectiva unor beneficii ilicite, mai ușor de realizat departe de ochiul centrului, sau funcționarii cu musca pusă pe căciulă amenințați să-și piardă slujba pe care o ocupau”⁵⁷

Această problemă a cadrelor își va pune adânc amprenta asupra mersului evenimentelor ulterioare din Basarabia. Probabil, o atitudine mai puțin centralistă a guvernului și a Patriarhiei de la București, ar fi contribuit la o evoluție mai naturală a procesului unificării bisericești în Basarabia.

Note:

1. NISTOR, Ioan. *Istoria Basarabiei*. Cernăuți : Ed. Institutul de Arte Grafice ; Ed. „Glasul Bucovinei”, 1923, pp. 427-428.
2. CĂLINESCU, Armand. *Însemnări politice (1916-1939)*. București : Ed. Humanitas, 1990, p. 45.
3. NISTOR, Ioan. *Op. cit.*, p. 439.
4. GHIBU, Onisifor. *Pe baricadele vieții. În Basarabia revoluționară (1917-1918)*. Amintiri. Chisinau : Ed. Universitas, 1992, p. 588.
5. Idem, *Trei ani pe frontul basarabean: Bilanțul unei activități*. Chisinau : Ed. Tipografia eparhială „Cartea Românească”, 1927, p. 10.
6. GEORGESCU, Gh. N. *Îndrumări pentru naționalizarea Basarabiei*. In: *Biserica Ortodoxă Română* (în continuare B.O.R.). 1922, nr. 2(500), pp. 129-130.

Pagini de istorie

7. PĂCURARIU, Mircea. *Dicționarul teologilor români*. București : Ed. Univers Enciclopedic, 1996, pp. 193-194.
8. GHIBU, Onisifor. *Ardealul în Basarabia - o pagină de istorie contemporană*. Cluj, 1928, p. 11.
9. B.O.R. 1922, nr. 1 (499), pp. 64-65.
10. MIHAILEANU, M. Cu privire la Basarabia. In: *B.O.R.* 1922, nr. 11 (497), p. 829.
11. GALACTION, Gala. *Zile Basarabene*. Chisinau : Ed. Știința, 1993, p. 144.
12. Ibidem, pp. 21-22.
13. GHIBU, Onisifor. *Ardealul în Basarabia - o pagină de istorie contemporană*. Cluj, 1928, pp. 58-59.
14. Boldur, Alexandria. *Istoria Basarabiei*. București : Ed. Victor Frunza, 1992, p. 507.
15. PĂCURARIU, Mircea. *Op. cit.* pp. 294-296.
16. Idem, Basarabia. *Aspecte din istoria Bisericii și a neamului românesc*. Iași : Ed. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, 1993, pp. 110-111.
17. Mitropolitul Gurie al Basarabiei. *Procesul și apararea mea. Denunțarea complotului apocaliptic*. București : Ed. A-B-C S.A., 1937, p. 43.
18. BUZILA, Boris. *Din istoria vieții bisericești din Basarabia (1812-1918); (1918-1944)*. București-Chișinau : Ed. Fimdației Culturale Române și Ed. Știința, 1996, p. 98.
19. Ibidem, pp. 99-100.
20. *Unirea Basarabiei și a Bucovinei cu România 1917-1918: documente*. Chisinau : Ed. Hyperion, 1995, pp. 223-226.
21. CIOBANU, Ștefan. *Unirea Basarabiei*. Chisinau : Ed. Universitas, 1993, pp. 292-295.
22. Mitropolitul Gurie al Basarabiei. *Op. cit.*, pp. 4-7.
23. BUZILA, Boris. *Op. cit.* pp. 112-113.
24. *Luminătorul*, septembrie 1920, pp. 2-3.
25. Ibidem, pp. 3-5.
26. Ibidem, p. 6.
27. *Luminătorul*, noiembrie 1920, pp. 33-36.
28. Ibidem, pp. 37-38.
29. COLESNIC, Iurie. *Basarabia necunoscută*. Chișinau : Ed. Universitas, 1993, vol. I, p. 294.
30. Iorga, Nicolae. *Memorii*. București : Ed. „Nationala”, 1939, vol. II, p.
31. Mitropolitul Gurie al Basarabiei, *Op. cit.* pp.9-17.
32. B.O.R. 1923, nr. 6 (504) din martie 1, pp. 465-466.
33. Ibidem, p. 466.
34. PĂCURARIU, Mircea. *Dicționarul teologilor români*. București : Ed. Univers Enciclopedic, 1996, pp. 42-43.
35. COLESNIC, Iurie. *Op. cit.* p. 294.
36. *Luminătorul*. 1920, iulie, p. 12.
37. COLESNIC, Iurie. *Op. cit.* p. 294.
38. Ibidem, p. 295.
39. Ibidem, p. 222.
40. Ibidem, p.295-297.
41. BUZILA, Boris. *Op. cit.* pp. 123-126.
42. *Luminătorul*. 1920, iulie, pp. 37-38.
43. *Luminătoru*. 1923, nr. 21, din octombrie, pp. 3-8.

44. COLESNIC, Iurie. Op. cit. p. 296.
45. *Luminătorul*. 1921, mai, pp. 33-38.
46. *Arhiepiscopia Chișinăului și Hotinului. Lucrările Congresului Eparhial Extraordinar (13- 14 martie 1923)*. pp. 1-2.
47. *Ibidem*, pp. 3-17.
48. *Patriarhia Română. Adevărul despre Mitropolia Basarabiei*. București : Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Romane, 1993, pp. 14-16.
49. *Ibidem*, p. 17.
50. HAMANGIU, C. *Codul general al României. Legi de unificare. 1922-1926*, Vol. XI-XII, pp. 496-502.
51. *Patriarhia Română. Adevărul despre Mitropolia Basarabiei*. București : Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Romane, 1993, pp. 17-18.
52. *Ibidem*, p. 18.
53. B.O.R. 1928, nr. 8 din august, p. 762.
54. *Luminătorul*. 1928, nr 10 din 15 mai, p. 12.
55. GALACTION, Gala. Op. cit., p. 17.
56. *Misionarul*. Chisinau. 1932, Anul IV, nr. 7-8, iul.-august, pp. 445-453.
57. ARGETOIANU, Constantin. *Memorii*. București : Ed. Machiavelli, 1996, vol. VI, pp. 119-120.

CZU 246.1(478):726

ASPECTE PRIVIND ISTORICUL MUZEELOR BISERICEȘTI DIN BASARABIA

ASPECTS REGARDING THE HISTORY OF THE BASARABIAN CHURCH MUSEUMS

Preot Vasile SECRIERU

Abstract: *The author of the article writes about the diocesan museums opened in Chisinau, Balti, Izmail, which functioned until June 28, 1940. The idea belonged to Archbishop Seraphim Ciceagov. The Museum in Chisinau contained manuscripts of great value, as well as a Triod, written on parchment from the 14th century CE. In 1940 Soviet troops destroyed buildings and more objects. The author urges us to know the past, because a nation without history has neither present nor future, and every museum is a part of the cultural heritage of a nation.*

Key words: *Basarabia, nation, history, cultural heritage, eparchial museum, parchment from the 14th century, manuscripts of great value*

*„Istoria o creează oamenii prin capacitățile lor, prin munca lor, prin jertfele lor” –
Preot Vasile Țepordei*

La începutul secolului al XX-lea a fost înființat muzeul bisericesc istoric. Ideea apariției acestei instituții a aparținut Arhiepiscopului Serafim Ciceagov. Din îndemnul său, sfatul Societății arheologice s-a adresat către preoțime cu un Apel, invitând-o să trimită la muzeu obiecte și cărți bisericești vechi, ieșite din uz, dar și acte cu conținut bisericesc istoric. Același apel a fost repetat și în anul 1911. În fiecare cerc protopopesc al eparhiei s-a creat o Comisie specială în vederea cercetării, în cuprinsul cercului, obiectele și cărțile bisericești, rezultând ca cele mai vechi să fie trimise la muzeu. Cu amenajarea muzeului a fost însărcinată o comisie compusă din trei persoane sub președinția chiriarhului. Arhiepiscopul Serafim a dăruit muzeului gravuri vechi din orașul Sanct Petersburg, iar din veșmântăria Mitropoliei s-au luat pentru muzeu vechile veșminte arhieresti și preoțești, mitre arhieresti și alte obiecte și vase bisericești de pe timpul mitropoliților Basarabiei, Gavriil Bănulescu-Bodoni și Dimitrie Sulima; de asemenea, antimise din secolul al XVIII-lea și al XIX-lea, cârje arhieresti, icoane vechi, cărți ș. a. La rândul lor și comisiile din cercurile protopopești au trimis muzeului cărți vechi, manuscrise, vase bisericești, cruci, monede. De la Iosif Parhomovici, casierul Societății Istorico-Arheologice-Bisericești din Chișinău, s-au primit mai multe manuscrise de mare valoare, precum și un *Triod*, scris pe pergament din secolul al XIV-lea. Multe obiecte vechi bisericești au fost aduse de către arhimandritul Teognost Donos, starețul Mănăstirii Gârbovăț, fost exarh mănăstiresc. Monede vechi s-au primit de la Atanasie Usinevici, protoiereul catedralei din Tighina. În muzeu se păstrau numeroase fotografii ale bisericilor vechi, rămase în Basarabia de pe timpul turcilor într-o stare sărăcăcioasă. (1)

Muzeul bisericesc (Drevlehranilișce) i s-a repartizat un local de abia în anul 1912. (2) Organizatorul și conducătorul acestei instituții a fost neobositul profesor, Iosif M. Parhomovici. Astfel, arhimandritul Visarion Puiu, care a condus, o perioadă de timp, și

Societatea Istórico – Arheologică – Bisericească, își amintea de această societate că era „organizată de un eminent profesor rus, Iosif M. Parhomovici, care la vârsta de 72 ani a învățat uimitor de bine limba română și a fost mult apreciat și de N. Iorga, când i-a vizitat muzeul bisericesc”.(3)

Acest muzeu și-a intensificat activitatea și mai mult după anul 1918. La adunarea obiectelor participau foarte activ preoții. În fiecare cerc protopopesc era desemnat un preot, care aduna obiecte și cărți vechi pentru muzeu cât și materiale de studii pentru revistă și le transmitea societății. (4)

Trebuie de amintit faptul că în Basarabia, după anul 1918, mai exact, după 1923, atunci când s-au creat încă două eparhii pe teritoriul Basarabiei: la Ismail și Bălți, s-au înființat aici și muzee eparhiale.

Zestrea inițială a Muzeului din Ismail era alcătuită dintr-o colecție de 34 icoane vechi din secolele XVI-XVIII, diverse veșminte bisericești, 4 potire de argint, 3 cruci de aur, o colecție de cărți vechi, cădelnițe, monede vechi și două bucăți de catapeteasmă, a căror pictură, în opinia lui Nicolae Iorga, datau din secolul al XVI-lea. În Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice din Basarabia, din anul 1924, istoricul basarabean Ștefan Ciobanu pomenește de câteva icoane vechi, provenite din biserica Sfântul Nicolae din Ismail, zidită în anul 1810, în stil rusesc, pe locul unei vechi biserici românești cu același hram. În anii 20 ai secolului al XX-lea, aceste icoane se aflau în colecția Muzeului episcopiei din Ismail. Una din aceste icoane, stilul căreia vădea certe influențe italo-renascentiste, îl reprezenta pe Sfântul Hubert înaintea unui cerb. Era datată cu anul 1653, luna martie și conținea inscripția votivă, scrisă în slavonește, din care aflăm că icoana a fost donată bisericii Sfântul Nicolae din Ismail (din Șmil) de „păcătosul rob al lui Dumnezeu” Stamadi Dimovici. Acest muzeu a luat naștere în anul 1924, din îndemnul distinsului istoric și profesor Nicolae Iorga, care, împreună cu Episcopul Nectarie Cotlarciuc al Cetății Albe-Ismail, vizitează mănăstirea Cetatea, unde într-o magazie găsesc câteva icoane vechi, constituind nucleul viitorului muzeu eparhial. Episcopul Nectarie face un Apel, către toți clericii și credincioșii din eparhia pe care o păstora, de a colecta icoane și obiecte vechi bisericești pentru muzeul bisericesc. La muzeu, se păstrau mai multe cărți, printre care: *Dumnezeiasca Evanghelie* (București, 1760), *Apostolul de la Buzău, Liturghie* (Sibiu, 1814), *Psaltire* (Sibiu, 1857) și altele. În septembrie 1924, la Ismail, a fost convocat Congresul Eparhial al Episcopiei Cetății Albe-Ismail, la una dintre ședințe s-a discutat și acceptat Referatul *Despre muzeul de obiecte bisericești*, prezentat de I. Gheorghită, directorul administrației episcopale. La acest Congres, s-a hotărât ca muzeul bisericesc din Ismail să fie numit „Muzeul eparhial Nicolae Iorga”. Până în anul 1940, colecția muzeului a fost îmbogățită simțitor, iar în acest an, acesta a fost devastat de bolșevici, astfel, au dispărut toate exponatele.

În ceea ce privește înființarea Muzeului eparhial de la Bălți, un rol important, în acest sens, l-a avut, vrednicul de pomenire, Episcopul Visarion Puiu, viitorul Mitropolit al Bucovinei, care, începând cu anul 1928, a insistat ca toți clericii să participe cu donații la crearea Muzeului eparhial din Bălți. Astfel, în Raportul de activitate al Consiliului eparhial, pe anul 1928, se menționa faptul că „la ordinele date, în scopul completării materialului necesar, au început să sosească tot felul de obiecte vechi bisericești, precum icoane, cruci, antimise ș.a.”. Spre sfârșitul anului 1928, în patrimoniul muzeului intraseră cărți și obiecte deosebit de importante: un *Antologhion românesc* din anul 1705, donat de către N. Gheorghian din Mândrești (județul Bălți); o icoană a Sfintei

Treimi, pictată la 1794, de zugravul Macarie; un chivot; o icoană a Sfintei Parascheva din anul 1802; alta a Sfântului Nicolae din anul 1711, toate provenite de la Parohia Mălăiești (județul Bălți) ș.a.(5)

Cei interesați de colecția Muzeului eparhial din Chișinău au posibilitatea să consulte lucrarea lui Lică Sainciuc, *Colina antenelor de bruaj* (Chișinău, Ed. Museum, 2000), unde, la sfârșitul cărții, autorul ne oferă *Opisul obiectelor ce se păstrau la Muzeul Societății Istorice – Arheologice – Bisericești din Chișinău și care cuprindea: antimise, mitre, veșminte, cădelnițe, potire ș. a.*

Cercetătorul Gheorghe Bezviconi arăta că, „... În casa bătrânească a mitropolitului Gavriil, din fața bisericii s-a reînființat Muzeul Istorice – Bisericesc al Basarabiei, în trecut ctitoria neuitatului Iosif Parhomovici ...!”(6)

Muzeele eparhiale de la Chișinău, Bălți și Ismail au funcționat până la data de 28 iunie 1940, atunci, când trupele sovietice au devastat clădirile, distrugând mai multe obiecte.

Redeschiderea Muzeului eparhial din Chișinău a avut loc la data de 1 noiembrie 1942, în cadrul Expoziției Dezrobirii, iar spre sfârșitul războiului, în anul 1944, patrimoniul muzeului a fost evacuat în localitatea Ploșșor, nu departe de orașul Craiova. Soarta muzeelor din Bălți și Ismail rămâne încă necunoscută, în lipsa unor documente. (7)

În final, putem afirma că orice muzeu constituie o părticică din patrimoniul cultural a unei națiuni. Avem datoria de a ne cunoaște trecutul, deoarece un popor fără istorie nu are nici prezent, nici viitor. Astfel, preotul publicist Vasile Țepordei, la 2 februarie 1984, „La hramul școlii noastre”, afirma cu tărie: „Cine nu-și iubește trecutul pe care l-a trăit, strămoșii pe care i-a petrecut în lumea celor drepti și bogățiile spirituale ale neamului său, acela degeaba s-a născut și a ținut umbră pământului”.

Note:

1. POPOVȘCHI, Nicolae. *Istoria Bisericii din Basarabia în veacul al XIX-lea sub ruși. Din negura trecutului. Crâmpei de amintiri*. Chișinău : Ed. Museum, 2000, p. 276.
2. *Chișinău*. Enciclopedie. Chișinău : Ed. Museum, 1997, pp. 333, 421.
3. *Zilele „Mitropolitul Visarion Puiu”*. Pașcani, 2000, p. 31.
4. *Anuarul Eparhiei Chișinăului și Hotinului (Basarabia)*. Chișinău : Tipografia Eparhială, 1922, p. XII.
5. CIOBANU, Constantin Ion, Tudor STAVILĂ. *Icoane vechi din colecții basarabene*. Chișinău : Ed. ARC, 2000, p. 28.
6. SAINCIUC, Lică. *Colina antenelor de bruiaj*. Chișinău : Ed. Museum, 2000, p. 7.
7. CIOBANU, Constantin Ion, Tudor STAVILĂ. Op. cit., p. 30.
8. *Mărturisiri înaintea marii încercări : Conferințele preoțești din Episcopia Cetății Albe - Ismail (iule 1944)*. Ed. George ENACHE, Valentin MINODOR, Alin Marius SAVIN, Lilia TOMA. Chișinău : Tipogr. „Lexon-Prim”, 2018, p. 70.
9. Alte informații despre muzeele bisericești din Basarabia vezi ziarul *Alfa și Omega*, Chișinău, din 16-30 aprilie 1996, p. 3.

CZU 94(498)“19”(092):929

PORTRETUL UNEI MARI REGINE, MARIA A ROMÂNIEI

PORTRAIT OF QUEEN MARIE OF ROMANIA

Radu MOȚOC

Abstract: *The author makes the reader familiar with the article of Răzvan Theodorescu Romanian, researcher and academician, who wrote about the life of the Romanian Maria/ Queen Maria, an aristocrat by defining the Danubian and Carpathian people, leaving behind the memory of the lived life and the love for Romania, the earth with its joys and pains, the beautiful country living in her heart and whose way she has known.*

Keywords: *Queen Maria, Danubian and Carpathian people, love for Romania, National Peles Museum*

În anul 2018 s-au comemorat, la 18 iulie, opt decenii de la trecerea în eternitate a reginei Maria.

Cu acest prilej, Muzeul Național Peleş a editat un album în două volume, care a fost redactat și coordonat de Narcis Dorin Ion, directorul general al Muzeului Național Peleş¹.

Primul volum este prefațat de dr. **Narcis Dorin Ion**, academicianul **Răzvan Theodorescu** și dr. **Ioan Drăgan**, directorul Arhivelor Naționale ale României.

Acest impresionat volum are două lucrări legate de viața reginei:

- Regina Maria - Puterea amintirii, scrisă de Ion Bulei
- De la casele de vis la spitalele de campanie. Regina Maria în vremea Marelui Război, autor Narcis Dorin Ion.

Portretul Reginei Maria este relatat în prefață de Narcis Dorin Ion, prin amintirile unor personalități care au cunoscut-o în perioada respectivă.

Constantin Argetoianu consemna în „Însemnările zilnice”: *Regina Maria a fost iubită de toată lumea, era frumoasă și simpatică*².

Și **I. Gh. Duca**, scria că: *Este strălucitoare, fizic ca și moral, încât îți ia văzul, nimeni nu o poate întrece. Frumoasă, de o frumusețe încântătoare, nu cred să ar fi fost în Europa multe femei care să se fi putut asemui cu dânsa. Inteligentă fermecătoare, plină de talent pentru pictură, pentru călărie, pentru scris, o conversație sclipitoare, vervă, umor, spontaneitate de gândire, originalitate de expresie, curaj - cine nu a văzut-o la lași, în mijlocul epidemiilor, mergând acolo unde primejdia era mai mare? Dragoste de adevăr, de frumos, de bine - nimic nu i-a lipsit*³.

Pentru **Alice Voinescu**, apariția reginei Maria era frapantă: *O văd în fotoliul roz, în rochie maro, cu perle la gât și garoafe roz în brațe. Era frumoasă și plină de bucurie, deși*

---

¹ Dr. Narcis Dorin Ion este autorul a 13 monografii axate pe istoria monumentelor de arhitectură, dar și lucrări legate de personalități din România. A redactat peste 50 de studii și articole pe aceste teme. Pentru lucrarea „Elitele și arhitectura rezidențială în Țările Române (sec. XIX-XX)”, a luat premiul „George Oprescu” al Academiei Române, în anul 2013.

² Maria a României, Volumul I, Sinaia 2018. Muzeul Național Peleş, pag. 6

³ *Ibidem*, pag. 7

vorbea de lucruri care o dureau. Francheștea cu care vorbea de ceea ce o durea destăinuia⁴. Ca mamă, regina Maria și-a iubit copiii și a căutat să le asigure un viitor strălucit prin căsătorii care au făcut-o să devină „soacra Balcanilor” în Europa interbelică⁵.

Talentul literar al reginei Maria a fost prezentat de **Emanoil Bucuța**, cel care a convins-o să publice în „Boabe de Grâu” mai multe articole: *Regina Maria era o scriitoare încă înainte să izbucnească războiul. Cânta cum picta, cum schița planuri de grădini și de case sau modele de rochii și de baluri costumate, dintr-un prinos de înzestrare și dintr-o bucurie de viață. Era o artistă pentru că se născuse așa și împărțea arta în jurul Ei, cum ar fi împărțit flori și zâmbete*⁶.

Narcis Dorin Ion avea să consemneze talentul reginei pentru artă și arhitectură: „Casele de vis”, cum inspirat și-a denumit suverana reședințele pe care le-a clădit, poartă toate amprenta bunului gust al reginei Maria. Pelișorul, Cotroceniul, Copăcenii, Branul, Balcicul, Scroviștea sau Mamaia au fost creații ale unor arhitecți talentați, de la cehul Karel Liman și francezul Paul Gottereau, până la italianul Mario Stoppa sau românii Grigore Cerchez și Emil Guneș. Toți au pus în practică și viziunea artistică a reginei Maria. Toate aceste reședințe au fost decorate și mobilate cu mult bun gust de către regina Maria⁷.

Minunatele fotografii de epocă ce însoțesc „Însemnările zilnice” ale suveranei, care sunt păstrate în Arhivele Naționale ale României, sunt în cea mai mare parte publicate în aceste două volume, pentru prima dată⁸.

Regina Maria a fost legată de domeniul de la Balcic, încât a dorit să-i odihnească inima în capela *Stella Maris*. Ea însăși a consemnat într-un articol din „Boabe de Grâu”, referitor la această capelă: *Cea mai mică biserică din țară, un smerit altar ortodox pe care eu, protestanta, l-am clădit, pentru că Stella Maris îmi stă înainte ca un simbol al vieții mele: un altar ridicat unei mărturisiri de credință care nu-i a mea, într-o țară unde am fost odată străină și pe care mi-am însușit-o prin bucuria, suferința, lucru care m-au legat de ea, cu fiecare an ceva mai mult*⁹.

Și castelul *Pelișor*, avea să consemneze Narcis Dorin Ion, păstrează cele mai multe obiecte de patrimoniu care au aparținut suveranei: creațiile artistice ale reginei Maria, precum tablouri semnate de regină, piese de mobilier confecționate după desenele reginei și decorate cu picturi ale reginei. Colecția, reflectată cu sute de fotografii în cele două volume, mai conține ordine, medalii, diplome și decorații, documente, cărți și manuscrise, care atestă marile calități artistice ale nepoatei reginei Victoria¹⁰.

Distinsul academician **Răzvan Theodorescu** avea să consemneze, în scurta prefață la cele două volume, că: *Maria a României a fost aristocrata prin definiție a neamului de la Dunăre și Carpați, lăsând în urma sa amintirea unei vieți trăite din plin. Cu un gust perfect, nu întâmplător devenea în 1918 și membru corespondent al Academiei de Arte Frumoase din Franța. O Doamnă care, venind din cețurile Angliei la Dunăre, i-a înțeles și i-a iubit pe aceștia, putând să scrie în scrisoarea sa din 1933 aceste cuvinte de neșters: „Te binecuvâtez, iubită Românie, țara bucuriilor și durerilor mele, frumoasă țară care ai trăit în inima mea și ale cărei cărări le-am cunoscut toate”*¹¹.

⁴ *Ibidem*, pag. 7

⁵ *Ibidem*, pag. 9

⁶ *Ibidem*, pag. 8

⁷ *Ibidem*, pag. 9

⁸ *Ibidem*, pag. 10

⁹ *Ibidem*, pag. 11

¹⁰ *Ibidem*, pag. 11

¹¹ *Ibidem*, pag. 15

Volumul I include la loc de cinste prezentarea distinsului istoric **Ion Bulei**, destul de amplă, pe 110 pagini, a vieții reginei Maria, începând cu nașterea din 29 octombrie 1875, și terminând cu decesul survenit la data de 18 iulie 1938. Merită a fi semnalate câteva afirmații ale autorului, care pun în valoare personalitatea reginei Maria:

- Copil fiind, Maria studia istoria, geografia, aritmetica, botanica, literatura, religia, istoria naturală, pictura, limba franceză, muzica și gimnastica. Dar a învățat să danseze valsul în trei timpi, polka, mazurka, galopul și cadrilul¹².
- Întâlnirea cu Ferdinand a avut loc în mai multe etape. Colonelul Coandă, aghiotantul lui Ferdinand, care vorbea franceza, i-a vorbit de România, de privilegiile ei, de țărani români, de bucuria lor de a o întâlni pe încântătoarea lor viitoare regină. Coandă se pricepea să spună lucruri plăcute¹³.
- Problema care ținea de oficializarea relațiilor lor era mai mult de natură religioasă. Sfântul Scaun nu era de acord să fie botezați copiii lor în confesiunea ortodoxă. Cununia se celebrează la Sigmaringen și nunta are loc la 10 ianuarie 1893¹⁴.
- În țară, tinerii sunt primiți la Gara de Nord de rege, miniștri și primarul de București, care îi oferă o cupă din argint, cu inscripția gravată: „Bine ai venit mireasă de Dumnezeu aleasă, spre a patriei cinstire. Ianuarie 1893”. De la gară, se merge la Mitropolie, unde prinții sunt nașii a 32 de perechi de miri, fiecare reprezentând un județ. Căsătoriile lor sunt oficiate la biserica Sf. Spiridon, de mitropolitul primat, ajutat de 12 arhierii și 32 de preoți¹⁵.
- Practica intens călăria. Pentru ea, însemna sănătate, putere, plăcere și mai presus de toate, libertate și contact cu natura. „Călăria m-a învățat să iubesc glia românească, mi-a îngăduit să simt în mine bătăile inimii acestei țări”, avea să mărturisească regina Maria¹⁶.

Principesa Maria în uniforma
Regimentului 4 Roșiori
Muzeul Național Peles

Fig. 1 Principesa Maria în uniforma
Regimentului 4 Roșiori

Fig. 2 Regina Maria cu generalul
Averescu. 1917

¹² *Ibidem*, pag. 23

¹³ *Ibidem*, pag. 26

¹⁴ *Ibidem*, pag. 30

¹⁵ *Ibidem*, pag. 32

¹⁶ *Ibidem*, pag. 48

Pagini de istorie

- Participarea la activitatea Regimentului de roșiori, încredințat ei, au făcut-o treptat să cunoască firea latinului, plină de ironie și scepticism, care intra în conflict cu naivitatea anglo-saxonă de care dădea ea dovadă. Învață cum să se apropie și să cucerească țara peste care era regină¹⁷.
- Regina Maria strânge legăturile de prietenie cu Maruca Cantacuzino, Hélène Suțu, născută Chrissoveloni, Martha Bibescu, care făceau parte din elita românească¹⁸.
- Încă de la vârsta de 16 ani, se remarcă cu un talent spre pictură. Iubea tot ce e frumos, iubea culorile, miresmele, hainele și blănurile frumoase, giuvaerurile de preț, dar iubea și muzica¹⁹.
- Princesesa Maria a patronat societatea „Tinerimea artistică”, înființată în 1901, care includea o nouă generație de pictori: Ștefan Luchian, Arthur Verona, Jean Al. Steriadi, Alexandru Szathmari, Fritz Storck. La prima expoziție, expune piese de mobilier, creație proprie, stofe cu desenele ei de inspirație Art Nouveau și trei tablouri cu flori²⁰.
- Patronează și Societatea „Domnița Maria”, care deschide la București un atelier unde se copiau foarte frumoase scoarțe și velințe. Societatea acorda premii de 200 sau 100 de lei, semnate de princesesa Maria. Își extinde activitatea și în domeniul mobilierului: dulapuri, mese, scaune, polițe, blidare²¹.

Fig. 3 Dulap și comodă desenate de regina Maria la 1909

- La 28 septembrie 1914, după moartea regelui Carol I, Ferdinand ține o cuvântare în Parlament, în care declară că va fi un bun român, iar în sală a fost un adevărat delir. S-a strigat: Trăiască regele, trăiască regina Maria, moment în care își dă voalul negru la o parte. La depunerea jurământului, glasul regelui se frânge în timp ce citea primul mesaj adresat Camerelor reunite, națiunii. Toți deputații erau în picioare și l-au auzit plângând în hohote²².

¹⁷ *Ibidem*, pag. 49

¹⁸ *Ibidem*, pag. 50

¹⁹ *Ibidem*, pag. 53

²⁰ *Ibidem*, pag. 54

²¹ *Ibidem*, pag. 54

²² *Ibidem*, pag. 65

- Regina Maria ține legătura cu toți oamenii politici din țară și este apropiată de foarte mulți diplomați străini acreditați la București. Are știința dialogului, stăpânește arta conversației și este totdeauna bine informată²³.
- După bătălia de la Turtucaia, din 1916, își începe activitatea în spitalele din București, cu o vizită la Sanatoriul Gerotta. Aude pentru prima dată urările răniților²⁴.
- La Iași, unde s-au retras oficialitățile române, reorganizează **Crucea Roșie**, procură medicamente și participă direct la îngrijirea răniților. Pentru a le încuraja și pe alte femei în activitatea caritabilă, instituie ordinul „**Crucea Regina Maria**” pe care o conferea în anul 1917 și 1918. Propune contopirea serviciilor sanitare civile și militare într-unul singur, pe care îl încredințează doctorului Ion Cantacuzino, care, pe data de 30 ianuarie 1917, preia funcția de director general al Sănătății²⁵.

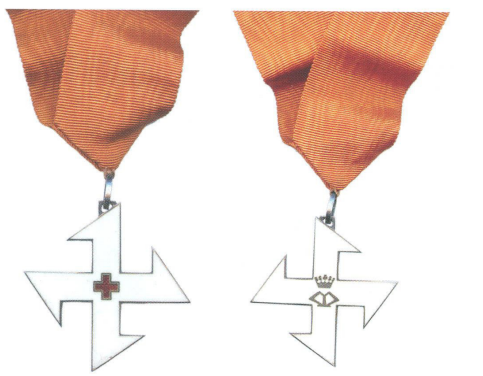

Fig. 4 Ordinul „Crucea Reginei Maria” Clasa I, 1917

- Regina Maria făcea în continuare inspecții la spitalele din Moldova. Avea obiceiul de a păși foarte încet prin sălile cu bolnavi, astfel încât să nu li se pară că-și face vizita în grabă. Doctorii o sfătuiesc să poarte mănuși de cauciuc când umblă printre bolnavii de tifos. „Dar eu mă împotrivesc, pentru că toți soldații îmi sărută mâna și nu pot să le dau să sărute o mână de cauciuc”²⁶.
- La 2 august 1917, vizitează spitalele de la Coțofănești, Roman și Căiuți, unde erau 500 de răniți. Vizitele ei ridică moralul răniților. Știe să asculte și să rezolve plângerile lor. La Târgul Ocna, se apropie foarte mult de linia frontului. Împarte decorații unei companii de vânători de munte. O face în locul lui Averescu, la rugămintea acestuia.

Se retrace la Coțofănești printre răniții internați aici, unde era cel mai mare centru al spitalelor, care avea 10 barăci frumoase din lemn, unde erau 1.200 de paturi. Erau și pavilioane pentru infirmerii, cabinete medicale, construite în stil elegant românesc.

²³ *Ibidem*, pag. 66

²⁴ *Ibidem*, pag. 67

²⁵ *Ibidem*, pag. 73, 74, 75

²⁶ *Ibidem*, pag. 76

Sălile de deparazitare erau într-un pavilion separat, care cuprindea și patru săli de operație, unde lucrau 3 echipe de chirurși francezi și români, fără încetare, în schimburi de câte șase ore²⁷.

- Regina Maria primește din Franța vestea că l'Académie des Beaux-Arts din Paris a ales-o membru corespondent. „Am fost adânc mișcată, dar eram prea tristă ca să mă pot bucura cu adevărat”. De la înființarea Institutului Franței, era pentru prima oară când o femeie era chemată la această demnitate²⁸.
- Regina Maria primește vestea că austriecii au intrat în nordul Basarabiei și România este încercuită din toate părțile. Revoluția din Rusia îi determină pe soldații ruși să părăsească frontul și bande înarmate jecmănesc, distrug șiucid. Gările sunt ocupate și soldații ruși jefuiesc tot ce se poate. Ei sunt conduși de Cristian Racovski, un bulgar fanatic, antiromân, și de Mihai Bujor, socialist român fanatizat²⁹.
- După eliberarea Transilvaniei, pleacă împreună cu regele Ferdinand într-un turneu prin foarte multe orașe, unde sunt primiți cu multă dragoste. Această vizită s-a desfășurat între 23 mai și 1 iunie 1919 și cuprinde: Oradea, Baia Mare, Dej, Bistrița, Gherla, Cluj, Turda, Abrud, Alba Iulia, Blaj, Sibiu, Săliște, Făgăraș. Cuplul regal a fost însoțit de Maniu, Goldiș, Cicio Pop, I. Ghe.Duca și, evident, generalul Prezan³⁰.
- Intrarea armatei române în Budapesta, unde pune capăt unui regim bolșevic, a sfârșit un vis milenar, al Ungariei istorice, și a consfințit crearea României Mari. Clémenceau își ridică pălăria în fața poporului român, a capacității sale remarcabile de sacrificiu³¹.
- Regina Maria pomenește în amintirile ei de primul congres al femeilor, condus de prințesa Olga Sturza din Moldova și de prințesa Alexandrina Cantacuzino din Muntenia, la care au participat trei mii de delegați, majoritatea femei, venite din toate colțurile țării. S-a discutat problema caselor și ajutorarea orfanilor și a văduvelor de război.

Rezultatul acestui prim congres a fost: trei sute de copii internați în orfelinate, alte câteva sute rămân la casele lor și primesc o pensie, dacă aveau o rudă. Regina Maria cere și obține sprijinul Crucii Roșii americane. În depozitele sale, regina adună pături călduroase, haine, trusouri de copii pentru cazuri individuale și mâncare. Societatea Principesa Maria avea 350 de centre în toată țara. Eliza Brătianu a creat Societatea „Albina” și Zoe Râmniceanu a înființat „Țesătoarea”. S-a reactivat societatea înființată de regina Elisabeta, „Vatra Luminoasă”, de către doamna Poenaru și medicul Leonida. Se poate spune că regina Maria, prin exemplul și puterea sa de influență, a pus sistemul de caritate într-o nouă structură .

---

²⁷ *Ibidem*, pag. 78

²⁸ *Ibidem*, pag. 85

²⁹ *Ibidem*, pag. 85

³⁰ *Ibidem*, pag. 92

³¹ *Ibidem*, pag. 93

Fig. 5. Regina Maria în costum popular alături de membrele Ligii Femeilor

- Reîntoarcerea la București, pe data de 1 decembrie 1918, când odată cu suveranii României intrau și trupele aliate. A fost o zi de entuziasm, de delir, o simfonie amețitoare de roșu, galben și albastru .
- Țara aproape se dublase ca întindere, dar populația era neomogenă. Nu mai exista o unitate totală legislativă, monetară sau religioasă, avea să constate regina Maria³².
- La îndemnul lui Ion I. C. Brătianu și al lui Barbu Știrbei, regele Ferdinand o trimite pe regina Maria la Paris și Londra. Este primită cu imnul național la Opera din Paris și primește marele cordon al Legiunii de onoare. Colonelul Penelon, care a însoțit-o, avea să afirme cele spuse de regină: „Chiar dacă nu obținem întregul Banat, venirea mea aici a schimbat mult situația României, mai ales în ce privește interesul, înțelegerea și simpatia față de țara mea” .
- De la Paris, pleacă la Londra unde este primită la gară de însuși regele George al V-lea, vărul ei, și de întreaga familie regală. În Anglia, regina face același lobby pentru România, creând o atmosferă cât se poate de bună³³.
- Încoronarea de la Alba Iulia, care s-a desfășurat în zilele de 15, 16 și 17 octombrie 1922, a creat mari probleme. În primul rând, a fost necesar să se construiască în mare grabă catedrala ortodoxă. Biserica catolică refuză să-i permită regelui Ferdinand, de religie catolică, să se încoroneze într-o biserică ortodoxă românească, cu slujbă oficiată de un preot ortodox. În caz contrar, Vaticanul amenința cu anatimizarea regelui. Regina Maria a găsit soluția, ea a propus ca încoronarea să se facă în afara bisericii, în fața întregului popor adunat la acest eveniment. Regele a fost de acord și decide să-și așeze singur coroana pe cap. La eveniment au participat și reprezentanți din Franța, Marea Britanie, Italia, Spania, Serbia, Cehoslovacia, Grecia, Belgia, Olanda, Norvegia, Danemarca, Japonia și Portugalia.

³² *Ibidem*, pag. 94

³³ *Ibidem*, pag. 96

Fig. 6 Coroana reginei Maria. 1922

- Mantia de încoronare a reginei Maria a fost proiectată de celebrul pictor Costin Petrescu, cel care a executat și frescele din Ateneul Român. Tot el a proiectat, în colaborare cu suverana, și coroana reginei Maria, care a fost executată în atelierul Falize Frères din Paris³⁴.
- La Arenele Romane din Parcul Carol, pe data de 17 octombrie 1922, își aduce aminte regina: „zece mii de primari din toate localitățile României Mari s-au adunat să ne întâmpine. Entuziasmul era delirant, tumultuos, răsunător. O primire magnifică și emoționantă, în timp ce coruri imense cântau imnul național, care a fost în întregime acoperit de urale” .
- Regina Maria se duce în America în vizită oficială în anul 1926. Pretextul vizitei era inaugurarea Muzeului de artă din Washington. Este primită totuși oficial de primarul New York-ului, Jimmy Walker, care îi oferă medalia de aur a orașului.
- Și președintele SUA cu soția o primesc la Coolidge. Fondatorul *Societății Prietenii României*, William Nelson Coolidge, a oferit o mare recepție. Reginei i se pune la dispoziție un tren frumos și elegant, pentru a călători în mai multe state din SUA, fiind însoțită de 85 de persoane³⁵.
- Însă veștile privind sănătatea regelui Ferdinand au determinat-o să întrerupă vizita și revine la București, pe 4 decembrie 1926. Regele suferea de un cancer de colon, depistat de patru doctori din țară și străinătate.

A fost operat pe data de 6 decembrie de șase medici, printre care și dr. Juvara. Este dus la Pelicor, la Sinaia, unde citește o carte cu păsări și se interesează de colecția lui de timbre. Regele a decedat în 20 iulie 1927, „efectiv, în brațele mele, am primit ultima lui privire, ultimele lui cuvinte, ultimul său suspin”, avea să mărturisească regina³⁶.

- Și ca și cum n-ar fi fost de ajuns câte i se întâmplaseră, la 24 noiembrie 1927 moare Ion I. C. Brătianu. O lume întregă părea că se prăbușește în jurul Mariei, avea să consemneze Ion Bulei³⁷.

³⁴ *Ibidem*, pag. 97

³⁵ *Ibidem*, pag. 99

³⁶ *Ibidem*, pag. 101

³⁷ *Ibidem*, pag. 170, 171, 172

Fig. 6 Regina Maria și Ion I. C. Brătianu. 1923

- Este profund afectată de uciderea regelui Alexandru al Serbiei, soțul ficei sale Mignon, la care ținea enorm. În ianuarie 1936, moare și George al V-lea, vărul ei de pe tronul britanic. Puțin mai târziu, se duce și Ducky, sora sa, la care ținea foarte mult. În decembrie 1936, la inaugurarea Arcului de Triumf din București, regele Carol II elogiază pe toți cei care participaseră la Războiul Întregirii, dar despre mama sa, regina Maria, nu pomenește nimic, fiind totuși de față³⁸.
- Sănătatea ei se șubrezește cu totul. În martie 1937, timp de mai mult de o lună, are adesea hemoragii interne. Cei trei medici din străinătate au declarat că e o boală a ficatului. În ziua de 18 iulie 1938, a murit de o boală mai rară, tuberculoza ficatului. Corpul reginei e dus la București și expus la Cotroceni, după care, pe 24 iulie, este așezat într-un vagon deschis pentru călătoria la Curtea de Argeș .

Narcis Dorin Ion prezintă în continuare viața reginei Maria în vreme de război pe care o intitulează: „De la casele de vis la spitalele de campanie”.

Este un bun prilej ca autorul să illustreze acest traseu cu imagini ale reședințelor regale unde regina Maria a pus mult suflet. Consemnăm câteva momente din această lucrare, care pun în valoare personalitatea reginei:

- „Casele mele de vis” cum le-a intitulat regina Maria într-un articol, la care a avut o contribuție esențială, prin decorarea lor cu mult bun gust, de care s-a atașat toată viața. Aceste palate, castele sau conace sunt enumerate și ilustrate din plin de autor: Cotroceni, Pelișor, Bran, Copăceni, Balcic, Scroviște și Bucaz³⁹ .
- **Palatul Cotroceni** a fost construit în perioada 1893-1895, după planurile arh. Paul Gottereau, la cererea regelui Carol I, ca reședință pentru principii moștenitori Ferdinand și Maria. Dar palatul Cotroceni va fi transformat și reamenajat după gustul principesei Maria, în mai multe etape. Între 1900-

³⁸ *Ibidem*, pag. 109

³⁹ *Ibidem*, pag. 119

1910, principesa amenajează salonul de aur și cel verde, dormitorul argintiu și salonul de pictură. În a doua etapă, 1914-1915, ea va cere arh. Grigore Cerkez să extindă și să remodeleze aripa nordică a palatului, care include două foșoare cu scară exterioară de acces și o terasă belvedere. Se pare că a fost influențată de foșorul lui Dionisie de la Mănăstirea Hurezi, a lui Constantin Brâncoveanu. După terminarea războiului, în perioada 1925-1926, regina Maria va solicita aceluiași arhitect să amenajeze un mare salon de recepție (salonul alb), prin transformarea salonului de dans și a sufrageriei vechi. În această sufragerie se hotărâse, la 14 august 1916, intrarea României în război⁴⁰.

- **Palatul Știrbey de la Buftea**, unde regina s-a instalat în seara de 14 august 1916, stând timp de trei luni. Aici se va stinge fiul cel mic, Mircea, care va fi înmormântat în biserica de la Cotroceni, pe 4 noiembrie 1916.

Pentru prima oară, soarta o lovea în ce îi era mai scump sufletului ei, într-unul din copiii ei. Cu toată această durere, regina Maria găsește puterea de a-și continua misiunea istorică⁴¹, reluându-și misiunea de alinare a suferințelor răniților, printr-o călătorie la spitalele din Moldova, începând cu cele din Roman. La Bacău, regina întâlnește trupele rusești, care cântau cântece de jale, unde predominau bașii și baritonii, care au impresionat-o. Va continua să viziteze spitalul din Tescani, care funcționa în conacul Marucăi Cantacuzino, la Comănești, Târgul Ocna și Onești⁴².

- După cucerirea Bucureștiului, palatul Cotroceni va fi ocupat de trupele germane și va găzdui, în ianuarie-martie 1918, negocierile de pace cu Puterile Centrale. După înfrângerea nemților, regele Ferdinand și regina Maria, care au revenit la București, vor primi la palatul Cotroceni, în decembrie 1918 și ianuarie 1919, delegațiile celor trei provincii românești, care s-au unit cu țara-mamă: Basarabia (Pan Halippa), Transilvania (Iuliu Maniu, Miron Cristea, Alexandru Vaida-Voevod, Vasile Goldiș și Caius Brediceanu), Bucovina (Iancu Flondor)⁴³.
- **Conacul de la Copăceni**, de lângă București, a fost donat prin testament reginei de către fostul mareșal al Palatului, Gheorghe Emanuel Filipescu. Regina a conceput un plan de transformare, renovare și extindere a conacului, cu ajutorul arh. Karel Liman. Ea avea să consemneze: „Am reclădit căsuța de la Copăceni, i-am dăruit silueta solidă, cu coloane albe, cu un acoperiș generos din șindrilă, iar streșinile să fie mult ieșite în afară, mi-am sădit grădina, câte puțin în fiecare an”⁴⁴.
- La Iași, regele și regina au ales să locuiască pentru **început în casa Dumitrache Cantacuzino-Pășcanu**, de pe Copou, care era sediul Comandamentului Corpului IV Armată. În această locație, au locuit numai o lună și jumătate, după care s-au mutat în palatul **Alexandru Ioan Cuza**, din strada Lăpușneanu. La Iași, regina Maria și-a dedicat energia vizitelor la spitalele de pe front, unde aducea multă alinare răniților și bolnavilor. Tot la Iași, a reorganizat Societatea de Crucea Roșie și activitatea de procurare

⁴⁰ *Ibidem*, pag. 121

⁴¹ *Ibidem*, pag. 122

⁴² *Ibidem*, pag. 125

⁴³ *Ibidem*, pag. 127

⁴⁴ *Ibidem*, pag. 131

de medicamente. Pentru recunoașterea meritelor ostașilor români, a instituit ordinul „Crucea Reginei Maria”, pe care suverana o conferea cu generozitate în perioada respectivă ⁴⁵.

- Sacrificul reginei a fost consemnat de ministrul Franței la Iași, contele de Saint-Aulaire: „În fiecare dimineață, regina, în ținută de infirmieră, însoțită de o doamnă de onoare și de o echipă de brancardieri voluntari, se duceau la gară pentru a primi răniții”⁴⁶.
- În vara anului 1917 regina a călătorit pe la moșiile unde erau amenajate spitale pentru răniți:
  - a. La **Țibănești**, unde era conacul lui Petre Carp și ca o ironie a soartei, erau acum numai soldați ruși
  - b. La **Tescanii** Mărucăi Cantacuzino, unde erau tot soldați ruși, care „se îndopau cu lucruri șterpelite din sat, îmbătându-se cu vinul din butoaiele noastre, peste votca lor faimoasă”
  - c. La **Ruginoasa**, fosta reședință a domnitorului Alexandru Ioan Cuza
  - d. La **Pașcani**, unde „prințesa Maria Moruzi are un frumos conac bătrânesc, cu un cerdac cu stâlpii de piatră sculptată, la fel cu cel de la Mogoșoaia”

Fig. 7 Regina Maria în spitalul de campanie de la Ghidigeni – mai 1917

- e. Dar cel mai drag i-a fost reginei Maria domeniul bancherului Jean Chrissoveloni de la Ghidigeni, unde a petrecut multe clipe de răgaz din anii de război. **Palatul Chrissoveloni din Ghidigeni** a devenit, în vara anului 1917, un fel de cartier general al spitalelor din Moldova de sud, dar și una din reședințele temporare

⁴⁵ *Ibidem*, pag. 133

⁴⁶ *Ibidem*, pag. 138

ale reginei Maria, unde a avut lungi discuții cu generalii armatei române, cu diplomații străini și politicienii români. În 5 septembrie 1917, suveranii s-au bucurat de acordurile viorii lui George Enescu, despre care regina avea să consemneze: „puțină muzică divină, care mi-a liniștit nervii prea încordați”⁴⁷.

- f. Jean Chrissoveloni a fost cel care i-a propus reginei Maria, în august 1916, crearea unui serviciu de ambulanță, luînd inițiativa de a comanda și echipa mașinile⁴⁸.
- g. Necesitatea unui spital modern l-a determinat pe Jean Chrissoveloni să pună la dispoziția reginei clădirea sălii de tenis de pe domeniul lui de la Ghidigeni, în care a fost amenajat un mare spital denumit *Principesa Maria*. Regina avea să mărturisească că: „este un model în toate privințele, o clădire enormă, în care sunt îngrijiți și ruși și români. Totul este administrat de un doctor francez foarte inteligent, Codrulier.
- h. Era curat, practic, făcut cu seriozitate, sălile de operație și de pansare erau adevărate modele. Drept recunoștință pentru implicare sa în administrarea activității Societății *Regina Maria* și a spitalului de la Ghidigeni, Sybille Chrissoveloni va fi decorată de către regină la 17 iulie 1917, în numele regelui Ferdinand, cu Crucea *Regina Maria*”⁴⁹.
- i. În vara anului 1917, regina Maria s-a implicat în organizarea spitalului din fostul **conac al Rosetteștilor de la Căiuți**, în care au fost tratați 500 de răniți.

Spitalul a fost inaugurat la 29 iunie 1917, „într-o casă albă, fermecătoare, și în câteva barăci, toate foarte bine aranjate, curate și practice. Era deservit de doi doctori francezi excelenți”⁵⁰.

Dar cel mai mare spital al reginei Maria a fost cel de la **Coțofănești**, pe valea Troțușului, care a fost contruit în lunile aprilie-mai 1917, după proiectul arh. Dumitru Hârjeu. La Coțofănești a fost amenajată și o reședință temporară a reginei Maria, unde ajunge pe data de 2 august 1917.

Așa cum fiecare doamnă din înalta societate patrona câte un spital, regina Maria l-a ales pe cel de la Coțofănești, pe care îl considera „spitalul meu”, în administrarea căruia s-a implicat cu mult zel.

A stat zece zile la Coțofănești, vizitând răniții, oferindu-le mici cadouri. Aici l-a invitat la un prânz pe mareșalul Averescu, în 24 august 1917, cu care a discutat situație militară. Au fost împărțite decorații, care au fost prinse pe pieptul lor chiar de către regină, la rugămintea mareșalului⁵¹.

În luna iunie 1918, regina Maria s-a mutat de la Iași la reședința de pe **Domeniul Coroanei de la Bicaz**, pe Valea Bistriței, care a fost contruit în perioada 1912-1913, după planurile arh. Alexandru Baucher, cel care a contruit în 1914 și reședința regală de la Segarcea. Regina s-a implicat personal în amenajarea interioarelor reședinței regale, unde vor poposi puțin timp într-o atmosferă pașnică, cu plimbări zilnice în natură, pe care le mărturisește: „Am luat cu mine țigări și biscuiți, ca să le dau tuturor celor pe care i-am întâlnit pe drum”.

În anul 1918, reședința regală de la Bicaz s-a transformat într-un adevărat cartier general al politicii românești. Aici, regele Ferdinand îi primește pe generalii Armatei române, pe oamenii politici, pe ambasadorii țărilor aliate.

⁴⁷ *Ibidem*, pag. 151

⁴⁸ *Ibidem*, pag. 153

⁴⁹ *Ibidem*, pag. 154

⁵⁰ *Ibidem*, pag. 154

⁵¹ *Ibidem*, pag. 158

Pagini de istorie

Aniversarea celor 43 de ani ai reginei Maria s-a sărbătorit la Bicz, în data de 16 octombrie 1918⁵².

Plecarea de la Bicz, în 28 octombrie 1918, a coincis cu abdicarea kaiserului Wilhelm al Germaniei și gestul regelui Ferdinand de a ordona mobilizare generală.

Regina avea să consemneze: „Germanii au fost somați să ne părăsească țara... sau să lupte!

Nu trebuie să uităm prețul jertfelor, nu trebuie să uităm câte vieți s-au pierdut, nici grozăvia care a suspinat de la un capăt la altul al pământului”⁵³.

Fig. 8 Portretul reginei Maria făcut de pictorul Philip Lazlo

Autorul acestei lucrări, **Narcis Dorin Ion**, avea să consemneze și mărturiile contemporanilor legate de activitate reginei Maria: **Constantin Argetoianu**, cunoscut ca un memorialist caustic, a mărturisit cu entuziasm de data aceasta, referindu-se la regina Maria: „N-a cunoscut frica de gloanțe și de bombe, cum n-a cunoscut teama și scârba de molimă”.

Și-a îndeplinit datoria pe toate fronturile multiplei sale activități, dar înainte de toate pe acela al îmbărbătării și ridicării morale a celor ce trăiau în jurul ei. Regina Maria a întrupat frumosul, aspirațiunile cele mai înalte ale conștiinței românești”.

Fig. 9 Medalia „Regina Maria ” – Inima mea, țara mea România

⁵² *Ibidem*, pag. 162 și 164

⁵³ *Ibidem*, pag. 166

Și **Ion Gh. Duca**, colaborator apropiat al suveranilor României, avea să consemneze: „Cu un dispreț desăvârșit de pericol, nu preceda să se arate acolo unde epidemia era mai violentă.

Zeci de mii de soldați răniți și bolnavi au văzut-o în acele luni la căpătâiul lor. România îi datorează o admirativă recunoștință.

Dar, prin bărbăția ei aproape virilă, a impus respectul tuturor străinilor ce se aflau sau se perindau prin lași și ne-a adus mari și netăgăduite servicii”⁵⁴.

Pe 18 noiembrie 1918, regele Ferdinand și regina Maria, după doi ani lungi de exil, vor reveni triumfători în București, unde în gara Băneasa au fost întâmpinați de generalii Berthelot și Prezan.

Seara de 1 decembrie 1918 s-a încheiat la Cotroceni, printr-o cină în marea sală a palatului, la care au participat 120 de persoane”⁵⁵.

Fig. 10 Regina Maria alături de doi bătrâni la castelul Bran. 1922

Narcis Dorin Ion, cel care a coordonat aceste două volume superbe, avea să consemneze în final: „Acum, în anul Centenarului Marii Uniri - când se împlinește un secol de la desfășurarea acelor evenimente istorice ce au dus la crearea României Mari și când comemorăm opt decenii de la trecerea în eternitate a reginei Maria - credem că rolul excepțional al reginei Maria a României în timpul Primului Război Mondial trebuie subliniat cu deosebită atenție. Poate că bronzul unor artiști contemporani va eterniza în București și în țară, în anul 2018, chipul acestei mari creatoare de istorie, care a iubit România mai presus de orice”⁵⁶.

⁵⁴ *Ibidem*, pag. 159

⁵⁵ *Ibidem*, pag. 167

⁵⁶ *Ibidem*, pag. 167

CZU 75.036(498)“19”(092)

CECILIA CUȚESCU – STORCK
(1879 – 1969)

Radu MOȚOC

Abstract: *The postage stamp issue “Cecilia Cutescu-Storck 140th anniversary of her birth”, which Romfilatelia introduced into circulation on March 14th, 2019 is dedicated to the celebration of the life and personality of the first female professor of decorative arts in Romania, also noted as the first female teacher at a State Art University in Europe. She left a remarkable artistic heritage.*

Keywords: *personality, painter, philately, artistic heritage*

La 140 de ani de la nașterea pictoriței Cecilia Cuțescu-Storck, **Romfilatelia** a pus în circulație în ziua de 14 martie 2019 o emisiune filatelică dedicată acestei personalități, care a lăsat un patrimoniu artistic remarcabil.

Dar înainte de a prezenta emisiunea filatelică, cred că trebuie să ne amintim de viața și activitatea sa de excepție, care a marcat spațiul artistic din țară.

Se naște pe 14 martie 1879, în comuna Căineni de pe malul Oltului, județul Vâlcea. Este primul copil din familia slujbașului poștal Ion Brăneanu și a Nataliei Cuțescu. Este adoptată de bunicii materni, de unde vine și numele de Cuțescu. Rămâne atașată de părinți și de surorile sale: *Fulvia*, care moare în adolescență și *Ortansa*, care devine o importantă activistă pentru drepturile femeilor din România.

Cecilia Cuțescu se mută la București împreună cu bunicii și devine elevă la *Școala Centrală de Fete*, unde deprinde pasiunea pentru pictură.

Când a împlinit vârsta de 16 ani, a rugat părinții să o retragă de la această școală, pentru că nu dorea să urmeze o carieră pedagogică.

Fig. 1 Timbrul cu autoportretul Ceciliei Cuțescu - Storck

Pe fondul acestei pasiuni, familia solicită un sfat pictorului polonez Tadeusz Ajdukiewicz, care avea un renume în domeniu. Pictorul a admirat lucrările Ceciliei și a sfătuit familia să urmeze cursuri de pictură în străinătate.

Pagini de istorie

Urmând acest sfat, Cecilia este înscrisă la renumita școală de pictură **Damena-kademie** din München în anul 1897, unde va urma cursuri de desen cu mari profesori: Fehr și Schmidt. Dar la această școală mai frecventau și alți tineri pictori români: Ștefan Popescu, Ipolit Strâmbulescu și sculptorul Frederic Storck.

Pentru că îi plăcea muzica, frecventa concertele, dar și galeriile de pictură, unde admira lucrările marilor maeștri precum Dürer și Rembrandt.

Cecilia, după doi ani de ședere în orașul bavarez, a fost atrasă în anul 1899 de viața artistică, devenită celebră, din Paris. Aici și-a început studiile la **Academia Julian** cu profesorii Jean Paul Laurens și Benjamin Constant.

La un concurs ținut la *atelierul Julian* din Paris, Cecilia a obținut Premiul I pentru lucrarea „Cap de indian”.

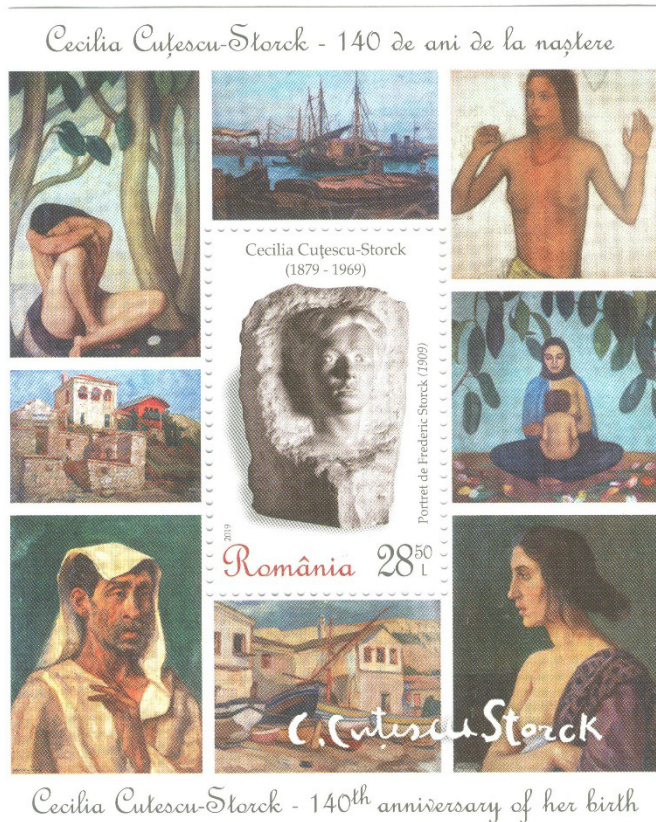

Fig. 2 Colița dantelată cu portretul sculptat de Frederic Storck

În anul 1901, va solicita părinților un sprijin material pentru a închiria un atelier propriu, unde să picteze în liniște. Părinții au sprijinit-o și astfel obține un atelier în Avenue du Maine.

Expune un „Nud” la un salon important din Paris, Champs de Mars, când avea vârsta de 23 de ani. Bucuriile succesului artistic le va împărtăși cu Constantin Brâncuși, cu care obișnuia să meargă cu tramvaiul și să viziteze marile muzee și expoziții. Între cei doi mari artiști români se va lega pe viață o prietenie bazată pe respect și prețuire.

La Paris, se va căsători în anul 1903 cu violonistul **Romulus Kunzer**, cu care va

avea un copil, **Romeo**, care va deveni și el un pictor important sub numele de Romeo Storck. În această perioadă, este membră a *Comitetului Uniunii Internaționale de Arte Frumoase și Literatură*. Publicația „Tendances Nouvelles” îi reproduce tablouri și desene însoțite de note critice, pe vremea când revista era condusă de celebrul sculptor Auguste Rodin.

La *Salonul de Toamnă* de la Paris expune mai multe lucrări și în anul 1906 are prima expoziție personală la *Galerie Hessèle* pe Rue Lafitte.

În anul 1906, părăsește Franța pentru a deschide în România o expoziție personală. Cel care se va ocupa de toată această activitate a fost Frederic Storck, cu care mergea la restaurante și concerte simfonice. Erau două firi deosebite, ea cu temperament năvalnic, el concentrat și reținut, dar care se atrăgeau irezistibil. În primăvara lui 1909, Cecilia se căsătorește cu **Frederic (Fritz) Storck**.

La scurt timp, când Romeo avea 10 ani, se va naște prima lor fiică, **Gabriela**, care va deveni arhitectă și la un an Cecilia (Lita) Botez, care va activa în domeniul ceramicii.

În anul 1916, devine profesoară la Catedra de Arte decorative a Academiei de Belle Arte din București, **fiind prima femeie profesor la o universitate de arte de stat din Europa**. Tot în anul 1916, împreună cu artistele Olga Greceanu și Nina Arbore, a fondat „Asociația femeilor pictore și sculptore”.

Are o activitate deosebită în domeniul picturii murale, printre care trebuie menționate următoarele:

- Fresca din holul de onoare al Băncii Marmoroch-Blank, în anul 1916, clădire care a fost proiectată de arh. Petre Antonescu
- Fresca intitulată „Istoria Negoțului Românesc”, realizată în anul 1933, din aula Academiei de Studii Economice din București, cu o suprafață de peste 100 m². Fresca conține peste o sută de personaje în mărime naturală, ilustrând comerțul românesc de-a lungul timpului.
- Plafonul din Sala Tronului a Palatului Regal, care conține o compoziție alegorică intitulată „Apologia artelor românești”, finalizată în anul 1934. La această frescă a lucrat timp de opt luni, pe o schelă metalică la 14 m înălțime.

În anul 1937, este invitată să participe la decorarea Pavilionului Românesc de la Expoziția Internațională din Paris, unde realizează compoziția „Petru Cercel și curtea sa”.

În anii 1924 și 1928, a reprezentat România la Bienala de la Venețiar iar în anul 1937 este aleasă președinta *Sindicatului de Arte Frumoase*.

Primește mai multe distincții, precum:

- Medalia de aur și Marele premiu la Expoziția Internațională de la Barcelona în anul 1929
- Cavaler al Ordinului Meritul Civil din Spania în anul 1930
- Cavaler al Legiunii de onoare din Franța în anul 1933
- Medalia de aur la Expoziția Internațională de la Paris în anul 1937
- Maestru Emerit al Artei, pentru întreaga activitate artistică în 1957

Prietenia cu Regina Maria s-a consolidat la Balcic, unde și-a construit și ea o casă. Suverana era nelipsită de la expozițiile artistei, cumpărându-i deseori tablouri. Cecilia era fascinată de farmecul nemuritor al reginei.

După căsătoria Ceciliei cu Frederic Storck, în colaborare cu arh. Alexandru Clavel, construiesc o casă pe str. Vasile Alecsandri, 16, în București, unde vor locui și vor beneficia de ateliere de pictură și sculptură. Construcția va fi terminată în anul 1911 și

Pagini de istorie

va fi decorată în interior de Cecilia cu figuri feminine și vegetație luxuriantă.

În anul 1951, Cecilia Cuțescu-Storck împreună cu ficele sale, Gabriela Storck și Cecilia Storck Botez, au donat statului român casa și toată colecția de artă, care conține peste 500 de exemplare, cu condiția să poată locui în casă la etaj.

Frederick Storck s-a îmbolnăvit de pneumonie și avea să se stingă din viață la vârsta de 70 de ani, în anul 1942.

În ultimii ani din viață, Cecilia s-a ocupat de funcționarea muzeului din casa Frederic Storck și Cecilia Cuțescu-Storck.

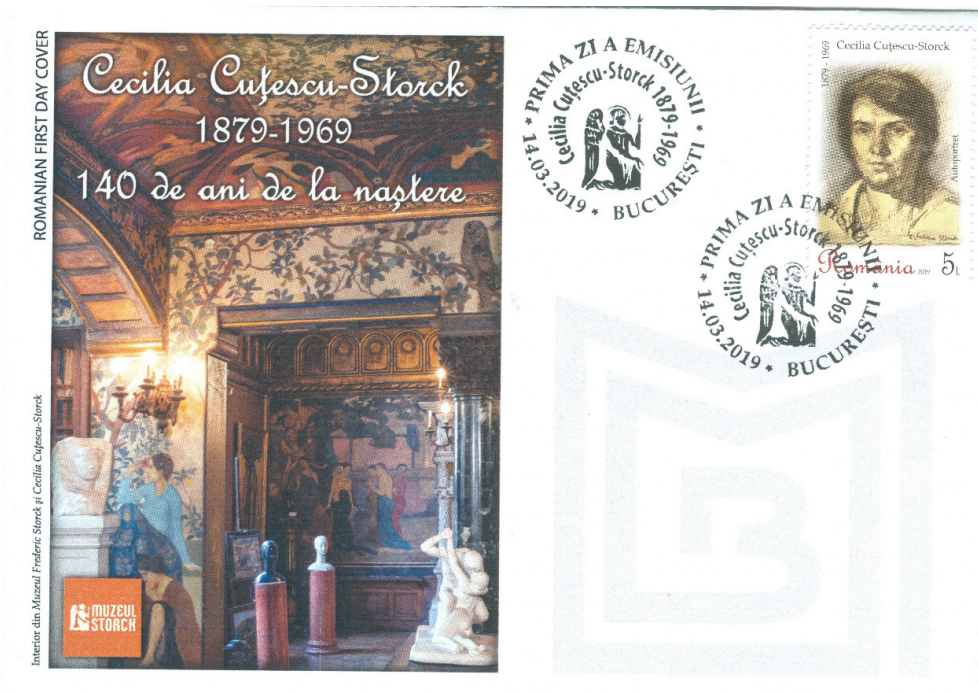

Fig. 3 Plicul prima zi cu Muzeul Storck

Romfilatelia a ilustrat autoportretul Cecilei Cuțescu-Storck pe un **timbru cu valoarea de 5 lei**. Se face precizarea că acest tablou, cu un anumit grad de raritate, a fost executat în anul 1930, când artista era în plină maturitate. Tabloul este semnat de pictoriță, din care se poate deduce faptul că a fost mulțumită de cum a fost realizat.

Colița dantelată cu valoarea de 28,50 lei prezintă pe timbru portretul sculpturat al Cecilei în tinerețe, realizat de soțul ei. Chipul este cioplit într-un bloc masiv de marmură. Timbrul este înconjurat de mai multe opere realizate de pictoriță.

Plicul Prima zi este echipat cu timbrul emisiunii, numerotat și obliterat cu ștampila „Prima zi”. Este ilustrat un detaliu din Muzeul Frederic Storck și Cecilia Cuțescu-Storck.

P. S. - Datele tehnice legate de această emisiune filatelică au fost oferite de Romtelecom prin buletinul tehnic, pentru care îi aducem sincere mulțumiri.

**ELENA GHICA (Dora d'Istria)
(1828 - 1888)**

Radu MOȚOC

Abstract: *Elena Ghica was the writer „who was able to make a European name, whose writings occupy an honorary place in all libraries in Europe, public or private”, said Cezar Bolliac, who, together with Radu Ionescu, drew attention the Romanian public on this brilliant writer. The works of Elena Ghica, with regret, are not known in the country because they have never translated into Romanian. In Russia her books have been translated since 1865-1866. Elena Ghica was appreciated for her literary work, but also for her soul qualities, over 30 biographers wrote about her life and and her work as a writer.*

Key words: *Elena Ghica, writer, literary work*

„O nepermisă uitare acoperă vălul său nedrept, o strălucitoare figură femeiască din veacul al XIX-lea”, avea să scrie prof. Avram Vasculescu despre Elena Ghica, în Editura Cartea Românească, în anul 19411.¹

Faptul că Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900 (1979) și Istoria Literaturii Române de la origini până în prezent a lui G. Călinescu (1985), nu pomenesc niciun cuvânt despre această scriitoare, ne determină să găsim o explicație, dacă se poate.

Elena Ghica s-a născut la București în data de 22 ianuarie (3 februarie) 1828, fiind primul copil din cei șase ai Marelui Ban al Craiovei, Mihai Ghica (1794-1850), și ai Ecaterinei (Catinca) născută Faca (1809-1853)².

Mihai Ghica era amator de literatură, pictură, numismatică și arheologie, și colecționa obiecte de artă și antichități. Era membru al Societății de Istorie și Arheologie din Odessa (1842) și a fondat Muzeul Național din București.

Ecaterina, mama Elenei era o femeie inteligentă și cultivată, fiind interesată de pictură, literatură și muzică. A tradus în românește, în 1839, cartea *De l'éducation des enfants*, scrisă de D-na Campan³.

Având asemenea părinți, era firesc să fie bine educată. Au contribuit substanțial și profesorii: J. A. Vaillant și Georges Papadopoulos. La numai 15 ani, tânăra prințesă a tradus „Iliada” lui Homer în limba germană. Știa foarte bine nouă limbi: româna, engleza, germana, franceza, greaca, latina, rusa și albaneza, pe care le vorbea cu multă ușurință.

A făcut studii muzicale cu Cicarelli, Persiani, Balfi și H. Ronconi, iar pictura cu celebrul pictor venețian Schiavoni, care a lucrat în Moldova în perioada 1837-1843. Prințesei îi plăcea vânătoarea, călăria, ascensiunea pe munți și înotul, în orele libere⁴.

¹ Avram Vasculescu, *Dora d'Istria*, Seria, C 114, Cunoștințe folositoare, Ed. Cartea Românească, București

² *Le Site de la Famille Ghika*, 2010

³ *Ibidem*, pag. 1

⁴ Avram Vasculescu, *luc. Citată*, pag. 3

Pagini de istorie

După abdicarea domnitorului Alexandru Ghica, în anul 1842, care s-a exilat la Viena, întreaga familie a fratelui său, Mihai Ghica, a călătorit la Viena, Berlin, Dresda și Veneția. Acest periplu a durat șapte ani.

Un episod interesant legat de excelența cunoaștere a limbii grecești, constituie întâlnirea de la curtea regelui Prusiei, Friederich Wilhelm, care îl roagă pe savantul Alexandru Humboldt să descifreze inscripția elenă săpată pe mai multe basoreliefuli. Acest savant, care a fost și profesorul Elenei Ghica, a rugat-o pe eleva lui să descifreze aceste inscripții, lucru pe care prințesa l-a făcut cu mare ușurință⁵.

Fig. 1 Elena Ghica (Din lucrarea „Portrete istorice” a lui G. I. Ionescu-Gion editată în anul 1894)

La vârsta de 21 de ani, întreaga familie revine în țară, după Convenția de la Baltaliman (aprilie 1849). Pe moment, turcii au părăsit țara, dar trupele rusești au rămas. În acest context, Elena Ghica cunoaște un tânăr ofițer rus, care era prințul Alexandru Kotzoff-Massalski, descendent din familia țarilor, cu care se căsătorește în anul 1849⁶.

Se mută cu soțul ei la Sankt Petersburg, unde este preocupată de muzică și pictură. A expus două peisaje la Academia Imperială, pentru care a primit o medalie în anul 1854 din partea juriului⁷.

⁵ Avram Vasulescu, luc. Citată, pag. 3

⁶ G. I. Ionescu-Gion, Portrete istorice, Ed. Librăriei H. Steinberg, București, 1894, pag. 139

⁷ Fam Ghica, op. cit. pag. 2

Pagini de istorie

Războiul din Crimeea, încheiat cu pacea de la Paris, din 1856, a determinat-o pe tânăra prințesă să-și manifeste opiniile foarte liberale, care au deranjat oficialitățile ruse, avertizând-o de mai multe ori și obligând-o să părăsească Rusia țaristă, în anul 1855, la vârsta de 27 de ani.

Dar și brutalitatea soțului a hotărât-o să nu mai calce niciodată în Rusia⁸.

Pentru început a plecat în Elveția, unde l-a pierdut pe fiul ei proaspăt născut.

După ce face mai multe călătorii prin Grecia, Asia, America, Anglia, Italia, Franța și Germania, în anul 1860 se stabilește definitiv în Italia. Aici locuiește în mai multe localități precum Torino, Riviera di Ponente, Genova, Pegli și Florența, unde, în 1872, pe Via Leonardo da Vinci, se afla o casă zidită de filoromânul Angelo de Gubernatis, pe care o cumpără. Era o vilă pe care a mărit-o și înfrumusețat-o și-a împodobit-o cu o superbă grădină cu arbori exotici. Vila aceasta a fost denumită Vila d'Istria, unde a primit foarte mulți musafiri și a trăit până la sfârșitul vieții⁹.

În anul 1855, publică prima lucrare, începută la Sankt Petresburg, intitulată: *La vie monastique dans l'église orientale*, pe care o semnează: Dora d'Istria. Această denumire poate reprezenta: Dor de Dunăre (Istru), dar poate fi și vechea denumire a unei localități de pe malul lacului Sinoe (Istria)¹⁰.

În 11 iunie 1855, a efectuat o ascensiune în Alpi, fiind considerată prima femeie care a avut curajul să urce la o așa înălțime, unde a depus un steag tricolor, brodat de ea cu litere de aur¹¹.

Fig. 2 Elena Ghica. Portret publicat de Liviu Bordaș și cea color 631

⁸ Avram Vasulescu, op. cit. pag.100 ⁹ G. I. Ionescu-Gion, op. cit. pag. 140 ¹⁰ Fam Ghica, pag.2

¹¹ Ibidem, pag. 3

⁹ G. I. Ionescu-Gion, op. cit. pag. 140

¹⁰ Fam Ghica, pag.2

¹¹ Ibidem, pag. 3

Pagini de istorie

Un contemporan al Dorei, doctorul și filosoful Paolo Mantegazza, avea să mărturisească despre viața prințesei în Florența: „... Cei mai mulți vizitatori, din orice națiune sau clasă socială, care se îndeamnă să aibă cinstea de a o cunoaște și a o admira, ea nu vorbește deloc de operele pe care le-a scris sau de cele pe care le va scrie. Primește pe toți cu o grație așa de ospitalieră, cu o curtoazie atât de naturală, că face pe cel mai umil dintre vizitatorii săi să uite că ea e de două ori prințesă și mai mult încă, Regină a Olimpului cugetătorilor și scriitorilor”¹².

După 61 de ani, într-o sâmbătă de 17 noiembrie 1888, s-a stins din viață la Florența, lăsând prin testament vila sa Primăriei orașului, în folosul Institutului de surdo-muți din localitate. Avera sa din România a lăsat-o Primăriei București, care nu a dat numele său niciunei străzi și românii au uitat-o.

A solicitat ca ceremonia înhumării să se facă civil, iar corpul să-i fie incinerat în fața consulilor român și rus. Cenușa sa a fost depusă în crematoriul de la Trespiane, departe de țara sa¹³.

Împortante sunt numeroasele sale scrieri, fiind considerată ca o scriitoare democratică, apărătoare a drepturilor popoarelor balcanice și a neamului românesc, și a fost o luptătoare pentru emanciparea femeiei.

Fig. 3 Portretul Dorei d'Istria făcut la Veneția de pictorul F. Schiavoni -1863

A pus în lumină probleme esențiale și vitale, care afectau viitorul politic și social al grecilor, albanezilor, românilor și slavilor.

În tot ce a scris se pot remarca două idei principale:

Libertatea în orice țară, pentru toți egalitate, democrație sănătoasă și logică. O înspăimânta Rusia, țara despotismului, fără ideal.

Credința sigură în progres, având o aversiune constantă contra obsurantismului

¹² Avram Vasulescu, op. cit. pag. 102

¹³ G. I. Ionescu-Gion, op. cit. pag. 141

oriental sau tiraniei iezuite¹⁴.

Operele literare ale scriitoarei Dora d'Istria sunt foarte numeroase și impresionează prin diversitatea temelor abordate. Din fericire, acum putem beneficia de biografia poate cea mai cuprinzătoare făcută de italianul Bartolomeo Cecchetti (1838-1889), care a cunoscut-o foarte bine pe prințesă. Este și traducătorul în limba italiană a lucrării: Gli Albanesi in Romania – Storia dei principi Ghica (Firenze, 1873).

Acest remarcabil paleograf și arhivist a împărțit activitatea literară a prințesei din perioada 1853-1873, pe mai multe domenii:

1. Istorie literară.

- Poezia populară din Peninsula Balcanică (naționalitățile română, albaneză, serbă, bulgară, și greacă)
- Poezia populară a finomongolilor : La poésie des Ottomans.
- Epopee: Les études indiennes dans la haute Italie; L'épopée persiana; Les épopées asiatiques.
- Portrete literare: Două portrete ale lui Eliade Rădulescu, unul în L'illustration din 14 noiembrie 1868, și altul la moartea lui, în Neologos din 23 mai și 4 iunie 1872; Littérature roumaine; French literature under the first empire.

2. Chestiunile religioase

- La vie monastique dans l'Eglise orientale (Viața monastică în Biserica orientală)
- The Orthodox Church (Biserica ortodoxă)
- Les Roumains et la Papauté (România și Papalitatea)

3. Chestiuni sociale

- Probleme feminine: Des femmes par une femme (care a fost publicată la Paris și la Bruxelles, fiind tradusă în greacă, italiană și germană și discutată în marile ziare din Europa); Les femmes en Orient; Les femmes fortes.
- Chestiuni de polemică în contra războiului.

4. Economie politică și agricultură, pe care scriitoarea le-a studiat în perioada anilor 1870-1873.

- Munca în America, publicat în „Neologos” din Constantinopol, care cuprinde amintiri din călătoria sa în Statele Unite.

5. Chestiuni artistice

- Venise

6. Chestiuni politice între anii 1855-1860

- Osservazioni sull'organizzazione dei Principati Danubiani
- Gli Albanesi musulmani
- I. Klefti della Grecia moderna

7. Istoria, în care România și popoarele din Balcani sunt subiecte de predilecție. Acest capitol cuprinde studii, biografii și articole istorice:

- Les Héros de la Roumanie
- La Suisse allemande
- Gli Albanesi în Rumenia
- La Nationalité hellénique d'après les historiens

8. Romanele

- Le proscrit de Biberstein -1857

---

¹⁴ Avram Vasulescu, op. cit, pag. 106

- Eléonore de Haltingen - 1871
- Ghislaine - 1871
- La Venitienne - 1867

9. Viața Orientală

- Serbările române - 1861
- Les Orientaux à Paris - 1867
- Esquisses Albanaises - 1868
- Scènes de la vie serbe - 1868

10. Descrieri de călătorie

- Excursions en Roumélie et en Moreée
- Les Alpes; Le Jura; Le Jorat
- Le iles Ioniennes
- Paysages de la Suisse italienne; De la Roumanie¹⁵.

Dora d'Istria a colaborat la foarte multe reviste¹⁶ și scriitorii care au studiat viața și scrierile ei au fost consemnați de Cecchetti. Apare în mai multe dicționare printre care:

- Dictionnaire des Contemporains, a lui Vapereau - 1893
- Dictionnaire de la Conversation, a lui Duckett și Louvet
- Universal Lexikon, Pier
- Dizionario dei Contemporanei, a lui A. de Gubernatis
- Enciclopedia Română, Diaconoviciu, 1904
- Nouveau Larousse illustré, 1897¹⁷.

Un loc important în operele Dorei d'Istria sunt aceste patru titluri, din multitudinea celor scrise de ea:

- La Suisse allemande
- La vie monastique dans l'Eglise orientale
- Les Femmes en Orient și Les Femmes par une femme

Pentru Elveția, autoarea a fost în admirația acestei națiuni, care a știut să lupte eroid pentru eliberarea de sub jugul străin și a știut să întemeieze o republică democratică.

Pentru a doua lucrare remarcată, autoarea combate monahismul-călugăria, considerând că este contrar adevăratelor precepte ale Evangheliei, împiedicând progresul omenirii¹⁸.

Deosebit de sensibilă, autoarea nu putea rămâne indiferentă la chestiunea feminină, pe care o pune în valoare în cele două volume. Nu ezită să consemneze lipsurile, dar și calitățile femeilor din Orient. Toate într-o conjunctură istorică cu obiceiuri, stare morală și materială, suferințele și aspirațiile acestor femei.

Fiind deosebit de apreciată, primește foarte multe onoruri la cel mai înalt nivel:

- Parlamentul grec, prin decretul din 1868, a proclamat-o în unanimitate cetățeană de onoare a Greciei.
- Orașele italiene Oratino, Castelli, Carovilli au declarat-o cetățeană de onoare a lor.

¹⁵ Avram Vasulescu, op. cit, pag. 106-108 și G. I. Ionescu-Gion, op. cit, pag. 142-145

¹⁶ G. I. Ionescu - Gion, op. cit, pag. 145 17 Ibidem, pag. 146

¹⁷ Ibidem, pag. 146

¹⁸ Avram Vasulescu, op. cit. pag. 115 și G. I. Ionescu-Gion, op. cit. pag. 146

- Regele Carol I a decorat-o cu Medalia Benemerenti de aur, clasa I-a
- A fost admisă în mai multe academii precum cele din Italia, Franța, Germania, Grecia, Turcia, Asia minoră și Austria, dar nu și în Academia Română.
- Începând cu anul 1860, a fost membră de onoare la mai multe societăți precum: Societatea de Arheologie din Atena (1860); Societatea de geografie din Franța (1866); Ateneul din Veneția (1868); Academia din Milano (1868); Academia Raffaello din Urbino (1871); Academia Quiriti din Roma (1873); Academia Pitagorica din Napoli (1873); Academia Națională de Litere din Barcelona; Institutul de arheologie din Buenos Aires (1873); Societatea italiană pentru studii orientale (1873) etc¹⁹.
- Apreciată pentru activitatea sa literară, dar și pentru calitățile ei sufletești, peste 30 de biografi au scris despre viața și activitatea ei de scriitoare. În România, Cezar Bolliac și Radu Ionescu, au atras atenția publicului românesc asupra acestei strălucite scriitoare.

Și G. I. Ionescu-Gion, i-a rezervat un loc de cinste Dorei d'Istria în galeria „Portretelor istorice”, apărută la București, în anul 1894²⁰.

S-a bucurat și de foarte multe traduceri în limba italiană (Bartolomeo Cecchetti, N. Camarda și Zanovi Bicchierai); în limba greacă (D-na Skusis, N. Dragumis, Dr. Kurz); în limba engleză (Hume Greenfield și Anna C. Johnson); în limba albaneză (D. Camarfa și Mitko).

În România începuse o traducere a operelor principale în perioada anilor 1876-1877 de către Grigore Peretz, care a pus în prefață biografia făcută de Cecchetti, tradusă în românește de Sihleanu²¹.

Radu Ionescu a observat motivul pentru care scrierile Elenei Ghica sunt prea puțin cunoscute; este lipsa traducerilor în limba română. Culmea este că în Rusia cărțile ei au fost traduse încă din perioada anilor 1865-1866.

Cezar Bolliac își va asuma misiunea de a edita în limba română toate volumele, și se adresează astfel Ministerului Instrucțiunilor Publice, timp de mai mulți ani, cu rugămintea să sprijine tipărirea acestui autor român: „care a putut să-și facă un nume european, ale cărui scrieri ocupă un loc onorific în toate bibliotecile din Europa, publice sau particulare”²². Din diferite motive, miniștrii conservatori sau liberali nu s-au arătat interesați de acest proiect. În anul 1873, Cezar Bolliac se adresează lui Dimitrie Gr. Ghica, văr cu scriitoarea, care era și administratorul Eforiei Spitalelor Civile. Venirea în țară a Elenei Ghica în anul 1875, a stimulat probabil tipografierea a două volume în anii 1976-1977. Intenția mărturisită pe ultima copertă de a tipografia în final paisprezece volume a rămas doar un vis frumos, pentru că din cauza unor dificultăți financiare nu a mai fost posibilă editarea în continuare. Niciuna din cărțile Elenei Ghica nu a mai fost tradusă sau măcar reeditată în România.

Pe bună dreptate, Cezar Bolliac se întreaba: - A cui e vina? A tuturor literaților români și mai cu seamă a miniștrilor de Instrucțiune Publică²³.

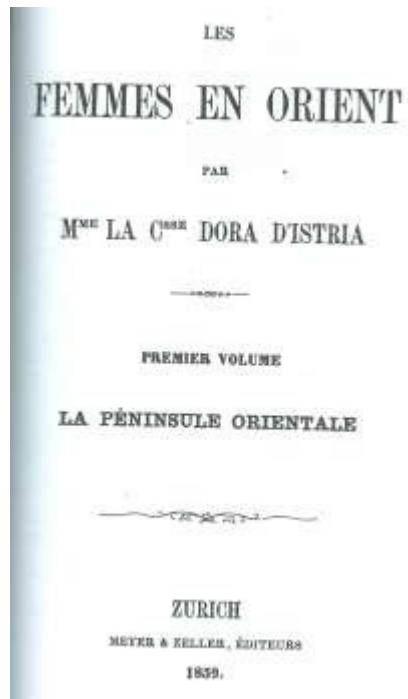
¹⁹ Avram Vasulescu, op. cit. pag. 115 și G. I. Ionescu-Gion, op. cit. pag. 146

²⁰ Avram Vasulescu, op. cit. pag. 121

²¹ G. I. Ionescu-Gion, op.cit. pag. 147

²² Liviu Bordaș, Opere incomplete ale Dorei d'Istria. Istoria unei ediții la 1870. Caiete Critice, nr. 10-11, 2008, pag. 53.

²³ Ibidem, pag. 56

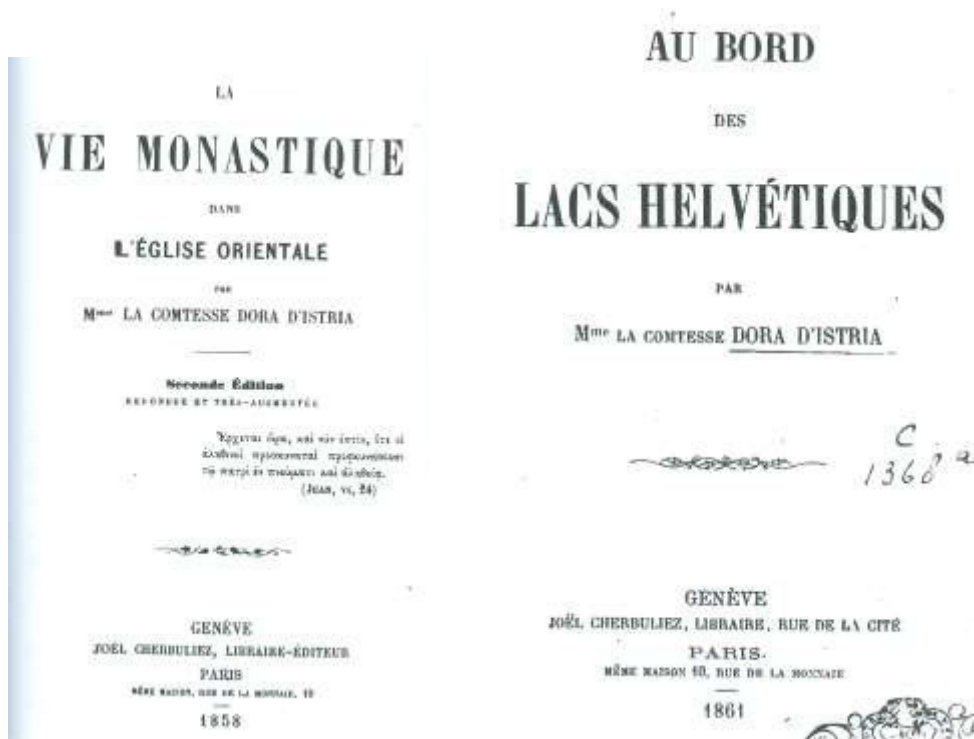
Anexa I : La Suisse Allemande. Vol I -1856
Les Femmes en Orient. Vol I - 1859

Anexa II : Vu de L'Eiger, du Moench și Grindelwald

Anexa III : Le fammes en Orient. Vol I – 1859 Au bord des lacs Helvetiques – 1861

Imp. Thierry Fr, Paris

VUE DU METTENBERG ET DU MONT EIGER
dans la Vallée de Grindelwald.

Anexa IV: Vue du Mettenberg et du Mont Eiger

Anexa V : Excursions en Roumélie et en Morée – 1863 Des Femmes. Vol I - 1865

CZU 821.135.1.09-1"18"(092)

VASILE ALECSANDRI

(22 AUGUST – 1890)

Radu MOȚOC

Abstract: *In the article the author reports about the death of the writer Vasile Alecsandri, in Mircesti, after a serious illness. There have been hundreds of condolence telegrams from all classes of society. The telegrams of Queen Elizabeth, Princess Elena Cuza, Theodor Rosetti, I. C. Bratianu, G. Cantacuzino, etc. are recorded.*

Many speeches have been spoken. After the talks ended, students at the University of Bucharest took the coffin on their shoulders and, in the sound of marching, they took him to the grave. Among the wreaths could be read on the ribbons: Carmen Silva, Council of Ministers, Romanian Commune, Romanian Athenaeum, Romanian Academy, Galati Town, Sturdza Family, Vasile Alecsandri High School in Galati, Bucharest Conservatory, Junimea Society, Iasi City etc.

Keywords: *Vasile Alecsandri, writer, Mircesti, death*

În noaptea de 22 august 1890, un doliu mare a lovit literele române, avea să scrie Aug. R. Clavel în ziarul „L'Indépendance roumaine”.

Ziarul a apărut încadrat cu negru, ca să dovedească cât de mult prețuia acest ziar pe Vasile Alecsandri¹.

Cu toate că starea de sănătate a bardului de la Mircești era de mult timp gravă, știrea decesului a surprins pe toată lumea.

O mare parte din participanții la înmormântarea lui Alecsandri au ajuns cu trenul la Mircești pe 24 august la orele 7 dimineața. Din tren au coborât D. Sturdza (1833-1914), fost ministru și bun prieten cu poetul, G. Duca (1879-1933), directorul general al drumurilor de fier și Ioan Bianu (1856-1935), bibliotecarul Academiei Române.

La Mircești au fost întâmpinați de Paulina Lucasievici (1840-1921), soția lui V. Alecsandri, Maria Bogdan, fiica adorată a răposatului și o prietenă a familiei, doamna Buicliu din Roman.

Cu un an înainte de deces, sănătatea sa începuse să-i facă greutate. Cu toate că doctorii din Paris l-au sfătuit să se întoarcă la Mircești, în cabinetul lui de lucru, în mijlocul florilor și în frumoasa luncă cu stejari bătrâni, datoria de ambasador al României în Franța, a întârziat această reîntoarcere acasă. A fost adus în final de Paulina și de fiica sa la Mircești.

Cu câteva zile înainte să moară, V. Alecsandri a rugat-o pe fiica lui să-i telegrafeze lui M. S. Regina Elisabeta ca să-i mulțumească pentru toate bunătățile primite².

Autopsia făcută de doctorii Văleanu și Vasiliu din Roman au scos la iveală un cancer la ficat și la plămâni³.

¹ Aug. R. Clavel, *Vasile Alecsandri – Mircești – Schițe și impresii*, Editura ziarului L'Indépendance roumaine, București, 1890.

² *Ibidem*, pag. 17

³ *Ibidem*, pag. 19

V. Alecsandri a fost așezat într-un coșciug, iar treptele estradei au fost acoperite cu coroane, printre care se remarcă cea trimisă de regina Carmen Silva. La picioarele sicriului, pe o pernă de catifea roșie, deasupra unei coroane de aur și argint, sunt insignele marelui cordon al *Coroanei României*. Alături stau alte patru coroane cu inscripțiile: *Academia Română, Clubul Tinerimei, Societatea studenților din București și Ministerul de Rezel*⁴.

Au sosit sute de telegrame de condoleanțe din toate clasele societății. Sunt consemnate telegramele reginei Elisabeta; principesei Elena Cuza, Theodor Rosetti, I. C. Brătianu, G. Cantacuzino etc.

A sosit la Mircești și sculptorul I. Georgescu, care a mărturisit că orașul Roman a luat inițiativa de a ridica o statuie marelui poet⁵. Sculptorul, chiar dacă nu a mai putut executa o mască a răposatului, a făcut câteva schițe, printre care schița catafalcului cu estrada, coroanele, făcliile și preotul, care citea rugăciunile morților. Dar și Maria Bogdan, fiica lui Alecsandri, a executat un superb portret al tatălui său⁶.

Duminică 26 august 1890, sosesc personalități din București și Roman, printre care P. S. Episcop Melchisedec din Roman, Alexandru Lahovari, ministrul de Externe, și domnul Coutouly, ambasadorul Franței în România.

Armata este reprezentată prin diferite corpuri: Regimentul 8 de Călărași; Reg. 7 de Linie, reg. 13 de Dorobanți, reg. 4 de Artilerie, „9 soldați și cu 1 sergent” din reg. 25 Dorobanți din Vaslui, toți veniți să-i dea onorurile militare celui care a cântat pe *Peneș Curcanul*⁷. Armata era reprezentată prin mai mulți comandanți, dintre care gradul cel mai înalt îl avea generalul Ipătescu, care comanda garnizoanele din Botoșani. Trupele au fost amplasate pe drumul de intrare în curtea locuinței. Alături de ei au fost amplasați și cei 30 de primari veniți din diferite comune cu steagurile lor. În fața verandei unde a fost amplasat coșciugul erau de gardă cei 9 soldați cu sergentul legendar cu drapelul în sus, din Reg. din Vaslui. Parada a fost comandată de lt. colonel Botez, din reg. 13 Dorobanți⁸. Nu a lipsit și o delegație de elevi din mai multe școli din Roman.

P.S. Episcop Melchisedec, înconjurat de cler, de familia îndoliată și de oficialități, a ținut slujba de înmormântare.

Au fost rostite multe discursuri, printre care este citat cel a lui Al. Lahovari, ministrul Afacerilor Străine: „...Este greu să ne obișnuim cu ideea morții lui V. Alecsandri... Ne obișnuisem a-l crede nemuritor. Nemuritor este numai geniul lui... A fost patriot nu numai cu cuvântul și cu condeiul, dar cu inima și cu fapta... El a murit, dar geniul lui trăiește și va trăi. Astăzi, România întreagă trebuie să îngenuncheze înaintea acestui sicriu”⁹.

După terminarea cuvântărilor, studenții de la Universitatea din București au luat pe umeri coșciugul și, în sunetul marșurilor funebre, l-au dus la mormânt. Poetul a dorit să fie înhumat în grădina sa din Mircești. Printre coroanele depuse se putea citi pe panglici: Carmen Silva, Consiliul de Miniștri, Comuna Roman, Ateneul Român, Academia Română, Orașul Galați, Familia Sturdza, Liceul Vasile Alecsandri din Galați,

⁴ *Ibidem*, pag. 23

⁵ *Ibidem*, pag. 24

⁶ *Ibidem*, pag. 27

⁷ *Ibidem*, pag. 48

⁸ *Ibidem*, pag. 56

⁹ *Ibidem*, pag. 63

Conservatorul din București, Societatea Junimea, Orașul Iași etc. Locuința din urmă a poetului a fost zidită în 24 de ceasuri de un meșter italian - Iosef Zania¹⁰.

Prin testamentul lăsat de Alecsandri, din 21 septembrie 1886, poetul a lăsat soției sale, Paulina, casa și moșia din comuna Mircești. În anul 1914, Paulina a donat întreaga avere nepoatelor sale, Elena și Margareta Catargi, cu obligația ca în termen de două luni să doneze averea liberă de orice sarcini Academiei Române. Casa s-a aflat în custodia Academiei până în anul 1944, fiind permisă vizitarea ei. După război, a fost restaurată și deschisă ca muzeu memorial pe 9 iunie 1957¹¹.

În curtea conacului a fost construit în perioada anilor 1925-1927, la inițiativa Academiei Române, un mausoleu în care au fost strămutate osemintele poetului la 19 mai 1928. Tot aici au fost transferate și rămășițele părinților poetului, vornicul Vasile Alecsandri (1792-1854) și Elena Alecsandri (1800-1842). Soția, Paulina, a fost și ea înmormântată în stânga poetului.

Planurile monumentului au fost realizate de arh. Nicolae Ghica-Budești (1869-1943), membru de onoare al Academiei Române, construcția monumentului a fost coordonată de arh. Alexandru Popovici, iar pictura interioară a fost realizată de Paul Molda¹².

Mausoleul a fost inaugurat pe data de 3 iunie 1928, în prezența mai multor membri ai Academiei Române, dar și a unor personalități politice și culturale precum Simion Mehedinți, I. Gh. Duca, ministrul Instrucțiunii publice și cultelor, Alexandru Lapedatu, ministrul cultelor și artelor, episcopul Lucian Triteanu, D. C. Istrati, George G. Mârzescu, I. Onciul, colonelul Angelescu, adjutant regal. Printre cei care au luat cuvântul a fost și scriitorul Mihail Sadoveanu¹³.

Merită de vizitat Casa memorială cu obiectele din patrimoniu legate de viața marelui poet, dar și Mausoleul unde a fost înmormântat, alături de alți membri din familia Alecsandri.

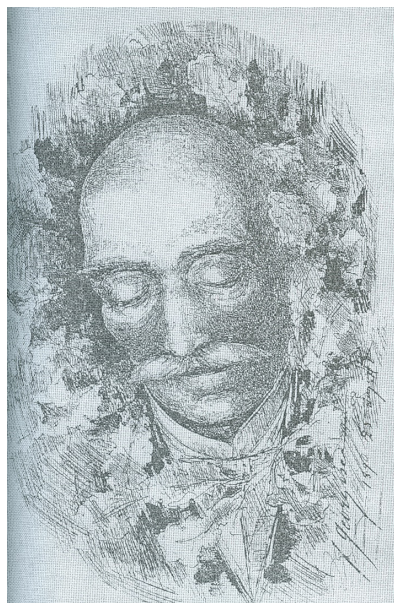

Fig. 1 Masca mortală a lui V. Alecsandri făcută de sculptorul I. Georgescu, în data de 25 august 1890 la Mircești

¹⁰ *Ibidem*, pag. 67

¹¹ *Casa memorială V. Alecsandri de la Mircești* - Wikipedia

¹² *Mausoleul lui V. Alecsandri* - Wikipedia

¹³ *Casa memorială*, citată

CZU 784.071.2(478)“19”(092)

„MOLDOVEAN CA MINE NU-Î” – NICOLAE GLIB, 70 DE ANI DE LA NAȘTERE

„THERE'S NO MOLDOVAN SUCH AS MYSELF” - NICOLAE GLIB,
70 YEARS FROM BIRTHDAY

Elena ȚURCAN

Abstract: Nicolae Glib, an unrepeatable and unforgettable voice in our popular lyrics, in which the sun, and the moon, and the flowers, and all that is in this world catch voice, singing life, love, longing. It's kind of seeing the world simple and complex at the same time.

Keywords: performer, songs, folklore, folk music, home, family

*La Pepeni îmi trăiesc viața într-un iureș neconținut,
dar nu mă opresc și nici la cântec nu renunț...*

Nicolae Glib

A văzut lumina zilei în sânul familiei lui Isidor și a Aglaiei Glib, născut la 10 mai 1949, în comuna Pepeni, plasa Sângerei, județul Bălți. Aici a copilărit, aici a aflat gustul și splendoarea muzicii populare. Nicolae „și-a început cariera de artist la patru ani. Tatăl său avea un aparat de radio „Iskra”, cu baterii (în acei ani, electricitatea încă nu ajunsese la Pepeni), care era ținut mereu pe o singură undă - cea a postului de Radio București. În fața aparatului, dansa sub tactul săltăreț al muzicii populare”.[1]

Înainte de a îmbrățișa muzica, a dorit, încă fiind elev, să devină medic. Dar, cu toate că a visat să fie în halat alb, s-a trezit într-o

bună zi pe scenă, în costum național.

Prima scenă a fost acasă, la părinți. Dar, de fapt, a fost la școala din sat. Povestea a început mai demult, pe la vârsta de 16 ani, când, fiind flăcăuandru, hăulea prin tot satul. Avea obiceiul să cânte atunci când mergea pe drum. Colegii au observat acest „viciu”. A fost luat la ochi și de către fostul său profesor de muzică, Vasile Scobioală, care l-a descoperit și i-a zis la momentul potrivit: „medicina o lăsăm pe mâna altora, dar tu, Coliță, trebuie să te duci pe calea cântecului”.[2] El l-a rugat să evolueze în cadrul unui concurs televizat. A avut un mare succes. Astfel, acesta a devenit nașul de cântec al celui care, mai târziu, s-a ales cu fini de cununie și botez pe ambele maluri ale Prutului. Prin părțile Bălțiului, se zice frumos și cu tragere de inimă. Crescut mai mare, cânta și el cu băieții din sat pe la sărbători sau când petreceau flăcăii la armată.

Ascultându-l pe la serbările școlare, învățătorii și colegii îi tot sfătuiau să-și încerce norocul la o școală muzicală. După absolvirea Școlii medii din satul Pepeni, „în 1966, Nicolae Glib a încercat să ia admiterea la Institutul de Arte din Chișinău, unde se deschidea o trupă de actori de comedie muzicală, încurajat de Alexandru Morărenco, un actor de la Teatrul „Pușkin”. Dar, pentru că nu avea 18 ani și încă nu i se așezase vocea, este nevoit să revină la baștină și să cânte un an ba pe prispa casei părintești, ba în Orchestra de muzică populară din Sângerei”. [3] A fost cântăreț, ulterior a lucrat conducător artistic la căminul cultural din Pepeni. Iar când a sosit cîșul, cum se zice, și a simțit că e momentul potrivit, și-a luat rămas bun de la cei de-acasă și, vorba cântecului, „m-am pornit la Chișinău”. A luat cu el melodiile noastre populare, sfaturile și urările de bine ale mamei și ale sătenilor ... În 1967-1971 s-a înscris la Școala de muzică „Ștefan Neaga” din Chișinău. A fost admis la Facultatea de Canto. În paralel efectuează și o activitate artistică în sat, ascultă multă muzică populară care se difuza la radio. Cunoștea repertoriul tuturor interpreților de muzică populară și era la curent cu toate schimbările care interveneau în muzică. În 1969, „anul doi de studii a fost primit printr-un concurs ca solist și debutează pe scena profesionistă, în cadrul Orchestrei Ansamblului de dansuri și muzică populară „Joc”, dirijată pe atunci de Vladimir Rota-ru, apoi de Vasile Goia. Primul cântec, desigur, a fost cântecul „Frunzuliță rozmarin”, muzica prelucrată de Gheorghe Mustea, iar versurile îi aparțineau maestrului. Aceasta a fost o experiență artistică utilă, a avut plăcuta ocazie, timp de trei ani jumate, să colinde toată fosta URSS”. [4] În anii adolescenței, se îndrăgostește lăuda de cântecul popular moldovenesc, ascultându-i, în fiecare zi, pe cântăreții Nicolae Sulac, Benone Sinulescu pe care i-a și imitat inițial, fiecare artist imită pe cineva, aceasta este o etapă inerentă înainte de a-și forma un stil propriu. În anii 1969-1972 e solist în orchestra Ansamblului de muzică și dansuri populare „Joc” al Filarmonicii (în prezent - Filarmonica Națională). Cântecul „Fa Marie cu bariz”, interpretat cu mult har, l-a cules, din spuse, cu mulți ani în urmă, din satul Țaul, raionul Dondușeni (sat vecin al Baraboiului, baștina autoarei) pe când era solist al Orchestrei de muzică populară „Folclor” a Radioteleviziunii Moldovenești, unde a lucrat din 1972 până în 1985. Cu acest cântec a cucerit spectatorul din întreaga republică, piesa fiind una simplă și pe înțelesul tuturor. Dar etapa hotărâtoare pentru cariera sa „a fost în 1979, când a început colaborarea cu Orchestra „Folclor”, dirijată de Dumitru Blajinu. Atunci a început să cunoască lumea și lumea să-l cunoască pe el, aici s-a format un stil al său. Vine la Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” (1975-1980) din Chișinău (dirijat coral, clasa profesorului Alexandru Mo-vilă). După „Joc” și „Folclor”, maestrul Nicolae Glib activează, din 1985 până în 1996, în Orchestra de muzică populară „Lautarii”, în frunte cu cel mai mare viorist și dirijor din întreg spațiul românesc, Nicolae Botgros. Apoi a fost solist în Orchestra de muzică populară „Mugurel” dirijată de Ion Dascal, „Busuioc moldovenesc”. A cântat alături de Valentina Cojocar, Leonid Moșanu, Dumitru Blajinu, Boris Rudenco, Sergiu Cuciuc, Ig-nat Bratu, Constantin Baranovschi, Sergei Crețu, Vladimir Sârbu, Dumitru Gheorghită, Ion Carai etc”. [5]

A înregistrat la Radio Chișinău multe cântece populare: „Moldovean ca mine nu-i”, „Băsmăluța”, „Dragă mi-i vara la oi”, „Foaie verde rug de mure”, „Creștii pădure și te-ndeasă” ș. a. Cei mai rodnici i-au fost anii de activitate în Orchestra „Folclor” (1972-1985), unde, fiind obligat să înregistreze pentru fondul Radioteleviziunii, a muncit până la epuizare, în fonoteca RadioTV a lăsat sute de cântece, pe care astăzi le ascultă

o lume întreaga. Tot aici a fost novice în abordarea dialogului musical, a apărut minunatul duet Nicolae Glib - Valentina Cojocaru, care a dat viață unor cântece, ce s-au menținut în topul preferințelor ani de zile. Duetul a fost cel mai stabil și mai productiv în muzica populară din Moldova.

A avut „noroc de dirijori, care, chiar dacă „nu au pus umărul, nu au pus nici piciorul”. Ca un bun gospodar, și-a îngrijit de repertoriu ca de propriul ogor. Este, poate, cea mai de preț zestre pe care o are în afară de inconfundabila-i voce cu care l-a înzestrat Dumnezeu. Venit la „Lăutarii” a îndrăznit primul să apară în scenă cu căciula de cârlan. La anumite spectacole, pentru anumite cântece, unii colegi puneau pe cap pălăria. El a vrut să păstreze tradiția, căci căciula de cârlan face parte din portul popular”.[6]

Harnicul și distinsul interpret de muzică populară Nicolae Glib este unicul dintre artiști din R. Moldova care, cu mulți ani în urmă, a revenit în satul de baștină - Pepeni, Sângerei, unde a fost primar (1999-2003), apoi viceprimar. Însă de cântec nu s-a lăsat. A cântat și continuă să cânte în toată România și R. Moldova - la concerte, nunți și ceremonii de familie. Gospodăria domnului Glib se vede bine din orice parte a satului și tot atât de bine se simte și se vede, când intri în ogradă, străduința unor foarte buni gospodari. O curățenie ideală peste tot, o vie îngrijită și pregătită pentru roada următoare. Ai impresia că stăpânii acestei gospodării trăiesc de o viață la țară. Ospitalitatea cu care sunt primiți oaspeții te emoționează, așa ca la moldoveni, cu mămăligă și brânză de oi, încât nu te mai lași dus...

„Eu tot fac ce fac demult. Tot cu cântecul mă țin. În ultimul timp, l-am luat și pe feciorul meu, Isidor, să cântăm împreună. Isidor a absolvit Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” din Chișinău, și Facultatea de Drept a Universității Libere Internaționale din Moldova. Mai am un fecior - Viorel, a absolvit Universitatea „A. I. Cuza” din Iași, Facultatea de Economie, care a fost și în Statele Unite ale Americii în cadrul Programului „Work and Travel”. Doresc ca să evoluăm în grup. Vrem ca împreună să promovăm cântecul popular și, mai cu seamă, șlagărele noastre vechi: „M-am pornit la Chișinău”, „Chiriac s-ar însura”, „Bună-i brânza din burduf”, „Frunzișoară de pelin” ș.a.”[7]

Artistul a început să apară în scenă împreună cu feciorul său la Gala decernării premiilor „Potcoava de aur”, apoi - la cei 40 de ani ai Orchestrei „Lăutarii”, precum și la 70 de ani ai Postului de radio Iași. „Isidor are o voce extraordinară. Intenționăm să dăm

o viață nouă cântecelor de altădată, uitate de lume. Avem un folclor foarte bogat care, dacă e bine îngrijit și pus la punct, capătă o nouă viață. În rest, ce să vă mai zic? Cânt la toată lumea cu drag...”, ne-a mai spus maestrul.

Nicolae Glib „este interpretul pieselor „M-aș face cioban la oi”, „Am fost pe la mine-n sat”, „Sunt fecior de harnic neam”, „Pădure și iar pădure”, „Așa trec zilele mele”, „Doar o viață are omul”, „Frunză verde fir lalea”, „Bate toba mărunțel”, „Miresuica mea”, „Să vă spun ce s-a-ntâmpat”, „Acolo jos între vâlcele”, „Hai, flăcăi, cu toți la joc”, „Gândul deseori mă duce” ș.a., cunoscute de melomanii de pe ambele maluri ale Prutului cu prospețimea melosului popular”.[8]

La „venerabila vârstă de 60 de ani, la Palatul Național din capitală a fost organizat spectacolul cu genericul „Hai, prieteni, la mulți ani!”, în cadrul căruia sa lansat și CD-ul intitulat sugestiv „Frumoasă-i viața la țară”. Acesta cuprinde piese mai vechi și mai noi, care, într-un anumit mod, sintetizează activitatea omului de creație Nicolae Glib. Aici găsiți piesele devenite deja șlagăre - „Hai, prieteni, la mulți ani!”, „Balada Codreanu”, „I-auzi satul cum răsună” s.a. Cu mult drag, pentru interpret evoluează cântăreții Mihai Ciobanu, Nicolae Cibotaru, Lidia Bejenaru, Adriana Ochișanu, Ion Paladi, Ioana Căpraru, Ana Barbu, Constantin Rotaru, Nicolae Palit și multi-multi alții”.[9]

Nicolae Glib este mereu prezent în topurile postului de radio Iasi. A fost întotdeauna acompaniat de orchestrele „Rapsozii Botoșanilor” (Botoșani), „Ciprian Porumbescu” (Suceava) „Balada” (Iasi) s.a. A revenit la piesele de altă dată, pentru care a primit premiile de suflet.

Este „artist emerit al R. Moldova (1980), artist al poporului din R. Moldova (1990), distins cu Medalia „Meritul Civic” (1993) și Ordinul „Gloria Muncii” (1996), iar la sfârșitul anului 2010, printr-un decret prezidențial - cu „Ordinul Republicii”.

Filmografie: Duete vocale, „Telefilm-Chișinău” (1982); Cântă Nicolae Glib, „Telefilm-Chișinău” 1980”.[10]

A știut să îmbine mereu utilul cu plăcutul și se mândrește cu o familie frumoasă, cu o soție iubitoare și răbdătoare, persoana care l-a înțeles și l-a așteptat tot timpul cu

care este împreună. S-au cunoscut acum mai bine de patru decenii, iar de atunci sunt de nedespărțiți. Tatiana și Nicolae Glib sunt un exemplu bun pentru tinerii care-și doresc o familie trainică și fericită. Armonie și bună înțelegere ca în casa lor rar ne e dat să vedem. Este fericit că are patru copii, doi băieți, și două fete, (a mai avut un fecior, Octavian, care a fost ucis), 11 nepoți și că e solicitat mereu acolo unde lumea dorește să-l asculte. Nicolae Glib susține că realizarea sa cea mai mare este familia frumoasă și utilă pe care o are. „Soția, copiii și nepoții sunt toată averea mea...” E mult, e puțin?

La vârsta sa de 70 de ani artistul poporului, recunoscut în întregul spațiu românesc, nu-și dorește decât faptul că, în continuare, să cânte pentru cei dragi. Este dreptul său, pe care nu i-l poate lua nimeni, indiferent de hotarele oficiale existente, pentru că spațiul spiritual românesc este fără de margini.

„Cântecul – acesta ni-i leacul. Cât vom cânta, în ciuda trecerii timpului, vom rămâne mereu tineri. Și apoi, când ai ceva de spus, ce-ți mai rămâne, știind că o poți face prin cântec? Îi zici una de-a noastră – o doină, o horă, o strigătură și simți, parcă ți s-a luat o piatră de pe inimă. Eu cânt pentru oamenii care mă înțeleg și iubesc folclorul. Căci de la ei am auzit toate melodiile, de la ei am deprins a cânta...”[11]

A călătorit în foarte multe țări: Italia, America Latină, Mexic, Peru, Brazilia, Madagascar, Franța... La cei ani împliniți, interpretul rămâne un romantic incurabil. La mulți ani, moldovean care nu uită de matricea sa istorică - cea de român get-beget!

A spune prin cântec sus și tare, că frunza e verde și ușoară, de-o poartă vântul, că doru-i ca pământul de greu...

Referințe bibliografice:

1. BUZILĂ, Serafim. *Interpreți din Moldova* : lexicon encicl. (1460-1960). Ch. : ARC, 1996, pp. 207-208. ISBN 9975-928-02-1.
1. DOBRIN, Adelina. *Bibliografie N. Glib* [on-line]. Disponibil: <http://www.bestmusic.ro/nicolae-glib/biografie-nicolae-glib/>. [Accesat 9 apr. 2015].
2. *Literatura și arta Moldovei* : einciclopedie. Red. A. TIMUȘ. Ch. : Red. principală a ESM, vol.1, p.151.
2. *Nicolae Glib*. Bibliografien [on-line]. Disponibil:<http://www.lauta.ru/nicolae-glib-biografie.html>. [Accesat 9 apr. 2015].
3. CACIUC, Anatol. *Dimensiunea clipei* : Interviu cu interpreți de muzică populară și ușoară din Rep. Moldova și România. Ch. :Pontos, 2006, pp. 127-130. ISBN 978-9975-102-17-9.
4. DRADOMIR, Constantin. Cântecul – acesta ni-i leacul. In: Dradomir, Constantin. *Folclor*. K. :Lit. artistică, 1981, pp. 42-47.
5. *Glib Nicolae* [on-line]. Disponibil:<http://www.moldovenii.md/md/people/121>. [Accesat 7 apr. 2015].
6. GLIB, Nicolae. Un architect al unei cariere de vis. In: *Accent provincial*. 2003, nr.45 (12 dec., p. 5.
7. NEAGU, Lena. Îmi iubesc soția ca pe ochii din cap - [Nicolae Glib 42 ani de căsnicie]. In: *Jurnal de Chișinău*. 2013, nr. 12(19 febr.), p. 8.
8. *Nicolae Glib : Sunt fecior de harnic neam*. [on-line]. Disponibil: <http://www.timpul.md/articol/nicolae-glib-sunt-fecior-de-harnic-neam-1991.html>. [Accesat 9 apr. 2015].
9. ROIBU, Nicolae. *Nicolae Glib. Tot cu cântecul mă țin* [on-line] [accesat 8 apr. 2015]. Disponibil: <http://www.timpul.md/articol/nicolae-glib-tot-cu-cantecul-ma-țin%E2%80%A6-29506.html>. [Accesat 8 apr. 2015].

CZU 37(498)(092)

**CTITOR AL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ROMÂNESC - PETRACHE POENARU
(1799-1875) 220 DE ANI DE LA NAȘTERE**

PETRACHE POENARU (1799-1875, CREATOR AND ORGANISER OF THE ROMANIAN EDUCATIONAL SYSTEM - 220 YEARS FROM BIRTHDAY)

Diana GĂINĂ

Abstract: *The article is dedicated to the prominent personality of the Romanian culture of the first half of the nineteenth century, Petrarhe Poenaru (1799-1875). He was a great educator of his time, Romanian bibliographer, inventor, founder of the Romanian school, a fighter for social and national justice, a member of the Romanian Academy.*

Keywords: *Petrache Poenaru, teacher, biography, personality, Romanian culture*

Una din personalitățile științei românești de o indubitabilă valoare pe multiple planuri a fost Petrarhe Poenaru, născut la 10 ianuarie 1799 în comuna Bălcești, satul Benești, județul Vâlcea. După Gheorghe Lazăr, care rămâne întemeietorul învățământului superior românesc din Țara Românească, Petrarhe Poenaru apare ca un ctitor al școlii elementare românești și ca un viguros organizator al învățământului. Prin opera sa, înfăptuită cu multă străduință, pricepere și modestie, el este una dintre figurile interesante ale culturii noastre din prima jumătate a secolului al XIX-lea, epocă de adânci transformări social-economice și politice.

Personalitate de o rară predilecție pentru diverse domenii, Petrarhe Poenaru este prezentat în lucrări enciclopedice drept „inventator, strălucit pedagog, ctitor al școlii românești, luptător pentru dreptate socială și națională”.

După absolvirea cursurilor medii, mai întâi, la Craiova și apoi la București, se încadrează în învățământul ecleziastic, predând limba greacă la Mitropolie până în anul 1821, când participă la revoluția condusă de Tudor Vladimirescu, îndeplinind misiunea de secretar al acestuia. În perioada anilor 1824-1825 face studii de elină, latină, matematică și inginerie la Universitatea Politehnică din Viena, continuate la Școala de Aplicații a Inginerilor Geografi din Paris în 1826. Anul 1831 îl găsește în Anglia, unde cercetează industria, iar în 1832 este profesor de fizică, matematică și director al Colegiului Național „Sf. Sava”. Între anii 1832-1847 este inspector și director general al școlilor din Țara Românească.

Neobosit animator al mișcării culturale, Petrarhe Poenaru contribuie în 1831 la înființarea Societății Filarmonice, în 1845 intră în Asociația Literară, în 1861 devine membru de onoare al vestitei Societăți *Astra*, este președintele Societății pentru în-

vățatura poporului, în 1870 devine membru al Societății Academice Române.

Pe lângă funcția de director al școlilor pe care Petrache Poenaru a îndeplinit-o neîntrerupt între 1832 și 1848, el îndeplinește și alte funcții administrative de stat, cum ar fi „șef de masă” la Marea Postelnicie (1830-1855), membru în Comisia documentelor (1857), membru în Comisia de Stat, membru în Comisia pentru eliberarea robilor (1848).

În istoria invenției universale Petrache Poenaru este cunoscut și în calitate de creator al primului toc cu pompiță, cunoscut în acel timp sub denumirea de „stilograf”. La numai 28 de ani, Petrache Poenaru brevetează primul toc rezervor din lume, mai întâi la Viena, apoi la Paris în 1827 (pe când era student), cu titlul „Condeiiul portăreț fără sfârșit, alimentându-se însuși cu cerneală” și devine astfel deținătorul primului brevet de invenție obținut de un român.

Brevetul de invenție arată nu numai spiritul inventiv al studentului român, dar și originalitatea concepției, pe cât de simplă pe atât de practică. Invenția lui Petrache Poenaru a revoluționat domeniul instrumentelor de scris, contribuind astfel la crearea unui obiect utilizat și astăzi de miliarde de oameni. Tocul cu rezervor de cerneală „Poenaru”, precursorul stiloului modern, elimină zgârieturile de pe hârtie și scurgerile nedorite de cerneală și propunea soluții pentru îmbunătățirea părților componente, astfel încât să asigure un flux constant al cernelii și posibilitatea înlocuirii unor piese.

Mai târziu, Lewis Edson Waterman a preluat ideea românului, transformându-l într-un stilou ce se poate umple prin intermediul peniței, în 1884, producând un flux mai sigur de cerneală.

Petrache Poenaru este primul român care a călătorit cu trenul. La 15 septembrie 1830 se deschide în Anglia prima cale ferată din lume, care face legătura între Liverpool și Manchester. La 27 octombrie 1831 tânărul Petrache Poenaru, spunea printre altele:

„Am făcut această călătorie cu un nou mijloc de transport, care este una din minunile industriei secolului... douăzeci de trăsurile legate unele cu altele, încărcate cu 240 de persoane sunt trase deodată de o singură mașină cu aburi...”

Brevetul acordat de Guvernul francez lui Petrache Poenaru pentru inventarea stiloului

Petrache Poenaru a fost unul dintre organizatorii învățământului național românesc, fondatorul **Colegiului Național Carol I din Craiova**. Între 1834-1836 a insistat pentru introducerea **Sistemului Metric Zecimal în Muntenia**. Împreună cu alți oameni de seamă a contribuit la înființarea în 1835 la Pantelimon a Școlii de Agricultură. Din poziția de membru al Eforiei Școlilor Naționale în 1850 devine co-fondator al **Școlii de Poduri și Șosele** (actuala **Universitate de Construcții din București**).

Una din marile necesități ale învățământului erau manualele și materialul didactic. Poenaru și-a dat seama de această lipsă și-i îndemna mereu pe profesori să alcătuiască manuale. Între pușinii autori care s-au încumetat să întocmească manuale este și Poenaru. Pentru necesitățile catedrei de la Colegiul „Sf. Sava” și de la alte școli din țară, el traduce **Geometria** lui Legendre pe care o prezintă Eforiei în 1834. Comisia alcătuită pentru examinarea manuscrisului recomandă tipărirea manualului, motivând: „se află tălmăcit în toate limbile cele cultivate, se predă mai în toate colegiile și liceele și este potrivit cu trebuința cursului elementar de matematică în școala de la „Sf. Sava”.

Pentru a ușura tipărirea manualelor didactice, Eforia, la insistența lui Poenaru, cumpărase din Paris o tipografie, pe care o instalase la Colegiul „Sf. Sava”. Faptul deschidea perspective noi pentru școala națională.

Petrache Poenaru a contribuit la dezvoltarea patrimoniului tipăriturilor științifice românești, care era destul de firav la mijlocul secolului al XIX-lea. Astfel el traduce din latinește după Appeltauer **Elemente de algebră**, cu unele modificări cerute de școală și, împreună cu Aaron Florian și G. Hill încep în 1839 întocmirea primului dicționar francez-român care este terminat după trei ani de muncă. Lucrarea apare în două volume mari cu titlul : „**Vocabular franțezo-romînesc după cea din urmă ediție a dicționarului de Academia Franțezească, cu adăogare de multe ziceri, culese din deosebite dicționare de P. Poenaru, directorul școalelor naționale, F. Aaron și G. Hill, profesori la colegiul Sf. Sava, București**”.

Personalitatea lui Petrache Poenaru s-a manifestat în multe activități culturale și științifice. Stăpânind o cultură bogată și variată, însușită în anii lungi de studii, el se arăta mereu dornic de a căpăta noi cunoștințe. Născut pentru profesia de dascăl, încă din tinerețe a fost îndemnat către școală, către școlari, către mulțimea dornică de lumină. În toate acțiunile sale, în toate domeniile în care s-a manifestat, el apare ca învățător, ca cel ce-și deschide sufletul și mintea, ca să împartă, să dăruiască.

Poenaru a inițiat și a condus ziare. În ziaristica sa se simte învățătorul, cel ce dăruiește cu gest larg din comoara cunoștințelor sale. El n-a fost savantul închistat într-un sistem arid și pedant, ci s-a manifestat ca un modest și discret semănător de idei, de cunoștințe folositoare.

Colaborează la **Curierul Românesc, Muzeul Național, Gazeta Teatrului Național, România, Foie pentru minte, inimă și literatură** ș.a. Scoate foaia **Învățământul satului** și, împreună cu Dimitrie Povlid, pune bazele unui „cod unic pentru Țara Românească, servind la măsurarea porumbului din cazanele de rezervă pentru timpuri de secetă”.

Ca director al Eforiei Școalelor, include în Regulamentul Școalelor, din 1833, primele prevederi legislative referitoare la biblioteci. Acest Regulament pune bazele constituirii de biblioteci finanțate de stat, una în Colegiul din „Sf. Sava” și alta în școala din Craiova. Cele două biblioteci au beneficiat de depozit legal, ceea ce le-a permis să-și dezvolte colecțiile. Inițiază constituirea unui fond național de carte și manuscrise

adunate din mănăstiri și biserici.

Petrache Poenaru elaborează cel mai vechi regulament al unei biblioteci publice din Țara Românească, printr-un decret promulgat de Eforia Școalelor la 15 septembrie 1836, care cuprinde și cele mai importante prevederi biblioteconomice de organizare și valorificare a colecțiilor unei biblioteci publice cu caracter național. Având în vedere valoarea bibliografiei naționale, recomandă, în acest sens, încă din 1845, tipărirea catalogului Bibliotecii Colegiului „Sf. Sava”. Împreună cu Nicolae Kretzulescu redactează în 1864 „Regulamentul pentru bibliotecile publice”.

Pentru înaltele sale calități, pentru meritele sale deosebite, Petrache Poenaru este răsplătit cu titlurile „mare comis” (1834), „mare culcer” (1841) și „aga” (1851). Face parte din Obșteasca Adunare din 1841, iar Cuza îl numește în Consiliul de Stat.

Alături de Gheorghe Lazăr și Ion Heliade Rădulescu, Petrache Poenaru contribuie neîntrerupt la propășirea științei românești din vremea sa. În urma acestei eminente personalități a rămas un număr impresionant de scrieri: cărți, articole, cuvântări, iar memoria sa este păstrată în evocările multor proeminente ale culturii românești, precum au fost Gheorghe Sion, Alexandru Odobescu, Nicolae Iorga, P. V. Năsturel, George Potra ș.a.

Bibliografie:

1. BODEA, Corneliu. Un precursor al României moderne – Petrache Poenaru (1799-1875). In: *Academica*. 1999, nr. 7-8, p. 24. ISSN 1220-5737.
2. BULUȚĂ, Gheorghe, PETRESCU, Victor, VASILESCU, Emil. Poenaru, Petrache. In: *Bibliologi români : Dicționar*. Târgoviște : Ed. Bibliotheca, 2011, pp. 193-194. ISBN 978-973-712-591-0.
3. NESTORESCU, Andrei. „Iubirea de învățătură”. O autobiografie a lui Petrache Poenaru. In: *Limbă și literatură*. 2004, vol. III-IV, pp. 95-100. ISSN 0583-8045.
4. PORTA, George. *Petrache Poenaru: ctitor al învățământului în Țara noastră*. București : Ed. Științifică, 1963, 394 p.
5. Primul brevet de invenție obținut de un român. In: *Natura*. 2016, nr. 2, p. 13.
6. STRATULAT, Mihai. Petrache Poenaru (1799-1875). In: *Știință și tehnică*. 2002, nr. 7-9, p. 74.
7. VOINEA, Radu. Viața și activitatea lui Petrache Poenaru. In: *Academica*. 1999, nr. 7-8, p. 23. ISSN 1220-5737.

CZU 821.135.1.09"19"(092)Eftimiu V.

**SPIRIT NEOROMANTIC : VICTOR EFTIMIU (1889-1972) –
130 ANI DE LA NAȘTERE**

*NEO-ROMANTIC SPIRIT: VICTOR EFTIMIU (1889-1972) -
130 YEARS FROM BIRTHDAY*

Lilia UCRAINEȚ

Abstract: *The essentials are reviewed in the article related to the literary activity of Victor Eftimiu, the Romanian writer and translator of Megleno-Romanian origin, the playwright, essayist, author of quotes. The author's image in the literary community is emphasized. His work is reflected in the USARB Scientific Library collection.*

Keywords: *SLUSARB, library, work, collection, author, literary values*

Victor Eftimiu (24 ianuarie 1889, Boboștița, Albania - 27 noiembrie 1972, București) a fost un dramaturg, eseist, povestitor, autor de maxime, scriitor și traducător român de origine megleno-română, membru al Academiei Române și francmason român din perioada interbelică. Personalitate plurivalentă, s-a realizat îndeosebi în teatru și poezie, dar a scris și numeroase nuvele, romane, schițe, basme pentru copii.

S-a născut în ținutul Korcei (Albania), al doilea din cei 12 copii ai negustorului macedoromân Gheorghe Eftimiu și a Mariei (născută Cociu), zisă și Economu, fiică de preot. Între anii 1895-1897 urmează clasele primare în limba greacă, în comuna natală, la școala primară de pe strada Silvestru, stradă, unde tatăl avea o băcănie. În 1897 este înscris în București, la Liceul „Mihai Viteazul”. Se stabilește definitiv în România în 1905.

După colaborări timpurii la diverse publicații, în 1908 și 1909, deja fiind la Sibiu, participă ca secretar de redacție, alături de Octavian Goga și Ilarie Chendi, la editarea revistei „Țara noastră”.

În primăvara anului 1909 se îndreaptă către Paris, zăbovind câteva luni la Budapesta și Viena, orașe din care trimite impresii și scrieri originale mai multor reviste din țară. De prima ședere la Paris îl vor lega amintiri ce revin mereu în scrieri, traiul fără înlesniri fiind răscumpărat de încântarea cu care străbate Cartierul Latin și de întâlnirile cu prietenii Radu Baltag, Octavian Goga, Eugen Lovinescu și alții.

În 1910 revine în țară și, punându-și în valoare exercițiul literar parizian, obține un neașteptat succes cu piesa *Înșir-te mărgărite* (1911). În 1913 este numit director al Teatrului *Comedia*, iar în anul următor se căsătorește cu actrița Agepsina Popovici Macri, pe care o cunoscuse la Paris. În 1915 devine membru activ al Societății Scriitorilor Români, în 1917 face parte din comitetul de propagandă românească de la Lausanne și obține cetățenia română în 1919.

Îndeplinește funcția de director al Teatrului Național din București(1920-1922), ulterior fiind director general al Asociației Române pentru Cinematografie Artistică. Este membru al Societății Autorilor Dramatici Români(1923) și al Ateneului Român, iar în intervalul august-decembrie 1927 ocupă funcția de director al *Teatrului Național și al Operei Naționale* din Cluj.

A colaborat la ziarele și revistele vremii, între care: *Lucefărul* (la care a și debutat în 1904), *Viața literară*(1906), *Țara noastră*. În 1932 primește Premiul Național pentru Literatură, iar la 31 mai 1948 este ales membru titular al Academiei Române.

Opera lui Victor Eftimiu își are sorgintele în lirismul sănătos post-eminescian, cu rădăcini în poezia populară și poezia modernistă a primelor decenii ale secolului al XX-lea. Este perioada realismului socialist, înfrângerea dogmatismului și resurecția spiritului creator, timp în care sunt accentuate primele încercări de a scrie, ținându-se cont de tiparele existente deja.

Numele lui V. Eftimiu a fost asociat, adesea, cu cel al lui Edmond Rostand, fiind mereu în căutarea mijloacelor cele mai potrivite care să-l apropie de ideal.

A introdus teatrul poetic în România după modelul lui Federico Garcia Lorca în literatura spaniolă. Printre operele dramatice ale autorului remarcăm: *Înșiră-te mărgărite* (1911), *Cocoșul negru* (1913), *Rapsozii* (1913), *Prometeu* (1920), *Inspectorul broaștelor*(1922), *Comoara*(1922), *Dansul milioanei*(1922), *Don Juan* (1922), *Thebaida* (1924), *Meșterul Manole* (1925), *Glafira*(1926), *Fantoma celei care va veni* (1928), *Omul care a văzut moartea* (1928), *Marele duhovnic* (1929), *Daniela* (1931), *Poiana de aur* (1933), *Stele căzătoare* (1936), *Haiducii* (1947), *Doctor Fuast - vrăjitor* (1957), *Parada* (1959), *Halatul alb* (1959), *Omul de piatră* (1966), *Fetele Didinei* (1968).

Modul de evocare a personalităților și a momentelor culturale pe care le cunoscuse sunt expuse în volumele de memorii și confesiuni literare, intitulate sugestiv *Fum de fantome* (1940), *Amintiri și polemici*, *Magia cuvintelor și Spovedanii* (toate din 1942).

Basmele, poveștile pentru copii, creații nu lipsite de farmec, în pofida unui livresc ce le subminează naturalețea: *Corabia cu pitici* (1919), *Șarpele fermecat* (1922; modificat în *Păunașul Codrilor*, 1952), *Făt-Frumos din lacrimi...*(1922), *Omul de piatră*(1966). Maxime (Vorbe... vorbe... vorbe, 1914), prezintă înțelepciunea comună, adaugă scânteieri inteligente operei originale.

Victor Eftimiu a tradus lucrările autorilor Baudelaire, Maupassant, Emile Verhaeren, Anatole France, Jules Lemaitre, Alfred de Musset din limba franceză.

În colecția BȘ USARB, conform catalogului, se regăsesc aproximativ 32 de lucrări ale autorului și 8 referințe critice care reliefează spiritul neoromantic al autorului.

Versurile exprimă emoțiile și trăirile autorului, scrise în stil simbolist clasicizant, sincere, corecte și „*au destulă somptuozitate ca să placă în sine, dar și necesara fluiditate pentru a nu îngreuna declamația*” (George Călinescu).

Volumele de poezii: **Versuri**, cu o prefață de Demostene Botez, editată la București : Ed. Tineretului, 1964 în colecția *Cele mai frumoase poezii*, **Soliile Terestre : Versuri**, București : Ed. Tineretului, 1961, **701 sonete**, București : Ed. pentru literatură, 1966, piesele de teatru în versuri: **Înșiră-**

te, Mărgărite, postfață și bibliografie de Mircea Braga, București : Minerva, 1974, din colecția *Arcade*, cu un Ex-libris: Biblioteca personală P. Proca, **Închinare Marelui Ștefan**, apărută la editura. *Ion Creangă*, 1975, ilustrează starea de spirit a autorului, limpezimea, armonia clasicizantă, echilibrul, somptuozitatea și afecțiunea sa penru cuvântul scris și neam: „*Eu vin spre voi cu brațele deschise / Cu inima în palmă oferită*” („*Eu vin spre voi cu brațele deschise*”).

Proza lui V. Eftimiu este adesea un caz de autopastișă, un soi de intertext intern caracterizat prin recurența motivelor și întinderea supradimensionată.

Volumele: **Nuvele și povestiri**, București : Ed. Cartea românească, 1989, **Romane**, București : Ed. Cartea românească, 1989 din colecția *Mari scriitori români*, **Tengri** , București : Ed. Albatros, 1970 apărută în colecția *Aventura*, **Pe urmele zimbriului : Roman**, București, 1964, **Kimonoul înstelat** : Roman, ilustrații de I. Val, editat la editura Adevărul Holding, **Dragomirna**, București : Ed. Gramar, 1994, editor, prefățător, curriculum vitae și bibliografie de C. Mohanu, din Colecția *100 + 1 Capodopere ale romanului românesc*, vin să ilustreze modul de interpretare și caracterizare a personajelor sale și a epocii în care a trăit.

Din lucrările pentru copii ale lui V. Eftimiu, în colecția Bibliotecii regăsim lucrarea **Omuleț**, editată la București : Ed. Ion Creangă, 1992 prelucrare de V. Gafița ; ilustrații de O. Dumitrescu, povestea unui băiețel care prin cântecul său la fluiet a reușit să țină piept cotropitorilor.

Opera dramatică include peste 40 de piese, majoritatea scrise în versuri, oglindind subiecte mitologice sau din istoria Greciei Vechi, evocând, în același timp, momente din istoria românilor și din cea a popoarelor vest-europene. Unele piese zugrăvesc mediile rurale, prezintă moravurile caracteristice vechii societăți. A izbutit „*să miște în piesele sale un popor întreg de personaje, să dea eroilor glas cu răsunset universal, tărie de eroi antici*”(Demostene Botez).

În colecția de carte a BȘ USARB, regăsim 4 volume de Opere (3,4,15,16), din 16, editate la București : Ed. Minerva, în care este prezentată opera și activitatea lui V. Eftimiu. De asemenea, lucrările **Cocoșul negru : Teatru**, Ch. : Litera, 1997 (*Biblioteca școlară*), **Teatru**, București : Ed. de Stat pentru literatură și artă, 1956, **Teatru : În 2 volume**, București : Ed. pentru literatură, 1962, reliefează arta scrierii dramatice a autorului.

Depistăm lucrări în care V. Eftimiu abordează subiecte despre cultura română, literatura română și cea universală: **Akademos**, București : Ed. de Stat pentru literatură și artă, 1955, seria Studii literare, **Portrete și amintiri**, București : Ed. pentru

Sărbători pentru suflet literatură, 1965.

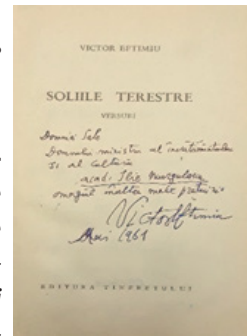

Actualitatea operei lui V. Eftimiu este argumentată de autoarea Adriana Koronka în lucrarea **Victor Eftimiu și drama neoromantică europeană** : Specialitatea 10.01.05 - Literatura popoarelor din Europa : Autoreferatul tezei. de doctor în filologie susținut la Academia de Științe a Republicii Moldova, Institutul de Literatură și Folclor, Chișinău, 2003.

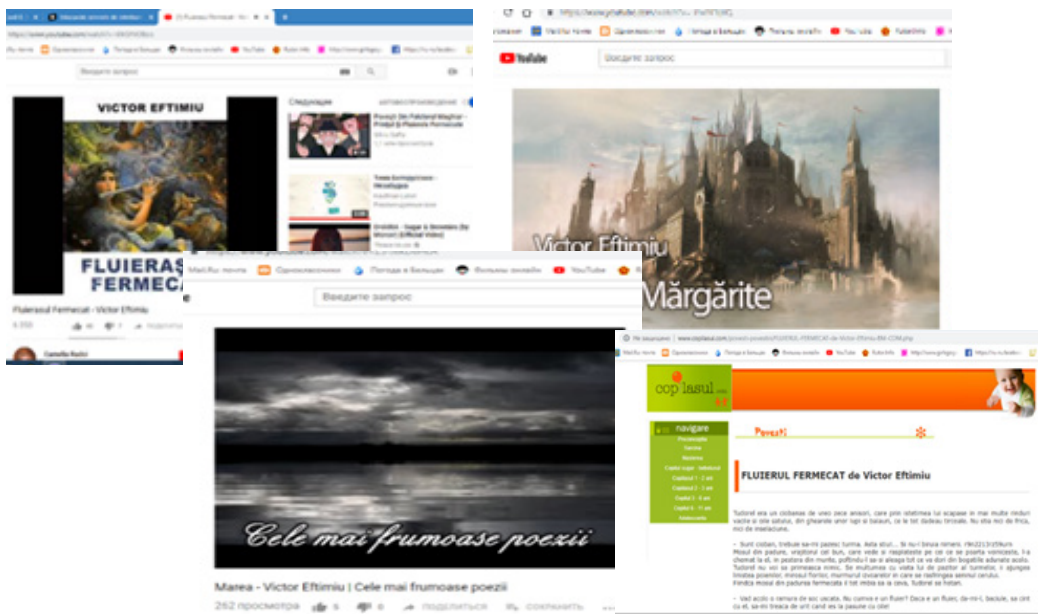
În sala de lectură nr. 4, *Documente în limbi străine* depistăm articolul în limba engleză a Iolandei Mănescu **On Recurring Motifs in Legends and Fairy Tales**, editat în *Analele Universității din Craiova*, An.5, nr.1-2, pp. 241-246, 2009 dedicat operei lui V. Eftimiu.

Victor Eftimiu este prefăcător al cărții **Ecolul tăcerii : Versuri**, autor Al. Popescu-Negură, București : Minerva, 1972, din colecția *Retrospective lirice*.

În colecția *Carte cu autograf*, pe foaia de titlu a plachetei de poezii **Soliile Terestre : Versuri**, București : Ed. Tineretului, este autograful autorului Victor Eftimiu către Ministrul Învățământului și Culturii: „*Domniei Sale, Domnului ministru Învățământului și Culturii, acad. Ilie Murgulescu, omagiul în altei mele prețuiri, mai, 1961.*”

Pentru merite deosebite în domeniul științei, artei și culturii la 4 mai 1971 lui V. Eftimiu i se conferă titlul de *Erou al Muncii Socialiste* și Medalia de aur „*Secera și ciocanul*”, „*cu prilejul aniversării a 50 de ani de la constituirea Partidului Comunist Român*”.

Activitatea literară este prezentă și pe rețelele de socializare, cea ce denotă, că opera lui Victor Eftimiu rezistă în timp și este citită și studiată.

„Pamfletar al epocii, a dăruit literaturii române circa 140 de volume - o întreagă bibliotecă!”(Constantin Mohanu).

„Opera lui V. Eftimiu va trebui cercetată cu atenție, pentru scoaterea la lumină a tot ceea ce poate înfrunta veacul” (Al. Rosetti).

Referințe bibliografice:

1. CĂLINESCU, George. *Istoria literaturii Române* : De la origini pînă în prezent. Craiova : Ed. VLAD & VLAD, 1993. 1058 p.
2. DUMITRACHE, Maria. Victor Eftimiu, dramaturg, poet și prozator. In: *Jurnalul De Drajna*. 2 ianuarie 2017. [on-line] [citat 23 decembrie 2018]. Disponibil: <http://jurnaluldedrajna.ro/victor-eftimiu-dramaturg-poet-si-prozator/>
3. GRĂSOIU, Liviu. Victor Eftimiu – unul dintre acei puțini scriitori totali. In *Limba și literatura română*. 1989, Anul XVIII, nr.2, pp. 42-44.
4. KORONKA, Adriana. *Victor Eftimiu și drama neoromantică europeană* : Specialitatea 10.01.05-Literatura popoarelor din Europa : Autoref. tz. de doct. în filologie. Chișinău, 2003. 23 p.
5. KORONKA, Adriana. Victor Eftimiu și teatrul din Chișinău. In: *Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova. Ser. Științe filologice*. 2002, vol. 1, p. 236.
6. MICU, Dumitru. *Istoria literaturii române : de la creația populară la postmodernism* . București : Ed. Saeculum, 2000. 848 p.
7. NEGOIȚESCU, I. *Istoria literaturii române*. București : Ed. Minerva, 1991. 372 p.
8. PIRU, Al. *Istoria literaturii române*. București : Ed. Grai și suflet – cultura naț., 1994. 413 p.
9. *Victor Eftimiu* [on-line] [citat 23 decembrie 2018]. Disponibil: https://ro.wikipedia.org/wiki/Victor_Eftimiu
10. *Victor Eftimiu. Biografie. Viața. Opera*. [on-line] [citat 23 decembrie 2018]. Disponibil: <https://www.artline.ro/Victor-Eftimiu-30154-1-n.html>

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL AL CĂRȚII „AXIS LIBRI”

„AXIS LIBRI” INTERNATIONAL BOOK FESTIVAL

Radu MOȚOC

Abstract: The author presents information from the „AXIS LIBRI” International book festival initiated and organized by the ‘V. A. Urechia’ County Public Library, Galați, Romania. The XIth Edition of June 5-9, 2019, was dedicated to The Year of the Book in Romania and the event was on the Axis Libri Alley, where there were placed 40 mobile houses, which hosted the books of Romanian and foreign publishing houses.

Keywords: Romania, International Festival, Book Year, Axis Libri, publishing houses, books

Aflat la cea de a XI-a ediție în perioada 5-9 iunie 2019, acest festival a fost inițiat și organizat de **Biblioteca Județeană „V. A. Urechia”**. Ediția a fost dedicată Anului Cărții în România, iar evenimentul a fost pe Aleea „Axis Libri”, unde s-au amplasat 40 de căsuțe mobile, care au găzduit cărțile editurilor românești și străine.

Anul acesta s-a inițiat și un târg de antichități în prelungirea acestei aleei, care a contribuit substanțial la valorificarea unor obiecte de patrimoniu cultural.

Printre invitați se numără și scriitorii din Franța, Republica Turcă, Republica Moldova și Australia.

Din nenumăratele edituri, care au participat la acest eveniment am selectat câteva:

Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”

- La inițiativa directorului acestui remarcabil muzeu, academicianul Ionel Cândea, au fost publicate de peste 10 ani mai multe teze de doctorat. La acest stand am selectat lucrarea lui Aurel Iacob intitulată: **„Țara Moldovei în vremea lui Ștefan Tomșa al II-lea”**.

- Din aceeași colecție de teze de doctorat face parte și lucrarea doamnei Adriana Cristina Mazilu, intitulată: **„Casa Regală a României (1866-1914). Organizare și structură administrativă”**.

- O interesantă abordare legată de epoca fanariotă este lucrarea lui Ioan Burlacu intitulată: **„Năravuri și obiceiuri domnești în epoca fanariotă”**, care este o continuare a tezei de doctorat: „Mita în relațiile româno-otomane (1400-1821)”, lucrare coordonată de regretatul turcolog Mihai Maxim.

- La inițiativa a doi remarcabili academicieni, Victor Spinei și Ionel Cândea, a fost reactivată **Colecția Eudoxiu Hurmuzaki**. Această a treia serie din colecție cuprinde primul volum de **Documente privind istoria românilor**, care se referă la **„Documente ale Legației Române la Petrograd (1914-1918)”**. Lucrarea cuprinde și o interesantă

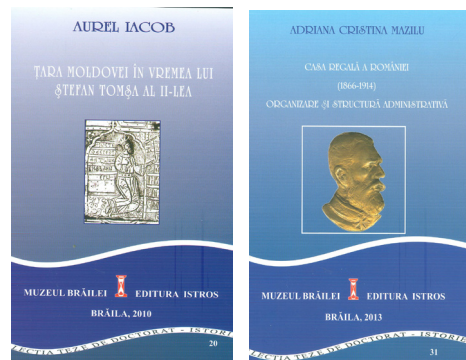

Fig. 1 Editura Istros I

biografie a lui Eudoxiu Hurmuzaki și-a lui Andrei Oțetea.

Editura Epigraf din Chișinău a publicat în anul 2018 o lucrare legată de Mitropolitul Gurie al Basarabiei. Această carte intitulată: „**Mitropolitul Gurie al Basarabiei – Procesul și apărarea mea**” a fost îngrijită și coordonată de Silvia Grossu, doctor în istorie și conferențiar universitar la Chișinău. Distinsă profesoară universitară, măritată cu un strănepot al Mitropolitului Gurie, avea să mărturisească în prefața volumului: „Mitropolitul Gurie este unul dintre cei mai cărturari ierarhi pe care i-a avut Basarabia vreodată, și el merită să fie așezat cu pioșenie pe altarul memoriei noastre colective”.

Editura Danaster din Iași a publicat primul volum din: „**Biruit-au gândul. Amfilohie Hotiniul**” al istoricului **Ion Muscalu**. Impresionantă este activitatea acestui curat moldovean, Ion Muscalu, care a cercetat în arhive dar și pe teren istoria veche a moldovenilor.

A scris 26 de romane istorice legate de domniile lui Vasile Lupu, Miron Barnovschi, Vlad Vodă Drăculea, Vlad Țepeș, Bogdan Vodă etc.

În „Predoslovie”, la primul volum apărut în 2019, Ion Muscalu avea să mărturisească: „Am purces, iubite *cetitorule*, să *izvodesc* această carte din râvnă de adevăr și din dragoste pentru înaintașii noștri ce au viețuit cândva în *vatra cnezatului de vale* de pe Bahlui, leagăn străvechi de cultură și civilizație”. Utilizând un limbaj profund moldovenesc, a considerat să prezinte la sfârșitul volumului un glosar, pentru ca cititorul neavizat să înțeleagă sensul cuvântului. Este o plăcere să-l ascuți pe Ion Muscalu recitând din Mihail Eminescu. Așteptăm cu interes al doilea volum.

Editura Saeculum I.O. din București, coordonată de I. Opișan, a inițiat publicarea unor volume deosebit de interesante:

- Republicarea unor lucrări ale lui **Teodor T. Burada** (1839-1923), care a fost un folclorist, etnograf, muzicolog și membru al Academiei Române (1878), constituie o excelentă inițiativă. Acest moldovean din Iași a fost cel care în anul 1884 a descoperit figurile de ceramică de la Cucuteni. Dar lucrarea publicată în anul 2019 la editura menționată tratează: „**Punctele extreme ale spațiului etnic românesc**”. Sunt lucrări scrise de Teodor Burada după ce vizitează satele românești din Turcia, Istria, Moravia, Galiția, Silezia, Basarabia, Cherson, Caucaz etc.

Aceste lucrări scot în evidență forța de conservare națională a limbii și datinilor strămoșești în condițiile atât de vitrige ale opresiunii administrative și religioase, avea să tragă concluzia editorul I. Opișan.

- O altă ediție îngrijită de I. Opișan este lucrarea în două volume a lui Radu

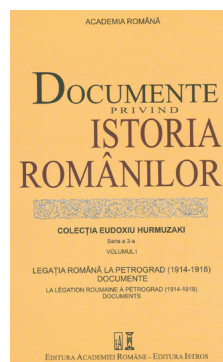

Fig. 2 Editura Istros II

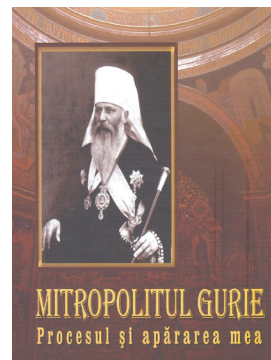

Fig. 3 Editura Epigraf

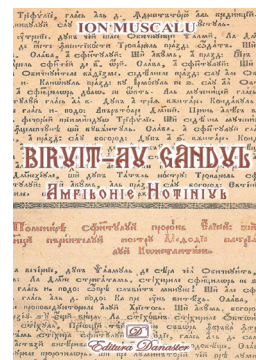

Fig. 4 Editura Danaster

Cosmin (1879-1959), intitulată: **„Românii la Budapesta”**, care a apărut pentru prima dată în perioada anilor 1920-1921. Autorul **Radu Cosmin** a fost cadru didactic și a predat limba română și franceză la mai multe licee din București, Brăila, Constanța, Iași, Vaslui și Ploiești. A fost decorat de către regele Carol al II-lea cu Ordinul Steaua României cu grad de ofițer. Autoritățile comuniste au hotărât în perioada 1949-1959 să fie plasat în domiciliu forțat la Pucioasa, unde a și decedat în ziua de 26 februarie 1959.

Primul volum, intitulat **Dezrobitorii**, prezintă desfășurarea luptelor armatei române cu trupele comuniste ale lui Bélla Kuhn, care ne-au atacat de două ori, cu gândul de a recuceri Transilvania.

Volumul al doilea, **În capitala lui Bélla Kuhn**, constituie o monografie a Budapestei în momentul zdrobirii de către armata română a bolșevismului instaurat de Bélla Kuhn, dar și a demnității, vitejiei, generozității Armatei române în relațiile cu civilii și oficialitățile ungare, chiar și cu prizonierii din lagăre.

Aceste două volume constituie o restituție istorică și merită a fi citite fără ură și părtinire.

- Cu surprindere, am depistat pe rafturile **Ed. Saeculum Vizual**, o lucrare intitulată **„Falimentarea economiei naționale. Procesul celor opt guvernări post-revoluționare. 1990-2004”**, de **Vasile Stan**.

În anul 2009, a apărut numai primul volum, care se referă la perioada anilor 1990-1992. Din păcate, continuarea acestei lucrări va fi sistată din motive de sănătate a autorului. Acesta mărturisește în prefață: „Am ajuns, fără să vreau, martor conștient la cea mai mare dramă provocată poporului român”.

Este un subiect deosebit de interesant, văzut și analizat din perspectiva realității de astăzi.

Este cunoscută lucrarea excelentului critic literar **Nicolae Georgescu**, publicată la **Editura Princeps Edit** din Iași, intitulată: **„Cu Veronica Micle prin infern”**.

Această carte, apărută în anul 2008, cuprinde informații deosebit de interesante referitoare la istoria literaturii române.

Demn de remarcat este efortul autorului de a descoperii lucruri inedite legate de viața scriitorilor români.

Un bun exemplu îl constituie capitolul intitulat: „Un nume pentru eminescologie”, unde autorul dezvăluie tragedia familiei I. E. Torouțiu, necunoscută până la data când a fost editat acest volum. Editura avea să facă o remarcă, prin redactorul ei, Daniel Corbu, la adresa eminescologului N. Georgescu: „Având un simț al construcției ieșit din comun, dublat de harul poveștii și triplat de fervoarea documentaristului, eminescologul N. Georgescu aduce prin această carte, adresată iubitorilor

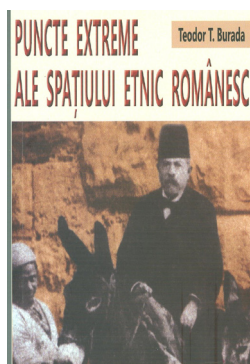

Fig. 5 Editura Saeculum I

Fig. 6 Editura Saeculum II

Fig. 7 Editura Princeps Edit

poetului național de toate vârstele, una din marile contribuții la tezaurul eminescian”.

O inițiativă laudabilă a fost făcută de **Auchan**, care a reeditat un număr de **100 de lucrări** ale unor scriitori clasici precum: James Joyce, Charles Dickens, Francis Scott Fitzgerald, Anne Brontë, Oscar Wilde, dar și scriitorii români: Cezar Petrescu și Mihail Sebastian.

După un mai vechi obicei practicat de *Biblioteca pentru toți*, la sfârșitul unor volume sunt nominalizate lucrările publicate până la acea dată. Auchan avea să motiveze această inițiativă: „Colecția 100 DE NUME CU RENUME pune laolaltă scriitorii clasici și contemporani ale căror opere reprezintă modele de perfecțiune literară. Cele mai importante, cele mai premiate, cele mai vândute, cele mai iubite scrieri de ficțiune, cărți pe care abia așteptați să le citiți”.

Prețul fiecărui volum este rezonabil de 9,9 lei, oferind o bună oportunitate de a fi achiziționate.

Fig. 8 Cărți editate de Auchan

Editura Muzeului de Istorie Galați a editat un album de cărți poștale ilustrate cu imagini vechi din Galați.

Au fost cinci colecționari, care au oferit spre publicare aceste cărți poștale: Laurențiu-Lucian Drăgușin, Neculai Miloșovici, Ilie Negrea, Iulian Panait și Florențiu-Valentin Tanascov.

Albumul este compartimentat pe patru capitole:

- Vatra vechiului Galați
- Piața Regală
- Strada Domnească
- Stradelele urbei

Directorul muzeului, care a îngrijit acest album, **Cristian-Dragoș Căldăraru**, avea să facă următoarea precizare în prefața albumului: „Galațiul era un oraș cosmopolit, unde se întâlneau români, evrei, greci, armeni, bulgari, ruși, sârbi, lipoveni, nemți, englezi, francezi, italieni, olandezi, polonezi, unguri, turci... dar și un oraș cu o arhitectură aparte a clădirilor impunătoare, precum Camera de Comerț, Bursa, Pescăriile Statului, Palatul Justiției, Palatul Administrativ, Insitulul Notre Dame de Sion, Tribunalul Covurlui, Palatul Episcopal sau Palatul Navigației”.

Albumul conține 409 cărți poștale, care au o casetă tehnică explicativă în limbile română și engleză.

Muzeul de artă din Galați s-a remarcat cu un stand interesant de volume de critică artistică, dar și obiecte personalizate, precum **semnele de carte**.

Printre aceste obiecte se puteau remarca semnele de carte pe suport de piele, reprezentând picturi ale unor artiști români precum:

Fig. 9
Editura Muzeului
de Istorie
din Galați

Fig. 10 Semne de carte realizate de
Muzeul de artă din Galați

Nicolae Tonitza, Lucia Dem. Bălăcescu, Iosif Iser, Nicolae Grigorescu și Theodor Aman.

Nu în ultimul rând trebuie să amintim de standul **Bibliotecii V. A. Urechia**, remarcat atât prin expunere, dar mai ales prin prezentarea oficială în fața publicului, care a fost numeros, publicațiile tradiționale editate de bibliotecă.

- **Revista culturală Axis Libri** a ajuns la numărul 43, după XII ani de redactare.

O emoționantă declarație făcută de directorul **prof. dr. Zanfir Ilie**, care, la plecarea din această funcție a publicat un articol pe care îl intitulează: „Gânduri la despărțire. Nu credeam că voi putea pleca vreodată!”.

Cu siguranță, cei care cunosc activitatea acestui remarcabil manager și om de cultură, vor constata cu ușurință dezvoltarea acestei instituții, care s-a dezvoltat și prin înființarea mai multor filiale la Galați și în străinătate, precum în Basarabia, Ucraina și preconizatele filiale din Valea Timocului și Bucovina de Nord.

- **Anuarul științific al Bibliotecii V. A. Urechia din Galați**, ajuns la nr. 5, publică lucrări de patrimoniu cultural, biblioteconomie, cultură și civilizație, dar și cronică de întâmpinare.

- **Buletinul Fundației Urechia**, care apare anual începând cu 2008, a ajuns la nr. 19 și a fost fondat inițial de însuși V. A. Urechia, în anul 1901.

- O altă inițiativă a directorului **Ilie Zanfir** o constituie editarea unor volume anuale dedicate unor personalități gălățene, intitulate „**Oameni în memoria Galațiului**”.

Redactată de un colectiv inimos, condus de Camelia Toporaș, această publicație, ajunsă la numărul X, pune în valoare biografiile unor personalități legate de Galați.

Remarcabilă este biografia lui Paul Păltânea, din acest număr, cel care a scris în două volume *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*, pentru care a luat premiul Academiei Române.

Acest **Festival al Cărții „Axis Libri”** din anul 2019 poate fi considerat un mare succes prin punerea în valoare a editurilor și a prezentărilor de carte însoțite de o muzică adecvată și mai multe concursuri.

A fost o reală politică culturală, făcută cu un mare efort fizic și cu siguranță și financiar.

Merită toate felicitările publicului gălățean, personalul Bibliotecii V. A. Urechia, pentru efortul depus în organizarea și susținerea programului deosebit de complex al evenimentului.

Fig. 11 Reviste editate de Biblioteca V. A. Urechia I

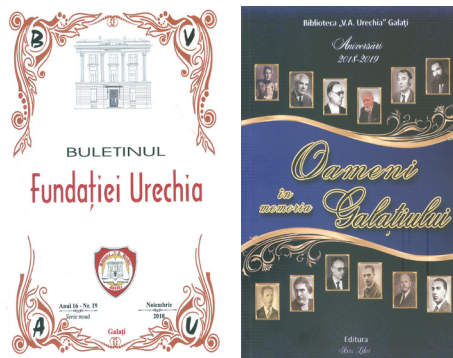

Fig. 12 Reviste editate de Biblioteca V. A. Urechia II

Fig 13 Antichități prezente la acest Festival al Cărții „Axis Libri”

CZU 75.036(498)“19”(092)

NUDURI ÎN PICTURA ROMÂNEASCĂ

NUDES IN ROMANIAN PAINTING

Radu MOȚOC

Abstract: Romfilatelia puts into circulation on February 15th, 2019 the postage stamp issue entitled *Nudes in Romanian painting*, which illustrates the most appreciated works of this kind belonging to the painter Nicolae Grigorescu. The Romanian painting dates from the late 19th century through Gh. Asachi, Ion Negulici, C. Daniel Rosenthal, C. Lecca, Mișu Popp, G. Tattarescu și Theodor Aman, who prepared the ground for N. Grigorescu's affirmation. For the value of the paintings, N. Grigorescu was the first plastic artist to become a member of the Romanian Academy.

Keywords: Romanian painting, nudes, Nicolae Grigorescu

O interesantă emisiune filatelică pusă în circulație pe data de 15 februarie 2019 de către **Romfilatelia** se referă la **NUDURI ÎN PICTURA ROMÂNEASCĂ**.

Cum nudul nu era promovat în arta bizantină și religia creștină, primele lucrări artistice la noi în România au fost realizate de **Nicolae Grigorescu**.

Pictura românească s-a afirmat în secolul al XIX-lea prin: Gh. Asachi, Ion Negulici, C. Daniel Rosenthal, C. Lecca, Mișu Popp, G. Tattarescu și Theodor Aman, care au pregătit terenul pentru afirmarea lui N. Grigorescu.

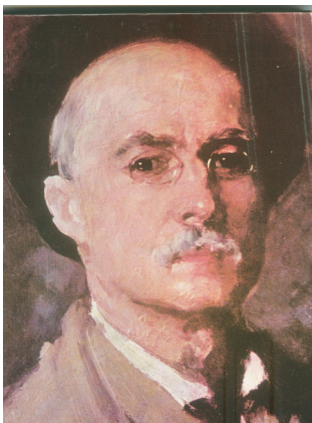

Fig. 1 Autoportretul lui N. Grigorescu

N. Grigorescu s-a născut în satul Pitaru din jud. Dâmbovița, în ziua de 15 mai 1838, și era al șaselea copil al familiei¹.

Satul Pitaru era la 45 km. de București și era moșia boierului Filip Lenș. Tatăl lui Grigorescu era administratorul moșiei și a conacului boieresc. Tatăl moare în 1843, obligând familia să ceară adăpost cu cei șapte copii la sora mamei din București, în mahalaua Cărămidari. În această mahala era un pictor, Anton Chladek, care i-a permis lui Grigorescu să vină în atelierul lui pentru a învăța pictura, timp de doi ani. Specialitatea lui Chladek erau portretele în miniatură, dar picta și icoane, care au devenit interesante pentru micul Nicolae. Relația dintre Grigorescu și Chladek a fost povestită de pictorul lui Al. Vlahuță, care avea să scrie o carte dedicată lui N. Grigorescu, publicată în anul 1910².

George Oprescu avea să consemneze: „Știa să facă iconiță atractivă și frumos colorată. Cu iconițele subsioară, el va străbate străzile și piețele aglomerate ale Capitalei în anul 1853”³.

¹ Al. Vlahuță, *Pictorul N. I. Grigorescu*, Ed. Tineretului, 1969, pag. 8

² George Oprescu, *Nicolae Grigorescu*, Ed. Meridiane, București, 1963, pag. 12

³ *Ibidem*, pag. 15

Primele icoane de mari dimensiuni de la Băicoi, din biserica zidită de prințesa Trubețkoi, a constituit un debut senzațional. Au urmat picturile religioase de la Căldărușani și Zamfira, și nu în ultimul rând cele de la Agapia, terminate în anul 1860, care constituie o culme a artei noastre religioase de tip academic⁴.

La mănăstirea Zamfira, avea să-l întâlnească pe călugărul Isaiia Piersiceanu, om umblat în Occident, de la care Grigorescu a putut afla multe despre viața artistică din Apus. A avut șansa să-l cunoască și pe viitorul mitropolit al Țării Românești, Iosif Gheorghian. Cei doi preoți au trezit dorința lui Grigorescu să meargă să studieze la Paris. Întâmplarea face ca Mihail Kogălniceanu să viziteze mănăstirea Agapia, și să rămână uimit de talentul celui care a executat compozițiile murale. Promisiunea lui Kogălniceanu de a-i acorda o bursă pentru Paris se materializează în toamna anului 1861.

La Școala de Arte din Paris, pentru care primise bursa, trebui să intre prin concurs, pe care îl trece înaintea lui Renoir, care concurase și el. Descoperă valoarea grupului de la Barbizon, unde va merge în vara anului 1862, împreună cu Rousseau, Courbet, Millet, Corot, Diaz, Monet și Renoir⁵.

Fig. 2 Plicul „prima zi” cu tabloul **Bacanta** și **Înainte de baie**

În anul 1866, este invitat să expună alături de tinerii pictori din Fontainebleau câteva tablouri. Împăratul Napoleon III, vizitând expoziția, cumpără din lucrările lui Grigorescu o **creangă cu măr înflorit** și un studiu care reprezenta un **cap de femeie**. A doua zi toate lucrările pictorului erau vândute.

Va fi invitat și la Salonul din Paris în anul 1869, unde va expune multe tablouri selectate de el.

În București, era invitat în societatea de elită, precum era: familia Stăncescu, profesorul botanist Grecescu, chimistul Bernath și doctorul Davila, a cărui soție, Ana Racoviță, era din familia Goleștilor, care întreținea legături de prietenie cu protipendada

⁴ *Ibidem*, pag. 15

⁵ *Ibidem*, pag. 18

Bucureștiului. Dar trebuie menționată și legătura pictorului cu familia V. A. Urechia, care patrona viața culturală din Capitală.

Triumful lui din București va avea loc în anul 1873, când expune 146 de tablouri în expoziția *Amicilor belezor arte*⁶.

Pentru valoarea picturilor, N. Grigorescu a fost primul artist plastic care a devenit membru al Academiei Române.

Femeia tânără îl atrăgea mult pe pictor, așa se explică aceste nuduri care emană atâta farmec feminin, acea căldură din trupul femeii, acel flux nervos ce străbate ființa ei tânără.

Pe timbrul cu valoarea nominală de **2 lei** este ilustrată imaginea tabloului **Bacanta**, considerat cel mai reușit dintre toate nudurile pe care le-a pictat Nicolae Grigorescu.

Timbrul care reproduce lucrarea **După baie** are valoarea de **3 lei**, în care personajul este văzut din spate, manieră picturală ce pune mai bine în valoare linia delicată a formelor.

Fig. 3 Plicul „prima zi” cu lucrarea **După baie** și **Intrând în baie**

Pictura **Întrearea în baie** ilustrează timbrul cu valoarea de **5 lei**, iar timbrul cu valoarea de **19 lei** redă pictura **Înainte de baie**, care păstrează armonia cromatică, finețea formelor și redă ambianța peisaj-lumină, plină de lirism și îndemn la visare.

Plicul „prima zi” prezintă pictura **Nudul pe malul mării**, care conturează, pe fundalul mării și al cerului, silueta elegantă și nobilă a unei femei privind romantic într-o parte. Această pictură făcută pe malul Mării Negre, în dreptul localității *Viile*, de lângă Constanța, a avut drept model un personaj feminin cunoscut sub numele de *Zettina Urechia*.

PS. Informațiile tehnice filatelice au fost furnizate de Romfilatelia prin buletinul tehnic al emisiunii.

⁶ *Ibidem*, pag. 28

**ДВА ШЕДЕВРА АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ДЕТСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
В УНИВЕРСИТЕТСКОЙ БИБЛИОТЕКЕ (USARB)**

*TWO MASTERPIECES OF ENGLISH-LANGUAGE CHILDREN'S LITERATURE
IN THE UNIVERSITY LIBRARY (USARB)*

Марина ШУЛЬМАН, Полина СПЫНУ

Abstract: *This Paper is dedicated to two english books: "Little Lord Fauntleroy" by Frances Hodgson Burnett and "The Horse and His Boy" by Clive Lewis. It is connected with the problem of raising teenagers and specific questions of university library activity: definition of book address and sigla storage.*

Key words: *Modern university library, sigla storage, the book address, pedagogical partnership, raising teenagers, Frances Hodgson Burnett, Clive Lewis*

*Не воспитывайте детей. Всё равно они будут похожи на вас.
Воспитывайте себя
Английская поговорка*

*Little lord fauntleroy was the harry potter of his time and frances
hodgson burnett was as celebrated for creating him as j. K. Rowling is for potter
Polly Hovarth*

Одной из добрых традиций в деятельности библиотечкарей Научной библиотеки нашего университета можно считать внимательное и творческое отношение к детальному рассмотрению отдельно взятого издания, являющегося для нас одновременно материальным объектом и символом мировой книжной культуры. Именно такого взгляда на вещи заслуживают две книги, которым посвящена настоящая статья. Речь идёт о «Маленьком лорде Фонтлерой» и одной из сказок цикла «Нарния», названной «Конь и его мальчик». В 2019 году отмечается 170-летний юбилей Френсис Элизы Ходжсон Бёрнетт (1849-1924), создательницы повести о Фаунтлерой (таково современное написание фамилии героя новеллы).

В 2020 году исполнится ровно 70 лет со дня появления на свет сказки Клайва Льюиса «Конь и его мальчик». В печати сказка появилась только в 1854 году, через четыре года после того, как она была придумана и записана автором.

Оба произведения невелики по размеру и весьма знамениты. Они опубликованы в мягких обложках. Повесть Бёрнетт была настольной книгой детства нескольких поколений европейских и американских подростков.. Серия повествований о волшебной Нарнии оказала мощное воздействие на

Нарния в латинском Малом атласе Древнего мира Мюррея. Лондон, 1904 год

корифея популярного в двадцатом и двадцать первом столетиях жанра фэнтези Рональда Р. Толкиена. Обе книги отличаются простотой сюжета, многоплановостью содержания и прелестью английского юмора.

Мы намерены рассмотреть эти классические произведения с разных точек зрения: степени сохранности, совершенства художественных текстов, отношения авторов к христианской вере, а также воплощения их педагогических концепций. Детальное рассмотрение вышеназванных произведений

должно способствовать обоснованному принятию решений специфически библиотечного характера. Речь идёт, прежде всего, об уточнении читательского адреса обоих произведений. На основе сделанных выводов можно выработать обоснованные рекомендации в деле определения наиболее подходящего, по нашему мнению, места хранения конкретных изданий книг Элизы Бёрнетт и Клайва Льюиса в фонде Научной библиотеки Бельцкого университета.

Актуальность произведений обоих английских авторов существенно обостряется в начале 21 века в связи с проблемой падения популярности чтения среди родителей и детей, а также выдвиганием на первый план обсуждения особенностей подрастающего поколения. Во второй декаде третьего тысячелетия никто уже не пытается отрицать очевидную непохожесть современных маленьких «аборигенов сети» на представителей взрослого поколения. Современные библиотекари предпринимают усилия в деле преодоления разрыва между поколениями. Помимо разрешения узко профессиональных задач, нам интересно выяснить, каковы рекомендации классиков англоязычной литературы в деле воспитания тинейджеров. Быть может, они принесут пользу вдумчивым родителям, заинтересованным педагогам, а также представителям подрастающего поколения.

Книга Френсис Элизы Ходжсон Бёрнетт «Маленький лорд Фонтлерой» вышла в свет в 1991 году в ознаменование столетия со дня первого издания знаменитой повести Френсис Бёрнетт в России. Издание осуществлено творческим объединением «МАРС» в Москве в издательстве «Красный пролетарий».

Объединение семи украинских писателей «Звено» («Ланка») выделилось в 1924 году из «Асписа». Руководил новым литобъединением Валерьян Пидмогильный. В названии отражено желание членов объединения, преодолевая потрясения начала 20 столетия, стать связующим звеном, способным объединить классическую традицию и бурную современность. В 1926 году «Ланка» была переименована в «МАРС». («Мастерская революционного слова»). Известно, что в 1927 году представители «Звена» среди других украинских литераторов участвовали во встрече Панаита Истрати. Панагис Валсамис (1884-1935) избрал себе псевдоним Panait Istrati. Он был образован от латинского названия реки, протекающей по территории Румынии, – Istros (Дунай). В 1916

году Истрати покинул Румынию, свою родину. Он писал на французском языке, переписывался с Роменом Ролланом и стал известен по всей Европе. В 1927 году состоялась совместная поездка на Чернечу гору украинских литераторов и румынского писателя. В 1934 году почти все члены объединения «Звено» были репрессированы.

На мягкой обложке компактной книжки над белой изящной рамочкой с изображением жёлтой миниатюрной короны обозначены имя и фамилия автора. В верхней части заключённого в рамочку пространства в белый овал вписано название повести. Под ним на фоне квадрата жёлтого цвета помещена иллюстрация к произведению Фрэнсис Бёрнетт, чья фамилия выписана следующим образом: Бернет. В 21 веке этот вариант написания фамилии писательницы считается устаревшим. На титульном листе вверху даны фамилия автора и название книги. Ниже указан жанр: повесть. Далее следует черно-белая иллюстрация к тексту повести. Внизу титульного листа указаны издательство и название литературного объединения, под эгидой которого было осуществлено издание. На обороте титульного листа отпечатано сообщение о том, что автором рисунков является Реджинальд Берч. Его черно-белые иллюстрации отличаются изяществом и глубоким психологизмом. На обороте титульного листа есть уведомление о том, что издание 1991 года в точности повторяет все особенности издания 1891 года. Город и год сдачи книжки в печать указаны на последней странице издания. Нигде не видно пятен или иных повреждений. Книжка отлично сохранилась в фонде библиотеки университета.

Мягкая обложка сказки Клайва Льюиса выкрашена в сиреневый цвет. Вверху на черном фоне белыми буквами обозначено название серии: «Хроники Нарнии». Название волшебной страны не выдумано автором. В «Атласе древнего мира» указан город Нарни в Умбрии. Льюис изучал «Атлас древнего мира», готовясь к поступлению в оксфордский университет. Многие учёные считают, что прототип нарнийской природы надо искать в Ирландии, на родине Клайва Льюиса. По легенде писатель назвал брату точное местонахождение покорившего его ландшафта – окрестности деревни Ростревор (графство Даун, Моурнские горы). Оттуда виден фьорд Карлингфорд-Лох. А вот и карта страны с говорящими животными, вход, в которую открывается прямо в платяном шкафу. Шкаф увековечен в качестве одного из фрагментов памятника, поставленному писателю в Белфасте.

Карта Нарнии. Рисунок Паулины Бейс. 1950-е годы

Памятник в Белфасте

Обложка книги испещрена изображениями. Можно рассмотреть круги, сосуд, чаши весов, оливковую ветвь, диковинные цветы, ветви деревьев, полумесяц, а также всадника в восточных одеждах на скакуне в богато украшенной сбруе. На развороте титульного листа слева выписаны названия сказок, входящих в цикл «Нарния». На правой стороне вверху фамилия автора и название книги. Ниже указан жанр: сказка. Далее следует фамилия переводчицы с английского Н. Трауберг. Внизу титульного листа видны выходные данные: город (Москва), издательство (Советский композитор), а также год издания (1992). На обороте титульного листа помещена карта, на которой видны город Ташбаан, ущелье, по которому герои сказки Льюиса выбирались из пустыни, а также страна Орландия, в которую стремились попасть Шаста и Аравита.

Оба издания иллюстрированы. Книгу Клайва Льюиса, выпущенную в свет в серии «Круг чтения», оформили художники М. Цветкова и Д. Чернотаев. Они воспроизвели изображение карты, на которой видны город Ташбаан, пустыня, а также волшебная страна Орландия. Текст разделён на 15 глав, каждая из которых начинается с заставки, изображающей на фоне рельефа или рисунка первую заглавную букву текста, вписанную в квадрат.

Издание книги Элизы Фрэнсис Бёрнетт иллюстрировал художник, широко известный в Англии и США. Реджинальд Бёрч (Reginald Bathurst Birch, 1856-1943) писал портреты и пейзажи, был известен как мастер книжной графики. Его рисунки в нашей книге соответствуют духу повествования Элизы Бёрнетт. На одной из иллюстраций мы видим подростка в небрежной позе расположившегося в старинном кресле с высокой спинкой. Мальчик увлечённо пишет распоряжение от имени деда. На ковре лежит большая собака. Взгляд её миролюбив и внимателен. Даугель, скорее всего, леонбергер. Порода славится мягкостью в обращении с детьми, а также совершенством в охранной работе. Пёс отлично позаботится о безопасности своего маленького господина. На другой иллюстрации Реджинальда Бёрча под романтичным портретом дамы, затянутой в корсет, стоит старый граф Доринкур. Одна его рука властно сжимает спинку стула, а другая лежит на кудрявых волосах маленького внука. Раскрытая ладонь большой руки почти полностью покрывает головку ребёнка. Жест мягок и нежен. Маленький Фаунтлерой тянется к деду, обе его ладошки лежат на поясе старого аристократа. Дед и его внук поглощены друг другом. Взгляды их встречаются, позы выражают взаимное притяжение, живейший интерес, глубокое внимание, готовность понять и полюбить. Художник как бы приглашает читателей книжки сопоставить жесты графа и его наследника. Рядом стоит большая собака. Пёс внимательно смотрит на своего хозяина и его внука. Иллюстрации Бёрча психологически глубоки. В стиле художника своеобразно сочетаются романтическая поэтизация героев книжки Элизы Фрэнсис Бёрнетт с реалистической точностью деталей интерьера.

На страницах книги нет никаких повреждений или пятен. Издание отлично сохранили работники Научной библиотеки Бельцкого университета имени А. Руссо.

Немалую роль в восприятии книги иностранного автора играет качество перевода. Для рядового читателя давность перевода чревата встречей с архаизмами, а также устаревшими способами написания имён и фамилий действующих лиц. В некоторых случаях переводчик просто пересказывает текст оригинала. Повторение издания 1891 года, разумеется, заинтересует библиофила. Сказка Льюиса замечательно переведена на современный русский литературный язык Натальей Леонидовной Трауберг (1928-2009). Переводчица была членом редакционной коллегии журнала «Иностранная литература», а также правления английского «Честертоновского института». Наталья Трауберг принимала участие в работе «Российского библейского общества», преподавала в «Библейско-богословском институте святого апостола Андрея», вела передачи на радио «София». Издание сказки «Конь и его мальчик» не представляет интереса для библиофила, но отличное качество перевода облегчает для рядового читателя, особенно подростка, процесс восприятия текста.

Произведения Элизы Бёрнетт и Клайва Льюиса считаются классикой мировой детской литературы. Сказка «Конь и его мальчик» известна как часть цикла «нарнийских историй», который, по мнению многих исследователей, лежит у истоков современного жанра фэнтези наряду со знаменитым «Властелином колец» Джона Толкиена. Авторы поддерживали дружеские отношения, оба занимались преподавательской деятельностью, нередко обсуждали религиозно-этические проблемы, а также являлись членами знаменитого кружка инклингов.

Элиза Бёрнетт считается автором многих повестей и новелл фантастического и назидательного характера. Присущее автору чувство юмора позволяет ей непринуждённо сочетать дидактичность и сказочность. Необходимо отметить, что герои истории Льюиса, открыв дверь заветного шкафа, попадают в полностью выдуманный, фантастический мир волшебной страны Нарнии, а в сказочной новелле Бёрнетт царствуют не только фантастика и сказка. Стиль Бёрнетт сочетает черты сентиментализма (чувствительность, эмпатия и т. д.) с явственным реалистическим началом. Сказочная новелла о маленьком лорде, завоевавшем любовь сурового деда, внушившем симпатию и уважение фермерам и слугам, а также покоровившем сердца огромного пса и скакуна благородных кровей, обрамляет поистине детективную и вполне реалистическую историю разоблачения самозванки Минни, польстившейся на чужое богатство и благородное имя.

Особенностями авторских методов определяется своеобразие хронотопов. В Орландии и Нарнии Клайва Льюиса существует настоящее время сиюминутных действий со скачками, уловками, страхами и сражениями. Сквозь него как бы просвечивает вечность бессмертной легенды об Аслане. В ней угадывается будущее и постепенно проясняется прошедшее. Для полного осознания смысла всей цепи легендарных событий и авторских аллегорий необходимо полностью прочитать цикл «нарнийских историй», частью которого является сказка «Конь и его мальчик».

В повествовании Бёрнетт прошлое многогранно и значимо. Речь идёт о благородной древности рода графа и его маленького наследника, о горьких воспоминаниях главы дома о недостойном поведении одного из сыновей (эти мысли сыграли наруку аферистке), наконец, о воспоминаниях об отце и

оставленных друзьях самого маленького лорда Фаунтлероя. Память о погибшем отце заставляет мальчика горячо сочувствовать матери, ставшей вдовой, а его дружба с лавочником и сапожником, продолжаясь при резкой смене социального положения героя через посредство переписки, способствует разоблачению интриганки Минни. Можно сказать, что прошлое в немалой степени определяет в повествовании Фрэнсис Элизы Бёрнетт настоящее и будущее. Развёртывающиеся перед взором читателя картины как бы подсвечены идиллической сказочностью. Однако, по своей сути всё происходящее в новелле вполне реально. О вечности можно говорить лишь в связи с уходящими в седую древность корнями рода Фаунтлероя, а также в связи с религиозностью маленького лорда и его матери. Молитва, приближая вдову и её маленького сына к вечности нетленной легенды христианства, обогащает души героев Бёрнетт. Для Элизы Ходжсон, автора сказочной повести, религиозная жизнь души (молитва, посещения церкви и т. д.) является необходимой частью семейного и социального обихода, тесно связанного с реальной жизнью. Бёрнетт несвойственны глубокие размышления о сути христианского учения, а также попытки при помощи аллегорий внушить детям основы христианского вероучения и мировоззрения.

Над этими вопросами серьёзно задумывался Клайв Льюис. Его религиозная жизнь отличалась духовной напряжённостью и неровностью. Известно, что во время войны автор сказки «Конь и его мальчик» утратил веру в связи с гибелью друга, а также перенесёнными испытаниями. Однако, Клайв Льюис принадлежал к натурам, для которых вера является духовной потребностью. Писатель должен был неминуемо вернуться к полноценной душевной жизни, важной частью которой была христианская вера. Джон Толкиен ожидал, что его друг станет католиком. Но Льюис избрал протестантизм. Сказки из цикла «нарнийских историй» писатель создавал, желая не просто занять маленьких читателей. Его аллегории исполнены глубокого смысла. Они связаны с многовековой традицией воспитания христианского мировоззрения с детства. «Говорящие животные» писателя напоминают средневековые фавль, уходящие корнями в фольклорные сказочные традиции европейских национальных культур.

В текстах Клайва Льюиса, символами зачастую становятся животные. В связи со сказками Льюиса можно вспомнить о традиции средневековых bestiариев, в которых подробно описывались наряду с реальными зверьми животные выдуманные. Все они наделялись определённым набором положительных и отрицательных качеств. Средневековому европейцу сообщались приметы, в соответствии с которыми можно было безошибочно определить, какие качества того или иного животного актуализированы в конкретном изображении или тексте. Например, лев с закрытой пастью, держащий в когтях овечку, олицетворял собой благородство, великодушие, даже жертвенность. В сказке Льюиса лев остаётся милосердным даже тогда, когда он вынужден кого-либо наказать. Вспомним слова отшельника о льве Аслане, обращённые к Аравите: «Какой удивительный лев! Не стянул тебя с седла, не вонзил в тебя зубы, только поцарапал. Десять полосок... Больно, но не опасно». Олицетворяющий справедливость и милосердие лев явно наказывает Аравиту за то, что из-за её побега выпороли служанку, крепко уснувшую по воле своей маленькой госпожи. Аравита ей не доверяла и дала выпить сонное питье. Девочка, принадлежащая к древнему роду,

часто проявляет гордыню, а это – грех в соответствии с христианской моралью. В то же время она очень обаятельна: решительна, умна, смела, способна осознать собственную вину и попросить прощения.

Для сердца библиотекаря важно то, что к добродетелям Аравиты автор причисляет умение хорошо рассказывать, проявляя при этом стилистическую чуткость. Конечно, смешно, что ценителем стилистики оказывается говорящий конь из волшебной Нарнии, поучающий Уинни, лошадь Аравиты: «Это высокий тархистанский стиль. Хозяйка твоя прекрасно им владеет». Лев спасает Аравиту и Шасту, вызволяя их из всех опасных ситуаций. Порой он действует в облике большого кота, порой в образе мощного сияющего льва, напоминающего о солнце, торжестве света, благородства и доброты. Немотивированная агрессия в контексте сказки Льюиса равна безмерной глупости. Рабадаша, вторгшегося в Нарнию с войском, Лев превращает в осла. В античной мифологии в осла был превращён Мидас, наказанный за жадность. В повествовании Клайва Льюиса Рабадаш жаден, гневлив, агрессивен и туп.

В сказке Льюиса не конь принадлежит мальчику, а мальчик находится под защитой волшебного говорящего коня, в детстве украденного из Нарнии. Игого по-своему мудр. Он понимает, что Шасту также украли, что мальчику угрожает опасность, и предлагает бежать в Нарнию. С неподражаемым английским юмором изображает Льюис благородные манеры коня, внушающие доверие Аравите. Девочка и конь свысока поучают Шасту, беглеца, маленького оборвыша. Помимо этого, уже в Орландии выясняется, что лихо вскакивающий в седло наследник престола Шаста не умеет обращаться с вожжами. Ведь благородный конь Игого хитро велел маленькому всаднику не трогать вожжи и стремяна. Игого сам вёз «своего мальчика». Когда Шаста сел на другого коня, он попросту заблудился.

Но именно Шаста – главный герой сказки Льюиса. По ходу повествования он выигрывает своеобразное соревнование в благородстве, бросившись безоружным на защиту девочки от льва. Для этого пришлось соскочить с коня на скаку и, собрав волю в кулак, встретиться взглядом с Асланом. Затем Шаста героически спасает страну Орландию, предупредив вовремя короля Лума о вторжении врагов. Мальчик оказывается не только братом-близнецом принца, законным сыном короля Лума, но и благородным спасителем своей будущей невесты Аравиты, а также страны Орландии, трон которой ему предстоит унаследовать. Дуэт говорящего коня и мальчика звучит смешно и трогательно. Если учесть сказочную природу повествования Льюиса, можно считать, что благородные Игого и Уинни (кобыла Аравиты) исполняют роли сказочных помощников, помогая подросткам. Взрослея в испытаниях, Шаста-Корзаовёвывает трон, невесту, дружбу коня и уважение королей, а также покровительство льва Аслана. Прелестная и строптивая Аравита находит себе мужа по сердцу. Финал «Коня и его мальчика» оптимистичен и вполне вписывается в сказочные каноны.

В повествовании Фрэнсис Элизы Бёрнетт мальчик, приехавший из США в Британию, чтобы занять место законного наследника старого лорда Доринкура, с любопытством высовывается из окна кареты, чтобы разглядеть статуи больших каменных львов на воротах поместья. Это не единственное упоминание о львах в повести Бёрнетт. Маленький Фаунтлерой замечает у кресла своего деда огромную собаку. Автор сказочной повести пишет о том, что громадное животное

не только внешне походило на льва. В повести Фрэнсис Элизы Бёрнетт сказано: «...громадный пёс величественно и медленно поднялся со своего места и, тяжело ступая, направился к мальчику». Дед, оберегая внука, велел псу идти назад, уступить дорогу мальчику. Но маленький лорд не испугался: «...он никогда не отличался трусостью. Он положил руку на толстый ошейник собаки, и они вместе пошли вперёд, причём Даугель тяжело сопел». В повествовании Бёрнетт собака не отличается стремительностью льва Аслана, способного догнать скаковую лошадь. Правда, у Бёрнетт не описан случай возникновения опасности для маленького Фаунтлероя. По собственному опыту общения с большими собаками я знаю, что в ответственную минуту их кажущаяся флегматичность мигом сменяется свирепой изобретательной самоотверженной и самозабвенной защитой любимого хозяина или его ребёнка. Даугель олицетворяет собой в повести Элизы Бёрнетт британскую сдержанность в проявлении чувств, пронизательность и благородство. Символическое звучание образа собаки не нарушается наличием реалистической детали: «Даугель тяжело сопел». Перед нами символ и реалистически описанное животное одновременно. Сопящий Даугель, скорее всего, принадлежит к породе леонбергеров. Таких собак часто держали в замках английской аристократии. Они отличались внушительными размерами, исполненным достоинства нравом, миролюбием и беззаветной преданностью.

В повести Френсис Элизы Бёрнетт маленькому герою предстоит встреча с благородным пони. Вполне реалистично автор описывает трудности езды рысью. Маленький лорд краснеет от усилий, необходимых для того, чтобы удержаться в седле. Он теряет шляпу, но не трусит. На сердце старого графа становится теплее, когда он слышит от Вилькинса: «Мне доводилось обучать молодых господ верховой езде, и я не видал, чтобы кто другой сидел смелее». Домочадцы и фермеры часто видят странную пару: высокого седого старика на сером скакуне благородной крови и его внука верхом на пони. Задолго до того, как граф проявляет лучшие качества своей натуры: способность оценить манеры, доброту, мужество и серьёзность внука, а также щедрость, способность осознать собственные промахи, стойкость в беде и искреннюю привязанность к мальчику, на уровне подтекста в его облике появляются черты суровой красоты и благородства. Автор наделяет старого Доринкура «красивым, суровым, напоминающим орла» лицом. Орёл – символ царственного незаёмного благородства.

Несомненно, есть сходство между манерами поведения собаки в повествовании Элизы Бёрнетт и льва Аслана в сказке Клайва Льюиса. От обеих фигур веет физической мощью, достоинством и, главное, желанием защитить подростка. Есть и существенная разница. Даугель из повести Бёрнетт является олицетворением породы реально существующих собак, а также символом аристократического благородства. У Клайва Льюиса фигура льва Аслана аллегорична. Она связана с солнцем, а также с христианской легендой о мощи творческого начала, о Христе, создании мира и самопожертвовании. Для

полного осознания значения этого сложного образа необходимо познакомиться со всем циклом повестей о Нарнии и Орландии. Лев, конь, собака и пони играют в обоих повествованиях роль своеобразной «лакмусовой бумажки». Отношение подростков к животным свидетельствует о мужестве и благородстве душ. Признание со стороны льва, коня или собаки завуалированно говорит и об отношении авторов к своим маленьким героям. В контексте повествований Бёрнетт и Льюиса они означают не меньше, чем признания домочадцев, фермеров («Маленький лорд Фонтлерой») или королей («Конь и его мальчик»).

Выросший не в богатом поместье Фаунтлерой не ведает страха. Он не знает ничего о сухости деда, о вздорности его характера и, неожиданно, оказывается сам в роли проницательного психолога и благотворного учителя. По ходу повествования выясняется, что нрав старика испорчен из-за гнусного поведения одного из его умерших старших сыновей. Непосредственность, доброта и отличные манеры маленького наследника вызывают в душе старика гордость и привязанность. Он признаёт за внуком право на благотворительность. С юмором вкладывает Бёрнетт в уста старика распоряжение по поводу свего собственного характера обращаться исключительно к внуку. Все остальные домочадцы, извольте видеть, не оценили старого графа, превратно истолковали его указания. Стремясь понять друг друга, дед и внук синхронно меняются в лучшую сторону. Они начинают доверять друг другу, любить друг друга. Маленький герой Бёрнетт выдерживает испытание. Его не развратило неожиданно свалившееся на голову богатство, не сломила угроза утраты обеспеченности и влияния. Узнав, что он может утратить все права старшего внука в связи с происками Минни, будущий граф беспокоится не о деньгах и материальных благах. Он спрашивает, не пострадает ли из-за перемены его социального положения мать, останется ли он сам любимым внуком своего деда, старого графа. В отчаянную минуту, встревоженный судьбой любимого внука, старик Доринкур решает навестить мать маленького Фаунтлероя. В семье воцаряется мир. Наследник пишет письмо лавочнику и сапожнику в память о старой дружбе. Но именно этот шаг оказывается благотворным. Старые друзья мальчика, связавшись с юристом деда, являются в поместье и выводят на чистую воду коварную аферистку Минни. Маленького Фаунтлероя вновь признают законным наследником старого графа Доринкура.

В сказке Льюиса виден мотив двойничества. Братья Корин и Кор похожи внешне до такой степени, что их легко спутать. Но они наделены разными характерами. Шаста (Кор) старше Корина всего на 20 минут. Но у него шире кругозор, богаче жизненный опыт. Он мудрее младшего брата, с радостью уступающего Кору престол в соответствии с законами Орландии. Мотив близнецства известен со времён Древнего Рима. Но в римской мифологии ради воцарения один брат убивает другого. Для Льюиса, творящего свою легенду в соответствии с принципами христианской этики милосердия и скромности, подобное поведение немыслимо. Близнецы становятся лучшими друзьями. Известно, что Клайв Льюис, потеряв друга на войне, выполнил данную ему клятву. Писатель нашёл мать Пэдди Мура, приютил её, обеспечил материально, заботился о миссис Мур до конца её дней. Льюис оплатил образование сестры погибшего друга и искренне подружился с матерью Пэдди Мура. Писатель помог родичам покойного друга оплатить покупку дома и долгое время жил в нём

вместе с миссис Мур.

В повести Бёрнетт мальчики даже внешне не похожи друг на друга. Речь идет не о близнечестве, не о родстве душ, а о вульгарном узурпаторстве. Второй мальчик является не агрессором, а жертвой своей корыстной матери Минни. Для героя сказочной повести Фаунтлероя, все складывается замечательно. После испытаний он обретает дружбу деда, его домочадцев и фермеров, а также становится наследником графа Доринкура. У маленького лорда Фаунтлероя нет никого, напоминающего своим поведением «сказочного помощника». Будущий граф Доринкур хранит платок – талисман, данный другом на память в минуту расставания. Платок для Фаунтлероя – бесценный дар. Традиция описания талисмана, с которым герой никогда не расстаётся, восходит к античным романам, в сюжете которых деталь одежды или фамильное кольцо помогали опознать выросшего на чужбине героя повествования, зачастую вернув ему соответствующий социальный статус.

Авторы обоих повествований используют композиционный прием замедления стремительно развивающегося сюжета – ретардацию (замедление). В этом качестве могут выступать описания природы, интерьеров, а также дополнительные сюжетные линии или вставные новеллы. В повести Элизы Фрэнсис Бёрнетт роль ретардации выполняет история неожиданного появления Минни с сыном в жизни маленького лорда Фаунтлероя. В связи с этим герою повести угрожает утрата наследства и титула. Эпизод заметно отличается в стилистическом отношении. Минни описана с грубоватым юмором без всякого намёка на романтику. Она - хищница, пытавшаяся урвать слишком большой кусок. Миссис Дибль рассказывает: «...новая-то эта совсем не леди. Мистер Том говорит, – ни один порядочный ливрейный, - говорит, не станет её слушаться; пусть, - говорит, - только придёт в дом, сейчас же уйду». В этом испытании раскрывается характер Фаунтлероя, и окончательно утверждается наличие не только портретного сходства между подростком и его отцом, которого домочадцы называют капитаном, но и тождество их высоких духовных качеств, а также обаятельность манеры поведения обоих героев повествования Бёрнетт.

Ретардация в сказке Льюиса связана с тем, что Шаста и Аравита попадают в плен в городе Ташбаане. Оба, проявляя мужество и изобретательность, успешно вырываются на свободу, попутно приобретая важные сведения. Аравита сообщает своему другу о готовящемся вооруженном вторжении в Нарнию и Орландию. А Шаста узнаёт тайну ущелья, по которому можно пройти быстрее, чем по пустыне. Маленькие герои Льюиса успевают предупредить правителей двух волшебных стран. Их считают спасителями Орландии и Нарнии, что, безусловно, способствует укреплению прав Шасты-Кора на престол Орландии в качестве вновь найденного сына и законного наследника короля Лума.

Характеры подростков в обоих повествованиях отчасти схожи. Оба мальчика оказываются представителями аристократического рода, отличаются мужеством, свободолюбием, врождённым чувством справедливости. Каждый из них выигрывает своеобразное соревнование в благородстве. Есть и различия. Маленький лорд Фаунтлерой лучше воспитан, доброжелателен и сердечен в отношениях с оружающими. Ему в полной мере свойственна эмпатия, считавшаяся в эпоху сентиментализма одной из главных добродетелей воспитанного человека.

Шаства грубоват, не привычен к парадной одежде, его не назовёшь любезным и обходительным. Сказывается воспитание приёмного отца в глухом посёлке.

Авторы обоих повествований отнюдь не скрывают от читателей своей осведомленности и заинтересованности в вопросах воспитания. Нам кажется, что они придерживаются разных точек зрения в извечном споре об определяющем влиянии генетических данных или правильных приёмов воспитания. Шаству-Кора вырастил приёмный отец, не испытывавший горячих родительских чувств. Он использовал труд мальчика, нередко применял телесные наказания, не пытаясь привить ребёнку навыки верховой езды, не поощряя развитие пытливого ума приёмного сына, зачастую не отвечая на вопросы мальчика. Льюис подчёркивает, что у его маленького героя никогда не было перед глазами примера благородного поведения и аристократических манер. Что же заставило Шаству, защищая Аравиту, с голыми руками кинуться на льва, спрыгнув с коня на скаку? Клайв Льюис верил в передачу генетических данных по наследству, во всемогущество генетики, во врождённое благородство своего маленького героя. Конь Игого, сказочный волшебный помощник Шасты, говорит: «Он побежал спасти вас. Ах, какой стыд! Я кичился перед ним, а ведь он ребёнок и в бою не бывал, и примера ему не с кого брать...».

Шаства, на самом деле, является Кором, пропавшим и вновь найденным сыном Лума, законным наследником престола волшебной страны Орландии. Отвага и благородство – его генетическое наследие, в полной мере проявившееся в момент опасности. Поведение Кора-Шасты может служить примером для детей, читающих сказку. Клайв Льюис был убеждён в том, что пример действует на детские души благотворно без нудных нотаций и пространных рассуждений. Он любил сказку как жанр: «Образы соединялись друг с другом, возникала история. В ней не было ни сложных характеров, ни любовных линий. Жанр, в котором все это отсутствует, – сказка. И как только я понял это, я полюбил саму Форму: её краткость, строгую сдержанность описаний, её гибкие традиции, её непримиримость ко всякому анализу, к отступлениям, рассуждениям и прочей болтовне. Я влюбился в сказку». (Льюис, Клайв. «Три способа писать для детей»).

Прототипом маленького лорда Фаунтлероя в повести Элизы Бёрнетт был её второй сын Вивьен, погибший в результате кораблекрушения. Молодой человек успел до рокового часа своей гибели спасти от неминуемой смерти четырёх человек. В 21 веке чувствительность считается несомненным признаком слабости характера. Как же удалось писательнице, чьё творчество явно связано с эпохой сентиментализма в европейской литературе, воспитать сына, несомненно, обладавшего героическим характером? Видимо, способность к эмпатии вовсе не исключает наличия силы воли, быстроты реакции и решительности характера. О принципах воспитания «от Фаунтлероя» написал отличную статью «Педагогика от Фаунтлероя: Идеальное поведение ребёнка в художественной трактовке Фрэнсис Бёрнетт» В. К. Харченко. Автор утверждает, что «на произведениях Бёрнетт воспитывались целые поколения юных читателей буквально во всём мире». Не зря же в центральном парке Нью-Йорка стоит памятник героям книг Элизы Фрэнсис Бёрнетт. В. К. Харченко считает, что педагогические принципы писательницы можно назвать «системой воспитания». Он предлагает несколько вариантов названия данной системы: «идеальная педагогика», «педагогика

редчайшего позитива», «модельная педагогика», «микроскопическая педагогика». Сутью статьи исследователя повести Бёрнетт является разработка «технологии считывания» педагогических идей «с пространства художественного текста». По мнению В. К. Харченко в высокий стандарт поведенческих качеств Элизы Бёрнетт входят: стойкость, терпение, правдивость, эмпатия, способность быть благодарным и приветливым, умение вовремя выразить собственное мнение и промолчать, когда не спрашивают, а также редкостная способность, не гордясь победой, утешать побеждённого. Нетрудно заметить, что подростку прививают благородное чувство собственного достоинства наряду с деликатностью. От воспитателя требуется понимание психологии подростка, строгое отношение к себе самому, а также внимание к мельчайшим деталям поведения и мимики ребёнка: «не то что надерзить, но даже улыбнуться иногда непозволительно, чтобы не ранить другого человека». Такое понимание педагогических идей Бёрнетт оправдывает название «микроскопической педагогики». Подросток в повести внешностью и характером напоминает капитана Доринкура, своего отца. Любопытные арендаторы, встречающие маленького графа у входа в церковь, говорят: «Ни дать, ни взять капитан!». Автор повести «Маленький лорд Фаунтлерой» верит в возможность генетического наследования предрасположенности к усвоению навыков высокого стандарта поведения. В этом педагогические взгляды Элизы Бёрнетт схожи с убеждениями Клайва Льюиса. Но всё же гораздо большее влияние на решение судьбы Фаунтлероя оказало воспитание. Вдова капитана не только глубоко любила сына, но и умела органично сочетать в процессе воспитания ребёнка ласковость и приветливость с требовательностью и последовательностью. Старого графа вначале поразили хорошие манеры внука, а уж затем пришло осознание лучших качеств характера мальчика. Позже возникла взаимная любовь деда и его маленького наследника. В повести Элизы Бёрнетт наибольшее внимание посвящено воспитанию. При этом роль генетики вовсе не отрицается ни героями повести, ни её автором. Доринкур, взыскательный критик, предрасположенный к выявлению пороков в воспитании внука, при первой встрече испытывает приятное удивление. В дальнейшем старый граф начинает гордиться своим наследником и примиряется с матерью маленького лорда Фаунтлероя. О юном наследнике одобрительно говорят: «... он красив, мальчик-то, да такие у него прекрасные манеры...». Манеры хороши потому, что он прошёл школу воспитания аристократа и джентльмена у своей матери, вдовы сына графа капитана Доринкура.

Но давайте вернёмся в 21 век. Думается, современные родители не считают навыки приветливости и почтительности самыми главными целями воспитания детей. Заботятся, прежде всего, о том, чтобы искоренить наивность, доверчивость, привить навыки поведения осторожного и осмотрительного. Эмпатия и вовсе не в моде в наши времена. Считается, что это слабость, брешь в обороне, через которую может проникнуть зло. Способность к эмпатии нашими современниками воспринимается как опасное качество. Одним словом, содержание модели идеальной педагогики существенно изменилось. Ведь значительно изменилось само по себе общество. Правомерно ли считать, что педагогические установки Элизы Бёрнетт безнадежно устарели в наши дни? Полагаю, устарел именно набор качеств, а не сама по себе «идеальная педагогика» «от Фаунтлероя». Ведь её

глубинная суть исходит из ничем не отменимого народного убеждения в том, что дети вырастают похожими на своих родителей. Они лучше нотаций воспринимают пример. Именно поэтому лучший дидактический приём – воспитание на примере взрослых. Вот и вспомним эпитафию к нашей статье: «Не воспитывайте детей. Всё равно они будут похожи на Вас. Воспитывайте себя». Английская поговорка звучит в тон высказываниям древнееврейских мыслителей и педагогов, советовавших родителям учить маленьких детей, демонстрируя им собственное правильное поведение, доверяя при этом более всего интуиции и заботе материнской души.

Авторам настоящей статьи кажется, что необходимо сказать несколько слов о том, как мы понимаем сущность «идеальной» педагогики. Речь идёт не об обречённых на провал попытках вырастить идеальную личность без «страха и упрёка». Это никакой педагогике не под силу потому, что не соответствует самой по себе человеческой природе. Целью «идеальной» педагогики является воспитание человека, который сможет не растеряться, оказавшись в самом верхнем слое общества, и не сломаться в час тяжёлых испытаний или утрат. Обладая набором качеств, относящихся к высокому стандарту поведения, умея владеть собой, демонстрируя любезность и гибкость, человек, подобный Фаунтлерю, наделён тем, что в народе называют «стержнем». Он всегда равен самому себе. Думается, что окончательное формирование личностных качеств зависит не только от генетических данных, наличия хороших воспитателей или примера правильного поведения. Много зависит от самого ребёнка. Недаром В. К. Харченко пишет о значимости детской фантазии. Исследователь обращает внимание на то, что наследник Доринкура в собственном воображении создаёт столь привлекательный образ старого графа, что деду самому хочется приблизиться к имиджу, живущему не в реальности, а лишь в душе его юного внука. В связи с этим несоответствием зачастую возникают комические ситуации, в полной мере в тексте повести проявляется тонкий английский юмор Элизы Бёрнетт. Несоответствие имиджа и реального Доринкура порождает обоюдное движение навстречу друг другу со стороны деда и внука. Оно служит отправной точкой для процесса их взаимного воспитания и самовоспитания. Согласно терминологии современной педагогики получается нечто близкое к более или менее осознанному партнёрству в деле воспитания подростка. Авторы настоящей статьи солидарны с выводом В. К. Харченко: «Научить детей создавать свои модели поведения, ориентируясь на высший уровень обычного человеческого бытия, – таковы содержательная и инструментальная стороны художественной педагогики Фрэнсис Бёрнетт».

Повесть Элизы Бёрнетт была так популярна, что родители начали копировать одежду маленького лорда Фаунтлероя. В 1885 году вошёл в моду костюм для мальчиков, почти полностью соответствовавший одеянию маленького лорда из повести Элизы Бёрнетт. Автор повести придумала и сшила своими руками такой костюмчик для своего сына. Он на века стал классической одеждой для мальчиков среднего класса. В набор входили: чёрная бархатная визитка, представлявшая собой однобортный сюртук с закруглёнными полами, расходящимися спереди или туника, штанишки до колена и рубашка с большим воротником из гофрированного кружева. Порой надевали шотландский берет или шляпу с широкими полями, манжеты со сборками, рубашки, расшитые

кружевами. Такие костюмы не выходили из употребления до начала XX в. Иногда использовали лишь детали классического костюма. На лето шили не из бархата, а из атласа и др. более лёгких тканей. Цвета выбирали чаще всего тёмные: чёрный, насыщенный зелёный, шоколадный, вишнёвый, тёмно-синий. «Костюм от Фаунтлероя» воплощал в жизнь мечту мам среднего достатка об английском аристократизме, обеспеченности и счастливым детстве для их сыновей.

Наследник графа Доринкура впервые появляется перед своим дедом в «чёрном бархатном костюме, с кружевным воротником, с кудрями, свободно обвивающими его красивое, мужественное личико». Историки, например, Марина Скуратовская, утверждают, что мода на костюм «от Фаунтлероя» отменила обычай одевать мальчиков в девчоночьи наряды, а также устранила пристрастие к длиннополой детской одежде. Отметим, что и до выхода в свет повести Бёрнетт любящие мамы одевали сыновей в бархат, плюш и кружево. Один из вариантов парадного костюма звучал следующим образом: «Туника и короткие штанишки из сапфиново-голубого бархата; кушак из бледно-розового шёлка; вандейковский воротник и манжеты должны быть если уж не из игольного кружева в старинном духе, то из ирландского гипюра».

И всё же именно повесть Бёрнетт дала толчок созданию романтического образа юного принца или крошечного лорда, похожего хотя бы внешне на маленького Фаунтлероя. У здравомыслящих мам хватало такта одевать таким образом детей до семи лет. Иные родительницы заставляли мальчишек носить бархат и кружево до 13-14- тилетнего возраста, чем вызывали откровенные признания взрослых отпрысков в том, что они ненавидели костюм «от Фаунтлероя». Всему своё время. Да и характер ребёнка надо учитывать, подбирая ему одежду.

Историки утверждают, что костюм популярный в США и Европе в 19 и в начале 20- го вв. имеет свою историю. Он может быть понят как вариант стиля Ван Дейка (18 век), восходящий к моде, принятой при дворе короля Карла I. Несомненно, в деле популяризации костюма «от Фаунтлероя» немалую роль сыграли иллюстраторы текста повести Элизы Фрэнсис Бёрнетт: Реджинальд Берч и др. художники, а также знаменитые портретисты Антонис ван Дейк, нередко изображавший кружевной широкий воротник, и Томас Гейнсборо. Воротник вошёл в историю моды как «вандейковский». А образы Томаса Гейнсборо стали символом английского романтического портрета.

Томас Гейнсборо (Thomas Gainsborough; 1727-1788) в качестве портретиста обрёл особенную популярность в курортном городе Бате. Работы Ван Дейка повлияли на раннее творчество Гейнсборо. Но собственный стиль английского романтика неповторим.

Работы Томаса Гейнсборо грациозны, утончённы, овеяны лёгкой грустью. Они почти всегда легко узнаваемы. В индивидуальном стиле портретиста сочетались изящество стиля рококо, черты романтизма и предвосхищение реализма. Можно говорить об уважении и внимании к личности, соответствии души и тщательно выписанного пейзажа, реалистичности деталей. Особенно ценили современники умение Гейнсборо создавать тончайшие цветовые рефлексы, растворяя краску одного тона в другом. Лица и фигуры героев художника отличаются чувством собственного достоинства. Картины оставляют

впечатление гармонии между человеком и природой. Портреты Гейнсборо быстро завоевали признание взыскательных лондонцев. Король Великобритании Георг III покровительствовал художнику.

В 1770 году Гейнсборо пишет «Голубого мальчика». Подросток одет в костюм небесно-голубого цвета. Детали его почти полностью соответствуют облику и одежде «маленького лорда Фаунтлероя». Позировал художнику сын владельца скобяной лавки Джонатан Баттел. Мальчик стоит в непринуждённой позе. Он одет в аристократический костюм из голубого атласа. В настоящее время портрет хранится в собрании Хантингтона в США. Одна из самых знаменитых работ несравненного Гейнсборо считается жемчужиной в коллекции портретов кисти английского романтика. Он был продан Хантингтону за 728 тысяч долларов.

Всестороннее рассмотрение изданий двух знаменитых произведений английской детской литературы, хранящихся в Редком фонде университетской библиотеки позволило авторам настоящей статьи прийти к следующим выводам:

1. Оба издания в мягких обложках хорошо сохранились в фондах библиотеки USARB. Нет ни пятен, ни повреждений. Текст в обеих книгах набран кириллицей по правилам русского языка, соответствующим послереволюционной орфографии и пунктуации. Маргиналий, экслибрисов или посвящений в тексте обоих изданий нет.
2. Обе книжки прекрасно иллюстрированы. Помимо красочно оформленных обложек имеются красивые заставки («Конь и его мальчик» К. Льюиса), а также отличные иллюстрации (рисунки Реджинальда Бёрча в «Мленьком лорде Фаунтлерое»). Своеобразное «эхо» обеих книжек явственно различимо в пространстве изобразительного искусства, а также в истории моды. Мы имеем в виду статуи, посвящённые авторам повествований, портреты Ван Дейка и Геенсборо, а также костюмы в стиле «маленького лорда Фаунтлероя».
3. Обе книжки, романтические и неповторимо своеобразные, признаны шедеврами детской англоязычной литературы. «Конь и его мальчик» Клайва Льюиса является одной из самых увлекательных, весёлых и прелестных сказок нарнийского цикла, стоящего у истоков современного жанра фэнтези.
4. Элиза Фрэнсис Бёрнетт в повести «Маленький лорд Фаунтлерой», рассказав читателям простую и благотворную историю, в области исследования и изображения взаимоотношений обладателей разного социального статуса, людей несхожего уровня обеспеченности, а также представителей различных поколений проявила присущие её стилю пронзительность, юмор и глубину психологизма.
5. На восприятие любого издания влияет качество перевода. Книга Фрэнсис Бёрнетт является воспроизведением издания 1891 года. Это увеличивает её ценность в глазах библиофилов, а также библиотекарей, но затрудняет процесс усвоения текста рядовым читателем-подростком. Для него представляют собой проблему архаизмы, написание имён собственных в старинном стиле, а также встречающиеся в тексте отрывки, пересказывающие содержание фрагментов повести Бёрнетт. Сказка Клайва Льюиса мастерски переведена на русский Натальей Трауберг.

6. Считывая вслед за В. К. Харченко принципы педагогики «от Фаунтлероя» и «от Шасты-Кора» с пространства художественных текстов, мы пришли к выводу о том, что Клайв Льюис и Элиза Фрэнсис Бёрнетт, признавая огромную важность генетических данных, не отрицают значимость воспитания на примере. Э. Ф. Бёрнетт рекомендует сочетать приветливость с предельной требовательностью. Она видит процесс воспитания как своеобразное партнёрство педагога и подростка.
7. Учитывая всё вышеизложенное, мы считаем, что читательским адресом сказки Льюиса и повести Бёрнетт являются не только дети младшего и старшего подросткового возраста, но и родители, деды, организаторы педагогического процесса в школах и лицеях, преподаватели и студенты педагогических и филологических факультетов вузов, исследователи детской англоязычной литературы, а также сторонники раннего религиозного развития личности.
8. Авторы статьи полагают, что, учитывая наличие в фонде двух экземпляров книги Льюиса, один из них хорошо бы оставить в Редком фонде, а второй передать на абонемент научной и художественной литературы. Издание повести Бёрнетт (единственный экземпляр) мы предлагаем изъять из основного фонда хранения и переместить в коллекцию изданий Редкого фонда Научной библиотеки нашего университета.

Список литературы:

1. Мостепанов, А. А. Жанровые особенности цикла «Хроники Нарнии» К. С. Льюиса / А. А. Мостепанов // Вестник Воронежского гос. ун-та. Сер. Филология, Журналистика. - 2011. - №1. - С. 45-48.
2. Скуратовская, Марьяна. Маленький лорд Фаунтлерой. Литература и мода / М. Скуратовская // Культура. – 2014. – 12 мая. – Р. 13.
3. Харченко, В. К.. Педагогика от Фаунтлероя: Идеальное поведение ребёнка в художественной трактовке Фрэнсис Бёрнетт // Дошкольное воспитание. -2009. - №7. – С.14-19.

CZU 78.03.071.1(470)“18”(092)

**К 175-ЛЕТИЮ Н. А. РИМСКОГО-КОРСАКОВА: ИЗ ФОНДОВ НАУЧНОЙ
БИБЛИОТЕКИ БЕЛЬЦКОГО УНИВЕРСИТЕТА им. А.РУССО**

*ON THE N. A. RIMSKY-KORSAKOV (1844–1908) 175 TH ANNIVERSARY: FROM THE
COLLECTIONS OF THE SCIENTIFIC LIBRARY OF A. RUSSO BĂLȚI STATE UNIVERSITY*

Марина ШУЛЬМАН, Снежана ЗАДАЙНОВА Елена ЦУРКАН, Ольга ДАСКАЛ

Abstract: *This paper is dedicated to 175-th anniversary of famous Russian composer N. A. Rimsky-Korsakov. The authors of this article bring a tribute to modern perception of Rimsky-Korsakov music through three operas (“Sadko”, „Snegurochka”, „The Legend of the Invisible City of Kitezh”) and books about his life and activity as a composer. The N.A.Rimsky-Korsakov collection are available in USARB Scientific Library.*

Keywords: *N. A. Rimsky-Korsakov, 19-th century Russian music, Russian opera theatre, R. Wagner, modern university library*

Непосредственным поводом для появления на свет этой статьи явилось желание работников университетской библиотеки обратить внимание пользователей на славную годовщину. В 2019 году исполняется сто семьдесят пять лет со дня рождения в городе Тихвине одного из самых талантливых представителей русского музыкального мира Николая Андреевича Римского-Корсакова. Работа делится на три части. В первой половине статьи мы старались с позиций современности осмыслить особенности личности, а также своеобразие творческих достижений великого композитора. Неотъемлемой частью наследия Римского-Корсакова являются симфонии, концерты, оперы и романсы.

Не имея возможности осветить всё богатство его музыкального мира, мы решили, во второй части настоящей работы, писать прежде всего о своеобразии трёх знаменитых опер, принадлежащих перу Николая Андреевича Римского-Корсакова: «Снегурочка», «Садко» и «Сказание о невидимом граде Китеже и девице Февронии».

Целью третьей части данной статьи было ознакомление пользователей с книгами, альбомами и нотами, связанными с именем композитора. Они хранятся в отделе музыкальной литературы, а также в депозитаре Научной библиотеки Бельцкого университета имени А. Руссо.

Энергия как доминанта личности Николая Андреевича-Римского-корсакова. Римский-корсаков был чрезвычайно организован и энергичен в работе
Александр Глазунов

В ходе чтения воспоминаний самого композитора, а также литературы о нём, мы осознали, что, отнюдь не подвергая сомнению значимость и масштаб фигуры Римского-Корсакова, музыковеды и филологи до сих пор спорят о смысле его сочинений. Споры начались ещё при жизни композитора. Обладая

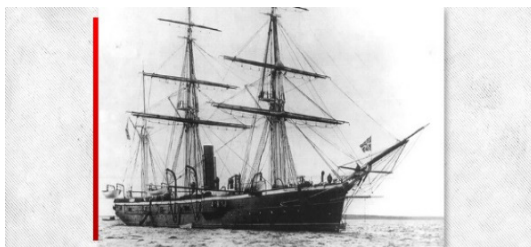

врождённым абсолютным слухом, а также творческой смелостью, Римский-Корсаков был неутомим в своих поисках. Он изучал особенности инструментов, способы оркестровки, теорию музыки, обращался к творчеству Баха и Палестрины, совершенствуя собственное мастерство в сфере контрапункта. Петр Ильич Чайковский, получивший от Римского-Корсакова 40 фуг с просьбой о просмотре и совете, был потрясён работоспособностью и целеустремлённостью младшего современника. Он опасался, что чрезмерное, по его мнению, теоретизирование может нарушить сказочное очарование сочинений Николая Андреевича. Опасения оказались напрасными. Римский Корсаков, заняв в 27 лет пост директора консерватории, называл себя её «лучшим учеником». Он впитывал влияния, остро ощущал веяния времени, не страшась идти своим путём. Глубина теоретических познаний Римского-Корсакова органично сочеталась с эмоциональностью, непосредственной свежестью восприятия богатств мира звуков и профессиональной искушенностью.

Название «Тихвин» в переводе с вепского языка на русский означает «водный путь». Кзалось бы, внуку адмирала самой судьбой предназначено идти по жизни «водным путём». Маленький Римский-Корсаков, подражая старшему брату Воину Андреевичу, мечтал о море.

Портрет Н. Римского-Корсакова

Клипер «Алмаз»

Но Господь, вдохнувший в душу Николая Андреевича талант, решил иначе. В древнем городе Тихвине на реке Тихвинке зимы долгие и суровые. Первое упоминание о городе относится к 1383 году. В 1560 при Иване Грозном построили Успенский мужской монастырь. Наверное, на воображение будущего композитора, родившегося в Тихвине шестого марта 1744 года, повлияли все особенности места его появления на свет. При наличии города Рима в первой части фамилии Н. Корсаков абсолютно русский сочинитель. Осознанно, ибо он в молодости принадлежал к знаменитой «Могучей кучке», композитор черпал вдохновение в русском мелосе. В соответствии с теориями В. Стасова, знаменитого музыкального критика, музыка должна быть народной, национально своеобразной и драматичной.

Сюжеты Римский-Корсаков часто брал из сказок, фольклорных, волшебных или литературных. Использовал в качестве литературной основы также былину, апокрифы, предания и коляды. Душой тянулся к старинным распевам и древним текстам. В замечательной книге «Летопись моей музыкальной жизни» композитор писал о том, что его прелюдия «Над могилой», посвященная памяти мецената и друга Митрофана Павловича Беляева, была, отчасти, подражанием похоронному звону, слышанному в далёком детстве в родном Тихвине. Николай

Андреевич был человеком глубоко верующим, по-петербургски сдержанным во внешнем проявлении эмоций, застенчивым и строгим.

Музыке учили будущего композитора соседка, затем гувернантка. С благодарностью он вспоминал уроки пианиста Канелли. Будучи молодым членом группы «Могучая кучка», Римский-Корсаков прислушивался к советам Милия Балакирева. Систематического музыкального образования у Римского-Корсакова не было. Во флоте Николай Андреевич служил на клипере «Алмаз», побывал у берегов Норвегии, Англии, Франции, Италии и Испании. После возвращения из путешествия он серьёзно занялся музыкой, сочинил симфонию, первое исполнение которой прошло весьма удачно. Молодой композитор был назначен смотрителем хоров Морского ведомства. В замечательно правдиво и самокритично написанной «Летописи моей музыкальной жизни» автор вспоминает о том, что был строг. Капельмейстеры встречали его навытяжку и проигрывали репертуар.

Римский-Корсаков проверял качество инструментов и уровень исполнения произведений. У молодого начальника, помимо амбиций, были здоровое любопытство и море энергии. Композитор основательно изучил особенности игры на духовых инструментах. Он писал: «Я понял сущность удобных и неудобных пассажей, различие между виртуозной трудностью и непрактичностью, я узнал всякие предельные тоны инструментов и секрет получения некоторых всеми избегаемых по неведению нот». (Н. Римский-Корсаков «Летопись моей музыкальной жизни»). В дальнейшем композитор в поисках наилучших выразительных средств часто вводил в состав своего оркестра нетрадиционные инструменты. В «Моцарте и Сальери» звучат деревянные духовые, в «Сказании о невидимом граде Китеже и деде Февронию» слышны домры и балалайки. В «Младе» впервые в оркестре появляется альтовая флейта, о завораживающем звучании которой Д. Рогаль-Левицкий писал: «...альтовая флейта склонна петь. Красота её низких степеней невольно приковывает к себе внимание слушателя, мгновенно проникающегося необычайной поэтичностью и выразительностью их».

Уже в самом начале карьеры композитора Римский-Корсаков проявил качества характера, без которых он не мог бы стать столь крупной фигурой в музыкальном мире, изобилующем талантами. Молодой Николай Андреевич отличался выносливостью, стремлением докопаться до сути дела, трезвостью суждений о себе самом, а также о других людях, профессиональным любопытством и неуёмной жаждой деятельности. Доброжелательность и уживчивость Николая Андреевича легко подтвердить фактом совместного проживания с Модестом Мусоргским, обладателем недюжинного таланта и сложного характера. По утрам на рояле играл Модест Мусоргский. После двенадцати инструмент использовал Николай Римский Корсаков. По вечерам всё решалось, по словам Римского-Корсакова, «по обоюдному соглашению». Сговорчивость молодого композитора быстро иссякала в тех случаях, в которых были затронуты его творческие интересы.

Приняв в юности помощь Милия Балакирева, Римский-Корсаков спорил с ним впоследствии, отстаивая авторское право писать по своему усмотрению. Современники по достоинству оценили масштаб дарования Римского-Корсакова.

Своеобразием таланта Николая Андреевича восхищались музыкальный критик Владимир Стасов, композиторы Сергей Танеев и Александр Глазунов, меценаты Савва Мамонтов и Митрофан Беляев, художники Михаил Врубель и Виктор Васнецов. Оперы и симфонические произведения Римского-Корсакова часто вызывали не только восторг широкой публики, но и споры. В постановке оперы «Ночь перед рождеством» в сцене с чёртом появилась императрица Екатерина Вторая. Это вызвало гнев великого князя. Обращаясь к певице, он произнёс: «Вы нынче моя прабабушка, как я посмотрю!» Певица была сконфужена, постановщик растерялся. Наследник царствующего дома отправился с жалобой к государю. После этой истории оперы Римского-Корсакова перестали ставить на сцене императорского театра.

У Николая Андреевича был сильный характер, происшествие его не сломило. Оперы шли на сценах частных театров меценатов Саввы Мамонтова и Митрофана Беляева.

Композитор шел непроторенными путями, мыслил сколь традиционно, столь же и новаторски, впитывал самые разные влияния. Римскому-Корсакову была присуща неумная, не ослабевающая в старости энергия саморазвития. Во второй половине 1897 года композитор увлёкся сочинением романсов под влиянием чтения стихотворений Алексея Толстого. Николай Андреевич обратил внимание на то, что изменился сам по себе стиль работы. Раньше мелодия создавалась, по выражению автора, «инструментально...помимо текста».

В 1897 году мелодия четырёх романсов на слова А. Толстого стала выходить «чисто вокальною». Николай Андреевич образно писал о процессе сочинения: «Мелодия романсов» лилась «следуя за изгибами текста». Сопровождение вырабатывалось уже после сочинения мелодии. Римский-Корсаков справедливо писал о том, что новый приём сочинения и есть «истинная вокальная музыка».

Николай Андреевич увлёкся сочинением романсов на слова А. Майкова, А. Пушкина и других поэтов. Ко дню 25-летия свадьбы Николай Андреевич посвятил жене романс на слова Пушкина «Ненастный день потух». В этой жемчужине из неисчерпаемой сокровищницы русских романсов сочетаются сладостно льющаяся мелодия, глубина раздумья и кипение страстей. Слияние стиха и музыки безупречны. В пушкинском стихотворении пейзажи контрастны по настроению. Один из них южный и тёплый. Другой северный и тревожный. Лирический герой стихотворения, пытаясь подавить в душе ревнивое чувство, точно заклинание повторяет слово «одна». Сердцу, истерзанному разлукой, а, возможно, и отвергнутому, легче смириться с печалью и слезами героини, чем с её подозреваемой, ничем не доказанной изменой. В этом стихотворении Пушкин говорит не о любви, а о страсти и ревности. Неимоверное страдание, выраженное Пушкиным, музыка утишает и лечит.

Одна из тайн искусства – гармонизация печали, просветление тёмных страстей. Смысл стихотворения не равен прямому значению слов. Филолог Тынянов говорил о «приращении смысла» в стихотворной строчке. Аверинцев писал о том, что русская драматическая и печальная лирика, воздействуя суггестивно на подсознание читателя или слушателя, гармонизирует за счёт мелодичности течения стиха беспорядочный бег мыслей. Возвращая биению сердца и дыханью драгоценный мелодичный ритм, русская классическая

медитативная лирика просветляет мятущийся ум, независимо от прямого значения слов текста стихотворения. Чем печальней смысл, тем светлее на душе. Эстетическое потрясение врачует тревогу и минимизирует стресс, переживаемый в реальности. Музыка Римского-Корсакова, следующая за текстом Пушкина, сочетанием драматизма и мелодического рисунка на краткий миг дарит слушателю успокоение, ощущение победы над тёмными силами души.

Своеобразие творческого почерка Римского-Корсакова в сочинении опер выразилось еще ярче, чем в написании романсов. Поразительна широта жанровых поисков композитора. Он создал оперу-сказку, оперу-былину, оперу-иллюстрацию к гоголевскому тексту, оперу-мистерию и т. д. Последняя опера Николая Андреевича «Золотой петушок» была одновременно волшебной и сатирической. Острота музыкальных находок в этой опере предвещает появление на почве русской музыки парадоксальных решений Игоря Стравинского в балете «Петрушка». В 21 веке опера – искусство элитарное. Многие люди, наделённые музыкальным слухом, оперу как жанр не воспринимают.

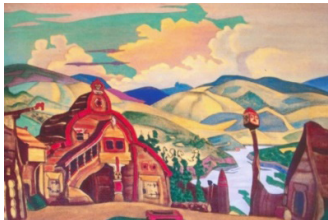
Отметим, что Римский-Корсаков популярен как симфонист, а также автор широко известных романсов. Множество людей узнает на слух мелодии песни Варяжского гостя («Садко») или бесконечно энергичную музыку «Полёта шмеля» (опера «Сказка о царе Салтане»). В ходе музыкального теста эту интермедию из третьего акта оперы Римского-Корсакова узнали 94 процента слушателей. Четыре процента решили, что они слышат «Полёт Валькирий»(опера Рихарда Вагнера «Валькирия»). Два процента участников теста спутали «Полёт шмеля» с «Танцем с саблями»Хачатуряна из балета «Гаянэ». Римский-Корсаков сочинил интермедию 120 лет тому назад (1899-1900 гг.). Вначале её исполняли два скрипача. В двадцатом веке музыканты, исполняя «Полёт шмеля» индивидуально, демонстрировали собственную виртуозность и скорость. В ходе исполнения «Полёта шмеля» стремительно меняются тональности. В 21 веке в книгу рекордов Гинесса было записано имя гитариста-виртуоза Виктора Зинчука. Он брал 20 нот за секунду. В 2012 году Дэниэл Химбаух исполнил произведение за 10 секунд. Через три года он же установил новый рекорд быстроты исполнения интермедии Н. А. Римского-Корсакова со скоростью 2000 bpm.

ОПЕРА Н. А. РИМСКОГО-КОРСАКОВА «СНЕГУРОЧКА»

Кто не любит моей снегурочки, тот не понимает моих сочинений вообще и не понимает меня
Николай Римский-Корсаков

Виктор Васнецов

Николай Рерих

Михаил Врубель

Снегурочка, одна из самых лучших русских сказочных опер, была закончена в 1881 году. Композитор увлечённо сочинял музыку к каждой из своих многочисленных оперных партитур, но о «Снегурочке» писал в книге «Летопись моей музыкальной жизни» с неподдельной нежностью. Драматизм сказочного мира этой оперы со сложным переплетением и борением христианских верований и языческих пантеистических мотивов ассоциировался у Николая Андреевича с его собственным духовным миром.. В связи с прелестной музыкой этой оперы Борис Асафьев писал о строгой, холодной скованности», о цельности стремлений, целомудрии и скромности, а также застенчивости, свойственных душевному строю самого Римского-Корсакова. Многие современники приняли без восторга «Снегурочку» Н. Островского, не разглядев в её сюжете новой поэтической грани художественного мастерства драматурга.

Римский-Корсаков читал произведение дважды. Первое знакомство не произвело впечатления. Лишь возвращение к тексту литературной сказки Николая Александровича Островского на новом этапе собственного творческого пути вселило в душу композитора уверенность в гениальности творения писателя и горячее желание создать оперу на сюжет сказки. Римский-Корсаков писал либретто, используя оригинальный текст Островского. Неудовлетворённый первыми постановками оперы, Николай Андреевич написал статью с разбором и пояснениями. Дальнейшие постановки были значительно лучше первых.

Потомки признали за сказкой Островского и оперой Римского-Корсакова поэтичность замысла, жанровое своеобразие, а также совершенство литературного и музыкального воплощения. В двадцать первом веке говорят об утопическом начале, а также о том, что опера является одной из первых правозвестниц жанра фэнтези в музыке.

Живописность присуща уже самому тексту сказки Н. А. Островского. В партитуре оперы изобразительное начало было многократно усилено. Эскизы иллюстраций к постановке оперы Виктора Васнецова совмещали сказочную фантастичность с верностью изображения крестьянского быта..На его картине в волшебном лесу стоит милая девочка, одетая в белую пушистую шубку.

В изображении Николая Рериха терем царя берендеев приобрёл черты монументальности, декоративности и красочности. Мягкие линии покато́й крыши и балюстрады терема гармонируют с волнистыми очертаниями холмов. Терем красен, а холмы окрашены в густо-синий, нежно-зеленоватый и желтый. Небо над страной берендеев зеленовато-желтое с розоватыми и сиреневыми всполохами. Очертания облаков резки и тревожны, словно в небесах идёт борение холодных и жарких воздушных масс, подвластных Морозу (воплощение зимы) и солнечному Яриле (символ лета). Михаил Врубель придумал костюм для своей жены, Надежды, для постановки оперы на сцене театра Саввы Мамонтова. На фоне глубокого снега видна изящная девичья фигурка в волшебной шубке. Холодные фиолетовые оттенки контрастируют с жаркими золотистыми бликами. Юное лицо с тонкими чертами в сияющей короне поражает первозданной красотой и хрупкостью. А рядом могучая ель и маленькая рыженькая белочка как символы великой мощи и нежной прелести природы. Сама девушка более напоминает очарованный дух леса и зимы, чем обычное человеческое дитя.

Сочетание замечательного художественного текста, великолепной и

проникновенно поэтичной музыки € выразительными декорациями, а также мастерство исполнителей превращало постановку оперы Римского-Корсакова в несомненный шедевр русского оперного искусства..

Персонажи сказки Островского, а также действующие лица оперы Римского-Корсакова не раз подвергались переосмыслению в работах литературных имузыкальных критиков. Мизгирь порой казался бездушным эгоистом, а иногда он выступал в роли олицетворения энергичного купечества, наделённого решимостью, деньгами и душевной пылкостью. В образе Леля видели то обиженного сироту, то могущественного сына богини плодородия Лады, вызывающего у женщин не столько любовное чувство, сколько желание прозвездить на свет дитя. Совершенство песен Леля заставляет задуматься о связи этого образа с темой творчества, весьма актуальной в сочинениях

Н. А. Римского-Корсакова. О Яриле (солнце) композитор писал как о «творческом начале, вызывающем жизнь в природе и людях». В славянской мифологии Ярило - языческое жестокое божество. Одновременно он несёт людям прощение и теплоту, олицетворяя собой творческие силы природы, возвращая в мир правильность космогонического порядка, всеобщую любовь и щедрую урожайность земли. Поэтичней всех и сложнее всех иных образов сама Снегурочка. В её облике парадоксально сочетаются детская ребячливость и взрослая решимость, робость и самопожертвование, страх смерти от лучей солнца и готовность всё отдать за возможность испытать чувство любви. Люди воспринимают Снегурочку с восхищением, а порой готовы её погубить, испытывая зависть.

Автор писал: «Снегурочка – холодное дитя Мороза и Весны – всей душой тянется к людям, к солнцу». Драматизм ситуации, в которой оказываются главные герои оперы-сказки, сглажен и умиротворён идеями философско-пантеистического характера, явной связью текста Островского, а также оперы Римского-Корсакова с календарём, воцарением естественного порядка вещей и совершенством музыкальных решений композитора. Николай Андреевич писал о своей любимой опере: «Музыка моей «Снегурочки» удивительная, я ничего не мог никогда себе представить более к ней подходящего и так живо выражающего всю поэзию русского языческого культа и этой сперва снежно-холодной, а потом неудержимо страстной героини сказки». На сцене частной оперы Саввы Мамонтова партию Снегурочки пела Надежда Забела-Врубель.

В манере исполнения и хрупком облике жены художника Михаила Врубеля, замечательно сочетались детское простодушие, таинственная отстранённость и пылкое стремление к обретению человеческой способности наслаждаться счастьем и самозабвенно любить. Музыка «Снегурочки» настолько русская, народная, что многие критики считали заимствованиями мелодии, сочинённые самим композитором. М. Иванов сделал в печати безапелляционное заявление о том, что три песни Леля заимствованы. Рассерженный автор оперы также выступил в печати, попросив указать источник заимствования. Таковой не мог быть назван в принципе. Римского-Корсаков сочинял оригинальную музыку, либо «заимствовал» у природы. Борис Асафьев глубоко понял и высоко оценил подражание птичьим голосам и другим звукам природы в опере «Снегурочка». Он писал об «эстетическом вчувствовании, допускающем звукоподражание».

Асафьев отмечал, что звукоподражание у Римского-Корсакова не ограничивается «внешними формами», являясь «лишь опорным пунктом для симпатического расширения нашего «я», для включения в него всей окружающей природы». Римский-Корсаков вспоминал, что сочинял «Снегурочку» в счастливую пору своей жизни. Семья жила в Стилёве в доме с тенистым садом. Возле деревни росли рощи, а также огромный сад, называемый «Волчинцем». Рояль был расстроен, но это не мешало Римскому-Корсакову сочинять арии, песни, речитативы, и дуэты для «Снегурочки», используя народные мелодии и попевки. Таковы «Орёл воевода, перепел – подъячий» (пляска птиц), «Ай, во поле липенька» (песня), «Просо» (хор) и др. фрагменты.

Николай Андреевич сознавал, что мотив «Масленицы мокрохвостки» напоминает «кощунственно» православную панихиду. Он писал со ссылкой на Афанасьева о том, что «мелодии старинных православных песнопений древнего языческого происхождения». В основе мелодии вступления лежит «подлинный петушиный крик», сообщённый автору его женой, Н. Пургольд в девичество, а пляска птиц создана на основе криков снегирия и копчика. Домашние называли проживавшую в доме птицу «снегирушкой». Композитор писал, что снегирь пел свою песенку в *Fis-dur*, а он «для удобства скрипичных флажолетов взял его мотив тоном ниже».

Римский-Корсаков говорил о творческой свободе, достигнутой ко времени сочинения «Снегурочки». Он писал о том, что мало был знаком с творчеством Вагнера, но шёл по пути наиболее эффективного использования лейтмотивов. В книге «Летопись моей музыкальной жизни» Римский-Корсаков пишет, что у Вагнера из «лейтмотивов сплетается оркестровая ткань». О своей опере он говорит, что лейтмотивы использованы не только в ходе создания оркестровой ткани, но и в вокале. Он сравнивает лейтмотивы Вагнера с «грубыми военными сигналами», а свои «гармонические последовательности», воспринимаемые самим композитором как вариант чередования лейтмотивов, характеризует как явление, требующее «воспитанного музыкального слуха» и «тонкого понимания».

Римский-Корсаков писал о счастье, охватившем его после сочинения «настоящего речитатива», имея в виду обращение Весны к птицам перед пляской. Композитор отмечал «плавность льющихся речитативов», естественность и удобство для исполнителей вокальных партий, характерность персонажей оперы, красоту оркестровки. Он писал о «силе и блеске звука» в финале, о «бархотистости» и «полноте» мелодий любимой оперы.

По мнению Римского-Корсакова, ни Милий Балакирев, ни Владимир Стасов не поняли красоты гимна Яриле (Имя языческого солнечного божества славян). В целом, опера обоим понравилась. Балакирев даже рассказывал о том, что во время наигрывания мелодий проводов масленицы из «Снегурочки» его прислуга, пожилая Марья, начала приплясывать. Автор остроумно замечает, что предпочёл бы, чтобы собрат по искусству оценил «поэтичность девочки Снегурочки».

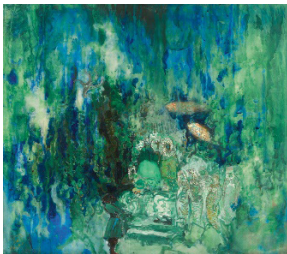
Прелесть оперы лучше всех осознал, по мнению автора, Александр Порфирьевич Бородин, создатель оперы «Князь Игорь». В книге «Летопись моей музыкальной жизни» образ Бородина, талантливейшего композитора, вечно занятого химическими опытами, очень привлекателен. Ум, вкус, талант и скромность в быту импонировали Римскому-Корсакову. Кончина друга его

глубоко опечалила. Решение завершить неоконченную партитуру «Князя Игоря» - пример бескорыстного служения музыке и истинной человечности. Николай Андреевич хотел возвеличить память безвременно погибшего друга, подарив миру шедевр: оперу «Князь Игорь» Александра Бородина.

ОПЕРА Н. А. РИМСКОГО-КОРСАКОВА «САДКО»

Мир руси и запада, реального и фантастического, земного мира и царства подводного глубоко и своеобразно воплощен в опере.

Борис Анисфельд

Константин Коровин

Ф. Федоровский
к постановке Б. Покровского

Полемика по поводу произведений Римского-Корсакова продолжается и сегодня. Это касается не только опер, созданных на последнем этапе творческой жизни композитора, но и его сочинений, выпущенных в свет в среднем периоде: оперы-балета «Млада» и оперы-былины «Садко». Музыковеды (С. Бородавкин и др.) отмечают в партитуре «Млады» влияние открытий Рихарда Вагнера, а также полемику с его творческими установками. Русский композитор сознательно продолжал традиции Глинки. В то же время в его опере-балете ощущается влияние романтической французской композиторской школы (А. Адана и Л. Делиба).

В опере-балете «Млада» импрессионистическая музыка Римского-Корсакова, по мнению Сергея Бородавкина, опережает на 2 года появление знаменитой оркестровой прелюдии Дебюсси «Послеполуденный отдых фавна» (1892). Сопоставляя составы оркестра в «Младе» и «Кольце нибелунга» Вагнера, Бородавкин приходит к выводу о том, что «трактовка оркестра, испытывавшая на себе разнообразные стилевые воздействия (в первую очередь – Р. Вагнера), в то же время является уникальной» у Римского-Корсакова. У него свои особенности драматургии, а также принципы гармонии и мелодики.

Римский-Корсаков считал оперу «Садко» одной из вершин своего творчества. Сравнивая её с «Ночью перед Рождеством» и «Младой», композитор отмечал черты сходства: интересные фигурации, длительно звучащие «протянутые» аккорды, насыщенность оркестрового колорита, удачное применение музыкальных лейтмотивов. В музыке всех трёх опер есть фантастическое начало.

Николай Андреевич писал об изысканности гармонии и модуляции как приёме выражения таинственного и фантастического в своих операх. Фантастическими сценами в «Садко» Римский-Корсаков считал следующие эпизоды: картина у Ильмень-озера, рассказ Волховы, Морской царевны,

интермеццо перед подводным царством, пляски речек и рыбок, шествие морских чудищ и другие музыкальные фрагменты. Эскизы к сценическому воплощению оперы «Садко» делали знаменитые художники.

Подводный мир Бориса Анисфельда - царство цвета и завораживающей игры светотени. Он поражает особой звучностью сине-зелёных тонов и эффектом «текучести» как бы струящихся красочных потоков. Взгляд зрителя словно втягивается в водоворот в центре картины. Бесчисленные оттенки синего, изумрудного и голубого создают не тёмный и пугающий, а празднично-светлый колорит со светящимися бликами. Точно подводное царство пронизано лучами солнца. Лишь кое-где заметны угрожающе-тёмные, до черноты, тени. На эскизе Бориса Анисфельда подводный мир безлюден. Лишь две маленькие рыбки видны на заднем плане. Подводное царство в изображении Константина Коровина реалистичней. Дно покрыто золотистым песком. На нём множество раковин. Плавают разнообразные рыбки. Видна фигура самого гусяра, одетого в кафтан тёплого красного цвета. Красный и золотистый контрастируют с иссиня-чёрным цветом воды, напоминая о том, что за пределами подводного мира по-прежнему существуют золото солнечного дня и теплота обыденного человеческого бытия..

Особенным обаянием отличаются женские образы, созданные Николаем Андреевичем. Впервые фантастически прекрасный образ, «тающий и исчезающий», ему удалось создать в «Панночке» и «Снегурочке». В опере «Сказка о Царе Салтане», поставленной на сцене театра Саввы Мамонтова, пела замечательная певица Надежда Забела-Врубель. Декорации писал Михаил Врубель, художник-символист.

Художник создал чарующий образ царевны-Лебеди. Он также написал картину и создал эскиз костюма Лебеди-птицы. Прекрасны Млада и Морская царевна, перевоплощающаяся в финале в реку Волхов. «Младу» и «Ночь перед рождеством» композитор называл этюдами, а «Садко» считал одной из вершин своего творчества зрелых лет, подчёркивая «безупречное гармоничное сочетание оригинального сюжета и выразительной музыки». В опере «Садко» фантастика гармонично сочетается с драматизмом и бытовым началом. Сцены торга в «Младе», колядки в «Ночи перед рождеством», начало четвёртой картины «Садко» композитор характеризовал как «сложные искусно развитые народные сцены».

Новаторским приёмом Римский-Корсаков считал былинный речитатив в опере «Садко». Он называл речитатив «былинным сказом, распевом», писал о том, что его происхождение навеяно «декламацией рябининских былин». Речитатив звучит на протяжении всей оперы, придавая ей, по словам композитора, особый «былевой характер». Римский -Корсаков не подвергал сомнению «былинность» своей оперы.

В 21 веке былина привлекает пристальное внимание исследователей. Новгородский цикл былин о Садко необычен. Новгород был центром северной части Руси, торговал с европейскими купцами, долго отстаивал свою независимость от шведов, литовцев, а также от посягательств московского царя. Вольный город, сохранявший значение народного схода (вече) был покорён Иваном Грозным. Как правило, героями былин становились богатыри. Садко – гусяра.

Его благоденствие зависит от воли богатых купцов, призывающих музыканта на пиры. Он не является воплощением силы и беззаветного служения Отчизне.

Образ Садко скроен из противоречий. Музыкант и купец, богач и бесшабашный спорщик, азартно рискующий богатством и авторитетом, побившись о заклад. Ф. Федоровский на эскизе к постановке оперы в Большом театре под руководством Бориса Покровского изобразил Садко могучим и вольным. У парня косая сажень в плечах, ноги расставлены, руки уперты в бока. Фигура как бы вписана в прямоугольник и очень устойчива. Садко самостоятелен, богат и упрям.. Разбогатевший Садко становится владельцем кораблей, мехов и драгоценностей. По одной из версий он воплощает собой «тороватый» (торговый) город Новгород. Другие ученые указывают на то, что Садко не был коренным жителем Новгорода. Он - приезжий. (Точка зрения исходит от Кирши Данилова, составителя первого сборника русских былин).

С тем, что Садко пришёл в Новгород с Волги связывают легенду о знаменитом споре героя былины с торговыми людьми Новгорода. Садко грозитя скупить все товары. Потерпев поражение, он говорит, что понял: «Не я велик, велик Великий Новгород». После этого герой отправляется на корабле в путешествие. В былине Садко слушается Николая угодника. По его знаку перестаёт играть на гусях, ввиду того, что бешеная пляска Морского царя и его чудищ провоцирует на море кораблекрушения. В опере связь между гусяром и святым утеряна, а Морская царевна Волхова опоэтизирована. В опере-былине, по мнению А. С. Миронова, произошла «Девальвация подлинных эпических ценностей». В этом учёный видит причину того, что «несмотря на поистине гениальную музыку Римского-Корсакова художественный мир «Садко» не приобретает «эпического масштаба». Он считает смешение былинного и сказочного начал искусственным, неорганичным.

Иной точки зрения придерживался Борис Асафьев. Он писал о «романтизированном эпосе». Образно говорил о том, что «былина просвечивает сквозь лирику сказки и сказаний о путешествиях». Сочетание христианских и пантеистических мотивов, а также взаимовлияние жанров создают особую многогранность и сложность художественного мира оперы Римского-Корсакова.. Несочетаемость литературных жанров сглажена и преодолена музыкально. Могущество композиторского дара автора таково, что придаёт своеобразие любому фрагменту партитуры, каждой из семи картин оперы, объединяя всё произведение в единое целое, гармонически прекрасное и благозвучное. Трагизм, экспрессивность или надрыв чужды самой природе дарования Римского-Корсакова. Его таланту присущи драматизм и фантастика, лиризм и бытовое начало, эпический размах и волшебная сказочность.

Неоднозначный образ Садко привлекает в 21 веке внимание не только филологов и музыкальных критиков. В книге Александры Сергеевой «Дорога в тридесятое царство. Славянские архетипы в мифах и сказках» с точки зрения психолога юнгианского типа рассматриваются образы былинного Садко, а также Морского царя. Автор отождествляет последнего с богом Велесом, напоминая о том, что именно это языческое божество почиталось на Руси в качестве «покровителя стад», а также певцов и музыкантов, игравших на гусях. По одной из версий Велес играл на благозвучном старинном инструменте.

Игра Садко так прекрасна, что заставляет Морского царя выйти на берег и

пообещать награду. То, что перед получением награды главному герою былины предстоит вступить на неизведанный путь торговли, бросив вызов купцам тороватого Новгорода, по мнению Александры Сергеевой, обозначает давно известную житейскую истину, гласящую, что желающий начать новую жизнь, должен, прежде всего, измениться сам. В дальнейшем Садко демонстрирует храбрость, а также рассудительность. Автор не просто указывает на то, что Морской царь схож с Велесом. Она считает, что Велес, некогда чтимый славянами, в эпоху христианизации начал ассоциироваться с враждебными силами (Волхв, Кашей Бессмертный, Серый Волк, Морской царь). По легенде, идол, посвящённый Велесу, был погребён в реке. Александра Сергеева указывает также на то, что Велес в славянской мифологии считался «стражем реки Смородины, разделявшей миры живых и мёртвых». Он же был известен под именем Волхва как «покровитель всех вод». Разбогатевший по милости Морского царя Садко начинает мечтать о покорении всего света. Не случайно в его палатах имеются собственные солнце, месяц и звёзды.

Разбогатевший герой былины близок к бездне. Его подстерегает крах. В буйной гордыне Садко вызывает на спор всех купцов Новгорода. Он опрометчиво обещает скупить все товары.. Вовремя остановившись, Садко признаёт: «Побогаче меня Великий Новгород». На оставшиеся деньги молодец покупает товары, строит корабли и отправляется в путь по реке Волхов. Садко оказался удачливым купцом, торговал умело. Возвращается он с прибылью. Но добраться до дома Садко не удаётся.

В былине появляется отголосок широко известного бродячего сюжета. В результате мести языческого божества или ниспосланного ветхозаветным богом испытания пропадает попутный ветер, и корабли останавливаются. В греческой мифологии, а также в «Иллиаде» и «Одиссее» Гомера дани нередко требуют Посейдон и другие языческие боги.

В древней истории Ионы, проглоченного китом, испытание ниспослано единым богом в наказание за непослушание. В ветхозаветной притче об Ионе, выброшенным в море оказывается главный герой, который впоследствии переживает, по божьей воле, чудесное спасение из чрева кита или, по другой версии, крупной рыбы. В былине о Садко Добрый молодец погружается на дно моря. Немедленно буря утихает. Корабли поспешно уплывают в Новгород, а Садко оказывается гостем Морского царя. Пребывание в перевёрнутом мире в былине передано поэтично. Герой видит сквозь воду «красно солнышко», а также вечернюю и утреннюю зори. По велению Морского царя гуслир играет, и обитатели морского дна пускаются в буйный пляс. Появление старичка, советующего Садко порвать струны на гуслих, чтобы унять неистовый пляс морских чудищ, продолжавшийся три дня, Александра Сергеева расценивает как одно из проявлений двоеверия, свойственного русичам сразу после крещения.

Исследовательница указывает на то, что психологически ценен образ сенекса, мудрого, рационального и уравновешенного старика. В былине о Садко в роли сенекса выступает Никола Угодник, которого в народе называли Морским или Мокрым. К советам сенекса надо прислушиваться. Садко так и поступает в былине. С точки зрения нравственности послушание главного героя былины означает близкую победу христианских этических правил и предписаний над

языческими этическими нормами и обычаями. Отсутствие этого образа в опере Римского-Корсакова и передача решения о разрыве струн самому Садко говорят о возвышении образа молодого музыканта и купца, чьей повзрослевшей душе претит разгул, ведущий к гибели кораблей. Музыкант отказывается кого-либо губить. Его искусство устремлено к гармонии и созиданию, а не к разрушению. Садко солидарен не с благодетельствовавшим его Морским царём, а с его дочерью. Когда погруженный в сон Садко силой волшебства оказывается выброшенным на берег, царевна, дочь Морского царя, поёт обворожительную, редкостную по красоте колыбельную, прощаясь с возлюбленным, предчувствуя разлуку и своё превращение в реку Волхов. Это один из самых красивых и драматичных моментов в музыкальном шедевре Римского-Корсакова.

Александра Сергеева, психолог юнгианского типа, совершенно верно отмечает непохожесть Садко на других русских былинных богатырей. Более спорным является её утверждение, гласящее, что «Садко не в меньшей степени архетипический Герой, чем Илья Муромец, а победитель, может быть, и в большей степени». Нам кажется, что «абсолютным победителем» можно назвать Илью Муромца, сражающегося с врагами Отечества, а не Садко. Сама по себе победа в его случае не столь важна, как в былине об Илье Муромце. Последний олицетворяет собой воинскую доблесть, а Садко является человеком искусства. Его внутренний мир сложнее, да и цели иные. Не к победе стремится музыкант и творец, а к гармонизации мира, земного и подводного. Его награда – любовь и нежность царевны Волховы, олицетворяющей красоту и природу в опере Римского-Корсакова.

Н. Д. Спирина писала о музыкальной линии Морской царевны: «Мелодии хрупкие, чарующие несказанной прелестью», воплощающие в жизнь мечту о красоте «недосягаемой и совершенной». Сила Садко в том, что он прошел свой путь, устоял перед искушениями и вернулся в родной город несломленным. Александра Сергеева отмечает «гибкость и пластичность» Садко. Творец не одолевает силой, а совершенствуется, впитывая разнообразные влияния и веяния времени. При этом ядро личности должно остаться целым, а творческая сила не иссякнуть в череде бытовых неурядиц.

Образ Морской царевны в опере Римского-Корсакова никак не соответствует облику былинных богатырей. Современные исследователи опираются на знаменитый труд А. Н. Афанасьева «Поэтические воззрения славян на природу. Опыт сравнительного изучения славянских преданий и верований, в связи с мифическими сказаниями других родственных народов», изданный в 1865-1869 гг. Царевна Волхова близка к сказочному фольклорному персонажу.

М. О Янковский указывает на сходство героини оперы с Василисой Премудрой из народных сказок. Культ женственности связан, помимо прочего, еще и с общим направлением поисков философов и представителей искусства конца 19 – начала 20 вв. Период этот известен в культурологии и филологии в качестве «серебряного века». Мышление философов, художников и поэтов серебряного века вдохновлял образ мудрой Софии, воплощении вечной женственности, красоты, мудрости и чувственности. Николай Рерих, считавший красоту одним из тех оснований, на которых держится мир, писал «Держательницу мира», Михаил Врубель создал образ царевны-Лебеди, Владимир Соловьёв размышлял

о «софийности» и «соборности» как философских категориях, а Александр Блок сочинял «Стихи о Прекрасной Даме». Женские образы, созданные Римским-Корсаковым, связаны при всей своей неповторимости с общим течением мысли лучших представителей русского серебряного века. В финале оперы Волхова поёт прощальную колыбельную песнь возлюбленному, спящему на берегу родного озера. Песня полнится предчувствием разлуки и нежностью. Взаимоотношения Садко и царевны не просто история любви. Многие исследователи видели в них трактовку взаимоотношений природы и человека.

М. Янковский считал, что брак Садко и Волховы означает, что «силы природы покорно ставятся на службу человеку». Чтобы усомниться в правомерности подобного утверждения достаточно вспомнить о том, что прекратить неистовый пляс на дне морском Садко удалось, лишь порвав струны на своих гуслях. Иные исследователи подчёркивают, что Садко не только купец, но и музыкант. Взаимоотношения главных героев воплощают собой стремление гусляра к несленной красоте и вечной женственности. Нежность Волховы к Садко является не чувственностью, а выражением глубинного единства природы и искусства, красоты и музыки.

Va urma

Библиографические ссылки:

1. АСАФЬЕВ, Б. К. *Симфонические этюды*. СПб. : Музыка, 1970.
2. БОРОДАВКИН, С. Самобытность оркестрового стиля оперы-балета Н. А. Римского-Корсакова «Млада». In: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*. 2015. nr. 1(24), pp.131-139.
3. КАНДИНСКИЙ, А. *История русской музыки*. Москва : Музыка, 1984. Т.2, кн.2 : Вторая половина XIX века. Н. А. Римский-Корсаков
4. ПАЩЕНКО, М. «Китеж», или русский «Парсифаль»: генезис символа. В: *Вопросы литературы*. 2008, nr 2, pp. 145-182..
5. СЕРГЕЕВА, А. *Дорога в тридцатое царство* : Славянские архетипы в мифах и сказках. Москва: «София», 2016.

CZU 792.071. 2(478)“19”(092)

„O FĂCLIE NESTINSĂ A TEATRULUI” – DOMNICA DARIENCO

DOMNICA DARIENCO SHINES LIKE AN UNFINISHED LIGHT
ON THE STAGE OF THE MOLDOVAN THEATER

Angela HĂBĂȘESCU

Abstract: The article describes the anniversary exhibition dedicated to the theater and film actress Domnica Darienco. The exhibition was inaugurated in the Reading Room „Psychopedagogical, real, natural sciences. Arts „of the USARB Scientific Library.

Keywords: theater and film actors, Moldovan actress, anniversary exhibition, SLUSARB collection

„Domnica Darienco nu juca rolul, ea pătrundea în natura chipului personajului redat... Căuta „rădăcinile”, pentru ca mai târziu să înflorească, iar rodul acestei căutări erau chipurile perfecte, care cucereau inimile spectatorilor. Spectatorii nu analizau, nu discutau, ci, vrăjiți de măiestria artistei, veneau iarăși și iarăși doar pentru a o vedea pe scenă pe Domnica Darienco. Domnica este o artistă din naștere ... care și-a pus drept scop redarea unor chipuri care să zguduie sufletele oamenilor.”

Victor Gherlac

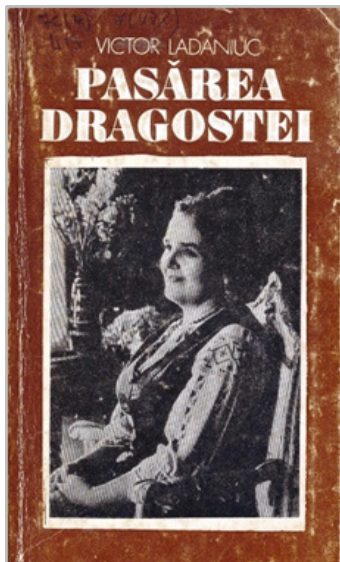
În luna ianuarie 2019, în sala de lectură „Științe psihopedagogice, naturii, reale. Arte” a Bibliotecii Științifice USARB a fost vernisată o expoziție de carte, consacrată mării actrițe de teatru și film Domnica Darienco, artistă a poporului, cavaler al Ordinului Republicii, ex-președintă a Ligii Veteranilor Scenei din Moldova.

Domnica Darienco s-a născut la 15 ianuarie 1919, în satul Valea Hoțului din raionul Ananiev, regiunea Odessa. A urmat studii de actorie la Școala teatrală din Odessa (1933-1937). A fost căsătorită, dar soțul ei a murit pe front, pe când fiul lor avea un an și jumătate. După absolvirea Școlii de teatru în anul 1937, a fost angajată ca actriță la Teatrul dramatic „A. S. Pușkin” (astăzi Teatrul Național „Mihai Eminescu”), aflat inițial la Tiraspol și din 1944 la Chișinău. Ea a debutat pe scenă cu rolul Krucinina din spectacolul *Vinovați fără vină* de A.Ostrovski, din dramaturgia clasică rusă.

A interpretat peste 100 roluri, în special de eroine puternice din dramaturgia

națională și universală - Aftenia din *Soacra cu trei nurori* de Ion Creangă, Corina din *Ovidiu* de Vasile Alecsandri, Vasilisa din *Azilul de noapte* de Maxim Gorki ș.a. Biografia de creație a Domnicăi Darienco e un mozaic multicolor și multivaloric de roluri. Ea a evoluat în piese semnate de Shakespeare și Gogol, Șevcenco și Alecsandri, Creangă și Franco, Ostrovski și Gorki, Simonov și Garsia Lorca, Pogodin și Deleanu, Galin și Matcovschi, întruchipând personaje tragice și comice, lirice și eroice, vădind un larg diapazon al măiestriei interpretative. „*Eroinele actriței au oglindit nu numai frământările lor sufletești, nu numai lumea de unde veneau, nu numai talentul generos al celor mai mari dramaturgi care le-au personificat, ci și strădaniile lor proprii și aspirațiile spre mai bine*”. [1]

Gornstaeva în spectacolul «Liubov Iarovaia» de C. Treniev.

Nătălăța în spectacolul «Pomul viergii» de D. Matcovschi.

„Cine ar fi zis atunci... că făptura cea, delicată și suavă domniță, cu ochi migdalați și noaptea în plete, desprinsă din frescele bizantine, coborâtă aieva din basmele cu „O mie și una de nopți”, va izbuti o carieră scenică atât de spectaculoasă și de hotărâtoare pentru destinele multor eroine, care au trăit și continuă să trăiască pe prima scenă a republicii, atrăgând în sala de spectacole mii de spectatori, adăpând la izvoarele adevărului și sublimului rânduri de generații”, menționează Chiril Știrbu, artist al poporului, în lucrarea jurnalistului V. Ladaniuc „Pasărea dragostei”. [2, p.7] Volumul dezvăluie calea de creație a actriței care și-a consacrat întreaga viață teatrului. Autorul scrie: „Chipurile conturate de Domnica Darienco se evidențiază prin precizia desenului caracterologic, profunzimea și puterea trăirilor sufletești,

vigoare și temperament artistic". [2, p. 3]

Cu 14 ani mai târziu apare o altă carte, semnată de Victor Ladaniuc „Vă scriu cu drag... : Răvașe de dragoste” (Chișinău, 2004), în care autorul inserează un șir de răvașe celor pe care îi iubește foarte mult, celor pe care i-a întâlnit cândva și i-a pierdut, celor cu care se întâlnește în

continuare. În paginile consacrate actriței Domnica Darienco „Zboară, zboară pasărea dragostei”, citim „...În ce vă privește pe dumneavoastră, sunteți o mare personalitate a teatrului nostru național, o adevărată legendă a lui, v-ați impus cu forță deosebită atenției contemporanilor și v-ați lăsat un nume strălucitor posterității, care ați dominat cu autoritate scena teatrală și culturală decenii la rând, istoriografia lor stăruind, pe bună dreptate, asupra creației dumneavoastră...Dumneavoastră ați fost nu pur și simplu o actriță a Teatrului Național, dumneavoastră ați fost un Simbol”. [3, p. 146]

Domnica Darienco a debutat în cinematografie în anul 1955 în filmul *Andrieș*, realizat la studioul „A. Dovjenko” din Kiev. O succintă informație despre viața și activitatea cinematografică a actriței găsim în setul de fotografii „Actorii filmului moldovenesc = Актеры молдавского кино” (Chișinău, 1979). În fotografie apar cadrele din cele mai cunoscute filme: „La marginea orașului” (Maria Fiodorovna, 1959), „Ultimul haiduc” (mătușa Domnica, 1972), „Agentul serviciului secret” (Potaru, 1978) și „Armagedon” (Domnica, 1962).

Calea parcursă de actriță în cinematografia moldovenească este larg caracterizată de Victor Andon în lucrarea „Актеры молдавского кино” (Chișinău, 1974).

Numele Dominicăi Darienco apare în mai multe enciclopedii, în care sunt selectate informații despre personalitățile marcante din Republica Moldova și România: „Enciclopedia identității românești. Personalități” (București, 2011), semnată de Ecaterina Țarălungă, „Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova” (Chișinău, 2016), autor Denis Roșca și a.

A primit titlurile de Artistă a poporului din RSSM (1957) și Artistă a poporului din URSS (1974), precum și Ordinul Republicii. În perioada 1992-2004, Domnica Darienco a îndeplinit funcția de președinte al Ligii Veteranilor Scenei din Republica Moldova, având grijă de colegii săi, artiștii.

De-a lungul carierei sale, Domnica Darienco a impresionat publicul de la noi, dar și de peste hotare, cu sutele de roluri din dramaturgia națională și cea universală, pe care le-a jucat.

Actori de la diferite teatre au venit să-și i-a rămas bun de la dascălul, de la care au avut atâtea de învățat. Domnica Darienco s-a retras din scenă la 70 de ani, în 1989, dar niciodată nu a părăsit lumea teatrului. Scenele în care ea s-a produs, rămân un exemplu pentru generațiile viitoare. Actrița s-a stins din viață la 6 noiembrie 2010 și a fost înmormântată la cimitirul Central de pe strada Armenească, alături de soțul său.

Referințe bibliografice:

1. LADANIUC, Victor. Avere de înțelepciune: Domnica Darienco la 75 de ani. In: Moldova Suverană. 1994, 22 ian., p. 3
2. LADANIUC, Victor. *Pasărea dragostei*. Chișinău : Hiperion, 1990. 148 p. ISBN 5-368-00946-1
3. LADANIUC, Victor. Zboară. Zboară pasărea dragostei (Dnei Domnica Darienco). In: *Vă scriu cu drag... : Răvașe de dragoste*. Chișinău : Draghiștea, 2004, pp. 140-155. ISBN 9975-9700-7-9
4. *Actorii filmului moldovenesc = Актеры молдавского кино*. Chișinău : Timpul, 1979
5. ROȘCA, Denis. Darienco Domnica. In: *Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova*. Chișinău : Pontos, 2016, p. 184. ISBN 978-9975-51-712-6
6. ȚĂRĂLUNGĂ, Ecaterina. Darienco Domnica. In: *Enciclopedia identității românești. Personalități*. București : Litera Internațional, 2011, p. 244. ISBN 978-606-600-246-2
7. АНДОН, Виктор. Домника Дариенко. В: *Актеры молдавского кино*. Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1974, pp. 52-61

CZU 75.036 (478)“19”(092)

**PERSONALITATE COMPLEXĂ A ARTEI BASARABENE GHEORGHE VRABIE,
ARTIST PLASTIC (1939-2016) – 80 DE ANI DE LA NAȘTERE**

*GHEORGHE VRABIE, PLASTIC ARTIST (1939-2016), A COMPLEX PERSONALITY
OF BESSARABIAN ART - 80 YEARS FROM BIRTHDAY*

Valentina VACARCIUC

Abstract: *In the article are reflected sequences of the life and activity of Bessarabian painter Gheorghe Vrabie (1939-2016), which represents the Moldavian art from the beginning of the 20th century.*

Keywords: *Gheorghe Vrabie, Bessarabian painter, painting, graphics, creation, exhibition, USARB Scientific Library*

„Gheorghe Vrabie a devenit unul din maestrii de bază ai artelor plastice moldovenești. Chintesența creației lui Gheorghe Vrabie o constituie atitudinea, exigența față de artă, tendința permanentă spre desăvârșire.”

Olga Voronova

Familiarizându-ne cu arta lui Gheorghe Vrabie, intrăm, parcă, într-o neobișnuită lume de imagini poetice, emoționale și pline de sens. Viața și creația devin pentru pictor un sistem complex de interferențe. Chintesența artei a lui Gheorghe Vrabie constă în seriozitatea și calmul meditațiilor, admirabila intuiție a măsurii, capacitatea de a interpreta și transforma poetic realitatea. [2. p. 5]

Anul acesta în luna martie se împlinesc 80 de ani de la nașterea plasticianului Gheorghe Vrabie. Către aniversarea maestrului basarabean, în sala de lectură nr. 3 „Științe psihopedagogice, naturii, reale. Arte” a Bibliotecii Științifice USARB a fost vernisată expoziția „Gheorghe Vrabie, artist plastic (1939-2016) – 80 ani de la naștere”. Expoziția a fost

consacrată personalității cu calități și merite deosebite în artă, care se evidențiază în mai multe genuri: grafică, pictură murală, heraldică, teoria artelor, scrisului.

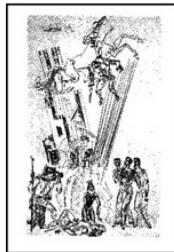
Gheorghe Vrabie s-a născut la 21 martie 1939 în satul Călinești, jud. Bălți (azi raionul Fălești) într-o familie de țărani. Studiază la Școala de Arte Plastice „I. Repin” (1956-1960) și la Facultatea de Arte Grafice a Academiei de Arte Plastice din Sankt-Petersburg (1961-1967) Federația Rusă. După absolvirea Academiei se întoarce la baștină plin de idei și entuziasm și se încadrează activ în viața culturală a Republicii. Pictorul nu și-a opus ostentativ creația ca acestor realizări ale școlii grafice moldovenești, deși intenția unui stil propriu a fost o prezență stimulatorie, susținută de o muncă asiduă. El a ajuns la nivelul unei individualități artistice prin practica de viață și familizarea cu literatura, prin căutarea unor noțiuni polisemantice, de natură să activeze forțele spirituale și

intelectuale ale omului.

A activat în calitate de profesor la disciplinele de specialitate la Școala de Arte Plastice pentru copii „A. Șciusev” (1967-1968). A lucrat ca redactor artistic principal la Editura „Cartea moldovenească” (1968-1970), iar în 1993 devine cercetător științific la Institutul de Studiu al Artelor în cadrul Academiei de Științe din Moldova. În câteva rânduri a fost ales membru al Comitetului de Conducere al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova. Din 1998 este membru al Comitetului pentru Premiile Naționale. Activitatea creatoare și științifică lui Gheorghe Vrabie cuprinde arta grafică de carte și de șevalet, arta monumental-decorativă, heraldica și cercetarea în domeniul artelor plastice.

A debutat cu ilustrații la revista „Scânteia leninistă” în 1958, iar în grafica de carte își face debutul în 1961, ilustrând romanul „Torentul de fier” de A. Serafimovici. [1]

„Povestea lui Harap Alb”
de Ion Creangă

„Dafnis și Chloe” de Longos (1970)

Tehnică sa preferată devine acvaforte, bazată pe desenul cu o linie fină, executat prin metoda străveche a mordantării. „Î-mi place acvafortele pentru apropierea lui de desenul cu penița sau creionul, pentru posibilitatea de a păstra în el senzația naturii” – mărturește pictorul. [2, p.12] Prima sa lucrare executată în această tehnică a atras atenția, fiind menționată cu premiul doi la un concurs republican. E vorba de ilustrațiile hașurate la „Povestea lui Harap Alb”, lucrare crengiană inspirată din folclor. În ilustrațiile la „Dafnis și Chloe” de Longos (1970) și „Viața nouă” de Dante Alighieri (1971), executate și ele cu modalități grafice simple, aflăm aici o atmosferă spirituală adecvată, o nuanțare emotivă identică cu cea din opera scriitoricească. Forța lui Gheorghe Vrabie ca grafician de carte rezidă în capacitatea de a înțelege tradiția artei populare nu ca o multitudine de procedee canonice, ci ca o școală a esteticii naționale.

În acvafortele la „Poezia populară” de Mihai Eminescu (1970) artistul se apropie de tradiția estetică a poporului său și o folosește din plin. [2, 14]

„Poezia populară”
de Mihai Eminescu (1970)

„Luceafărul”
de M. Eminescu (1974)

„Viața nouă”
de Dante Alighieri (1971)

„Codrule, codruțule”
de G. Vieru și S. Vangheli (15)

Coperta cărții „Sărmanul
Dionis” de Mihai Eminescu,
1980. Hârtie, acuarelă,
guașă

Din 1962, Gheorghe Vrăbie a semnat prezentarea grafică a mai multor cărți pentru copii. În acest domeniu rigurozitatea cedează locul decorativismului. Cu excepția „Buburuzelor” de Gheorghe Bogasieru (1968), toate celelalte cărți pentru copii – „Ce visează autobuzul” de Grigore Vieru (1969), „Codrule, codruțule” de Grigore Vieru și Spiridon Vangheli (1975), „Bacio, Rati și Vace” de O. Ioseliani (1978) – au ilustrații în culori. La prezentarea grafică a cărților pentru copii, pictorul are două principii

de bază: idealul visat al copilăriei și amintirile personale.[2, 22]

Ilustrație la „Cine-a zis doinu-
doina...” de Efim Junghietu,
1981. Linogravură color

Având și o experiență practică în domeniul scrierii poeziei, Gh. Vrăbie se adresează cu predilecție acestui gen de literatură artistică. În opinia Raisei Aculoa, dintre cele mai reușite cicluri de grafică semnate de Gheorghe Vrăbie se cunosc ilustrațiile la cartea de „Versuri” a lui Paul Valery (1979), la nuvela „Sărmanul Dionis” de Mihai Eminescu (1980), la „Opere alese” ale lui Bogdan Petriceicu Hasdeu (1978). Totuși, la această listă trebuie să adăugăm „Cine-a zis doinu-doina...” de Efim Junghietu (1981) și „Miorița” de Vasile Alecsandri (1983, 1989, în mai multe variante). Ultimele două le considerăm drept opere de apogeu a graficii de carte create de Gheorghe Vrăbie.

Ulterior a realizat prezentarea grafică a peste o sută de cărți ale autorilor clasici și contemporani din literatura națională (I. Creangă, M. Eminescu, V. Alecsandri, B. P. Hasdeu, Gr. Vieru, S. Vangheli, B. Istru, I. Druță, V. Vasilache, P. Boțu, D. Matcovschi, I. Mânăscuță ș.a.), precum și din literatura universală (Longos, Dante, Abe Kobo, R. M. Rilke, P. Valéry, Ch. Baudelaire, A. Pușkin, A. Cehov ș.a.).

Mai multe cărți ilustrate în anii 1980 au un caracter național: „Cine-a zis doinu-doina...” de Efim Junghietu (1981), „Taina care mă apără” de Grigore Vieru (1983), „Miorița” de Vasile Alecsandri (1983), „Poeme” de Pavel Boțu (1986), „Poezii” de Grigore Vieru (1983), Mihai Eminescu „Fiind băiat păduri cutreieram” (1983), „Clopotnița” de Ion Druță, „Scrieri alese” de Liviu Damian, ș.a. [3]

În colaborare cu Alexei Colîbneac Gheorghe Vrăbie a făcut două panouri în mozaic pentru fațada Casei de Cultură din Anenii-Noi; alte două, în colaborare cu Gheorghe Guzun, – pentru exteriorul Casei de Cultură din satul Gura-Galbenă. Este executată pictura murală pentru foaierul clădirii Comitetului executiv orășenesc

Ungheni ș. a. Pacea, munca, odihna, copilăria fericită, frumusețea naturii, prietenia popoarelor – acestea sunt temele lucrărilor sale monumentale. [2, p. 39]

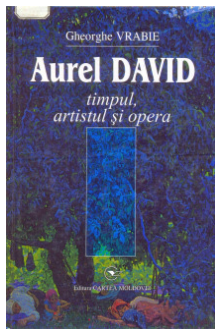

După obținerea independenței Republicii Moldova, Gheorghe Vrăbie elaborează Stema de Stat și Drapelul Republicii Moldova. A elaborat simbolica municipiului Chișinău, a Curții Supreme de Justiție, Departamentului Vamal, Clubului Republican Sportiv „Olimpia”, Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare și Sfânt”, Liceului „Gh. Asachi” din Chișinău etc. Este autorul imaginii monedei naționale – leul moldovenesc, precum și a desenelor de pe bancnotele valutei naționale. Semnătura Gh. Vrăbie se păstrează pe versoul bancnotei de 100 de lei.

Creația pictorului a fost prezentată în cadrul mai multor expoziții în țară și peste hotare. A participat la expozițiile de grup organizate de Uniunea Artiștilor Plastici din Moldova la Chișinău (1961-2002), cât și la expozițiile artiștilor plastici din Moldova desfășurate în perioada 1980-1995 în străinătate: Sankt Petersburg, Smolensk, Moscova (Federația Rusă), Bratislava (Slovacia), București, Bacău, Moinești, Botoșani (România), Paris (Franța), Viena (Austria), Washington (SUA), Plovdiv (Bulgaria), Alma-Ata (Kazahstan) etc.

În perioada 1993–2000 a activat în funcția de cercetător științific la Institutul de Istorie și Teoria Artei al Academiei de Științe a Moldovei. Astfel, în 1993, 1997 coperta anuarului „Arta” a fost realizată de graficianul Gheorghe Vrăbie. [4, p. 86]

Pictorul este cunoscut și în calitate de critic de artă. A publicat mai multe eseuri și studii referitoare la teoria și istoria artei, la creația pictorilor Igor Vieru, Aurel David, Ștefan Luchian, Emil Childescu ș.a. În cartea *Aurel David: Timpul, artistul și opera* (Ch. 2004), artistul plastic Gheorghe Vrăbie reprezintă un studiu complet despre personalitatea și activitatea creatoare a artistului plastic Aurel David; despre circumstanțele în care a trăit și a activat. Opera sa constituind un aport considerabil și original în domeniul artelor plastice din Republica Moldova, din a doua jumătate a secolului XX. Este o monografie-album ce conține un grupaj de reproduceri policrome, din toate genurile și domeniile în care pictorul s-a manifestat:

pictură grafică, afiș, arta monumentală-decorativă, sculptură. [5. p. 5]

Puțin din admiratorii renumitului plastician știu că Domnia Sa a fost și autor de versuri inconfundabile prin bogăția ideilor filosofice și frumusețea limbajului.

*...În cărți ca-n forțărețe s-au zidit,
Învățămintele și datinile noastre,
Ca stelele lucind pe cerurile-albastre!...
Prin cărți se va salva ființa noastră,
Ca o lumânare-aprinsă dăinuid,
Prin intuneric, prin ploae și prin vânt!
(„Donjonul”) [6. p. 6]*

Chiar de la începutul carierei sale artistice, Gheorghe Vrabie s-a învrednicit de premii în cadrul diferitor concursuri naționale și internaționale: Premiul I pentru grafică la Concursul organizat de Uniunea Artiștilor Plastici din Federația Rusă și Academia de Arte din Sankt Petersburg (1964, pentru gravura Patrula); Premiul II la Concursul republican „Arta Cărții” (1968), pentru coperta și ilustrațiile la cartea „Povestea lui Harap Alb” de Ion Creangă); Premiul de Stat al Moldovei (1988); Premiul I la Concursul organizat pentru elaborarea Stemei de Stat a Republicii Moldova (1990); Premiul pentru Excelență al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova (1999); Diploma Salonului Internațional de Carte organizat de Biblioteca Națională a RM (2003); Diploma Festivalului de Artă „Plai Natal” (2007) etc.

Prodigioasa activitate a maestrului este apreciată cu cea mai înaltă decorație de stat a R. Moldova „Ordinul Republicii” (2010), cu titlurile de Maiestru în Artă (1996), Laureat al premiului național (1988), în 2000 – Medalia „Mihai Eminescu”, iar în 2010 i s-a decernat Ordinul Republicii și a devenit Cetățean de Onoare al municipiului Chișinău. [4, p. 86]

În monografia scrisă de cercetătorul și istoricul de artă Olga Voronova, sunt publicate date importante despre viața și activitatea marelui artist plastic Gheorghe Vrabie. Lucrarea include și succinte analize ale limbajului plastic al lucrărilor de pictură monumentală, date tehnice, reproduceri ale acestor realizări, dintre care unele în prezent sunt pierdute. Textul lucrării este scris în limbile română și rusă.

Gheorghe Vrabie a fost un pictor format, cu un stil original de creație. Dacă la începuturile carierei sale pictorul își căuta un loc al său în grafica moldovenească, apoi acum e greu de conceput acest domeniu plastic fără opera lui. În orice domeniu na-r lucra – desen, acuarelă, guașă, acvaforte, pictură monumentală sau mozaic, – talentul multilateral al lui Gheorghe Vrabie vădește originalitate de stil, percepere poetică a lumii înconjurătoare, tendință spre o serioasă interpretare creatoare a defiritor aspecte ale vieții noastre și o grijă profundă, sinceră, pentru destinul operei sale.

„Uneori, când văd acvila cruciată din Stema de Stat, imprimată pe Drapelul Tricolor care fâlfâie-n vânt, iar acvila mișcă din aripi, mi se pare că pasărea aceea misterioasă cu care mă jucam cu fratele meu în copilărie a reînviat și a urcat atât de sus în înaltul cerului, că nimeni nu o va mai putea omorâ niciodată!”

Gheorghe Vrabie [7. p. 102]

Referințe bibliografice:

1. *Oamenii Moldovei mele: Gheorghe Vrabie*. Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Biblioteca Națională pentru Copii [on-line] [accesat 21 mart. 2019]. Disponibil: https://www.bncreanga.md/pdf/Gheorghe_Vrabie.pdf
2. VORONOVA, Olga. *Георге Врăбие*. Ch. : Lit. artistică, 1981. 95 p.
3. ROCACIUC, Victoria. *Grafica de carte în creația plasticianului Gheorghe Vrabie* [on-line] [accesat 19 mart. 2019]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Grafica%20de%20carte%20in%20creatia%20plasticianului%20Gheorghe%20Vrabie.pdf
4. *Calendar Național* : 2009. Chișinău, 2008, pp. 85-86. ISSN 1857-1549.
5. VRABIE, Gheorghe. *Aurel David* : Timpul, artistul și opera . Ch. :Cartea Moldovei, 2004. 116 p. ISBN 9975-60-153-9.
6. CIOBANU, Vlad. Gheorghe Vrabie - eminentă personalitate. In: *Făclia*. 2013, 14 sept. (Nr 33), p.6.
7. VRABIE, Gheorghe. Din nou despre simboluri. In: *Akademos*. 2008, nr 4(11), p. 102.

CZU 821.112.2.09"19"(092)

**LIBERTATEA DE A FI TU ÎNSUȚI ERICH KÄSTNER, SCRIITOR GERMAN
(1899 - 1974) – 120 DE ANI DE LA NAȘTERE**

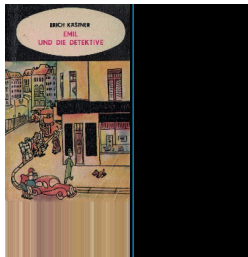
*FREEDOM TO BE YOURSELF ERICH KÄSTNER, GERMAN WRITER
(1899 - 1974) - 120 YEARS FROM BIRTHDAY*

Margarita IULIC, Valentina VACARCIUC

Abstract: *This article contains information about the life and work of German writer Erich Kästner, Laureate of the Hans Christian Andersen Award (23.02.1899 - 29.07.1974), known in many countries of the world, not only through poems, essays, novels and plays written for mature but also by children, „Alecus Russo» Bălți State University are presented.*

Keywords: *USARB Scientific Library, German writer Erich Kästner, book collection*

*„Cei mai mulți oameni se dezbară de copilărie ca de o pălărie veche. O uită ca pe un număr de telefon care nu mai există. Pe vremuri au fost copii, apoi au devenit adulți, da ce sunt ei acum? Numai cel ce devine adult, rămânând copil, este om!”
Erich Kästner*

În data de 23 februarie 2019, se împlinesc 120 de ani de la nașterea scriitorului și jurnalistului german Erich Kästner (1899-1974), autor al literaturii pentru copii și al poeziei satirice spirituale. Anume simțul uimitor de umor care a pătruns în toate lucrările autorului, i-a adus faimă și popularitate. Cu ocazia acestei aniversări prezentăm file din viața și activitatea marelui scriitor și lucrările sale care există în colecția Bibliotecii Științifice a Universității de Stat “Alecus Russo” din Bălți.

Scriitorul german Erich Kästner este cunoscut în multe țări ale lumii nu numai prin poeziile, romanele, piesele teatrale, eseurile, schițele, nuvelele, scenariile de film scrise pentru maturi, ci și prin cărțile adresate copiilor, în care promovează ideile umanismului, adevărului, echității și responsabilității fiecăruia pentru tot ce se întâmplă. El a creat un nou tip de erou: neindiferent, independent, ingenios, sociabil și încrezut în forțele sale.

„În întreaga lui carieră literară, Erich Kästner s-a difinit ca un tânăr furios, care a scrutat tarele epocii sale cu indignare, mânie, umor și ironie”, menționează criticul literar Romul Munteanu.

Tradus în numeroase limbi străine, citit cu pasiune de copii și adulți, mereu capabil să întrețină interesul unor cititori îndrăgostiți de literatură majoră, Erich Kästner reprezintă tipul scriitorului care beneficiază de o largă popularitate fără a ajunge să fie însă consacrat de istoria literară. Majoritatea cărților lui Erich Kästner sunt autobiografice. Ele reflectă evenimentele reale și experiențele personale.

Erich Kästner s-a născut la 23 februarie 1899 la Dresda într-o familie săracă. Tatăl său Emil Kästner era șelar, iar mama Ida Kästner casnică. Pentru a suplimenta venitul familiei, mama lucra din când în când ca frizeriță. Erich Kästner a avut o relație foarte

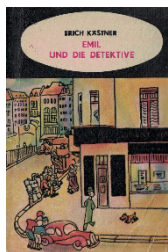
apropiată cu mama sa. După plecarea tatălui din familie toate eforturile mamei s-au concentrat pe un singur lucru - de ai oferi fiului ei o viață decentă și o educație decentă. Figura mamei iubitoare și autoritară se regăsește, de altfel, în majoritatea scrierilor sale.

În 1913, Erich Kästner a intrat la școala pedagogică din Dresda, de unde s-a retras în 1916 cu puțin timp înainte de finalizarea cursurilor. Ar fi putut ajunge învățător. Mai multe detalii despre copilăria sa sunt redată în cartea „*Das fliegende Klassenzimmer*” („Clasa zburătoare”, 1933). În 1914, la vârsta de 15 ani, s-a început primul război mondial. Kästner a fost recrutat în 1917 și a făcut parte dintr-o companie de artilerie grea. La sfârșitul războiului s-a întors la școală și și-a dat bacalaureatul. L-a luat cu distincția „*Das Goldene Stipendium der Stadt Dresden*” („Bursa de aur a orașului Dresda”).

În toamna anului 1919, începe cursurile universitare la Leipzig, unde studiază literatura, lingvistica germană, istoria, filosofia, istoria teatrului. Obține doctoratul cu tema „*Frederic cel Mare și literatura germană*” (1925) și pleacă la Berlin unde activează ca scriitor, jurnalist, critic teatral.

Își începe activitatea literară la sfârșitul anilor 20 ai secolului trecut în calitate de publicist și autor al unor scrieri satirice. S-a publicat în mai multe ziare și reviste „*Neue Leipziger Zeitung*”, „*Periodika Berlins*”, „*Berliner Tageblatt*”, „*Vossische Zeitung*”, „*Die Weltbühne*” sub diferite pseudonime *Berthold Bürger*, *Melchior Kurtz*, *Peter Flint*, *Robert Neuner*, *Klaus und Kläre*.

Debutază în 1928 cu volumul „*Herz auf Taille*” („Inimă pe măsură”) o colecție de poezii din timpul când era la Leipzig. Până în 1933 au mai urmat încă trei volume de poezii printre care „*Lärm im Spiegel*” („Zarvă în oglindă”, 1929) care ilustrează două tendințe majore din poezia lui Kästner: o tendință către satira de moravuri și una către meditația încărcată de puternice accente lirice. Autorul devine reprezentant important al curentului *Die Neue Sachlichkeit* (Noua Obiectivitate) în primul rând prin cărțile sale de poezii.

Cea mai celebră carte pentru copii „*Emil und die Detektive*” („Emil și Detectivii”), a apărut în octombrie 1929. Povestea cu detectivii a provenit dintr-o recomandare a editoarei și traducătoarei Edith Jacobsohn, care a jucat un rol esențial în promovarea lui Erich Kästner. Cartea a fost vândută în două milioane de exemplare și tradusă în 59 de limbi. Scriitorul a reușit să creeze o nouă imagine a unui mic erou. Spre deosebire de literatura pentru copii a acelor timpuri, cu lumea fermecătoare a basmelor, acțiunea romanului lui E. Kästner se desfășura în Berlinul anilor 30.

„*Emil și detectivii*” este o carte captivantă despre spirit de echipă, curaj și forța naivității asupra legilor oamenilor mari. Emil călătorește pentru prima dată cu trenul de unul singur. Este entuziasmat, dar are și ceva emoții: trebuie să aibă grijă de plicul

cu bani pe care mama i l-a pus în buzunar. Emil, împreună cu prietenii săi pune mâna pe un criminal periculos, căutat mul timp de poliție. Aventurile care se nasc de aici deschid o cale nouă în literatura pentru copii, „*Emil și detectivii*” fiind un roman polițist în toată regula. Cartea lui Erich Kästner este o poveste impresionantă despre prietenie și despre victoria inocenței asupra răului. Lucrarea a inspirat mai multe ecranizări de succes.

Semnificativ este faptul că cărțile autorului sunt mereu actuale: și când descriu realitatea „*Pünktchen und Anton*” („Punctșorul și Anton”, 1931), și când includ elemente miraculoase, incredibile „*Der 35. Mai oder Konrad reitet in die Südsee*” („35 mai sau Konrad pornește călare spre Mările Sudului”, 1932), „*Das fliegende Klassenzimmer*” („Clasa zburătoare”, 1933). La succesul acestor ediții a contribuit și ilustratorul Walter Trier. Desenele inocente ale lui Walter Trier transmit perfect subiectele și caracterul personajelor scriitorului.

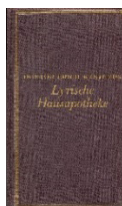

Dacă romanele și povestirile pentru copii au beneficiat de un succes mondial, din scrierile în proză destinate celor maturi este o singură capodoperă: „*Fabian. Die Geschichte eines Moralisten*” („Fabian. Istoria unui moralist, scrisă de un moralist”, 1931). Autorul precizează într-o prefață scrisă la douăzeci și cinci de ani de la prima sa apariție, că romanul „*Fabian*” nu este nici *poezie*, nici un *album de fotografii*, ci o *satiră* și critică morala burgheză, militarismul și fascismul.

În acest roman lumea este redată prin prizma ochilor eroului Jakob Fabian, care devenind șomer rătăcește prin orașul Berlin începutului anilor 30. Erich Kästner descrie în mod vicios și neobosit căderea Republicii de la Weimar și idealurilor politice și sociale. Lumea este degradată, standardele morale și-au pierdut validitatea, și în mijlocul acestei confuzii stă Fabian, moralistul, ca martor care studiază viața. Romanul „*Fabian*” rămâne astfel cea mai reușită operă în proză realizată de scriitorul german. Filmul realizat după „*Fabian*” a apărut în 1980, după moartea scriitorului.

După ce naștii au preluat puterea în Germania (1933 - 1945), Kästner a fost arestat de mai multe ori. În final a fost exclus din Asociația Scriitorilor, fiind calificat drept scriitor destructivist și amoral. Însă Erich Kästner nu a emigrat motivând: „misiunea scriitorului este de a fi împreună cu poporul său, de a trăi soarta acestuia.” Multe din cărțile sale au fost interzise și arse în public, chiar în prezența sa. În această perioadă majoritatea din lucrările scriitorului sunt publicate în Elveția: „*Drei Männer im Schnee*”, 1934; „*Emil und die drei Zwillinge*”, 1935; „*Streiche des Till Eulenspiegel*”, 1935; „*Doktor Erich Kästners Lyrische Hausapotheke*” („Trusă lirică de prim ajutor a doctorului Erich Kästners”, 1936).

Menționăm că volumul „*Doktor Erich Kästners Lyrische Hausapotheke*” („Trusă lirică de prim ajutor a doctorului Erich Kästners”), apărut la Viena în 1936, face parte din cărțile rare a Colecției „*Nicolae Varnay*”, localizată în acces liber în sala de lectură nr. 4 *Documente în limbi străine a Bibliotecii Științifice*. Cartea conține poeme vechi și noi ale autorului pentru uzul cititorilor. Este cea mai populară carte de poezie a scriitorului, deoarece în formă înțeleaptă și amuzantă oferă remedii poetice pentru toate circumstanțele vieții.

După război, Erich Kästner locuiește la München unde conduce sectorul de foiletoane la ziarul „*Die Neue Zeitung*”, fondează și redactează revista pentru copii

și tineret „Pinguin” este participant activ la cabaret-ul literar „Die Schaubude” (1946-1949). Din 1951 începe să lucreze la radio și pentru teatrul de cabaret „Die kleine Freiheit”. În această perioadă au apărut numeroase cântece, episoade de foileton, discuri, interviuri.

Scrie numeroase cărți pentru copii, printre care: „Das doppelte Lottchen” („Gemenele Lottchen”,1949), devenită cunoscută datorită ecranizării în peste 20 țări (Germania, Marea Britanie, India, Iran, Coreea, Statele Unite ale Americii, Suedia, Japonia); „Die Konferenz der Tiere” („Conferința fiarelor”,1949), poveste satirică în care animalele își unesc eforturile pentru a obliga oamenii să se dezarmeze.

În această perioadă scriitorul lucrează activ pentru a populariza diverse genuri de artă populară și literatură clasică mondială. Creează prelucrări ca *Motanul încălțat*, *Thil Ulenspiegel*, *Münchhausen*, *Don Quijote*, *Guilliver*, *Povești despre animale*. Editează culegeri și antologii ale unor umoriști și satiriști celebri.

Publică romanul autobiografic „Als ich ein kleiner Junge war” („Atunci când eram mic”,1957), o adevărată capodoperă a literaturii germane. Lumea unui copil este descoperită într-o carte cu delicatețe uimitoare. Povestea duce cititorul la începutul secolului și, cu toate încercările dificile care au căzut pe micul erou, copilăria, așa cum ar trebui să fie, apare ca o "epocă de aur" plină de iubire și speranțe mari. Privind în trecut, referindu-se la rădăcinile sale, scriitorul îi invită pe cititori să-l urmeze pentru a găsi în istorie, în tradițiile familiale sprijin pentru renaștere.

Ultimele sale cărți „Der kleine Mann” („Băiețelul din cutia de chibrituri”,1963) și „Der kleine Mann und die kleine Miss” („Băiețelul și fetița din cutia de chibrituri”,1967). au fost dedicate fiului Thomas, născut în anul 1957. Viața eroului Max, care a rămas de mic fără părinți, dar cu timpul a ajuns un renumit artist de circ, e un lanț de aventuri pe alocuri vesele, pe alocuri triste. Însuși autorul spune despre cărțile sale pentru copii, că sunt destinate cititorilor de la opt la optzeci de ani.

Erich Kästner a fost nu numai un autor autentic, ci și o personalitate cu spirit civic. În perioada anilor 1952-1962 este președinte al PEN-Clubului din Germania de Vest, apoi a fost ales președinte de onoare (1965). De asemenea, a fost unul dintre fondatorii *Bibliotecii Internaționale a Tineretului* din München (Internationale Jugendbibliothek), membru fondator al *Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret* (IBBY,1953) având ca obiectiv principal promovarea editării și difuzării cărților de valoare pentru copii și tineret.

Pentru activitatea sa literară și contribuția deosebită la dezvoltarea culturii germane i se decernează mai multe distincții:

- *Filmul de Aur* pentru cel mai bun scenariu de film *Das doppelte Lottchen* (primul premiu *Filmband in Gold* acordat vreodată) (1951, 1969 - pentru excelența carieră și impactul în filmul german),
- Premiul literar al orașului München (*Literaturpreis der Stadt München*) (1956),
- Prestigiosul Premiu *Georg Büchner* (1957),
- Ordinul de Merit al Republicii Federale Germania (*Verdienstorden der Bundesrepublik Deutschland*) (1959),
- Premiul Internațional și Medalia de Aur *Hans Christian Andersen* pentru contribuția sa în domeniul literaturii

pentru copii și tineri (pentru cartea *Atunci când eram mic*) (1960),

- Premiul Cultural de Onoare (*Kultureller Ehrenpreis*) al orașului München (1970),
- Moneda de aur (*Goldene Ehrenmünze*) a orașului München (1974)

Cu puțin timp înainte de moarte, în iulie 1974, scriitorul a fondat o școală pentru ajutorarea copiilor cu dificultăți „*Erich Kästner Kinderdorf*”, fiind devotat vocației de pedagog, doar încercând să o realizeze prin alte mijloace.

Erich Kästner s-a stins din viață pe 29 iulie 1974 (75 de ani), la München, dar lucrările lui continuă să fie editate, pentru că talentul și bunătatea nu se învechesc, vor fi mereu solicitate.

Creația autorului care include o mare varietate de genuri literare a fost oglindită de Editura *Droemer Knaur*, ce publică opere complete în 8 volume „*Gesammelte Schriften für Erwachsene*” (Scrieri colectate pentru adulți, 1969).

Kästner, Erich. Gesammelte Schriften für Erwachsene / Erich Kästner. – München : Droemer Knaur, 1969

Bd.1 : Gedichte. Bd.2 : Romane I. Bd.3 : Romane 2. Bd.4 : Romane 3. Bd.5 : Theater.

Bd.6 : Vermischte Beiträge I. Bd.7 : Vermischte Beiträge 2. Bd.8 : Vermischte Beiträge 3.

Cu ocazia aniversării a 100 de ani de la nașterea renumitului scriitor Erich Kästner (1999) în Germania au avut loc activități omagiale atât la Berlin cât și la München. Filatelia Germană a tipărit un timbru aniversar.

Exemple elocvente de comemorare a personalității sale sunt: *Societatea Kästner*, Premiul literar, muzeul *Erich Kästner* (Dresda), monumente dedicate scriitorului (Dresda, stradă Albertplatz), peste 40 de ecranizări, spectacole de teatru și filme documentare.

Cărțile poetului, prozatorului și dramaturgului german Erich Kästner în original, precum și traduse în limbile română, franceză și rusă ce se regăsesc în colecția Bibliotecii Științifice USARB sunt disponibile pentru lectură, cercetare, studiu și merită să fie promovate și valorificate, fiindcă prezintă tezaurul moștenirii culturale scrise.

„Devine învechit tot ce uităm. Ceea ce nu putem uita parcă s-a întâmplat ieri.
Unitatea de măsură nu e timpul, ci valoarea.”

Erich Kästner

Referințe bibliografice:

1. Kastner, Erich [on-line] [citat la 5 februarie 2019]. Disponibil: <http://primo.libuniv.md>
2. Kastner, Erich [on-line] [citat la 10 ianuarie 2019]. Disponibil: https://ro.wikipedia.org/wiki/Erich_K%C3%A4stner
3. MUNTEANU, Romul. Prefață. In: Kastner, Erich. *Fabian : Roman ; Școala dictatorilor : Comedie ; Versuri* . București : Minerva .1970, pp. 5-26.
4. *Scriitori – laureați ai premiului Hans Christian Andersen*. Ch. : Pontos, 2004. pp. 22-25. ISBN 9975-927-32-7

Resurse electronice:

1. <http://autori.citatepedia.ro/de.php?a=Erich+Kastner>
2. <http://www.erich-kaestner-museum.de/erich-kaestner/biographie/>
3. <http://www.erich-kaestner-schule-schierstein.de/pages/erich-kaestner.php>
4. <http://www.poezia.3x.ro/KASTNERpr4.html>

06.02.2019. Vizita grupului de elevi din Soroca

Biblioteca universității bălțene a fost vizitată de un grup de elevi de la Colegiul de Arte „Nicolae Botgros” din Soroca. Musafirii au fost ghidați prin spațiile Instituției Cărții de către Lina Mihaluța, directorul adjunct al BȘ USARB. Elena Postolachi, șef catedră Bibliotecono-mie și asistență informațională, a înregistrat opiniile sale în *Cartea pentru oaspeți* și a donat Bibliotecii cărțile *Socola*, autor Elena Postolachi și *Aici e vatra*, autor Claudia Selivanov-Gavriliță.

22.02.2019. Acreditarea specialităților universitare

La acreditarea specialităților universitare își aduc contribuția, de fiecare dată, bibliotecarii universitari, care nu numai că asigură acoperirea informațională a unităților de curs, dar creează și dezvoltă servicii și produse necesare pregătirii viitorilor specialiști. Reprezentanții Comisiilor de acreditare a specialităților Inginerie și Management și Asistență Socială, au vizitat spațiile Bibliotecii Științifice, fiind ghidați de directoarea Elena Harconița, care a prezentat infrastructura informațională, punctele de servire, inclusiv Centrele de informare internaționale, oferind explicațiile de rigoare privind relevanța plenitudinii resurselor infodocumentare în sprijinul procesului educațional USARB.

14.03.2019. Acreditarea specialității Jurnalism

Reprezentanții Comisiei de acreditare a specialității *Jurnalism* au vizitat Biblioteca Științifică, fiind ghidați de directoarea Elena Harconița, care a prezentat infrastructura informațională, punctele de împrumut, de consultare și documentare în sălile de lectură, Mediatecă, referințe bibliografice, salonul editorial *Universitaria*, relevanța asigurării cu documente științifice și didactice a domeniului de studiu Științe ale comunicării.

28.03.2019. Excursii pentru formabili ai cursurilor de formare profesională

Participanții la cursurile de formare profesională *Bazele Biblioteconomiei și Științelor Informării și Tendințe actuale în activitatea bibliotecilor din Republica Moldova*, desfășurat în perioada 19-29 martie, au vizitat spațiile Bibliotecii luând act de structura, colecțiile, procesele tehnologice, resursele și serviciile oferite utilizatorilor, fiind ghidați de Elena Stratan și Elena Țurcan.

03.04.2019. Liceeni din Franța în vizită la Biblioteca Științifică USARB

Elevii Liceului Jean de Lattre de Tassigny, orașul La Roche-Sur-Yon Cédex, regiunea Vendée, France împreună cu profesorii Veronique Répeczky și Marie-Hélène Jourdin au vizitat Biblioteca Științifică USARB. Oaspeții au fost ghidați prin spațiile Bibliotecii Științifice USARB de către Elena Țurcan, bibliotecar, oficiul *Documente muzicale*.

18.04.2019. Comisia de evaluare ANACEC la BȘ USARB

Comisia de evaluare externă a ANACEC (Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare) a vizitat Biblioteca Științifică, fiind conduși prin spațiile Bibliotecii de către Lina Mihaluța, director adjunct.

20.04.2019. Excursii pentru viitorii studenți ai USARB

Zilele porților deschise la USARB. Viitorii studenți ai Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți au explorat spațiile Bibliotecii Științifice. Elena Țurcan a condus oaspeții prin punctele de servire, a prezentat serviciile și produsele informaționale ale Bibliotecii.

20.05.2019. Contribuții bibliotecare la acreditare

Reprezentanții Comisiei de acreditare a specialității *Design vestimentar industrial* au vizitat Biblioteca Științifică, fiind ghidați de Angela Hăbășescu, care a prezentat infrastructura informațională, punctele de împrumut, de consultare și documentare în sălile de lectură, Mediatecă, Centrul de informare al României, referințe bibliografice, Salonul editorial Universitaria, relevanța asigurării cu documente științifice și didactice a domeniului de studiu Tehnologii de fabricare și prelucrare. Olga Dascal a informat reprezentanții Comisiei despre satisfacerea necesităților informaționale complexe ale studenților și cadrelor didactice cu resurse științifice on-line din baze de date, Repozitorii și platforme informaționale la care are acces Biblioteca universitară bălțeană.

21.05.2019. Donna Flake din Carolina de Nord în vizită la USARB

În cadrul vizitei la Universitatea de Stat „Alec Russo” și Biblioteca Științifică Donna Flake, directorul Bibliotecii Medicale SEAHEC, coordonatorul parteneriatului bilateral dintre bibliotecile universitare moldovene și cele din Carolina de Nord s-a întâlnit cu Dr. Natalia Gașîțoi, rector USARB și Elena Harconița, directorul BȘ USARB. În timpul întâlnirii cu administrația au fost discutate mai multe subiecte de colaborare, după care a urmat o vizită prin Campusul și Biblioteca universitară.

Prin spațiile Bibliotecii Științifice Doamna Donna Flake a fost condusă de directoarea Elena Harconița, Valentina Topalo, traducător, Mihaela Staver, absolventa Programului Lumea Deschisă. Oaspetele americană a inserat impresiile sale despre cele văzute și auzite în Cartea pentru oaspeți: „Vă mulțumesc foarte mult pentru excursia minunată prin Biblioteca Dvs. Aștept cu nerăbdare un parteneriat fructuos. Cele mai bune gânduri, Donna Flake din Carolina, directorul Bibliotecii Medicale SEAHEC, coordonatorul parteneriatului bilateral dintre bibliotecile universitare moldovene și cele din Carolina de Nord.”

Donna Flake a fost interesată de atracția turistică a Municipiului Bălți, vizitând Catedrala Sfinții Împărați Constantin și Elena, un adevărat monument al arhitecturii și cel mai mare producător de Brandy și Divin din Republica Moldova Compania „Barza Albă” care își are începutul în anul 1944.

21.05.2019. Vizita Profesorului Stefano Bianchini

Stefano Bianchini, Profesor universitar, Universitatea Bologna, Italia, beneficiar de mobilitate academică internațională (predare), susținută de programul Erasmus+, Acțiunea-Cheie1 (mobilitatea persoanelor în scop educațional) a vizitat Biblioteca Științifică USARB. Prin spațiile Bibliotecii Științifice Domnul Stefano Bianchini a fost condus de Valentina Topalo, bibliotecar principal, coordonator Centre ONU și UE. Oaspetele

italian a inserat impresiile sale despre cele văzute și auzite în Cartea pentru oaspeți: „Am fost profund impresionat de marea colecție și de spațiul oferit studenților și Facultăților. Biblioteca servește nevoilor universității, iar studenții Dvs. au ocazia de a profita de marile oportunități oferite. Vă felicit pentru marea slujbă pe care ați făcut-o și o faceți și Vă doresc să aveți alături prieteni și donații pentru a continua să Vă îmbogățiți Biblioteca!”

23.05.2019. Reprezentanții ANACEC în vizită la BȘ USARB

Reprezentanții Comisiei de evaluare ANACEC au efectuat o vizită de documentare în spațiile Bibliotecii Științifice USARB în cadrul procesului de evaluare a specialităților: Limba română și filologie romanică și Literatura română și universală. În sala de lectură Documente în limbi străine a fost vernisată expoziția de documente cu genericul „Dimensiunile traducerii” ce a cuprins documentele didactice, științifice și beletristică în limbile: engleză, franceză, germană, spaniolă. Dna Elena Harconița, directoarea Bibliotecii a informat reprezentanții Comisiei despre resursele informaționale tradiționale și electronice care sunt puse la dispoziția utilizatorilor pentru a satisface toate necesitățile lor informaționale.

CECAN SVETLANA - bibliotecar, serviciul Dezvoltarea și prelucrarea resurselor informaționale BȘ USARB
e-mail: svetlana.cecana@gmail.com

CRISTIAN ELENA - șef serviciul Dezvoltarea și prelucrarea resurselor informaționale BȘ USARB
e-mail: elena.cristian12@gmail.com

DASCĂL OLGA - bibliotecar, serviciul Comunicarea colecțiilor. Programe infodocumentare. Marketing BȘ USARB
e-mail: dascal.olga@gmail.com

GĂINĂ DIANA – bibliotecar, serviciul Comunicarea colecțiilor. Programe infodocumentare. Marketing BȘ USARB
e-mail:

HARCONIȚA ELENA - directorul Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți
e-mail: elena.harconita@mail.ru

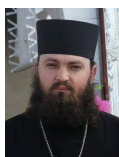
HĂBĂȘESCU ANGELA - bibliotecar, serviciul Comunicarea colecțiilor. Programe infodocumentare. Marketing BȘ USARB
e-mail: angelahabasescu@gmail.com

IULIC MARGARITA – bibliotecar, serviciul Comunicarea colecțiilor. Programe infodocumentare. Marketing BȘ USARB
e-mail: iavorski.lilea@mail.ru

MOȚOC RADU – inginer, secretarul Asociației Pro Basaradia și Bucovina, Filiala Galați, România, e-mail: motoc.radu@yahoo.com

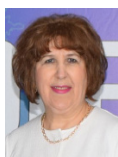
SECRIERU VASILE - Preot

SPĪNU POLINA - bibliotecar, serviciul Dezvoltarea și prelucrarea resurselor informaționale BȘ USARB

STAVER MIHAELA - bibliotecar principal, Centrul Informatizare și Activități în Rețea BȘ USARB
e-mail: stavstar@mail.ru

STRATAN ELENA - bibliotecar principal, serviciul Comunicarea colecțiilor. Programe infodocumentare. Marketing BȘ USARB
e-mail: elena.stratan1@gmail.com

ȘULMAN MARINA – bibliotecar, serviciul Comunicarea colecțiilor. Programe infodocumentare. Marketing BȘ USARB
e-mail: raysablumina@gmail.com

TOPALO VALENTINA - bibliotecar principal, serviciul Comunicarea colecțiilor. Programe infodocumentare. Marketing BȘ USARB
e-mail: valeandrew@gmail.com

ȚURCAN ELENA - bibliotecar, serviciul Comunicarea colecțiilor. Programe infodocumentare. Marketing BȘ USARB
e-mail: elturcan@gmail.com

UCRAINEȚ LILIA - bibliotecar, serviciul Dezvoltarea și prelucrarea resurselor informaționale BȘ USARB
e-mail: liliaucrainet@gmail.com

VACARCIUC VALENTINA - bibliotecar, serviciul Comunicarea colecțiilor. Programe infodocumentare. Marketing BȘ USARB
e-mail: valentina.vacarciuc62@gmail.com

ZADAINOVA SNEJANA – bibliotecar, serviciul Comunicarea Colecțiilor, Sala de lectură nr. 1, e-mail:

